

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ:

ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Ανισότητες και Ανομοιογένεια της Χωροταξικής
Διάρθρωσης του Νομού Ξάνθης.

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Π.Σκάγιάννης

ΦΟΙΤΗΤΗΣ:

ΚΑΛΕΝΤΖΗ ΕΝΤΕΡ

ΒΟΛΟΣ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2007

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 5982/1
Ημερ. Εισ.: 25-20-2007
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2007
ΚΑΛ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ευκαιρία που μου δίνεται με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα πρώτα απ' όλα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη ηθική και υλική συμπαράσταση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια φοίτησής μου στο Βόλο και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας πολύτιμη και καθοριστική χαρακτηρίζεται η βοήθεια και καθοδήγηση που έλαβα από τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Παντελή Σκάγγιανη, και τον Καθηγητή Κωνσταντίνο Λαλένη, και τους οποίους και ευχαριστώ για την υπομονή, τις κατευθύνσεις και τις χρήσιμες συμβουλές που μου παρείχαν. Και για την καθοδήγηση και στήριξη που μου παρείχε, τον Καθηγητή κ. Βύρων Κοτζαμάνη για το υλικό που μου παρείχε μέσω του Εργαστηρίου του (ΕΔΚΑ).

Επίσης αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω τα παρακάτω άτομα και υπηρεσίες για την φιλική εξυπηρέτηση και τη βοήθεια που μου προσέφεραν στο ιδιαίτερα δύσκολο στάδιο της αναζήτησης και συλλογής στοιχείων: την αδερφή μου Εζέν Καλεντζή, φοιτήτρια Μηχανικών Περιβάλλοντος ΔΠΘ, τον Σινάν Χατζή Οσμάν, φοιτητής Μηχανικών Πολιτικών ΔΠΘ, την Αναπτυξιακή Εταιρία Ν. Ξάνθης Α.Ε., το παράρτημα της ΕΣΥΕ στην Ξάνθη, όλους τους Δήμους του Ν. Ξάνθης,

Τέλος, ευχαριστώ τους φίλους και συμφοιτητές μου για την ηθική στήριξη που μου παρείχαν στη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου, αλλά και τις ευχάριστες στιγμές που περάσαμε στην πόλη του Βόλου στα έξι αξέχαστα χρόνια των σπουδών μου εκεί, καθώς επίσης και του καθηγητές μου στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για τις γνώσεις και εμπειρίες που μου μετέδωσαν ως πολύτιμο εφόδιο για την επαγγελματική μου σταδιοδρομία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΕΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)	
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	8
1.2 Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	
1.2.1 Γεωγραφικά – μορφολογικά στοιχεία	10
1.2.2 Πληθυσμός	11
1.2.3 Περιφερειακό Α.Ε.Π	12
1.2.4 Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον	14
1.2.5 Ενδοπεριφερειακές ανισότητες: διαχρονική εξέλιξη, εκτίμηση τάσεων	14
1.2.6 Ορεινός χώρος / Εσωτερικές ζώνες	17
1.2.7 Αστικά Κέντρα	17
1.3 Η ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	20
1.3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	22
1.3.1.1 Επίπεδο μόρφωσης πληθυσμού	22
1.3.1.2 Επίπεδο διαφορετικών ενοτήτων πληθυσμού	25
1.3.2 Θρησκεία	26
1.3.3 Εκπαίδευση	27
1.3.4 Γεωργία - Κτηνοτροφία – Δάση	27
1.3.5 Η Γλώσσα και η Θρησκεία της Μειονότητας	28
1.3.6 Συμφωνίες, Διατάξεις και Ρυθμίσεις για τη Μειονοτική Εκπαίδευση	30
1.3.7 Αντί επιλόγου	34
1.3.8 Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	36
1.3.9 ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΡΡΙΚΝΩΘΕΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙ	38
ΜΕΡΟΣ 2 : ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	
2.1 ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	52
2.2 ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	53
2.3 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΞΑΝΘΗΣ	53
2.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	
2.4.1 Πληθυσμός – Πληθυσμιακή Εξέλιξη	56

2.4.2 Πληθυσμιακή Μεταβολή	58
2.4.3 Μετακινήσεις Εποχιακές και Ημερήσιες	59
2.4.4 Πυραμίδα ηλικιών κατά φύλλο	59
2.4.5 Νοικοκυριά	66
2.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ	
2.6.1 Οικονομική Διάρθρωση	68
2.6.1.1 Πρωτογενής τομέας	68
2.6.1.2 Δευτερογενής τομέας	70
2.6.1.3 Τριτογενής Τομέας	72
2.6.2 Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός Ο Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας	72
2.6.3 Τοπική Οικονομία–Απασχόληση	77
2.7 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	
2.7.1 Ορεινός Οικισμός	81
2.7.2 Πεδινός Οικισμός	83
2.8 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ	85
2.9 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ	
2.9.1 Οδικό Δίκτυο	94
2.9.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο	95
2.9.3 Εναέριες συγκοινωνίες- μεταφορές	96
2.9.4 Θαλάσσιες συγκοινωνίες- μεταφορές	96
2.10 ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	
2.10.1 Δίκτυο ύδρευσης	101
2.10.2 Δίκτυο αποχέτευσης όμβριων	101
2.10.3 Δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων	102
2.10.4 Απορρίμματα	102
2.10.5 Τηλεπικοινωνίες – Ηλεκτρισμός	103
2.10.6 Μέσα Μαζικής Μεταφοράς	103
2.11 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	
2.11.1 Ανθρωπογενές Περιβάλλον	104
2.11.2 Επιχειρηματικό Περιβάλλον	104
2.11.3 Φυσικό Περιβάλλον	105

2.11.3.1 Α΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΗ»	108
2.11.3.2 Β΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΦΥΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΥΣΕΙΣ»	113
2.11.3.3 Γ΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ	117
3^ο ΜΕΡΟΣ : ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ 2000 ΕΩΣ 2006 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	
3.1 ΧΩΡΟΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ	124
3.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ.	125
3.3 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.	125
3.4 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ	127
3.5 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ (ΤΩΝ) Κ.Π.Σ. ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ (ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ, ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ).	128
3.6 ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	130
3.7 ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	131
4^ο ΜΕΡΟΣ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.	
4.1 Τι σημαίνει ο όρος ανάπτυξη	146
4.2 Γενικές αναπτυξιακές στοχεύσεις	147
4.3 Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του Νομού Ξάνθης	155
4.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Νόμου Ξάνθης	157
4.5 Οι στόχοι ανά τομέα της παραγωγής	158
4.6 Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης	161
4.7 Προβλήματα στις ορεινές περιοχές και αντιμετώπισεις τους	162
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	165
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	171
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	174

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αφορά στα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζονται στο σύνολο των οικισμών του Ν. Ξάνθης και προσπαθεί να αναδείξει τις διαφορές που εμφανίζονται στα διάφορα χωριά του Νομού. Ο εν λόγω Νομός παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες, δεδομένου ότι μέρος του πληθυσμού ανήκει στην μουσουλμανική μειονότητα, γεγονός που ίσως διαφοροποιεί την κατάσταση σε σχέση με τους Νομούς της υπόλοιπης Ελλάδας. Η συμβίωση της χριστιανικής πλειονότητας με την μουσουλμανική μειονότητα, η οποία αποτελείται από 3 διαφορετικές εθνοτικές ομάδες, Πομάκοι, Τουρκογενείς και Αθίγγανοι, δημιουργεί ένα ακόμη πιο σύνθετο μωσαϊκό κουλτούρας και πολιτισμού διαμορφώνοντας έτσι ένα ιδιαίτερο περιβάλλον. Έτσι συνθέτοντας όλα τα παραπάνω, προσπαθήσαμε πέρα από την ανάδειξη των διαφορών που εμφανίζονται σε διάφορες χωρικές ενότητες του Νομού, να δούμε τις δυνατότητες και προοπτικές που έχει αυτός ο χώρος, προκειμένου να αποτελέσει πόλο έλξης τουριστών αλλά και επενδυτών και γενικότερα να επαναπροσδιορίσει το ρόλο του στην ευρύτερη περιοχή.

Εισαγωγή

Κατά την διάρκεια της υλοποίησης της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα Ανισότητες και Ανομοιογένεια στην Χωροταξική Διάρθρωση του Νόμου Ξάνθης, όπου επισκέφτηκα πολλούς οικισμούς του νομού Ξάνθης, πχ Σέλερο κλπ και είχα την ευκαιρία να συνομιλήσω με πολλούς κατοίκους της περιοχής. Μέσα από τις επισκέψεις μου σε αυτούς τους οικισμούς κατάφερα να γνωρίσω καλύτερα την περιοχή και εντοπίσω πολλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι στην καθημερινότητα τους.

Το πρώτο μέρος της διπλωματικής μου εργασίας αφορά σε διάφορα ιστορικά στοιχεία καθώς και σε στοιχεία που προσδιορίζουν την ταυτότητα της περιοχής μελέτης που είναι ο Νομός Ξάνθης. Πιο συγκεκριμένα αναφέρομαι σε γεωγραφικά- μορφολογικά στοιχεία, στο πληθυσμό και την κατανομή σε αγροτικό- αστικό, στο οικονομικό επίπεδο στο οποίο βρίσκεται η περιοχή με βάση το ΑΕΠ, στις ανισότητες που ίσως παρουσιάζονται στο Νομό, καθώς και στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής μελέτης.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία που μπορούν να μας οδηγήσουν σε συγκρίσεις σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι διάφοροι δήμοι και κοινότητες του Νομού.

Στο τρίτο μέρος της εργασίας παρατίθενται διάφορα αναπτυξιακά προγράμματα της περιοχής μελέτης και που επικεντρώνονται. Επιπλέον γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστούν τα δυναμικά στοιχεία του Νομού και γενικότερα οι προοπτικές ανάπτυξης του στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργείται με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο τέταρτο μέρος αναφέρω το αναπτυξιακό σχεδιασμό για το παρόν το μέλλον του Νομού Ξάνθης που προϋποθέτει ρεαλισμό και ορθολογισμό, ώστε να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα και να αμβλυνθούν τα όποια μειονεκτήματα της περιοχής.

Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας όπως προέκυψαν από την ανάλυση που προηγήθηκε.

Στο Παράρτημα παραθέτουμε διάφορες πίνακες, φωτογραφίες κ.α στοιχεία.

Επίσης υπάρχουν και διάφοροι χάρτες του Νομού Ξάνθης ώστε να γίνει καλύτερα αντιληπτό στον αναγνώστη η χωρική ομοιογένεια ή ανομοιογένεια που υπάρχει σε επίπεδο Δήμων (κλπ).

1. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η προσάρτηση της Δυτικής Θράκης της ελληνικής επικράτειας είναι απόρροια της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923. Η μεγάλη στρατιωτική ήττα της Ελλάδας κατέληξε στην ανατροπή της Συνθήκης των Σεβρών που είχε καθιερώσει, για μικρό χρονικό διάστημα, τη Μεγάλη Ελλάδα των δυο ηπείρων και των πέντε θαλασσών. (Ακαδημία Αθηνών, 1995: 7)

Με τη Συνθήκη της Λωζάνης (24 Ιουλίου 1923) ορίστηκε ο ποταμός Έβρος ως σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, παραχωρήθηκαν στην Τουρκία μαζί με την Ανατολική Θράκη τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος, η στρατηγική περιοχή του Καραγάτς και αποφασίστηκε η ανταλλαγή των πληθυσμών. Από την ανταλλαγή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και οι μουσουλμάνοι της ελλαδικής Θράκης. Η Σύμβαση της Ανταλλαγής που προηγήθηκε της γενικής Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάνης και προσαρτήθηκε σ' αυτήν, θεωρήθηκε ως η νεότερη και μοναδική στο είδος της περίπτωση διεθνούς συμφωνίας ανταλλαγής πληθυσμών σε τόσο ευρεία κλίμακα και από την πλευρά της Κοινωνίας των Εθνών προτάθηκε ως υποδειγματική λύση του ζητήματος των μειονοτήτων. Είναι γεγονός πάντως ότι κατά τη στιγμή της υπογραφής της, όλοι οι συμπράξαντες απέφυγαν με επιμέλεια να αναλάβουν την ευθύνη της ιδέας για τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του μέτρου. Η ελλαδική Θράκη αποτέλεσε τη μοναδική εδαφική ζώνη έκτασης 8.586 τετραγωνικών χιλιομέτρων η οποία τελικά παρέμεινε στην Ελλάδα μετά τις σημαντικές προσκτήσεις των Βαλκανικών Πολέμων και αυτό μετά από πολιτικές και στρατιωτικές διεργασίες, αφού οι Τούρκοι ζήτησαν η περιοχή να γίνει αυτόνομη. Η απελευθέρωση της περιοχής απέδωσε στην ελληνική επικράτεια γεωγραφικό εύρος που κάλυπτε, με εξαίρεση τη στενή λωρίδα περί την Αίνο της ανατολικής Θράκης, ολόκληρη σχεδόν την νότια ακτή της Βαλκανικής Χερσονήσου και κατά τον Ελευθέριο Βενιζέλο ήταν ο χώρος όπου θα γινόταν η εγκατάσταση των προσφύγων. (Μαλκίδης Φ., 1995: 77-78)

Με άλλες διεθνείς ρυθμίσεις πραγματοποιήθηκε η ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας, που σε ένα βαθμό αφορούσε και την περιοχή της Θράκης. (Ακαδημία Αθηνών, 1995:8)

Η αποχώρηση από τη Δ. Θράκη, σε μεγάλο ποσοστό, των αλλογενών πληθυσμών και η εγκατάσταση στην περιοχή αυτή μεγάλου αριθμού Ελλήνων από τη Μ. Ασία, την Αν. Θράκη και την Αν. Ρωμυλία σταθεροποίησε τη δημογραφική σύνθεση της περιοχής αποφασιστικά σε όφελος της Ελλάδας. Έτσι, με την ολοκλήρωση της ανταλλαγής των πληθυσμών, παρέμειναν στην περιοχή της Θράκης 86.793 μουσουλμάνοι, επί συνόλου 350.000 περίπου κατοίκων, στη δε Κωνσταντινούπολη περί τους 300.000 Έλληνες. (Ακαδημία Αθηνών, 1995: 8)

Κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η Θράκη υφίσταται τη δεύτερη βουλγαρική κατοχή, οπότε τίθεται σε εφαρμογή σχέδιο συστηματικού εκβουλγαρισμού του πληθυσμού, σημαντικό μέρος του οποίου αναζήτησε καταφύγιο σε περιοχές της Ελλάδας που βρίσκονταν υπό γερμανική ή ιταλική κατοχή. Το γεγονός αυτό είχε, πέραν των υλικών, πολύ σημαντικές ψυχολογικές συνέπειες, γιατί καταγράφηκε στη συλλογική μνήμη των πολιτών ως μόνιμη αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας και απειλή αλλοίωσης των δημογραφικών και εθνικών χαρακτηριστικών της περιοχής. (Ακαδημία Αθηνών, 1995: 8)

Η απελευθέρωση της Θράκης, με τη λήξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, δεν ήταν αρκετή για να εξαλείψει τις πρόσφατες μνήμες και να εδραιώσει ένα αίσθημα ασφάλειας και μονιμότητας για το μέλλον της περιοχής. Ο εμφύλιος πόλεμος που ακολούθησε και οι μακροχρόνιες συνέπειες του τροφοδότησαν το αίσθημα ανασφάλειας με ότι αυτό συνεπάγεται. Με τη λήξη του εμφύλιου πολέμου κι ειδικότερα από τα μέσα της δεκαετίας του '50 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 έχουμε μια σταδιακή μετατόπιση της «εξωτερικής απειλής», από βορρά προς ανατολάς. Η μετατόπιση αυτή έχει να κάνει με την αδιάλλακτη εξωτερική πολιτική της Τουρκίας για το θέμα της Θράκης, που έχει αμφίδρομη σχέση με την ύπαρξη της μουσουλμανικής μειονότητας στην περιοχή, αλλά και παράλληλα με την στάση της Βουλγαρίας που έδωσε δείγματα ευμενούς ουδετερότητας, δεδομένης της μονομερούς απόσυρσης των βουλγαρικών στρατευμάτων προκάλυψης σε μεγάλο βάθος από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα (Ακαδημία Αθηνών, 1995: 8)

1.2 Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ.¹

1.2.1 Γεωγραφικά – μορφολογικά στοιχεία

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταλαμβάνει το βορειοανατολικό ακραίο τμήμα της χώρας, συνορεύει ανατολικά με την Τουρκία, βόρεια με την Βουλγαρία και δυτικά με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και ειδικότερα με το Νομό Σερρών. Επίσης νοτιοδυτικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος και νοτιοανατολικά από το Θρακικό Πέλαγος. Η Περιφέρεια αποτελείται από τους εξής πέντε νομούς: Καβάλας, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου.

Έχει συνολική έκταση 14.157 χιλ. στρέμματα και καλύπτει το 10,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η Περιφέρεια διασχίζεται από τους μεγάλους ποταμούς Νέστο, Στρυμόνα και Έβρο. Ο Νέστος αποτελεί το όριο ανάμεσα στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη. Επίσης, έχει πολλές λίμνες, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν επιφανειακή διέξοδο σε ποταμούς.

1.2.2 Πληθυσμός

Υπογραμμίζεται η διαφορά μεταξύ του καταγεγραμμένου και του καταμετρημένου την ημέρα της απογραφής πληθυσμού της Περιφέρειας (της τάξης του 9,8% το 1991), ενδεικτικό της μετοίκησης σημαντικού τμήματος του γηγενή πληθυσμού εντός ή ακόμα και εκτός Ελλάδας.

Σύμφωνα με την εκτίμηση της ΕΣΥΕ για το 1998, ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης ανερχόταν σε 561.838 κατοίκους, καλύπτοντας το 5,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Το πληθυσμιακό μέγεθος της Περιφέρειας έβαινε μειούμενο σε σχέση με το έτος της απογραφής του 1991 (-1,5%) λόγω της πτώσης του λόγου γεννήσεων προς θανάτους σε επίπεδα κάτω της μονάδας. Δεν είχε συνυπολογισθεί όμως η εισροή των οικονομικών προσφύγων που έλαβε χώρα κατά την προηγούμενη δεκαετία.

Ωστόσο, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ για το 2001, ο πληθυσμός της Περιφέρειας ΑΜΘ ανέρχεται σε 611.067 κατοίκους και καλύπτει το 5,57% του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας παρουσίασε

---

¹ Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 10 έως 19) είναι από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

αύξηση της τάξης του 7,13% σε σχέση με την απογραφή του 1991, ενώ σε σχέση με τον εκτιμώμενο πληθυσμό του έτους 1998 σημειώθηκε αύξηση κατά 8,76%. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι κατά την δεκαετία 1991-2001 σημειώθηκε αξιόλογη πληθυσμιακή αύξηση στην Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, ανάλογη της αντίστοιχης εξέλιξης στο σύνολο της χώρας. Επιπρόσθετα, τα στοιχεία της Απογραφής του 2001 δεν επαληθεύουν τις σχετικές (απαισιόδοξες) προβλέψεις για το έτος βάσης του σχεδιασμού του Π.Ε.Π. (1998) καθώς αυτές σε μεγάλο βαθμό προφανώς υποεκτίμησαν τις επιπτώσεις από την παλιννόστηση ομογενών και την μόνιμη εγκατάσταση στην Περιφέρεια οικονομικών μεταναστών από διάφορες χώρες. Μολονότι δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για την εσωτερική μετανάστευση και την παλιννόστηση, καθώς και για τις ροές μεταξύ νομών της Ελλάδας, εκτιμάται ότι ο συνδυασμός φυσικής αύξησης και εισροής πληθυσμού, είτε από το εσωτερικό, είτε από το εξωτερικό της χώρας, είχε ως αποτέλεσμα η Ανατολική Μακεδονία & Θράκη να αναστρέψει την εικόνα της δημογραφικής συρρίκνωσης, η οποία αποτέλεσε στρατηγική επιδίωξη των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων κατά την δεκαετία του 1990 .

Κατά το 1998, ο αστικός πληθυσμός ανερχόταν στο 40% του συνολικού πληθυσμού (1991) και παρουσίαζε αυξητικές τάσεις σε συνδυασμό με τις ενδείξεις ερήμωσης σε ορισμένες παραμεθόριες και ορεινές περιοχές. Ο αγροτικός πληθυσμός ανερχόταν στο 43% του συνολικού και παρουσίαζε πτώση σε σχέση με το 1981, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός παρουσίαζε αυξητικές τάσεις, καλύπτοντας το 17% επί του συνόλου. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 59% του συνολικού πληθυσμού (2001), ο αγροτικός πληθυσμός παρουσίασε μείωση και ανέρχεται σε 41% επί του συνολικού. Τα στοιχεία των Απογραφών 1991 και 2001, ιδιαίτερα ως προς τον αστικό πληθυσμό, δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα διότι ο ημιαστικός πληθυσμός στα πλαίσια της Απογραφής του 2001 δεν αποτελεί διακριτή κατηγορία, τουναντίον συμπεριλαμβάνεται στη διευρυμένη εννοιολογικά κατηγορία του αστικού πληθυσμού.

Η πληθυσμιακή συγκρότηση της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με λοιπές περιφέρειες της χώρας με σημείο αναφοράς την θρησκευτική μειονότητα. Υπολογίζεται ότι το μουσουλμανικό στοιχείο αριθμεί περίπου 140.000 με 145.000 άτομα, κατανεμημένο κατά κύριο λόγο στις πρωτεύουσες και στις ορεινές ζώνες των νομών Ξάνθης και Ροδόπης.

1.2.3 Περιφερειακό Α.Ε.Π.

Μέχρι το 1996 το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης διατηρούταν σε χαμηλότερη θέση από το αντίστοιχο μέσο όρο της χώρας και των περιοχών της Ε.Ε. του Στόχου 1, παρά την αξιόλογη πρόοδο σε όρους πραγματικής σύγκλισης που παρατηρήθηκε τη δεκαετία 1986-96.

Πίνακας 1: Διαχρονική Σύγκριση ΑΕΠ Ανά Κεφαλή σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (Eur15=100) Α.Μ.Θ

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Αν. Μακεδονία – Θράκη	55,8	-	52	53	52	53	55	57	59	60	61,1
Σύνολο χώρας	59,2	-	58	59	57	58	60	64	65	66	67,5
Περιφέρειες Στόχου 1	-	-	63	64	64	65	65	68	69	69	69

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Σε απόλυτα μεγέθη και με βάση τους διαθέσιμους εθνικούς-περιφερειακούς λογαριασμούς της Ε.Σ.Υ.Ε. εκτιμούνται ότι η Περιφέρεια παρήγαγε ετησίως 5 με 5,5% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχωρίου Προϊόντος της Χώρας.

Όσον αφορά στο δείκτη της παραγωγικότητας, ο οποίος σηματοδοτεί τη δυνητική ανταγωνιστικότητα της οικονομικής βάσης, η Περιφέρεια είχε σημειώσει κάποια πρόοδο αλλά εξακολουθούσε να βρίσκεται σε αρκετά χαμηλότερο επίπεδο, τόσο από τη χώρα όσο και από την Ε.Ε.

Πίνακας 2: ΑΕΠ/ ανά απασχολούμενο EUR=100

Έτος	1988	1993	1996
Αν. Μακεδονία - Θράκη	53	53	56
Σύνολο Χώρας	67	71	72
Περιφέρειες Στόχου 1	76	80	82

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Επισημαίνεται κατ' αρχήν ότι σε σχέση με την περίοδο προγραμματισμού του Π.Ε.Π. (1998-1999), στην παρούσα φάση υπάρχουν διαθέσιμα σαφώς περισσότερα στοιχεία που απεικονίζουν την μακροοικονομική θέση της Περιφέρειας και επιτρέπουν την διεξοδικότερη αξιολόγηση της επίδοσης της τοπικής οικονομίας. Στον επόμενο Πίνακα 3 αποτυπώνεται η βάση προγραμματισμού του Π.Ε.Π. σε διαφορετικές

χρονικές συγκυρίες και οι παρατηρούμενες μεταβολές στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της Περιφέρειας.

Πίνακας 3: Μακροοικονομικά Μεγέθη Α.Μ.Θ

	ΤΙΜΕΣ Π.Ε.Π. 1995	ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΤΙΜΕΣ 2001	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Εθνικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (εκατ. Ευρώ, σταθερές τιμές, 1995=100)	79.927	98.465	18.538
Περιφερειακό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (εκατ. Ευρώ, σταθερές τιμές, 1995=100)	3.620	4.264	644
Περιφ. ΑΕΠ κατά κεφαλή ως % του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της χώρας	77,7	79,0	+1,3
Περιφ. ΑΕΠ κατά κεφαλή ως % του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της Ε.Ε.	56	55	-1
% Περιφ. ΑΕΠ Πρωτογενή Τομέα	24,8	16,9	-7,9
% Περιφ. ΑΕΠ Δευτερογενή Τομέα	29,7	25,0	-4,7
% Περιφ. ΑΕΠ Τριτογενή Τομέα	45,5	58,1	+12,6
Περιφ. Παραγωγικότητα ως % του μέσου κ.κ. ΑΕΠ της Ε.Ε.	56	-	-
% Περιφ. ΑΕΠ Ν. Δράμας	18,92	15,08	-3,84
% Περιφ. ΑΕΠ Ν. Έβρου	24,93	27,59	+2,66
% Περιφ. ΑΕΠ Ν. Καβάλας	28,73	25,39	-3,4
% Περιφ. ΑΕΠ Ν. Ξάνθης	14,35	17,41	+3,06
% Περιφ. ΑΕΠ Ν. Ροδόπης	13,05	14,53	+1,48

Πηγή : Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Εκ των ανωτέρω δεν διαπιστώνονται σημαντικής κλίμακας διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα καταγεγραμμένα στο Π.Ε.Π. μακροοικονομικά μεγέθη της Περιφέρειας. Κατ' αρχήν στη διάρκεια της επταετίας 1995-2001, το ΑΕΠ στην Ανατολική Μακεδονία & Θράκη μεγεθύνεται με λιγότερο ταχύς ρυθμούς από τον μέσο όρο του Εθνικού ΑΕΠ, ούτως ώστε η συνολική αύξησή του σε σταθερές τιμές του 1995 να ανέρχεται σε 17,79% έναντι 23,19% του μέσου όρου της χώρας. Κατ' επέκταση και σε συνδυασμό με τις δημογραφικές εξελίξεις, δεν προκύπτει κάποια ουσιαστική βελτίωση της συγκριτικής θέσης του κατά κεφαλήν επιπέδου ευημερίας της Περιφέρειας ως προς τον εθνικό μέσο όρο. Επιπλέον, το ποσοστό συμμετοχής του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα στο Περιφερειακό ΑΕΠ, εμφανίζεται μειωμένο σε σχέση με το έτος – βάσης 1997, ενώ αντίθετα η συμμετοχή του

τριτογενούς τομέα έχει αυξηθεί σημαντικά – μεταβολή που υποδηλώνει την τάση τριτογενοποίησης της περιφερειακής οικονομίας.

1.2.4 Φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον

Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης αποτελείται από περιοχές με μεγάλη βιοποικιλότητα και μεγάλο αριθμό σπάνιων ειδών και βιοτόπων. Τα κύρια προβλήματα – κίνδυνοι για τους φυσικούς τόπους (δάση, ποταμοί, λίμνες – λιμνοθάλασσες, θαλάσσιο περιβάλλον) της Περιφέρειας είναι οι πυρκαγιές, η λαθροθηρία, λαθροϋλοτομία, τα αστικά λύματα οικισμών και τα υγρά απόβλητα των κτηνοτροφικών και μεταποιητικών μονάδων, η ρύπανση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες (αστικά – βιομηχανικά λύματα, άντληση πετρελαίου), οι τουριστικές δραστηριότητες ειδικά στις ακτές της Καβάλας και της Θάσου. Ειδικά ο ποταμός Νέστος επιβαρύνεται με αστικά και βιομηχανικά λύματα από τη Βουλγαρία, που καταλήγουν σ' αυτόν χωρίς προηγούμενη επεξεργασία.

Τέλος η μη ορθολογική διαχείριση του νερού μπορεί να έχει μελλοντικά σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις παραθαλάσσιες περιοχές, στα Δέλτα των Νέστου και Έβρου, την λίμνη της Βιστωνίδας και στο νησί της Θάσου. Οι φτωχότεροι, από άποψη υδατικού δυναμικού, νομοί της Περιφέρειας είναι οι Νομοί Δράμας, Ξάνθης και Ροδόπης.

Το φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης προστατεύεται από τη διεθνή συμφωνία RAMSAR και τα Κοινοτικά προγράμματα CORINE και ΦΥΣΗ 2000. Με το πρόγραμμα «ΦΥΣΗ 2000» καταγράφηκαν στην Περιφέρεια 2.275.600 στρέμματα φυσικών τόπων, τα οποία αναλογούν στο 16% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας

1.2.5 Ενδοπεριφερειακές ανισότητες: διαχρονική εξέλιξη, εκτίμηση τάσεων

Οι διανομαρχιακές ανισότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης χαρακτηρίζονται από την κυριαρχία του Ν. Καβάλας, που είναι ο πιο αναπτυγμένος νομός. Ωστόσο αυτή η κυριαρχία φάνηκε να μειώνεται με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση των διανομαρχιακών ανισοτήτων. Συγκεκριμένα, από τον υπολογισμό του Συντελεστή Μεταβλητότητας της κατανομής του ΑΕΠ κατά νομό για τα έτη 1989-94 φαίνεται κάμψη των ανισοτήτων (ο συντελεστής από το 35,57 που ήταν το 1989 έπεσε στο 30,15 το 1994). Η κάμψη αυτή έγινε εις βάρος του Ν. Καβάλας, που είχε

μειώσει τόσο το ποσοστό συμμετοχής του στο συνολικό Περιφερειακό ΑΕΠ όσο και τα κατά κεφαλή ΑΕΠ, το οποίο όμως εξακολουθούσε να διατηρείται σε υψηλότερα επίπεδα από τον εθνικό μέσο όρο. Επίσης, η κάμψη αυτή επιβεβαιώνεται γενικά και από την ερμηνεία των άλλων δεικτών που χρησιμοποιούνται και που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4: Οι διανομαρχιακές ανισότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Νομοί	Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. (Χώρα = 100)		% Κατανομής Περιφερειακού ή Α.Ε.Π.		% Κατανομής Πληθυσμού		% Κατανομής Αστικού Πληθυσμού		% Κατανομής Απασχόλησης του Δευτερογενή Τομέα		% Κατανομής Πληθυσμού του Τριτογενή Τομέα	
	1989	1994	1989	1994	1991	1996	1981	1991	1981	1991	1981	1991
Δράμας	78,40	93,67	15,15	18,92	16,9	17,7	17,9	16,98	20,26	24,71	17,69	17,41
Έβρου	87,98	93,17	24,68	24,93	25,2	23,3	22,9	23,35	19,82	16,91	26,12	26,64
Καβάλας	116,1	101,6	31,81	28,73	23,8	24,7	25,6	25,57	30,92	30,50	27,56	27,60
Ξάνθης	76,83	78,34	14,04	14,35	15,9	16,2	15,8	16,51	11,87	10,68	15,68	14,51
Ροδόπης	68,85	63,03	14,29	13,05	18,1	18,1	17,7	17,59	17,12	17,20	12,95	13,85

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

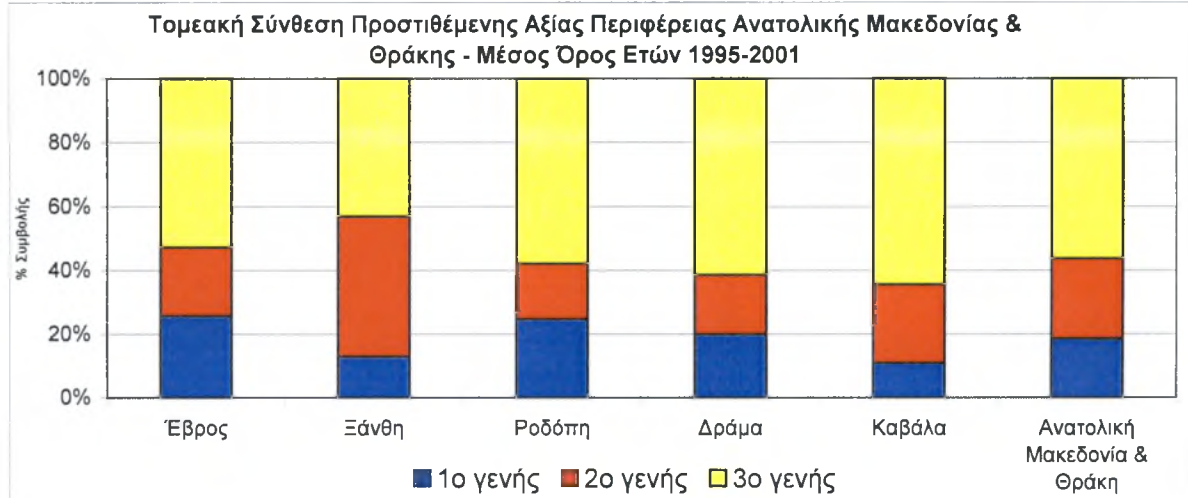
Πίνακας 5: Οι διανομαρχιακές ανισότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης

Νομοί	Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. (εκ. δρχ.)		% Κατανομής Περιφερειακού ή Α.Ε.Π.		% Κατανομής Πληθυσμού		% Κατανομής Αστικού Πληθυσμού		% Κατανομής Απασχόλησης του Δευτερογενή Τομέα		% Κατανομής Πληθυσμού του Τριτογενή Τομέα	
	1995	2001	1995	2001	1995	2001	1991	2001	1998	2002	1998	2002
Δράμας	2,18	2,13	21,02	17,92	17,72	17,02	19,26	18,16	18,3		72,4	
Έβρου	2,00	2,84	19,02	23,87	23,29	24,44	25,13	24,53	20,3		63,8	
Καβάλας	2,53	2,60	24,38	21,79	24,78	23,74	25,13	25,21	22,5		75,8	
Ξάνθης	2,04	2,45	19,66	20,53	16,10	16,67	15,43	16,31	44,3		61,8	
Ροδόπης	1,62	1,89	15,66	15,90	18,11	18,14	15,05	15,79	176		67,5	

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Ακόμα, σε σχέση με τα μέσα της δεκαετίας παρατηρείται αποκλίνουσα πορεία μεταξύ των νομών της Μακεδονίας και της Θράκης ως προς το ποσοστό συμμετοχής στο Περιφερειακό ΑΕΠ, με αποτέλεσμα τη σχετική αναδιάταξή τους σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο. Σε συγκριτικό επίπεδο, μεταξύ νομών για μια περίοδο πενταετίας, ο χαρακτήρας της οικονομίας της Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης διαφαίνονται εποπτικά στο ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα 1: Τομεακή Σύθεση Προστιθέμενης Αξίας Περιφέρειας Α.Μ.Θ (Μέσος Όρος Ετών 1995-2001).

Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Ωστόσο, παρά αυτήν την προηγούμενη βελτίωση, οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες εξακολουθούν να υπάρχουν και μάλιστα συμπληρώνονται και από τις κοινωνικές ανισότητες που υπάρχουν, οι οποίες σχετίζονται με την διαφοροποιημένη κοινωνική συγκρότηση της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και που αποτυπώνονται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 6: Μέγεθος Οικογένειας και Δηλωθέντα Οικογενειακά Εισοδήματα 1998

Περιοχή	Άτομα ανά οικογένεια	Δηλωθέν Οικογενειακό εισόδημα ('000 δρχ.)	Μέσο Δηλωθέν Οικογενειακό εισόδημα (δρχ.)	Σχετική βαρύτητα % (Χώρα=100)
Ν. Δράμας	2,42	108.025.355	2.703.540	82,81
Ν. Καβάλας	2,48	169.899.654	2.969.391	90,96
Ν. Ξάνθης	2,58	95.127.841	2.698.739	82,67
Ν. Ροδόπης	2,73	87.562.491	2.354.400	72,12
Ν. Έβρου	2,48	144.127.590	2.739.443	83,91
Αν. Μακεδονία – Θράκη	2,52	604.742.931	2.721.309	83,35
Σύνολο Χώρας	2,36	14.479.982.372	3.264.665	100

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Πίνακας 7: Μέγεθος Οικογένειας, Δηλωθέντα Εισοδήματα και Φόρος Εισοδήματος 2001

Περιοχή	Άτομα ανά οικογένεια	Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο (σε δρχ.)	Φόρος Εισοδήματος ανά κάτοικο (σε δρχ.)	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 Νομούς βάσει του δηλ. εισοδήματος

Περιοχή	Άτομα ανά οικογένεια	Δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο (σε δρχ.)	Φόρος Εισοδήματος ανά κάτοικο (σε δρχ.)	Κατάταξη σε σχέση με τους 52 Νομούς βάσει του δηλ. εισοδήματος
Ν. Δράμας	2,81	1.320.000	74.000	22
Ν. Καβάλας	2,70	1.460.000	94.000	14
Ν. Ξάνθης	3,03	1.260.000	77.000	23
Ν. Ροδόπης	2,86	1.080.000	68.000	42
Ν. Έβρου	2,66	1.340.000	81.000	20
Αν. Μακεδονία – Θράκη	2,79	1.300.000	76.000	
Σύνολο Χώρας	2,80	11.120.000	932.000	

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης το εισόδημα ανά κάτοικο το 2001 αντιστοιχεί σε 1,3 εκατ. δρχ. (77% του μέσου όρου Ελλάδας). Υπογραμμίζεται ότι έχει σημειωθεί άνοδος κατά 3% σε σχέση με το έτος 2000. Τέλος, οι κάτοικοί της πλήρωσαν κατά μέσο όρο για φόρο εισοδήματος 80 χιλ. δρχ., έναντι μέσου χώρας 142 χιλ. δρχ

1.2.6 Ορεινός χώρος / Εσωτερικές ζώνες

Οι ορεινές εκτάσεις της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης καλύπτουν το 39,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας (5.602 χιλ. στρ.). Ο αριθμός των παλαιών (προ-Καποδίστρια) ορεινών ΟΤΑ ανέρχεται στους 71 (επί συνόλου 304) και αποτελούν το 23,4% του συνόλου των ΟΤΑ, ενώ ο πληθυσμός των ορεινών περιοχών είναι 65.964 κατ., ποσοστό 11,6% του συνολικού πληθυσμού.

1.2.7 Αστικά Κέντρα

Για το έτος 2001, ο αστικός πληθυσμός της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης καταλαμβάνει το 59% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Τα αστικά κέντρα της Περιφέρειας είναι η Καβάλα (με 60.802 κατοίκους το 2001), η Αλεξανδρούπολη (με 49.176 κατοίκους), η Κομοτηνή (με 46.586 κατοίκους), η Ξάνθη (με 45.118 κατοίκους), η Δράμα (με 43.485 κατοίκους), και η Ορεστιάδα (με 17.194 κατοίκους). Ο συνολικός πληθυσμός των αστικών κέντρων της Περιφέρειας ΑΜΘ κατά το 2001 ανέρχεται σε 262.361 κατοίκους, αυξημένος κατά 15,6% έναντι των 226.964 κατοίκων που αντιστοιχούσαν στα εν λόγω αστικά κέντρα κατά το 1991.

Πίνακας 8: Ο συνολικός πληθυσμός των αστικών κέντρων της Περιφέρειας ΑΜΘ κατά το 1991 και 2001

Αστικό Κέντρο Περιφέρειας ΑΜΘ	Πληθυσμός 1991	Πληθυσμός 2001	Μεταβολή 1991-2001
Αλεξανδρούπολη	38.220	49.176	28,7%
Δράμα	38.546	43.485	12,8%
Καβάλα	58.025	60.802	4,8%
Κομοτηνή	39.927	46.586	16,7%
Ξάνθη	37.463	45.118	20,4%
Ορεστιάδα	14.783	17.194	16,3%
Σύνολο	226.964	262.361	15,6%

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Κύριος στόχος είναι η προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.

Για την αξιοποίηση των αστικών κέντρων στην αναπτυξιακή διαδικασία απαιτείται:

- η εξειδίκευση του αναπτυξιακού της ρόλου
- η αξιοποίηση των επιχειρηματικών και αναπτυξιακών υποδομών της
- η βελτίωση των αστικών υπερδομών και υποδομών
- η στήριξη και ανάπτυξη των «Προωθητικών Δραστηριοτήτων» τους
- η αστική και τοπική διαχείριση

Οι παράγοντες αυτοί λαμβάνονται υπόψη στο χωροταξικό προσδιορισμό των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας.

Μια πρώτη προσέγγιση των ανωτέρω γίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 9: Χωροταξικό προσδιορισμό των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας.

Αστικό Κέντρο	Αναπτυξιακός Ρόλος	Επιχειρηματικές και Αναπτυξιακές Υποδομές	Προωθητικές Δραστηριότητες
Καβάλα	Περιφερειακός Πόλος Ανάπτυξης Κέντρο Διασυνοριακής Συνεργασίας	ΒΙ.ΠΕ. Λιμάνι Αεροδρόμιο Εγνατία Οδός – Κάθετες συνδέσεις	Βιομηχανία – Βιοτεχνία Μεταφορές – Εμπόριο
Κομοτηνή	Περιφερειακό Διοικητικό Κέντρο Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης Κέντρο Διασυνοριακής Συνεργασίας	ΒΙ.ΠΕ. Εγνατία Οδός – Κάθετες συνδέσεις Σιδηροδρομικό δίκτυο	Περιφερειακή Διοίκηση Βιομηχανία – Βιοτεχνία Τριτοβάθμια εκπαίδευση
Δράμα	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης Κέντρο Διασυνοριακής Συνεργασίας	ΒΙ.ΠΕ. Εγνατία Οδός – Κάθετες συνδέσεις Σιδηροδρομικό δίκτυο	Βιομηχανία – Βιοτεχνία
Αλεξανδρούπολη	Πύλη εισόδου – εξόδου Κέντρο Διασυνοριακής	ΒΙ.ΠΕ. Λιμάνι	Μεταφορές – Εμπόριο

	Συνεργασίας	Αεροδρόμιο Εγνατία Οδός – Κάθετες συνδέσεις Σιδηροδρομικό δίκτυο	Βιομηχανία – Βιοτεχνία Τριτοβάθμια εκπαίδευση Υπηρεσίες Υγείας
Ξάνθη	Νομαρχιακός Πόλος Ανάπτυξης Κέντρο Διασυνοριακής Συνεργασίας	ΒΙ.ΠΕ. Εγνατία Οδός – Κάθετες συνδέσεις Σιδηροδρομικό δίκτυο	Βιομηχανία – Βιοτεχνία Τριτοβάθμια εκπαίδευση Έρευνα & Ανάπτυξη
Λοιπά κέντρα			
Ορεστιάδα	Κέντρο Τοπικής Ανάπτυξης		

Πηγή: Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Καθώς οι αστικές περιοχές επηρεάζουν την επικοινωνία, την πολιτιστική κληρονομιά, το εμπόριο, τις Υπηρεσίες και γενικότερα την Οικονομία της Περιοχής, με δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αλλά και την κοινωνική ζωή των κατοίκων, θα πρέπει να παρέχεται προς τους κατοίκους υψηλό επίπεδο δομημένου περιβάλλοντος, με φροντίδα στα ΑΜΕΑ, στην παιδική και τρίτη ηλικία, στα περιθωριοποιημένα άτομα.

1.3 Η ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ

Οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης αριθμούν περίπου 110.000, αποτελούν όμως 3 διαφορετικές φυλετικές ομάδες, τους Πομάκους, τους Τουρκόφωνους και τους Αθιγγάνους. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Κατά την τελευταία απογραφή (2001) και σύμφωνα με τα προσωρινά αποτελέσματά της ο συνολικός πληθυσμός της Θράκης ανέρχεται σε 355.000 κατοίκους. Εξ αυτών 241.000 είναι ορθόδοξοι και 114.000 μουσουλμάνοι. Οι μουσουλμάνοι διακρίνονται σε 36.000 Πομάκους (23.000 στο νομό Ξάνθης, 11.000 στο νομό Ροδόπης, 2.000 στο νομό Έβρου), 24.000 αθιγγάνους (από 9.000 στους νομούς Ξάνθης και 13000 Ν.Ροδόπης και 2.000 στο νομό Έβρου) και 54.000 τουρκόφωνους- τουρκογενείς (10.000 στο νομό Ξάνθης, 42.000 στο νομό Ροδόπης και 2.000 στο νομό Έβρου). Από τους Πομάκους της Ξάνθης περί τους 700 έχουν τουρκική φυλετική ρίζα. Στη Βουλγαρία οι Πομάκοι ανέρχονται σε 100.000 περίπου (Μαλκίδης, Θ. 2002).

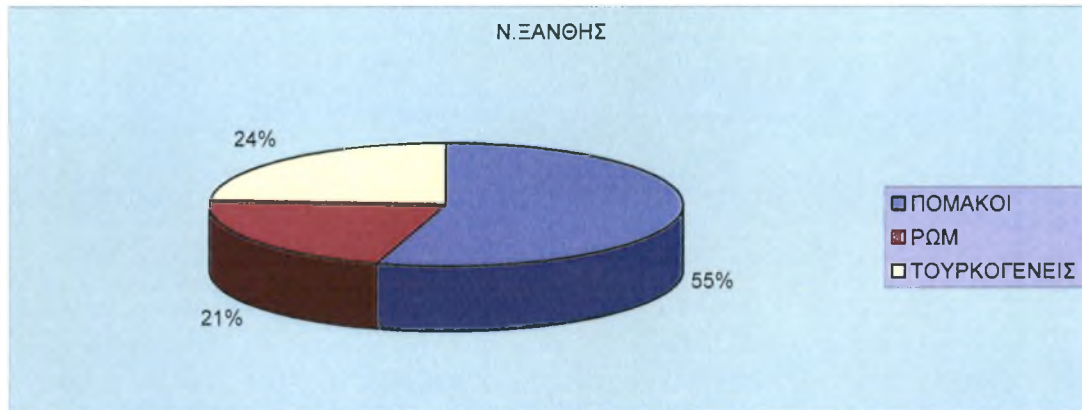
Πίνακας 10: Μουσουλμανικοί μειονότητα στην Θράκη

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΜΑΚΟΙ	ΡΩΜ	ΤΟΥΡΚΟΓΕΝΕΙΣ
Ν. ΞΑΝΘΗΣ	23000	9000	10000
Ν. ΡΟΔΟΠΗΣ	11000	13000	42000
Ν. ΕΒΡΟΥ	2000	2000	2000
ΣΥΝΟΛΟ	36000	24000	54000

Πηγή: Μαλκίδης, Θ. 2002

Διάγραμμα 2: Μουσουλμανική μειονότητα στο Νομό Ξάνθη με ποσοστό %.

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

-**Οι Πομάκοι** κατοικούν στα ορεινά της Θράκης, κυρίως όμως στο νομό Ξάνθης. Είναι απόγονοι των αρχαίων Θρακών και μιλούν ένα ιδίωμα που αποτελείται από Βουλγαρικές, Ελληνικές και Τουρκικές λέξεις, με αξιοσημείωτο όμως αριθμό λέξεων με ομηρική ρίζα. Τα χωριά τους είναι χτισμένα σε δυσπρόσιτες πλαγιές της Ροδόπης, συνήθως μακριά από τους μεσαιωνικούς δρόμους και τα σπίτια τους είναι κατασκευασμένα σύμφωνα με την Ηπειρομακεδονική Αρχιτεκτονική. Ασχολούνται κυρίως με την καπνοκαλλιέργεια και δευτερευόντως με την κτηνοτροφία και την εκμετάλλευση των δασών (Λιάπη Α., 1995 α).

-**Οι Τουρκόφωνοι**, κατοικούν κυρίως στην πεδινή περιοχή των νομών Ξάνθης και Ροδόπης. Είναι απόγονοι παλαιών κατοίκων της Θράκης αλλά και των Οθωμανικών πληθυσμών που μεταφέρθηκαν στην περιοχή. Ασχολούνται με την γεωργία και διαθέτουν μεγάλες εκτάσεις εύφορου γης, όπου καλλιεργούν καλαμπόκι, τεύτλα, βαμβάκι και δημητριακά.(Λιάπη Α., 1995 α).

-**Οι Αθίγγανοι** κατοικούν δίπλα στις μεγάλες πόλεις. Είναι διασκορπισμένοι σε όλη τη Θράκη και μιλούν στην πλειοψηφία τους την τουρκική. Η πανάρχαια ινδοευρωπαϊκής προέλευσης γλώσσα τους (Ρωμανές) υποχωρεί ραγδαία, καθώς είναι υποχρεωμένοι να διδάσκονται, πέραν της επίσημου ελληνικής και την ξένη προς τις παραδόσεις τους τουρκική γλώσσα.(Λιάπη Α., 1995 α).

Ασχολούνται με το παραεμπόριο αλλά και με εποχιακές εργασίες σε όλη την Ελλάδα.

1.3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ Ν.ΞΑΝΘΗΣ

Επίπεδο μόρφωσης πληθυσμού

Πίνακας 11: Επίπεδο Μόρφωσης Πληθυσμού ανά Δήμο και Κοινότητα

Περιγραφή Νομού / Δήμου-Κοινότητας / Φύλου / Ομ. επαγγέλματος	Σύνολο	01. Κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου	02. Κάτοχοι Μάστερ	03. Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	04. Πτυχιούχοι ΤΕΙ, ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ, Ανωτέρων Σχολών και Εκκλησιαστικής Εκπίσης	05. Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	06. Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	07. Απόφοιτοι Τεχνικό Επαγγελματικό Λυκείου	08. Απόφοιτοι Τεχνικών Επαγγελματικών Σχολών	09. Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	10. Απόφοιτοι Δημοτικού	11. Φοιτούν στο Δημοτικό	12. Εγκατέλειψαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	13. Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	21.877	90	110	3.731	1.321	1.005	5.528	1.118	561	1.822	5.232	0	573	786
Άνδρες	13.519	69	73	2.094	695	459	3.132	829	471	1.223	3.580	0	397	497
Γυναίκες	8.358	21	37	1.637	626	546	2.396	289	90	599	1.652	0	176	289
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	1.470	0	2	61	44	61	215	113	45	173	648	0	51	57
Άνδρες	943	0	2	34	23	34	133	84	40	112	410	0	38	33
Γυναίκες	527	0	0	27	21	27	82	29	5	61	238	0	13	24
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	4.181	2	6	155	122	94	653	237	126	452	1.956	0	200	178
Άνδρες	2.738	2	5	101	69	50	383	180	120	322	1.283	0	124	99
Γυναίκες	1.443	0	1	54	53	44	270	57	6	130	673	0	76	79
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	4.752	0	0	99	11	10	141	23	15	299	3.288	0	318	548
Άνδρες	3.023	0	0	92	10	10	127	22	14	282	2.085	0	187	194
Γυναίκες	1.729	0	0	7	1	0	14	1	1	17	1.203	0	131	354
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	944	4	3	50	20	27	197	31	21	122	376	0	70	23
Άνδρες	598	3	2	29	11	15	113	21	19	79	240	0	56	10
Γυναίκες	346	1	1	21	9	12	84	10	2	43	136	0	14	13
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	5.554	3	8	132	86	79	486	278	136	443	2.960	0	487	456
Άνδρες	3.575	3	5	86	47	40	316	212	126	318	1.872	0	299	251
Γυναίκες	1.979	0	3	46	39	39	170	66	10	125	1.088	0	188	205
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	461	0	0	3	4	1	6	3	3	12	332	0	52	45
Άνδρες	309	0	0	3	4	1	6	3	3	12	234	0	24	19
Γυναίκες	152	0	0	0	0	0	0	0	0	0	98	0	28	26
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΥΛΗΣ	960	0	0	32	0	0	23	3	0	48	688	0	52	114
Άνδρες	592	0	0	32	0	0	23	2	0	47	412	0	34	42
Γυναίκες	368	0	0	0	0	0	0	1	0	1	276	0	18	72
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	413	0	0	0	0	1	2	2	1	9	297	0	24	77
Άνδρες	250	0	0	0	0	1	2	2	1	8	190	0	15	31
Γυναίκες	163	0	0	0	0	0	0	0	0	1	107	0	9	46
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	1.830	0	1	31	11	9	67	38	14	77	1.212	0	161	209
Άνδρες	1.242	0	1	21	8	5	50	31	11	64	829	0	109	113
Γυναίκες	588	0	0	10	3	4	17	7	3	13	383	0	52	96
ΣΥΝΟΛΟ	42.442	99	130	4.294	1.619	1.287	7.318	1.846	922	3.457	16.989	0	1.988	2.493

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πίνακας 12 : Επίπεδο Μόρφωσης Πληθυσμού με ποσοστά ανά Δήμο και Κοινότητα

	Σύνολο	01. Κάτοχοι Διδακτορικού τίτλου	02. Κάτοχοι Μάστερ	03. Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	Ανώτερων Σχολών και Εκκλησιαστικής Εκπ/σης	05. Πτυχιούχοι Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	06. Απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης	Τεχνικού Επαγγελματικού Λυκείου	Επαγγελματικών Σχολών	09. Απόφοιτοι 3τάξιου Γυμνασίου	10. Απόφοιτοι Δημοτικού	11. Φοιτούν στο Δημοτικό	12. Εγκριτεμένων το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	13. Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ														
Άνδρες	62%	77%	66%	56%	53%	46%	57%	74%	84%	67%	68%	0	69%	63%
Γυναίκες	38%	23%	34%	44%	47%	54%	43%	26%	16%	33%	32%	0	31%	37%
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ														
Άνδρες	64%	0	100%	56%	52%	56%	62%	74%	89%	65%	63%	0	75%	58%
Γυναίκες	36%	0	0%	44%	48%	44%	38%	26%	11%	35%	37%	0	25%	42%
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ														
Άνδρες	65%	100%	83%	65%	57%	53%	59%	76%	95%	71%	66%	0	62%	56%
Γυναίκες	35%	0%	17%	35%	43%	47%	41%	24%	5%	29%	34%	0	38%	44%
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ														
Άνδρες	64%	0	0	93%	91%	100%	90%	96%	93%	94%	63%	0	59%	35%
Γυναίκες	36%	0	0	7%	9%	0%	10%	4%	7%	6%	37%	0	41%	65%
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ														
Άνδρες	63%	75%	67%	58%	55%	56%	57%	68%	90%	65%	64%	0	80%	43%
Γυναίκες	37%	25%	33%	42%	45%	44%	43%	32%	10%	35%	36%		20%	57%
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ														
Άνδρες	64%	100%	63%	65%	55%	51%	65%	76%	93%	72%	63%	0	61%	55%
Γυναίκες	36%	0%	38%	35%	45%	49%	35%	24%	7%	28%	37%	0	39%	45%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ														
Άνδρες	67%	0	0	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	70%	0	46%	42%
Γυναίκες	33%	0	0	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	30%	0	54%	58%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΥΛΗΣ														
Άνδρες	62%	0	0	100%	0	0	100%	67%	0	98%	60%	0	65%	37%
Γυναίκες	38%	0	0	0%	0	0	0%	33%	0	2%	40%	0	35%	63%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ														
Άνδρες	61%	0	0	0	0	100%	100%	100%	100%	89%	64%	0	63%	40%
Γυναίκες	39%	0	0	0	0	0%	0%	0%	0%	11%	36%	0	38%	60%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ														
Άνδρες	68%	0	100%	68%	73%	56%	75%	82%	79%	83%	68%	0	68%	54%
Γυναίκες	32%	0	0%	32%	27%	44%	25%	18%	21%	17%	32%	0	32%	46%
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ														
Άνδρες	63%	78%	68%	58%	54%	48%	59%	75%	87%	71%	66%	0	65%	52%
Γυναίκες	37%	22%	32%	42%	46%	52%	41%	25%	13%	29%	34%	0	35%	48%

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Στο πίνακα παρατηρείται η διερεύνηση της αριθμητικής σύνθεσης του πληθυσμού του Νομού κατά επίπεδο γραμματικών γνώσεων.

Τα επίπεδα εκπαίδευσης στους δήμους και κοινότητες συγκεντρώνουν αρκετά χαμηλά με εξαίρεση το Δήμο Ξάνθης, το οποίο συγκεντρώνει το 21.877 άτομα από αυτούς 13.519(62%) είναι άνδρες και 8.353(38%) είναι γυναίκες.

Το πιο χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης παρατηρούμε ότι την έχει η κοινότητα Σατρών με 413 άτομα τα οποία από αυτούς 250(61%) είναι άνδρες και 163(39%) είναι γυναίκες.

Όπως παρατηρούμε στο πίνακα την μεγαλύτερη έλλειψη εκπαίδευσης την κατέχουν στην πρώτη η κοινότητα Σατρών, η δεύτερη κοινότητα Θερμών, η τρίτη κοινότητα Κοτύλης, η τέταρτη κοινότητα Σελέρου και τέλος ο Δήμος Μύκης παρά το μεγάλο πληθυσμό που κατέχει έχει έλλειψη από επίπεδο μόρφωσης του πληθυσμού.

Η ανισότητα στο επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ των οικισμών (το οποίο είναι ιδιαίτερα χαμηλό). Μπορεί να υπάρχουν δημοτικά σχολεία αλλά ο αριθμός των παιδιών δεν είναι μεγάλος όπως επίσης και ο αριθμός των διδασκόντων δεν είναι επίσης μεγάλος. Ο αριθμός των ατόμων που έχουν τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι αρκετά χαμηλός. Το μέγεθος της οικογένειας όπως έχει αναλυθεί είναι σχετικά υψηλό. Κατά μέσο όρο κάθε οικογένεια αποτελείται από 4 έως 6 άτομα. Οικογένειες που έχουν πάνω από 6 άτομα στοιχείο είναι συνήθως στην ορεινή περιοχή των Μουσουλμάνων. Δείχνει πολύ ενθαρρυντικό ότι είναι δυνατό να γίνουν θετικές παρεμβάσεις στη δημογραφική δομή του πληθυσμού.

Επίπεδο διαφορετικών ενοτήτων πληθυσμού

Με βάση την έρευνά που έχω κάνει παρατηρούμε στον πίνακα την ύπαρξη των διαφορετικών πληθυσμιακών ενοτήτων ανά Δήμους και Κοινότητα.

Πίνακας 13 : Διαφορετικών Πληθυσμιακών Ενοτήτων στο Νομό Ξάνθης.

	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ Μ. ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ	ΣΑΡΑΚΑ- ΤΣΑΝΟΙ	ΠΟΜΑ- ΚΟΙ	ΤΟΥΡΚΟ- ΓΕΝΕΙΣ	ΑΡΜΕΝΙΟΙ	ΓΕΩΡΓΙΑΝΟΙ	ΑΘΙΓΓΑΝΟΙ (ΡΩΜ)	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ
ΑΝΑ ΔΗΜΟΥΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ								
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	✓ *	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	✓	✓	✓					✓
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ			✓					
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ			✓					
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ			✓					
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ			✓					
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ			✓	✓			✓	✓

Προσωπική επεξεργασία

Από τον πίνακα 13 παρατηρούμε ότι στο δήμο Μυκης και στις κοινότητες Θερμών , κοτύλης και Σατρών υπάρχει μόνο Πομάκιη πληθυσμιακή ενότητα ,

Ενώ στους Δήμους Ξάνθης, Αβδήρων και Βιστωνιδάς είναι εγκατεστημένοι πρόσφυγες Μ.Ασίας και Ανατολικής Θράκης, Σαρακατσάνοι, Πομάκοι, Τουρκογενείς, Αρμένιοι, Γεωργιανοί, Αθίγγανοι και αλλοδαποί.

Στον Δήμο Τοπείρου είναι ανύπαρκτη μόνο η πομακική πληθυσμιακή ενότητα ενώ στον Δήμο Σταυρούπολης είναι ανύπαρκτοι οι πομακοι, οι τουρκογενείς, Αρμένιοι, οι Γεωργιανοί καθώς και οι αθίγγανοι .

Και τέλος στην Κοινότητα Σελέρου υπάρχουν μόνο Πομάκοι, τουρκογενείς αθίγγανοι και αλλοδαποί .

* Σημείωση : Το καλούπι αυτό δείχνει σε ποιους Δήμους και Κοινότητες υπάρχουν διαφορετικές πληθυσμιακές ενότητες .

Πίνακας 14: Ομιλούμενη γλώσσα και πιστευόμενη θρησκεία

	ΓΛΩΣΣΑ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ,	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΠΟΜΑΚΙΚΑ, ΤΟΥΡΚΙΚΑ, ΕΛΛΗΝΙΚΑ, ΠΟΝΤΙΑΚΑ	ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

Προσωπική επεξεργασία

Σύμφωνα με τον πίνακα 14 στους δήμους Ξάνθης, Βιστωνίδας και στην Κοινότητα Σελέρου οι κάτοικοι ομιλούν την ελληνική, τούρκικη, πομακική και ποντιακή γλώσσα ενώ η κύρια θρησκεία είναι χριστιανική και μουσουλμανική. Στο δήμο Αβδήρων και στο δήμο Τοπείρων οι κάτοικοι ομιλούν την ελληνική, τούρκικη και ποντιακή γλώσσα ενώ η κύρια θρησκεία των Δήμων είναι χριστιανική και μουσουλμανική.

Ενώ στο Δήμο Μύκης και στις Κοινότητες Θερμών, Κοτύλης και Σατρών η κύρια γλώσσα τους είναι Πομάκικη και Τούρκικη και σπάνια μιλάνε τα Ελληνικά ενώ η κύρια θρησκεία τους είναι μουσουλμανική.

Τέλος, η κύρια θρησκεία του Δήμου Σταυρούπολης είναι χριστιανική και η κύρια γλώσσα τους είναι ελληνική και ποντιακή.

1.3.2 Θρησκεία:

Η μουσουλμανική θρησκεία είναι οργανωμένη γύρω από τα Τεμένη. Έτσι

σε κάθε χωριό και κάθε συνοικία στις πόλεις υπάρχει ένα τέμενος που λειτουργεί με τον Ιμάμη (ιερέα) και τον Μουεζίνη (ψάλτη). Έτσι συνολικά έχουμε πάνω από 300 τεμένη στη Θράκη. Τα τεμένη είναι συνήθως κτισμένα πριν 50-100 χρόνια, τουλάχιστον τα 40 κτίστηκαν ή ανοικοδομήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Ετησίως

επισκευάζονται ή επεκτείνονται περισσότερα από 20 τεμμένα (Τσιφουντούδη Π.,1993).

Στην Ξάνθη, την Κομοτηνή και το Διδυμότειχο, εδρεύουν οι Μουφτείες, που είναι η ανώτατη θρησκευτική αρχή στους τρεις νομούς της Θράκης. Ο μουφτής έχει αρμοδιότητα στα θρησκευτικά θέματα, επί πλέον δε είναι και ιεροδίκης σε θέματα ιερού Ισλαμικού δικαίου " ΣΕΡΙΑΤ " ιδιαίτερα για οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο. Αυτή είναι μια μοναδική παραχώρηση της πολιτείας που δεν συναντάται σε καμιά άλλη ευρωπαϊκή χώρα, ούτε στην Τουρκία, παρά σε ελάχιστες Ισλαμικές χώρες στον κόσμο, εκεί όπου η πολιτεία είναι οργανωμένη "κατά το θεοκρατικό σύστημα (Τσιφουντούδη Π.,1993).

Σε κάθε οικισμό, υπάρχει μία βακουφική επιτροπή που αναδεικνύεται από τους κατοίκους και διαχειρίζεται την περιουσία των τεμενών και των λοιπών ιερών αφιερωμάτων (Τσιφουντούδη Π.,1993).

Σήμερα οι Πομάκοι είναι πιστοί μουσουλμάνοι στο σύνολό τους, γεγονός που τους επιβάλλει, λόγω της φύσης και του χαρακτήρα της θρησκείας τους, μια έντονη υπακοή στους νόμους και τους κανόνες του Ισλάμ που, συνδυαζόμενη με τις πολλές προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες τους, διαμορφώνουν την καθημερινή τους ζωή (Βαρβούνης Μ.Γ., 1997:34)

1.3.3 Εκπαίδευση:

Σύμφωνα με την συνθήκη της Λωζάνης, είναι υποχρεωτική η στοιχειώδης εκπαίδευση της Μειονότητας σε σχολεία ιδιωτικά, όπου διδάσκονται τουρκικά και ελληνικά. Έτσι υπάρχουν στην Θράκη πάνω από 230 σχολεία αυτής της μορφής, τα οποία ελέγχονται από τους κατοίκους. Για την υποβοήθηση των Μουσουλμάνων και πέρα από τις συμβατικές υποχρεώσεις, η πολιτεία έχει αρχίσει να δαπανά σημαντικά ποσά για επισκευές και επεκτάσεις των σχολείων αυτών, που όμως δεν είναι στην αρμοδιότητα της. Παράλληλα επιτρέπεται κατ'έτος η απασχόληση Τούρκων δασκάλων (μετακλητών) για την καλύτερη εκμάθηση της Τουρκικής (Τσιφουντούδη Π.,1993).

1.3.4 Γεωργία - Κτηνοτροφία – Δάση

Μουσουλμάνοι είναι κατά 90% οι καπνοπαραγωγοί της Θράκης, με ετήσια έσοδα της

τάξεως των 10 δισεκατομμυρίων δραχμών. Η καλλιέργεια γίνεται με επιστασία ειδικευμένων κρατικών γεωπόνων και με σπόρο που χορηγεί το κράτος. Η μέση απόδοση κατά οικογένεια μουσουλμάνου καπνοπαραγωγού είναι της τάξεως του εκατομμυρίου περίπου.

Στις πεδινές περιοχές οι καλλιέργειες είναι εκμηχανισμένες και πολλές μουσουλμανικές ιδιοκτησίες αρδεύονται, οι δε παραγωγές είναι υψηλές λόγω και της άριστης ποιότητας της γης των μουσουλμανικών ιδιοκτησιών.

Δάνεια και επιδοτήσεις της παραγωγής, είναι συνδυασμένα με τον σύγχρονο τρόπο που οργανώνεται η γεωργία στη Θράκη και είναι συνεχής η χορήγηση δανείων από τράπεζες, για όσους μουσουλμάνους ζητούν την επέκταση, προώθηση ή απλή διαχείριση των γεωκτηνοτροφικών δραστηριοτήτων τους. Η κτηνοτροφία με το νέο σύστημα υψηλών επιδοτήσεων, παρουσιάζει μια καινούργια ανάπτυξη.

Η δασική εκμετάλλευση είναι μια δραστηριότητα που συμβάλλει στη βελτίωση του οικογενειακού προγραμματισμού του μουσουλμάνου κατοίκου της ορεινής Ξάνθης, Ροδόπης και Έβρου. Η παραγωγή καυσόξυλων αλλά και λοιπής ξυλείας είναι σημαντική στη Θράκη και διενεργείται παράλληλα με εργασίες αναδάσωσης και προστασίας των ορεινών εδαφών (Τσιφουντούδη Π., 1993).

1.3.5 Η Γλώσσα και η Θρησκεία της Μειονότητας

Σύμφωνα με τα άρθρα 40 και 41 της Συνθήκης της Λωζάνης εισάγεται η υποχρέωση της Τουρκίας και της Ελλάδας να εξασφαλίζουν τη διδασκαλία της θρησκείας και της μητρικής γλώσσας στα σχολεία της βασικής εκπαίδευσης για τα παιδιά της μειονότητας. Οι μουσουλμάνοι μπορούν απρόσκοπτα να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Άλλωστε η διδασκαλία του Κορανίου υπήρξε η βάση για την εκπαίδευση των μουσουλμανοπαίδων με την ίδρυση των πρώτων σχολείων της μειονότητας και τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους ήταν το μοναδικό αντικείμενο διδασκαλίας. Αναφορικά, όμως, με τη μητρική γλώσσα της μειονότητας χρειάζεται να εξεταστεί ποια θεωρείται και ποια είναι πραγματικά. Ακόμη, ποιος ο βαθμός επάρκειας των μουσουλμάνων μαθητών και μαθητριών στη τουρκική και ελληνική γλώσσα τις οποίες διδάσκονται στο σχολείο (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Η Θράκη χαρακτηρίζεται από σημαντικές ιδιαιτερότητες, όντας η μοναδική περιφέρεια της χώρας μας με ανομοιογενείς γλωσσικά και θρησκευτικά πληθυσμούς (Κοτζαμάνης Β., 2006:155)

Σύμφωνα με το περίπου τα 2/3 της μειονότητας έχουν ως μητρική τους γλώσσα την τουρκική, οι υπόλοιποι την πομακική ενώ λιγότεροι από το 1/20 έχουν ως μητρική τη ρομανί. Ο ίδιος ερευνητής αναφέρει ότι, «σχεδόν όλοι οι μουσουλμάνοι είναι επαρκείς τουρκόφωνοι και σχεδόν όλοι γνωρίζουν την ελληνική» (Μαυρομμάτης, Γ. 2005).

Αναφορικά με τη σχέση των μειονοτικών με την ελληνική γλώσσα υποστηρίζουν ότι τα περισσότερα παιδιά της μειονότητας δεν έχουν καμία επαφή με την ελληνική γλώσσα πριν από τη φοίτησή τους στο σχολείο. Λόγω των ειδικών περιβαλλοντικών και κοινωνικοοικονομικών συνθηκών, ειδικά στα ορεινά χωριά, η ελληνική γλώσσα αποκλείεται από την καθημερινή ζωή των μουσουλμάνων (Τρέσσου, Ε., & Στάθη, Π. 1997)

Ειδικότερα, οι τουρκογενείς χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους την τουρκική γλώσσα. Ακόμη, οι 25.000 μουσουλμάνοι Τσιγγάνοι στη Θράκη εμφανίζουν γενικευμένη τουρκοφωνία, η τουρκική είναι δηλαδή η μητρική τους γλώσσα. Εξαιρέση αποτελούν μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού οικισμοί στους οποίους η Ρομανές είναι κυρίαρχη (παραδείγματα αποτελούν ένα προάστιο της Κομοτηνής, το Αλάν Κουγιού και ένα χωριό της Ξάνθης, το Δροσερό). (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Η σημαντική αλλαγή στη γλωσσική συμπεριφορά των Τσιγγάνων υπέρ της τουρκικής και εις βάρος της ρομανί οφείλεται στη στάση των Τουρκογενών απέναντι στους Αθιγγάνους, που από τα μέσα της δεκαετίας του '70 περίπου άρχισε να μεταβάλλεται υπέρ τους, με αποτέλεσμα την προσέγγιση των δύο εθνοτικών ομάδων (Ζεγκίνης Ε, 1994).

Από την άλλη, ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση των Πομάκων. Η μητρική γλώσσα ή γλώσσα του σπιτιού τους είναι η πομακική, που συνιστά και το κυριότερο σημείο αναγνώρισης της διαφορετικότητάς τους. Η πομάχτσκού (romahtsu) είναι γλώσσα προφορικής παράδοσης, θεωρείται σλαβική ποικιλία με λεξιλογικά στοιχεία – δάνεια τόσο από την ελληνική όσο και από την τουρκική. Ανάλογα με το πλήθος των δάνειων από τη μια ή την άλλη γλώσσα η ελληνικότητα ή η τουρκικότητα της ομάδας των Πομάκων θεωρείται δεδομένη και κατασκευάζεται επιστημονικά από κάθε έθνος. Το γειτονικό κράτος της Βουλγαρίας, επίσης, προσπάθησε κατά καιρούς να προσεταιριστεί την ομάδα εξαιτίας της γλώσσας της (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Τα πομακικά είναι μια γλώσσα που χρησιμοποιείται σε περιορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας (Μαλκίδης,Θ.2002).

Τελευταία οι μουσουλμάνοι της ορεινής Ξάνθης του Δήμο Μύκης, κοινότητα Θερμών και Κοτύλης δεν προτιμούν την Πομακική γλώσσα και προτιμούν να μιλούν τα Τούρκικα και τα Ελληνικά.

1.3.6 Συμφωνίες, Διατάξεις και Ρυθμίσεις για τη Μειονοτική Εκπαίδευση

Η πρώτη ρύθμιση που αναφέρεται σε «μουσουλμανικά ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα» στην Ελλάδα για μουσουλμανόπαιδες απαντάται το 1913 σε συνθήκη που συνομολογείται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας (6/29.11.1913 – Ν. 4213/13). (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Δεν αφορούσε, βέβαια, τη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης καθώς ο όρος υιοθετήθηκε με τη Συνθήκη της Λωζάνης. Το 1920 λειτούργησαν στη Δυτική Θράκη 86 πρωτοβάθμια κοινοτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα (μεντρεσέδες), στα οποία φοιτούσαν μουσουλμανόπαιδες και ήταν ιδιωτικά (τον ιδιωτικό χαρακτήρα της η μειονοτική εκπαίδευση διατηρεί μέχρι και σήμερα). Η εκπαίδευση των μουσουλμάνων τέθηκε από την αρχή κάτω από τον έλεγχο της θρησκευτικής κοινότητας. Οι μαθητές/τριες διδάσκονταν κυρίως τις αρχές της ισλαμικής θρησκείας μέσα από το Κοράνιο από θρησκευτικούς λειτουργούς. (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Μειονοτικά σχολεία υπό το καθεστώς της Συνθήκης της Λωζάνης λειτούργησαν από τη δεκαετία του '30 στη Θράκη. Τότε γίνονται οι πρώτες προσπάθειες θέσπισης ενός νομικού πλαισίου που να τα διέπει. Την ίδια περίοδο φαίνεται πως τα ελληνικά δε διδάσκονταν στα μειονοτικά σχολεία και ο νομοθέτης αναγκάζεται το 1936 να επαναλάβει στο άρθρο 2 παρ.7 του Αναγκαστικού Νόμου 132 της 7/25.9.1936 «την υποχρεωτική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα μουσουλμανικά σχολεία». Στις 20 Απριλίου του 1951 υπογράφεται Μορφωτική Συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, στα πλαίσια της σύστασης της επιτροπής των Υπουργών Εξωτερικών του συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία ήταν πενταετούς διάρκειας. Με το Ν. 2073 της 18/23 Απριλίου 1952 η συμφωνία κυρώνεται νομοθετικά. Η εφαρμογή του νόμου επαφίεται στη Μόνιμη Μικτή Επιτροπή που συστήνεται, αποτελείται από 5 μέλη και που σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 προβαίνει στην παρουσίαση λεπτομερών προτάσεων για την εφαρμογή της συμφωνίας. Με το πρώτο άρθρο τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν τη δέσμευση να εξασφαλίσουν στα Πανεπιστήμια έδρα

μαθημάτων για τη γλώσσα, την ιστορία και τη φιλολογία της άλλης χώρας. Το δεύτερο άρθρο έχει άμεσα νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα και αναφέρεται στη δυνατότητα του κάθε συμβαλλόμενου να εγκαταστήσει μορφωτικά ιδρύματα στο έδαφος του άλλου (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Έτσι με το νομοθετικό διάταγμα 2203-15/08/1952 ιδρύεται στην Κομοτηνή το πρώτο σχολείο Δευτεροβάθμιας Μειονοτικής Εκπαίδευσης. Ήταν εξατάξιο, με καθεστώς ιδιωτικού Γυμνασίου και ονομάζονταν Τζελάλ Μπαγιάρ, από το όνομα του τότε προέδρου της τουρκικής δημοκρατίας που παρίστατο στα εγκαίνια στις 3/12/1952 μαζί με τον τότε βασιλιά Παύλο. Η πρώτη τάξη του άρχισε τη λειτουργία της το έτος 1953-54 με μουσουλμάνους μαθητές. Το Διάταγμα όριζε επίσης τα σχετικά με τη λειτουργία του σχολείου. Με Υπουργική Απόφαση στις 8/9/1953 ορίζεται ότι στην ελληνική θα διδάσκονται τα Ελληνικά, η Γεωγραφία, η Ιστορία και η Αγωγή του Πολίτη και όλα τα υπόλοιπα μαθήματα του αναλυτικού στην τουρκική γλώσσα (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Σημαντικό είναι το Ν.Δ. 3065/1954, που αφορά την πρωτοβάθμια μειονοτική εκπαίδευση, και αναφέρει τα σχολεία ως «τουρκικά σχολεία της Δυτικής Θράκης» και όχι ως μουσουλμανικά ή σχολεία της μειονότητας (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Το μειονοτικό γυμνάσιο της Ξάνθης, επίσης ιδιωτικό και εξατάξιο, ιδρύεται το 1965 με Υπουργική Απόφαση στην οποία ορίζονται τα σχετικά με τη λειτουργία του. Στα δύο σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης το αναλυτικό πρόγραμμα μοιράζονταν στην τουρκική και την ελληνική γλώσσα με μικρή υπεροχή της τουρκικής. Μετά την κρίση του 1967 ανάμεσα στις σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας, οι Υπουργοί Εξωτερικών των δύο χωρών στις 22/2/1968 ορίζουν αντιπροσώπους για την εξέταση των μειονοτικών θεμάτων (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Οι δύο αντιπρόσωποι συναντιούνται στην Αθήνα 11-24/3/1968 και στη Βιέννη 20-31/5/1968 και διατυπώνουν την ανάγκη σύγκλισης της Μικτής Επιτροπής που είχε συσταθεί με την Ελληνοτουρκική Μορφωτική Συμφωνία του 1951. Προτείνουν η χρήση της μειονοτικής γλώσσας στα μειονοτικά σχολεία να επιτρέπεται χωρίς περιορισμούς και να βρίσκεται στα προγράμματα σε ισότιμη θέση με την επίσημη γλώσσα της χώρας (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Οι αντιπρόσωποι διαπίστωσαν ακόμη σοβαρές ελλείψεις στα σχολικά βιβλία της μειονότητας, πρότειναν την επαναπρόσληψη του διδακτικού προσωπικού που είχε

απαλλαχθεί από τα καθήκοντά του την περίοδο 1967-1968 (άρθρο 9) και έκαναν συστάσεις για την απαγόρευση χρήσης επιγραφών ή την οργάνωση εκδηλώσεων που θα μπορούσαν να προσβάλουν τη θρησκευτική ή εθνικιστική συνείδηση κάθε συμβαλλόμενης χώρας (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Οι προτάσεις των αντιπροσώπων εγκρίθηκαν από τους Υπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας στη συνάντησή τους στο Λονδίνο την 27/6/1968. Η Μικτή Επιτροπή οργανώθηκε εκ νέου και συσκέφθηκε στην Άγκυρα από τις 21/10 μέχρι τις 9/11/1968 και στην Αθήνα στις 11-20/12/1968 όπου υιοθέτησε τις προτάσεις της Έκθεσης της Βιέννης. Το Ελληνοτουρκικό Μορφωτικό Πρωτόκολλο που υπογράφηκε ήταν ιδιαίτερα σημαντικό καθώς το μεγαλύτερο μέρος του αφιερώθηκε στα σχολικά εγχειρίδια, διατυπώθηκαν συστάσεις και αναφέρθηκε εκ νέου ότι τα μέχρι τότε διδασκόμενα μαθήματα στην επίσημη γλώσσα θα διδάσκονται και στο μέλλον σε αυτή, ενώ η διδασκαλία όλων των άλλων μαθημάτων θα γίνονταν στη μειονοτική γλώσσα χωρίς εξαιρέσεις. Μέχρι την υπογραφή του Πρωτοκόλλου δεν είχε αποφασιστεί ούτε είχε γίνει ποτέ επίσημη αναφορά στο είδος των μαθημάτων που θα διδάσκονται στην ελληνική και στη μειονοτική γλώσσα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (σχετική αναφορά υπήρχε μόνο για τα δύο μειονοτικά σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Η πρώτη γραπτή αναφορά για τη γλώσσα διδασκαλίας κάθε μαθήματος γίνεται στις 18/1/1969 σε έγγραφο του ΥΠ.Ε.Π.Θ. προς τη Γενική Επιθεώρηση Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων και ορίζεται ότι στην ελληνική γλώσσα θα διδάσκονται η Ιστορία, η Γεωγραφία, η Πατριδογνωσία και η Ελληνική Γλώσσα, ενώ όλα τα υπόλοιπα θα διδάσκονται στην τουρκική γλώσσα. Το 1985 με την Υπουργική Απόφαση Ζ2/15/9.1.1985 καθιερώνεται η διδασκαλία του μαθήματος της Μελέτης του Περιβάλλοντος, το οποίο αντικατέστησε το μάθημα της Πατριδογνωσίας, στην ελληνική γλώσσα. (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Η Μικτή Ελληνοτουρκική Επιτροπή που υπέγραψε το Ελληνοτουρκικό Μορφωτικό Πρωτόκολλο του 1968 επέτρεπε τη χρήση της μειονοτικής γλώσσας από τους διδάσκοντες και από τα παιδιά στα διαλείμματα, στις σχολικές δραστηριότητες, στα συμβούλια των διδασκόντων. Τέλος, όριζε τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται σχετικά με την αποστολή, τον έλεγχο και τη διανομή του εποπτικού υλικού που είναι απαραίτητο για τη διδασκαλία των μαθημάτων που διδάσκονται στη μειονοτική γλώσσα. Το ελληνικό κράτος μπορεί μέχρι και σήμερα μονάχα τυπικά να

επέμβει στο σχεδιασμό του περιεχομένου, στην παρακολούθηση των μεθόδων και των μέσων διδασκαλίας των μαθημάτων που διδάσκονται στην τουρκική γλώσσα. Τον απόλυτο έλεγχο έχει η Τουρκία (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Το 1969 ιδρύεται με το Β.Δ. 31 της 10.10.68 (ΦΕΚ 22-1-1969) η Ειδική Παιδαγωγική Ακαδημία Θεσσαλονίκης (Ε.Π.Α.Θ.) που στόχο της έχει τη μόρφωση μουσουλμάνων δασκάλων για τη διδασκαλία του τουρκόφωνου προγράμματος στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ο κύκλος σπουδών στην Ε.Π.Α.Θ. ήταν και παραμένει διετής. Για ορισμένες περιπτώσεις προηγείται της διετούς φοίτησης μονοετές προκαταρκτικό τμήμα. Στο προκαταρκτικό τμήμα φοιτούν έπειτα από εξετάσεις απόφοιτοι Ιεροσπουδαστηρίου, ή όσοι μουσουλμάνοι μαθητές κατέχουν ενδεικτικό πέμπτης τάξης του εξατάξιου γυμνασίου ή δεύτερης τάξης του λυκείου(Νόμος 695, άρθρο 3, παρ.8 – ΦΕΚ 16-9-1977). (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Άλλα διατάγματα και νόμοι που διέπουν τη μειονοτική εκπαίδευση είναι τα ακόλουθα. Το Ν.Δ. 1109 της 25.1.72 ρυθμίζει ζητήματα ίδρυσης, λειτουργίας των σχολείων και των εφορειών τους, καθώς και θέματα των εκπαιδευτικών με τρόπο που αποτελεί πλότο για τη συνέχεια. Με το νόμο 309/76 δηλώνονται επιφυλάξεις για την αρχή της διακρατικής αμοιβαιότητας και ο νόμος 694/77 στο άρθρο 1 υπενθυμίζει ότι η εκπαίδευση της μειονότητας διέπεται από τη συνθήκη της Λωζάνης. Προβλέπει ότι η μειονοτική εκπαίδευση είναι δημόσια. Παρακάτω, όμως, σε άλλο άρθρο αναφέρει ότι οι διατάξεις που διέπουν την ιδιωτική εκπαίδευση ισχύουν και για τα μειονοτικά σχολεία αναφορικά με τα ζητήματα ίδρυσης, επιθεώρησης και λειτουργίας τους. Ο νόμος 695/77 αναφέρεται σε θέματα εποπτείας των σχολείων ενώ με την παρ. 4 του άρθρου 4 καθιερώνει την προνομιακή θέση των αποφοίτων της Ε.Π.Α.Θ. οι οποίοι προτιμώνται από τους άλλους εκπαιδευτικούς για τη διδασκαλία του τουρκόφωνου προγράμματος στα μειονοτικά σχολεία της Θράκης. (Μαλκίδης, Θ. 2002).

Την ίδια περίοδο μια σειρά άλλων ρυθμίσεων που στοχεύουν στην αναθεώρηση της μειονοτικής εκπαίδευσης εισάγονται στην πρωτοβάθμια κυρίως εκπαίδευση. Οι αυξημένες και εξαιρετικές αρμοδιότητες του/της υποδιευθυντή/ριας, η θεσμοθέτηση ασφάλισης των μειονοτικών δασκάλων και εκλογής των σχολικών εφορειών, αλλά και η Υπουργική Απόφαση 55369/78 περί εγγραφών, μετεγγραφών, φοίτησης, εξετάσεων, τίτλων σπουδών και άλλων εκπαιδευτικών θεμάτων αποτελούν

προσπάθειες που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό της μειονοτικής εκπαίδευσης προωθώντας την ενσωμάτωση της μειονοτικής εκπαίδευσης στο γενικό εκπαιδευτικό μηχανισμό. Η ίδια Απόφαση στο άρθρο 14 προβλέπει την καταβολή διδασκτρων για τα μειονοτικά σχολεία. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

1.3.7 Αντί επιλόγου

Το σχολείο είναι ένας κοινωνικός θεσμός με μεγάλη δύναμη που έχει τη δυνατότητα να αμβλύνει ή να οξύνει την πιθανότητα το άτομο να γίνει αποδέκτης ορισμένου βαθμού κοινωνικού αποκλεισμού.

Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει αυτό στα σχολεία της μειονότητας, αφού οι επιλογές που γίνονται εκεί εξυπηρετούν συγκεκριμένες πολιτικές σκοπιμότητες. Πολλές φορές η μειονότητα αποτέλεσε το χώρο άσκησης προπαγάνδας και εξυπηρέτησης “εθνικών συμφερόντων” τόσο από ελληνικής όσο και από τουρκικής πλευράς, πάντα βέβαια εις βάρος της. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Η αντίστροφη πορεία της εσωστρέφειας που επιδεικνύει πλέον το μεγαλύτερο μέρος της μειονότητας, σε συνδυασμό με μέτρα που έχουν ληφθεί από την ελληνική πολιτεία τα τελευταία χρόνια, ενισχύουν το στόχο της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της μείωσης των κοινωνικά αποκλεισμένων μουσουλμάνων. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Η καθιέρωση δίγλωσσων Νηπιαγωγείων με παράλληλη διδασκαλία στις δύο γλώσσες (μητρική και ελληνική) θα πρέπει να είναι το επόμενο βήμα.

Ανάλογες κινήσεις σε άλλες χώρες με εφαρμογή μέτρων που θα προστατεύουν τα δικαιώματα των ελληνικών μειονοτήτων, θα ενθαρρύνουν τη δημιουργία κλίματος αλληλεπίδρασης, αλληλοκατανόησης και αμοιβαίας εμπιστοσύνης, αίροντας την ανασφάλεια και την καχυποψία του παρελθόντος. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Πέρα απ’ όλα αυτά, ο σεβασμός της διαφορετικότητας της Πομακικής μειονότητας, η ανάδειξη των ομοιοτήτων που έχουν με την πλειονότητα και η αντιμετώπισή τους ως ισότιμων πολιτών, θα προσφέρει σ’ αυτούς μια καλύτερη ποιότητα ζωής που είναι το ζητούμενο κάθε σύγχρονης, δημοκρατικής και προοδευτικής πολιτείας.

Κίνητρο για τη συνέχιση των σπουδών των μουσουλμανοπαίδων αποτέλεσε η θεσμοθέτηση με νόμο του 1995, ποσοστό 0,5% των εισαγομένων σε ΑΕΙ να προσφέρεται σε μειονοτικούς μαθητές.

Μόλις το 1995 καταργήθηκε το καθεστώς της ειδικής κάρτας εισόδου – εξόδου για

όσους διακινούνταν στην ορεινή περιοχή της μειονότητας καθώς και η απομάκρυνση της μπάρας που υπήρχε. (Μαλκίδης, Θ. 2002)

Ωστόσο, θα πρέπει να αναφερθεί, ότι η έρευνα των οικιακών εθίμων της Πομακικής κοινωνίας είναι μάλλον δυσχερής, αφού ο ερευνητής δεν μπορεί εύκολα να μπει στα σπίτια ή να συνομιλήσει με γυναίκες, ενώ οι άνδρες αποφεύγουν συζητήσεις για παρόμοια ζητήματα. Έτσι, οι πληροφορίες είναι μάλλον ελλιπείς κι αποσπασματικές. (Βαρβούνης Μ.Γ., 1996:65).

1.3.8 Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

Στους ορεινούς οικισμούς του Ν. Ξάνθης πολυμελείς οικογένειες ζούσαν μαζί αναπτύσσοντας ιδιότυπους δεσμούς και συνήθειες. Το ηλεκτρικό ρεύμα άργησε να φτάσει εδώ ή δεν έφτασε ακόμα, με καθοριστικά αποτελέσματα για τη ζωή των κατοίκων. Ο τρόπος ζωής δεν διαφοροποιούνταν πολύ από οικισμό σε οικισμό. Τα ρούχα, οι συνήθειες, ο τρόπος σκέψης των κατοίκων δεν μπορούσε να ξεφύγει από την παράδοση. Η επικοινωνία ανάμεσα στις οικογένειες είχε συγκεκριμένα όρια. Χαρακτηριστικό είναι ότι από τους ορεινούς οικισμούς του Ν. Ξάνθης συνήθως απουσιάζει ο κεντρικός κοινόχρηστος χώρος, κάτι που υποδηλώνει μια εσωστρέφεια και αυτάρκεια.

Το γύρω περιβάλλον προσέφερε τα απαραίτητα για επιβίωση: νερό από τις πηγές, γάλα και δέρματα από τις κατσίκες, κλαριά και ξύλα για το τζάκι. Την κοπριά των ζώων την χρησιμοποιούσαν σαν λίπασμα για τα χωράφια όπου καλλιεργούσαν καλαμπόκι (για το ψωμί τους), φασόλια και πατάτες.

Το οικονομικό κύκλωμα ήταν κλειστό με κυρίαρχο χαρακτηριστικό την ανταλλακτική οικονομία. Κύριες ασχολίες των κατοίκων η γεωργία και η κτηνοτροφία και η υλοτομία. Ανάμεσα στα προϊόντα που κυρίως καλλιεργούνταν ήταν το σιτάρι, το κριθάρι, το καλαμπόκι, η σίκαλη, τα όσπρια, οι πατάτες. Η εξάρτηση από την οικονομική ζωή της ευρύτερης περιοχής ήταν ελάχιστη, με εξαίρεση κάποια μορφή εμπορικών επαφών βουνού και πεδιάδας. Ιδιαίτερη έξαρση παρατηρούνταν στην οικονομική δραστηριότητα κατά τη διάρκεια των ετήσιων γιορτών και των θρησκευτικών πανηγυριών. Τα καρύδια, η ρίγανη, τα εκτρεφόμενα ζώα ήταν προϊόντα που μπορούσαν να είναι εμπορεύσιμα.

Μέσα στα σπίτια τους οι Μουσουλμάνοι στρώνουν ψάθες στο πάτωμα ή ένα χοντρό χαλί από κατσικίσιες τρίχες ενώ το τζάκι τους χειμερινούς μήνες καίει συνεχώς. Τα οικιακά σκεύη ήταν φτιαγμένα από ξύλο ή χαλκό. Ένα συνηθισμένο μεσημεριανό φαγητό μπορούσε να περιλαμβάνει σούπα, όσπρια ή πατάτες βραστές με ρύζι. Από την οροφή των σπιτιών κρέμονται γάντζοι όπου μπορούν να κρεμάσουν μικροπράγματα ή και αρμαθιές ξερού καπνού. Στις άκρες των δωματίων τους έχουν νεροχύτη για να πλένονται, ενώ απέναντι από το τζάκι συναντάμε μια μεγάλη ντουλάπα όπου συνήθιζαν να αποθηκεύουν τρόφιμα, ρούχα, σκεύη κλπ. Κάθε τι στην

κατάλληλη θέση έτοιμο για χρήση. Τίποτα περιττό, τίποτα άχρηστο.

Θέλω να επισημάνω ότι οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών έχουν μετακινηθεί στο πεδινό χώρο για καλύτερη διαβίωση, όμως και πολλοί από αυτούς έχουν φύγει προς την Τουρκία ένας λόγος είναι ότι δεν τους επέτρεπαν να κτίσουν σπίτια και η ζωή τους ήταν δύσκολη (www.geomic.com/oikismoι/presentation.html).

1.3.9 ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΡΡΙΚΝΩΘΕΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙ ²**Πίνακας 15 : Οικισμοί που έχουν συρρικνωθεί και εγκαταλειφθεί το 2001.**

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	2001
Δ.ΞΑΝΘΗΣ	
Αλικοχώριον,το	0
Ανθηρόν,το	0
Άσκυρα,τα	0
Γιαλιστερόν,το	7
Έρανος,ο	0
Κετίκιον,το	0
Λιβάδιον,το	5
Πελεκητόν,το	4
Πόρτα,η	0
Πριόνιον,το	0
Υδροχώριον,το	0
Δ.ΜΥΚΗΣ	
Αχλαδιά,η	5
Καπνόανθος,ο	0
Κρανιά,η	0
Ράχη,η	0
Βασιλοχώριον,το	0
Σταμάτιον,το	8
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	
Ορεσινή,η	14
Δασικό Χωριό,το	1
Καστανίτης,ο	2
Σιδηρόπετρα,η	6
Μυρτούσσα,η	13
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	
Ιαματικά Πηγαί,αι	2
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	
Ακράϊος,ο	8
Γιδότοπος,ο	10
Δουργούτιον,το	19
Κούνδουρος,ο	7
Λυκότοπος,ο	13
Πολύσκιον,το	6
Ρεματιά,η	9
Τσαλαπετεινός,ο	13
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	
Ρύμη,η	13

Πηγή: Απογραφή 2001, ΕΣΥΕ.

² Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 38 έως 51) είναι από την διεύθυνση www.geomic.com/oikismoi/presentation.html (διαθέσιμοι Πέμπτη, 28 Μαρτίου 2007).

ΑΚΡΑΙΟΣ

Στον Ακραίο (Ντόλιοβο) μπορεί να φτάσει κανείς με αυτοκίνητο από το Ποταμοχώρι. Μόλις διασχίσει την παλαιά γέφυρα στην αμμώδη περιοχή Πεστσιβίτα, στο κάτω μέρος του οικισμού, έχει δέκα ακατοίκητα σπίτια. Ακριβώς δίπλα περνάει το ποτάμι που κατεβαίνει από τις Σάτρες. Άλλοι δύο μαχαλάδες βρίσκονται ψηλότερα. Το Δημοτικό Σχολείο του Ακραίου, που βρίσκεται κάπου ανάμεσα στους τρεις μαχαλάδες, έκλεισε το 1988. Την τελευταία χρονιά της λειτουργίας του είχε 6 μαθητές, ενώ το 1983-84 είχε 26 παιδιά. Ελάχιστοι κτηνοτρόφοι κατοικούν πλέον στον Ακραίο, ενώ παλαιότερα (1971) ο πληθυσμός του ήταν 202 κάτοικοι. Το 1981 ο πληθυσμός τους φθάνει στα 143 άτομα, ενώ το 1991 σε 23 άτομα και τελευταία του 2001 σε 8 άτομα.

ΑΛΙΚΟΧΩΡΙ

Το Αλικοχώρι απέχει τρεις ώρες με τα πόδια από τα Κιμμέρια. Από εδώ περνούσε παλαιότερα ο ταχυδρομικός διανομέας ερχόμενος από τη Ρύμη για να συνεχίσει τη διαδρομή του προς τα Άσкура και το Γιαλιστερό και να κατηφορίσει στο Υδροχώρι και από εκεί στο Σούνιο (συνολικά 7.30 ώρες πορεία). Αποτελείται από 12 σπίτια, τα περισσότερα από τα οποία είναι διώροφα. Το 1973 κατοικούσαν εδώ δέκα οικογένειες. Οι απογραφές πληθυσμού σημειώνουν 149 κατοίκους για το 1971 και 24 κατοίκους το 1981. Το 1991 και το 2001 σύμφωνα με την απογραφή δεν κατοικούν πια στον οικισμό.

ΑΝΘΗΡΟ

Όπως δηλώνει και το παλιό όνομα του οικισμού (Ιχτιάρ μαχαλά = γέρικος, παλιός μαχαλάς) πρόκειται μάλλον για τον παλαιότερο οικισμό της περιοχής πάνω από τα Κιμμέρια. Στο Ανθηρό έμεναν 295 κάτοικοι το 1951, οι οποίοι μειώθηκαν στους 103 κατοίκους το 1981. Το 1973 καταγράφονταν ακόμα 22 οικογένειες. Το Δημοτικό Σχολείο του Ανθηρού έκλεισε το 1989-90. Κατά το σχολικό έτος 1983-4 φοιτούσαν εδώ 23 μαθητές, ενώ την αμέσως επόμενη χρονιά ο αριθμός τους έπεσε σε 12. Το 1991 και το 2001 σύμφωνα με την απογραφή δεν κατοικούν πια στον οικισμό.

ΑΣΚΥΡΑ

Το 1973 καταγράφονταν στα Άσкура περίπου 25 σπίτια και 25 οικογένειες Μουσουλμάνων. Η απογραφή του 1951 σημειώνει 555 κατοίκους πιθανόν συμπεριλαμβάνοντας και τους γύρω μικρότερους οικισμούς. Το 1971 σημειώνονται

164 κάτοικοι, ενώ μόνο 22 το 1991. Παλαιότερα στο σχολείο των Ασκύρων φοιτούσαν 80 περίπου παιδιά. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία ο αριθμός των μαθητών το 1983-84 είχε μειωθεί σε 28 ενώ η τελευταία σχολική χρονιά που λειτούργησε το σχολείο των Ασκύρων ήταν το 1991-92 με 8 μαθητές. Ο χωματόδρομος για τα Άσκυρα κατασκευάστηκε μέσα στη δεκαετία του '70. Το 2001 δεν κατοικούν πια στον οικισμό.

ΑΧΛΑΔΙΑ

Η Αχλαδιά (ή Κρούσα) βρίσκεται νότια του χωριού Κένταυρος σε υψόμετρο 740 μέτρων. Μπορεί να φτάσει κανείς εκεί είτε από τον Κένταυρο είτε από την Ξάνθη ακολουθώντας το χωματόδρομο που πηγαίνει από τα μοναστήρια προς το Πανέρι. Ο οικισμός είναι ακατοίκητος. Αλλά με την απογραφή 2001 κατοικούσαν 5 άτομα.

ΒΑΣΙΛΟΧΩΡΙ

Κατηφορίζοντας από το Θεοτόκο προς τη Σμίνθη παρατηρούμε στην απέναντι πλευρά του ποταμού εγκαταλειμμένα σπίτια. Μερικά στέκουν μόνα τους σε τοποθεσίες που δεν θα μπορούσε να φανταστεί κάποιος ότι έμεναν κάποτε άνθρωποι. Κάπου πάλι βλέπεις τέσσερα πέντε σπίτια κοντά το ένα στο άλλο. Είναι ο ερημωμένος οικισμός που οι Πομάκοι ονομάζουν Γκάτσκο απέναντί στο Βασιλοχώρι. Επτά περίπου οικογένειες παραθερίζουν εδώ για όσο ο καιρός το επιτρέπει. Στην απέναντι όχθη 6-7 σπίτια και από τα ανατολικά άλλα τόσα σκορπισμένα πλάι στα καπνοχώραφα. Στον οικισμό υπήρχαν παλαιότερα δύο γέφυρες. Η μία έχει παρασυρθεί από το ποτάμι και έχει αντικατασταθεί από μια στενή ξύλινη που απαιτεί ιδιαίτερες ικανότητες ισορροπίας για να την περάσει κανείς. Αυτή που διατηρείται είναι η γέφυρα του Σταμάτη, ένα εντυπωσιακό πέτρινο κατασκεύασμα με τρεις ασίδες. Κοντά στο Βασιλοχώρι είναι και η Γέφυρα του Παπά και ένας παλιός νερόμυλος. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 δεν σημειώνεται να υπάρχουν άτομα.

ΓΙΑΛΙΣΤΕΡΟ

Για να πάει κανείς στο Γιαλιστερό (Καρά τζαλάρ) περνάει πρώτα από τα Άσκυρα και συνεχίζει προς τα αριστερά μέχρι τον οικισμό Γιογκαλού Γκεντίκ. Εκεί ο δρόμος σταματάει και χρειάζεται πεζοπορία μισής περίπου ώρας για να φτάσει κανείς στον οικισμό. Η διαδρομή έχει εξαιρετική θέα και το απόκρημνο μονοπάτι διασχίζει μια βραχώδη πλαγιά με πολλές βελανιδιές. Στην περιοχή υπάρχουν επίσης αγριομηλιές,

κρανιές, μανιτάρια και βατόμουρα. Στην άγρια πανίδα συμπεριλαμβάνονται λαγοί αλεπούδες, λύκοι, αγριογούρουνα. Το Γιαλιστερό είναι χτισμένο πλάι σε μια ρεματιά και υπάρχουν τριγύρω ανοικτές εκτάσεις κατάλληλες για βοσκοτόπια ή και για καλλιέργειες. Μία καταγραφή του 1973 σημειώνει 25 σπίτια. Από το Γιαλιστερό υπάρχει μονοπάτι που οδηγεί σε μισή ώρα στις Σάτρες. Από τα δεκαπέντε σπίτια μόνο το ένα κατοικείται ακόμα από δύο κτηνοτρόφους. Ο λόγος που ανάγκασε τους κατοίκους του χωριού να φύγουν από εκεί είναι η έλλειψη δρόμων και ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά και η μετανάστευση στη Γερμανία για αναζήτηση δουλειάς. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας παρατηρείται η ακόλουθη δημογραφική εξέλιξη: 92(1961), 85(1971), 36(1981), 18(1991). Το σχολείο του Γιαλιστερού είχε 4 μαθητές το 1983-84 και λειτούργησε για τελευταία χρονιά το 1985-86 με δύο μαθητές. Ενώ το 2001 παρατηρείται 7 άτομα.

ΓΙΑΝΝΟΧΩΡΙΟ

Το Γιαννοχώρι (ή Γιοβάνοβα) βρίσκεται σκαρφαλωμένο σε ένα ύψωμα. Απέχει τρία τέταρτα της ώρας από το χωριό Ακραίος. Η θέα από το Γιαννοχώρι είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή μπορεί κανείς να δει, σαν από αεροπλάνο, το ποτάμι των Σατρών να ελίσσεται προς τα νότια και γύρω γύρω παντού βουνά. Στο Γιαννοχώριο κατοικούσαν 74 άνθρωποι το 1961 και 50 άνθρωποι δέκα χρόνια αργότερα, ενώ σήμερα έχουν απομείνει μόνο τρεις κάτοικοι. Το Δημοτικό Σχολείο του οικισμού λειτούργησε για τελευταία φορά το 1980 με 6 παιδιά. Ο οικισμός αυτός έχει πια εγκαταλειφθεί και δεν κατοικούν άνθρωποι.

ΕΡΑΝΟΣ

Στο Δημοτικό Σχολείο του Εράνου (Οτμάν Γκερί) φοιτούσαν 33 μαθητές το 1983-84, 26 μαθητές το 1986-87 και μόλις 13 μαθητές το 1988-89, οπότε και έκλεισε. Τα απογραφικά στοιχεία μας εμφανίζουν μια πτώση του πληθυσμού από τους 348 κατοίκους(1940) στους 231(1961) και τους 186(1981) στην πλήρη ερήμωση την επόμενη δεκαετία. Το 1973 τα μισά σπίτια του χωριού είχαν ήδη εγκαταλειφθεί. Το 1991 και το 2001 σύμφωνα με την απογραφή δεν κατοικούν πια στον οικισμό.

ΖΑΦΕΙΡΙΟ

Το Ζαφείριο (Αμπαρτζή Ντερέ) είχε παλαιότερα 25 σπίτια. Ήδη από το 1973 τα 9 από τα σπίτια είχαν εγκαταλειφθεί, ενώ κατοικούσαν εδώ 18 οικογένειες. Η απογραφή του 1961 σημειώνει 100 κατοίκους ενώ τις δύο επόμενες δεκαετίες οι

κάτοικοι του οικισμού μειώθηκαν στους 74 και 38 αντίστοιχα. Στον οικισμό αυτό δεν κατοικούν πια.

ΘΕΟΤΟΚΑΤΟ

Το Θεοτοκάτο (ή Ταμπακλί) απέχει περίπου μιάμιση ώρα πεζοπορία από το Ακραιό και τρία τέταρτα της ώρας από το Γιαννοχώριο. Σε όλη τη διαδρομή έχουμε καταπληκτική θέα στα δεξιά μας: οι μαϊάνδροι του ποταμού των Σατρών, ο οποίος ενώνεται πιο κάτω με τον ποταμό Κομψάτο. Από το Θεοτοκάτο μπορεί να συνεχίσει κανείς προς το Δουργούτι και τον Τσαλαπετεινό ακολουθώντας το μονοπάτι που πηγαίνει παράλληλα με τους στύλους των τηλεφωνικών καλωδίων. Στο Θεοτοκάτο διατηρούνται περίπου δέκα σπίτια, αλλά κατοικούν σήμερα μόνο 4 άνθρωποι. Η απογραφή του 1961 σημειώνει 84 κατοίκους ενώ του 1971 σημειώνει 57. Το Δημοτικό Σχολείο, που ήταν στον ίδιο χώρο με το τζαμί του οικισμού, έκλεισε το 1980. Στο οικισμό αυτό δεν κατοικούν πια.

ΚΑΛΥΒΑ

Η Καλύβα απέχει 14 χιλιόμετρα από το χωριό Νεοχώρι. Το χωριό χωρίζεται σε δύο συνοικισμούς με υψομετρική διαφορά εκατό περίπου μέτρων μεταξύ τους. Στον πάνω συνοικισμό διακρίνονται 15 περίπου κτίσματα, ενώ στον κάτω περίπου 20 σε αραιή διάταξη. Τέσσερα χιλιόμετρα περίπου πριν φτάσει κανείς στους οικισμούς συναντάει το κάστρο της Καλύβας σε υψόμετρο 627 μέτρων. Κατεσκευάστηκε από το Φίλιππο Β τον 4ο αιώνα π.Χ. σε θέση απ' όπου να μπορεί να ελέγχει την ευρύτερη περιοχή. Σχετικά με το πόσο παλαιό είναι το χωριό Καλύβα αξίζει να αναφερθεί η μαρτυρία ενός πρώην κατοίκου σύμφωνα με την οποία είχε βρει στο σπίτι που έμεναν ένα κεραμίδι με το αποτύπωμα μιας ανθρώπινης παλάμης και την ημερομηνία 1772. Στον πάνω συνοικισμό υπάρχει ένα εντυπωσιακό τριώροφο αρχοντικό. Τριγύρω του λάκκοι σκαμμένοι από χρυσοθήρες, οι οποίοι έχουν προκαλέσει και φθορές σπάζοντας τμήματα του οικοδομήματος, αναζητώντας θησαυρό. Στην πάνω Καλύβα επίσης υπήρχε τζαμί. Στον κάτω συνοικισμό συναντάει την εκκλησία του Προφήτη Ηλία που χτίστηκε το 1936. Ο ναός έχει συντηρηθεί και βρίσκεται σε καλή κατάσταση και με έξοδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Καλύβας έγινε διαμόρφωση του προαυλίου χώρου της εκκλησίας. Στο μικρό νεκροταφείο λίγο πιο κάτω υπάρχουν έξι χριστιανικοί τάφοι, δύο από τους οποίους γράφουν το έτος 1969. Το χωριό Καλύβα ερημώθηκε γύρω στο 1970. Το 1920 ζούσαν εδώ 152 τουρκόφωνοι κάτοικοι. Με την

ανταλλαγή των πληθυσμών, εκείνοι έφυγαν και εγκαταστάθηκαν εδώ Πόντιοι από την περιοχή της Σινώπης. Το 1940 ζούσαν στην Καλύβα 172 άνθρωποι. Το 1954 φοιτούσαν στο Δημοτικό Σχολείο της Καλύβας 32 παιδιά. Όμως ήδη από τη δεκαετία του 1950 άρχισε το πρώτο κύμα φυγής, που ολοκληρώθηκε μέσα στα είκοσι επόμενα χρόνια. Προορισμός η Γερμανία και τελική εγκατάσταση η περιοχή της Διομήδειας και του Πετεινού Ξάνθης. Η απόσταση από το Νεοχώρι με το μονοπάτι ήταν περίπου τρεις ώρες. Ο χωματόδρομος κατασκευάστηκε το 1964. Η Καλύβα είναι γεμάτη οπωροφόρα δένδρα: καρυδιές, κερασιές, φουντουκιές, βούβες(άγρια μούσμουλα). Μέχρι το 1940-45 λειτουργούσε στον κάτω συνοικισμό ένας νερόμυλος. Το 2001 σημειώθηκε να κατοικεί ένα άτομο.

ΚΑΠΝΟΑΝΘΟΣ

Ο Καπνόανθος απέχει περίπου 90 λεπτά πεζοπορία από τον Κένταυρο. Ο οικισμός είχε 15 σπίτια το 1973. Οι απογραφές σημειώνουν τα παρακάτω στοιχεία για τους μόνιμους κατοίκους: 14 (1961), 7 (1971), 6 (1981), 0 (1991) και το 2001 δεν παρουσιάστηκαν άτομα.

ΚΑΣΤΑΝΙΤΗΣ

Ο Καστανίτης είναι κτισμένος αμφιθεατρικά σε πλαγιά, σε υψόμετρο 550 μέτρων. Προσφυγικό χωριό ο Καστανίτης, κατοικούνταν από Τούρκους πριν την ανταλλαγή των πληθυσμών και τον ερχομό των προσφύγων από το Βόσπορο. Πήρε το όνομά του από τις πολλές καστανιές της περιοχής. Μέσα στον Καστανίτη βλέπουμε μεγάλα σπίτια, κτισμένα σε απόσταση το ένα από το άλλο. Το σχήμα τους είναι επίμηκες ενώ πολύ συνηθισμένο είναι το ανοικτό χαγιάτι στο ισόγειο. Οι καμινάδες έχουν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες απολήξεις και τα ταβάνια είναι πολύ χαρακτηριστικά. Κάποτε στο σχολείο του Καστανίτη φοιτούσαν 76 παιδιά. Οι 281 κάτοικοι που είχε ο Καστανίτης το 1920 έπεσαν θεαματικά μετά τον πόλεμο στους 127 το 1961 και στους 24 το 1971. Το 1981 δεν καταγράφηκαν άτομα ενώ το 1991 ζούσαν 6 άτομα. Όμως το 2001 ο αριθμός ξαναπέφτει σε 2 άτομα.

ΚΕΤΙΚΙΟ

Η απογραφή του 1961 σημειώνει 130 κατοίκους ενώ το 1971 σημειώνονται 145 κάτοικοι και 39 το 1981. Η Καταγραφή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 1973 αναφέρει 32 οικογένειες και 35 κατοικίες καθώς και την ύπαρξη παλιού σχολείου. Το 2001 σημειώνει να μην υπάρχουν άτομα.

ΚΟΡΦΟΒΟΥΝΙΟ

Το Κορφοβούνιο απέχει είκοσι περίπου λεπτά από το Πολύσκιο. Βρίσκεται στη συμβολή τριών ρεμάτων. Σήμερα μπορεί κανείς να διακρίνει έξι σπίτια και μία στάνη με ελάχιστους ανθρώπους στη μία πλευρά του μικρού ποταμού, ενώ απέναντι ακριβώς βρίσκεται το καλά διατηρημένο τζαμί και το σχολείο. Μία τσιμεντένια γέφυρα συνδέει τις δύο πλευρές του οικισμού. Το Δημοτικό Σχολείο του Κορφοβουνίου λειτούργησε για τελευταία χρονιά το 1973-74 με 10 μαθητές, ενώ είχε 16 μαθητές το 1969-70. Η απογραφή του 1961 σημείωνε 66 κατοίκους στο Κορφοβούνιο ενώ η απογραφή του 1971 σημείωνε 42 κατοίκους.

ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΣ

Για να φτάσει κανείς στον Κούνδουρο (Κιουριακλέρ) περπατάει περίπου μία ώρα από την Κοττάνη. Οι πέντε κάτοικοι που έχουν απομείνει διατηρούν κάποια ζώα, αγελάδες και κατσίκες. Το παλιό τζαμί έχει μετατραπεί σε κατοικία. Ιδιαίτερα εμφανής είναι η επίδοση των κατοίκων στη συλλογή χόρτου πάνω σε θημωνιές, τις οποίες πάνω σε δέντρα, για να διατηρούνται στεγνές. Το Δημοτικό Σχολείο του οικισμού είχε 13 παιδιά το 1976-77, ενώ έκλεισε δύο χρόνια αργότερα με 9 μαθητές. Το 1961 είχε 106 άτομα, το 1971 σε 61, το 1981 σε 6, το 1991 σε 2 και το 2001 σε 7 άτομα.

ΚΡΙΟΣ

Στον Κριό (Κοτσουλού) μπορεί να φτάσει κανείς εύκολα στρίβοντας δεξιά στο χωματόδρομο που πηγαίνει στο Λυκοδρόμιο. Το 1940 κατοικούσαν εδώ 96 κάτοικοι, οι οποίοι μειώθηκαν σε 60 το 1951 και σε 41 το 1971, πριν την τελική ερήμωση του οικισμού δέκα χρόνια αργότερα. Το 2001 δεν δείχνει να υπάρξουν κάτοικοι.

ΚΡΩΜΝΙΚΟ

Για να φτάσει κανείς στο Κρωμνικό υπάρχουν δύο τρόποι: Ο πρώτος τρόπος είναι ένα μονοπάτι που διασχίζει τα βουνά, και ο δεύτερος τρόπος είναι ένας χωματόδρομος με υπέροχη θέα προς την κοιλάδα του Νέστου αλλά τριπλάσιος σε απόσταση. Φτάνοντας στο Κρωμνικό βλέπουμε πρώτα απ' όλα την καίρια γεωγραφική θέση που κατέχει το χωριό. Στην μέση υπήρχε ο κεντρικός δρόμος και στο πάνω μέρος το σχολείο καθώς και η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα που έχει ξανακτιστεί πρόσφατα. Ο κεντρικός δρόμος κατηφορίζει προς μια μικρή ρεματιά. Τα κτίρια είναι κτισμένα σε βαθμίδες και από τις δύο πλευρές του μονοπατιού. Στο

χωριό εντοπίσαμε ένα πηγάδι και δύο βρύσες, που έχουν όμως στερέψει τελείως πια. Το Κρωμνικό δεν ήταν τελείως απομονωμένο παλαιότερα γιατί υπήρχε λίγο πιο κάτω σιδηροδρομικός σταθμός. Παρ'όλα αυτά οι κάτοικοι του Κρωμνικού άρχισαν χρόνο με το χρόνο να φεύγουν γιατί οι καιρικές συνθήκες εκεί είναι πολύ άσχημες κατά τους χειμερινούς μήνες ακόμα και για κάποιον που έχει συνηθίσει τη ζωή των βουνών. Αναζητώντας λοιπόν άλλα μέρη, καλύτερες δουλειές και πιο εύκολη ζωή, οι κάτοικοι του χωριού το εγκατέλειψαν. Τώρα βρίσκει εκεί κανείς μόνο κάποιους βοσκούς κατά τους ζεστούς μήνες του χρόνου. Μέχρι το 1923 στο Κρωμνικό κατοικούσαν μόνο Τούρκοι. Υπήρχαν τότε περίπου 200 τουρκικές οικογένειες. Εκείνη τη χρονιά άρχισαν να φθάνουν οι πρόσφυγες από τον Πόντο. Οι Έλληνες πρόσφυγες συμβίωσαν για μερικούς μήνες με τους Τούρκους. Όταν έφυγαν οι Τούρκοι οι Έλληνες μετέτρεψαν το τζαμί σε εκκλησία στη μνήμη του Αγίου Παντελεήμονος.

ΛΙΒΑΔΙ

Το Λιβάδι (πομακ. Σλανβέ) βρίσκεται σε υψόμετρο 430 μέτρων. Το Λιβάδι απέχει από την Ξάνθη περίπου 13 χιλιόμετρα. Δίπλα στο Λιβάδι βρίσκεται ο οικισμός Βασιλικά ή Μπρουσόβα και κάτω από το Λιβάδι βρίσκεται η Πλαγιά. Το χειμώνα μένουν εδώ 3 κάτοικοι και το καλοκαίρι 10 περίπου κτηνοτρόφοι. Οι συνθήκες του τόπου επέτρεπαν να καλλιεργούνται στο Λιβάδι πατάτες, φασόλια, κρεμμύδια, καπνός κυρίως για ίδια κατανάλωση. Παλιά στο Λιβάδι υπήρχαν 40 οικογένειες με 5 τουλάχιστον παιδιά η κάθε μία. Επίσης υπήρχε στο χωριό σχολείο, το οποίο όμως έχει κλείσει εδώ και 10 χρόνια. Τα περισσότερα σπίτια είναι μισογκρεμισμένα. “Γιατί έφυγαν οι άνθρωποι;” ρωτήσαμε τους κτηνοτρόφους που συναντήσαμε στο Λιβάδι. “Δεν υπάρχει ρεύμα, δρόμος και τηλέφωνο”, μας απάντησαν. “Τα χωράφια δεν έχουν παραγωγή. Οι κάτοικοι δεν είχαν χρήματα. Πήγαν στην Αθήνα, τη Ρόδο, τη Σάμο, τη Χίο και την Ξάνθη για να βρουν κανένα μεροκάματο”. Το μεγάλο κύμα φυγής άρχισε πριν μία δεκαετία και σε 3 χρόνια είχαν φύγει όλοι από το χωριό. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, το Δημοτικό Σχολείο του χωριού είχε 50 μαθητές το 1984-85, 19 μαθητές το 1987-88, 6 μαθητές το 1990-91, ενώ λειτούργησε για τελευταία χρονιά το 1992-93 με έναν μαθητή. Σύμφωνα με την απογραφή το 1961 ήταν 163 άτομα, το 1971 ήταν 112 που είχε μια μείωση του πληθυσμού, το 1981 ήταν 137 άτομα ξανά μια μείωση του πληθυσμού, ενώ το 1991 φθάνουν σε 35 άτομα, και το 2001 σε 5 στις τελευταίες δεκαετίες σημειώνετε μείωση του πληθυσμού.

ΛΙΒΑΣ

Κατηφορίζουμε από τον Κένταυρο προς το Πανέρι και μετά από τεσσεράμισι χιλιόμετρα στρίβουμε προς τα αριστερά. Είναι ο χωματόδρομος που οδηγεί στον οικισμό Λίβας (Αιβατζικ). Από ψηλά ξεχωρίζουν τα πέντε μεγάλα κτήρια που διατηρούνται σε πολύ καλή κατάσταση. Ένα από αυτά (το ψηλότερο) ήταν το τζαμί που προβάλλει σαν πύργος στην πλαγιά του βουνού. Παλιότερα υπήρχαν εδώ τουλάχιστον σαράντα σπίτια, κάτι που φαίνεται και από την απογραφή του 1920 που σημειώνει 139 κατοίκους. Φαίνεται ότι η τάση για εγκατάλειψη του οικισμού άρχισε πριν τον πόλεμο, εφόσον ήδη μέχρι το 1940 ο πληθυσμός του Λίβα είχε γίνει ο μισός. Στο Λίβα συναντήσαμε τρεις άνδρες που ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Μας αντιμετώπισαν με επιφύλαξη, αν όχι με καχυποψία, κάτι ασυνήθιστο για τους κατοίκους της ορεινής Ξάνθης, που συνήθως διακρίνονται για τη φιλοξενία τους.

ΛΙΒΕΡΑ

Τα Λιβερά βρίσκονται σε υψόμετρο 450 μ. δίπλα στον ποταμό Νέστο. Φτάνουμε εδώ πολύ εύκολα από το χωματόδρομο που περνάει από τα Κομνηνά. Στην ευρύτερη περιοχή μπορεί κανείς να συναντήσει ένα κοπάδι από περίπου 30 άγρια άλογα που μετακινούνται από το Κρωμνικό μέχρι τα Λιβερά. Ένα μονοπάτι συνδέει το χωριό με το Σιδηροδρομικό Σταθμό των Λιβερών. Σε απόσταση 20 λεπτών από τα Λιβερά υπάρχει ένα ενδιαφέρον σπήλαιο. Σήμερα τα Λιβερά είναι εγκαταλειμμένα. Το 1940 ο πληθυσμός του πάνω και του κάτω συνοικισμού μαζί έφθανε τους 477 κατοίκους. Από τότε άρχισε η σταδιακή εγκατάλειψη. Σε δύο δεκαετίες ο πληθυσμός είχε πέσει στους 208 κατοίκους και στη δεκαετία του '70 επήλθε η πλήρης ερήμωση.

ΜΑΚΑΡΙΟ

Το Μακάριο βρίσκεται σε υψόμετρο 650 περίπου μέτρων, στους πρόποδες του βουνού Τσαλ. Ερημωμένο ήδη από το 1951, το Μακάριο δίνει πλέον μια εικόνα θανάτου, καθώς μόνο ερείπια μπορεί κανείς να συναντήσει. Σχεδόν όλα τα σπίτια έχουν καταστραφεί με την πάροδο του χρόνου. Τα ελάχιστα κτίρια που στέκονται ακόμα όρθια έχουν μετατραπεί σε μαντριά. Στο νοτιοανατολικό μέρος του οικισμού υπάρχει ένα μουσουλμανικό νεκροταφείο. Εκεί μετρήσαμε περισσότερους από 200 τάφους. Λίγο πιο πέρα έχει δημιουργηθεί μια μικρή τεχνητή λίμνη, προφανώς για το πότισμα των ζώων. Τα περίπου 40 σπίτια που υπήρχαν στο Μακάριο ήταν χτισμένα αριστερά και δεξιά ενός ρέματος, του οποίου η κοίτη είχε διαμορφωθεί σαν μονοπάτι.

Στον οικισμό είχαν κατασκευαστεί τρία τουλάχιστον πηγάδια. Αυτή τη στιγμή μένει στο Μακάριο μόνο ένας τσοπάνος.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ

Το Μαργαρίτι βρίσκεται σε όμορφο περιβάλλον, σε υψόμετρο 760 μέτρων. Η τοποθεσία όπου είναι χτισμένο το Μαργαρίτι βλέπει προς τα ανατολικά και είναι κατάλληλη για καλλιέργεια αφού το έδαφος είναι γόνιμο. Στο πάνω μέρος του χωριού υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Εδώ κατά την ημέρα της εορτής του Αγίου Νικολάου γίνεται κάθε χρόνο η συνάντηση των απανταχού Μαργαριτιωτών. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού οργανώνει γιορτή. Σε όλους τους παρευρισκόμενους προσφέρεται ένα παραδοσιακό φαγητό, το κεσκέκι, το οποίο αποτελείται από σιτάρι, κοτόπουλο και κατσικάκι. Προπολεμικά κατοικούσαν εδώ 345 κάτοικοι(1920). Το 1971 είχαν απομείνει 129 άνθρωποι, οι οποίοι εγκατέλειψαν σχεδόν εξ ολοκλήρου το μέρος το 1980. Το γεγονός ότι αρκετοί έχουν επιλέξει το Μαργαρίτι για να κατασκευάσουν μοντέρνα εξοχικά σπίτια δίνει μία από τις δυνατότητες αξιοποίησης τέτοιων οικισμών. Βέβαια το στοιχείο που απουσιάζει είναι ο σεβασμός στην παράδοση. Θα έπρεπε όσοι κτίζουν σε τέτοια μέρη να συμμορφώνονται με τα ιστορικά, φυσικά και αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του ευρύτερου χώρου.

ΜΥΡΤΟΥΣΑ

Η Μυρτούσα βρίσκεται στο δυτικό άκρο του Νομού Ξάνθης, σε υψόμετρο 470 μέτρων. Πριν το 1926 ονομάζονταν Μπουρατσίκ. 99 κάτοικοι έμεναν εδώ το 1920 και 88 το 1961. Σημαντική μείωση του πληθυσμού σημειώθηκε στις τρεις επόμενες δεκαετίες: 27 (1971), 17 (1981), 12(1991) και του 2001 σημειώθηκε 13 άτομα.

ΟΡΕΣΤΙΝΗ

Μετά από επτά περίπου χιλιόμετρα χωματόδρομο από τη διασταύρωση προς το Λυκοδρόμιο βρίσκεται το χωριό Ορεστίνη (Κιόρεστεν). Μπαίνοντας στο χωριό βλέπεις εκτάσεις με καπνά και κάποια μελίτσια. Αυτό σου δίνει το σημάδι πως ζουν κάποιοι εδώ, έστω και λίγοι. Λίγα μέτρα πιο πέρα υπάρχουν δύο σπίτια. Μετά από τα σπίτια υπάρχουν μονοπάτια. Παίρνοντας το ένα μονοπάτι σε λίγο βρίσκεσαι σε μια βρύση και λίγο αργότερα στο τζαμί, δίπλα στο σχολείο. Τα θρανία και ο πίνακας της μιας και μοναδικής τάξης έμειναν όπως ακριβώς ήταν πριν από πολλά χρόνια. Όταν το σχολείο έκλεισε το σχολικό έτος 1981-82, οι δύο μαθητές που είχαν απομείνει

πήγαιναν περπατώντας στην Ισαία. Λίγο πιο μακριά από το σχολείο υπάρχουν άλλα πέντε σπίτια. Ο ηλεκτρισμός έφτασε εδώ πριν από πέντε χρόνια. Το 2001 σημειώθηκε να έχει 14 άτομα.

ΠΑΣΧΑΛΙΑ

Η Πασχαλιά είναι ο παλιός συνοικισμός της Πασχαλιάς, που βρίσκεται αρκετά ψηλότερα από το νέο συνοικισμό. Στο νέο συνοικισμό κατέβηκαν οι κάτοικοι γύρω στο 1971. Στην παλιά Πασχαλιά συναντάμε κυρίως ερείπια από εβδομήντα περίπου σπίτια. Μόνο δύο από αυτά διατηρούνται κάπως. Στον οικισμό ζούσαν 446 κάτοικοι το 1940. Η Πασχαλιά πολλά υπέφερε από τις επιδρομές των Βουλγάρων και αργότερα από τις παράνομες ανασκαφές διαφόρων κυνηγών του κρυμμένου θησαυρού.

ΠΕΛΕΚΗΤΟ

Με τα πόδια το Πελεκητό (Καρά τσουκούρ) απείχε τρεις ώρες από τους Αμαξάδες Ροδόπης. Στο Πελεκητό κατοικούσαν 79 άνθρωποι το 1971, οι οποίοι μειώθηκαν στις δύο επόμενες δεκαετίες σε 70 και 7 αντίστοιχα. Η Καταγραφή Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 1973 αναφέρει την ύπαρξη 18 οικογενειών και αντίστοιχου αριθμού κατοικιών. Το Δημοτικό Σχολείο του οικισμού είχε 8 μαθητές το 1983-84 και έκλεισε το σχολικό έτος 1985-86. Το 2001 σημειώθηκε να έχει 4 άτομα.

ΠΛΑΓΙΑ

Ο οικισμός Πλαγιά (Πέβα) χρονολογείται από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Βρίσκεται σε ένα ιδιαίτερα όμορφο ορεινό περιβάλλον. Δρόμος που να οδηγεί στην Πλαγιά δεν υπάρχει. Παλαιότερα χρησιμοποιούνταν το μονοπάτι από τα Κιμμέρια. Εμείς κατηφορίσαμε στον οικισμό από το Λιβάδι. Όπως δηλώνει και το όνομα του, ο οικισμός είναι χτισμένος σε μια πλαγιά, πάνω από μία ρεματιά. Αυτή τη στιγμή διατηρούνται όρθια ένδεκα κτίσματα. Ένα από αυτά είναι ένα τεράστιο ορθογώνιο διώροφο σπίτι που στέγαζε επτά οικογένειες. Είναι χαρακτηριστική περίπτωση σπιτιού που τροποποιήθηκε και επεκτάθηκε καθώς η οικογένεια μεγάλωνε, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία μικρή συγγενική κοινότητα (“αδερφομοίρια”), μία οριζόντια “πολυκατοικία”. Τα σπίτια της Πλαγιάς είναι πέτρινα και στους δύο ορόφους, σκεπασμένα με κεραμίδια σοβατισμένα και ασβεστωμένα. Τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας σημειώνουν 56 κατοίκους για το 1971. Ο οικισμός πρέπει να εγκαταλείφθηκε εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια.

ΠΟΡΤΑ

Αξιίζει να αναφερθεί κανείς ότι το καλοκαίρι παραθερίζουν εδώ τουλάχιστον 15 οικογένειες που προτιμούν το βουνό από τη θάλασσα. Αν και δεν έχει έρθει ακόμα ηλεκτρικό ρεύμα στο χωριό, παρατηρείται κάποια οικοδομική δραστηριότητα, είτε για την επισκευή των παλιών σπιτιών είτε για την κατασκευή καινούργιων. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να σημειώσουμε το δρομολόγιο που ακολουθούσε ο ταχυδρόμος δύο φορές την εβδομάδα για να καλύψει τη ευρύτερη περιοχή. Ξεκινούσε με τα πόδια από τα Κιμμέρια και πήγαινε στον Έρανο, το Ανθηρό, την Πόρτα, το Πριόνι και κατηφόριζε προς τα Βασιλικά και το Λιβάδι για να επιστρέψει στα Κιμμέρια (συνολικά 3.30 ώρες). Ο πληθυσμός της Πόρτας είχε φτάσει τους 322 κατοίκους το 1951 για να μειωθεί στους 145 το 1981 και στους 8 το 1991. Το 1983-84 υπήρχαν στο Δημοτικό Σχολείο της Πόρτας 12 μαθητές, ενώ το επόμενο σχολικό έτος ήταν και το τελευταίο της λειτουργίας του με 9 μαθητές. Το 2001 έχουν καταγράψει 0 άτομα.

ΠΡΙΟΝΙ

Το Πριόνι ήταν αρκετά μεγάλος οικισμός. Υπήρχαν εδώ τζαμί, σχολείο, καφενείο, παντοπωλείο. Τα περίπου 50 σπίτια βρίσκονται ακόμα σε καλή κατάσταση. Η απόσταση από τα Κιμμέρια είναι λίγα μόνο χιλιόμετρα και ο χωματόδρομος σε σχετικά καλή κατάσταση. Με τα πόδια η απόσταση από τα Κιμμέρια ήταν δύο ωρών πεζοπορία. Στο Πριόνι ανθεί ακόμα η κτηνοτροφία. Κατσίκες, πρόβατα, σκυλιά, γαϊδούρια συναντάμε από τη μία άκρη ως την άλλη. Στο τέλος της δεκαετίας του '70 το Πριόνι είχε ξεπεράσει τους διακόσιους κατοίκους, οι οποίοι όμως το εγκατέλειψαν μαζικά στις αρχές της επόμενης δεκαετίας. Οι περισσότεροι κατέβηκαν προς τα Κιμμέρια, ενώ πολλοί μετανάστευσαν σε άλλα μέρη της Ελλάδας και του Εξωτερικού αναζητώντας δουλειά. Η απογραφή του 1981 σημειώνει 229 κατοίκους ενώ η αμέσως επόμενη απογραφή αποτυπώνει την ξαφνική εγκατάλειψη που συντελέστηκε μέσα σε μια δεκαετία. Το Δημοτικό Σχολείο του χωριού είχε 53 μαθητές το 1983-84, 31 μαθητές το 1986-7 και 4 μαθητές τη χρονιά που έκλεισε(1989-90). Το 1991 και το 2001 σύμφωνα με την απογραφή δεν κατοικούν πια στο οικισμό.

ΡΥΜΗ

Η Ρύμη (Μπόκλουτζα) είναι κτισμένη σε ορεινή πλαγιά και σε υψόμετρο 500 μέτρων. Φτάνουμε εκεί ακολουθώντας το χωματόδρομο βόρεια από τα Φίλλια. Τα

σπίτια του χωριού ήταν κτισμένα από πέτρες, ξύλο και τσιμέντο. Στη Ρύμη είναι ακόμα πρόσφατα τα σημάδια της εγκατάλειψης, η οποία συντελέστηκε στις δεκαετίες του '70 και '80. Σύμφωνα με τις απογραφές κατοικούσαν εδώ 257 κάτοικοι το 1951, ενώ το 1981 ο αριθμός είχε πέσει στους 94. Το 1991 δεν σημειώθηκε να υπάρξει άτομα ενώ το 2001 ήταν 15 άτομα. Το Δημοτικό Σχολείο της Ρύμης έκλεισε το σχολικό έτος 1984-85. Δύο χρόνια νωρίτερα φοιτούσαν εδώ 13 παιδιά. Το 2001 με την απογραφή έδειξε να υπάρξει 13 άτομα.

ΣΕΜΕΛΗ

Η Σεμέλη είναι κτισμένη σε πλαγιά λόφου και έχει νότιο προσανατολισμό. Το γύρω περιβάλλον είναι θαμνώδες. Γενικά ο οικισμός παρουσιάζει ενδιαφέρον από άποψη παραδοσιακών χαρακτηριστικών. Το 1974 υπήρχαν εδώ 31 σπίτια τα περισσότερα διώροφα. Στο κέντρο του οικισμού υπάρχει πλατεία με σχολείο και τζαμί με εντυπωσιακό μιναρέ. Στη Σεμέλη κατοικούσαν 298 άνθρωποι το 1940 που μειώθηκαν σε 127 το 1961 και σε 39 το 1991. Το διθέσιο Μειονοτικό Σχολείο Σεμέλης έχει καταργηθεί από το Μάρτιο του 1981. Το 2001 δεν έδειξε να κατοικούν άνθρωποι.

ΣΙΔΗΡΟΠΕΤΡΑ

Η Σιδηρόπετρα (Δεμίρ τας) απέχει ένα χιλιόμετρο από το Σταυροχώρι. Και τα δύο χωριά είχαν παραδοσιακά κτίσματα. Όμως, ενώ στο Σταυροχώρι τα παλιά σπίτια επισκευάστηκαν και κτίστηκαν και νέες πολυτελείς οικοδομές, η Σιδηρόπετρα ερημώθηκε. Μέχρι πριν λίγα χρόνια παραθέριζε κάποιος κάτοικος εδώ. Τώρα ο συνοικισμός είναι εντελώς έρημος. Τα σπίτια του είναι σκορπισμένα και ανάγονται στην εποχή, πριν την ανταλλαγή των πληθυσμών, που κατοικούσαν από Τούρκους. Ο προσανατολισμός της Σιδηρόπετρας είναι νοτιοανατολικός. Όλα τα σπίτια έχουν τετράριχτη στέγη με κλίση 30 μοιρών. Το 1940 ο πληθυσμός του χωριού είχε φτάσει τους 241 κατοίκους για να μειωθεί θεαματικά σε 128 το 1961 και σε 44 το 1971. Η ερήμωση είχε ήδη αγγίξει και τη Σιδηρόπετρα.

ΣΤΑΜΑΤΙΟ

Το Σταμάτιο δίνει περισσότερο την εικόνα κάποιας ομάδας σπιτιών παρά συγκροτημένου οικισμού. Βρίσκεται ένα χιλιόμετρο περίπου πριν το Θεοτόκο. Διακρίνεται σε δύο μαχαλάδες. Ο μαχαλάς στα δεξιά του δρόμου είναι χτισμένος πάνω σε μία κορυφή. Στο ψηλότερο σπίτι του οικισμού κάποτε κατοικούσαν τέσσερεις οικογένειες. Τώρα έχει μετατραπεί σε στάβλο. Το χειμώνα στο Σταμάτιο

παραμένει ένας κτηνοτρόφος. Στον οικισμό δεν υπάρχει ρεύμα. Το διθέσιο Μειονοτικό Σχολείο Σταματίου έκλεισε το σχολικό έτος 1966-67.

ΤΣΟΥΚΑ

Η Τσούκα (Ιμοράντα) απέχει δύομισι περίπου ώρες πεζοπορίας από το Κορφοβούνιο και μία περίπου ώρα από το Δουργούτι. Κοντά στην Τσούκα υπάρχει μια παλιά γέφυρα. Οι κάτοικοι του οικισμού ήταν 105 το 1961 και 55 το 1971. Σήμερα δεν μένουν εδώ άνθρωποι.

ΥΔΡΟΧΩΡΙ

Το Υδροχώρι βρίσκεται σε καλή γεωγραφική θέση, σε μια πλαγιά ανάμεσα σε δύο ρέματα, και χωρίζεται στον πάνω και στον κάτω μαχαλά. Το έδαφος είναι ορεινό και αρκετά δύσβατο. Όλα τα σπίτια είναι κτισμένα με πέτρες με τον ίδιο παραδοσιακό τρόπο. Παρατηρείται ότι τα παράθυρα των σπιτιών είχαν κάγκελα για προστασία. Το σχολείο του χωριού είναι νεώτερο κτίσμα με δύο αίθουσες μαθήματος και ένα γραφείο στη μέση. Στο γραφείο υπάρχουν ακόμα μισοκαμμένα χαρτιά και παλιά υπουργικά διατάγματα. Είναι βέβαιο ότι το σχολείο κτίστηκε στο πιο ψηλό σημείο του χωριού για ένα σημαντικό λόγο: είναι το πρώτο κτίσμα που αγγίζουν οι ακτίνες του ήλιου το πρωί και έτσι θερμαίνεται γρηγορότερα. Δίπλα ακριβώς βρίσκεται το τζαμί. Σε όλο το Υδροχώρι υπάρχουν περίπου πενήντα σπίτια, τα περισσότερα στον πάνω μαχαλά. Το Δημοτικό σχολείο του Υδροχωρίου το 1979 είχε 85 παιδιά με ένα δάσκαλο και ένα χότζα. Στην Καταγραφή Πολιτιστικής Κληρονομιάς του 1973 καταγράφονται 62 σπίτια στο Υδροχώρι. Η απογραφή του 1971 σημειώνει 274 κατοίκους στο Υδροχώρι και 192 κατοίκους για το 1981. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία το 1983-84 το σχολείο του Υδροχωρίου είχε 27 παιδιά, ενώ για τελευταία χρονιά λειτούργησε το 1987-88 με 6 μαθητές. Το 1991 είχαν 12 άτομα και το 2001 σύμφωνα με την απογραφή δεν κατοικούν πια στο οικισμό.

ΜΕΡΟΣ 2 : ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ**2.1 Νομός Ξάνθης**

Πρωτεύουσα του Νομού είναι η Ξάνθη. Η έκταση του είναι 1.793 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αναλύεται:

Γεωργική γη 485 τετρ χλμ.

Δάση -Δασικές εκτάσεις 1.130 τετρ χλμ.

Αγρονες εκτάσεις 86 τετρ χλμ.

Εκτάσεις Οικισμών 43,5 τετρ χλμ.

Βιομηχανική έκταση 7 τετρ χλμ.

Βοσκότοποι πεδινής περιοχής 52,5 τετρ χλμ.

Η απόσταση από την Αθήνα είναι 736 χιλιόμετρα.

Ο πληθυσμός, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, είναι 101.856 κάτοικοι.

Κατά τη δεκαετία 1991-2001 ο πληθυσμός του Νομού αυξήθηκε κατά 11,9 %.

Παρατηρήθηκε όμως συγκέντρωση του πληθυσμού στην πρωτεύουσα του Νομού και μείωση του πληθυσμού των αγροτικών και ιδιαίτερα των ορεινών περιοχών.

Το 45% και πλέον του πληθυσμού ασχολείται με τη Γεωργία.

Συγκαταλέγεται μεταξύ των 5-6 σπουδαιότερων νομών από δασική άποψη. Η δασοκάλυψη στον ορεινό όγκο ανέρχεται σε 616.000 στρέμματα δάσους και σε 148.000 στρέμματα μερικώς δασοσκεπή.

Η θαλάσσια περιοχή και κυρίως η περιοχή του Βιστωνικού κόλπου είναι πλούσια σε αλιεύματα. Το υπέδαφος είναι πλούσιο σε ορυκτό πλούτο (μάρμαρα, γρανίτες, γραφίτη, γεωθερμικό πεδίο).

Νομός με αξιόλογα οικολογικά χαρακτηριστικά (Δέλτα Νέστου, Στενά Νέστου, Ορεινή Ροδόπη) και ζωντανούς παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά μοναστήρια, αρχαιολογικούς χώρους, και έντονη πολιτιστική δράση.

Η χλωρίδα και πανίδα του Νομού Ξάνθης χαρακτηρίζονται από μεγάλη βιοποικιλότητα (www.xanthi.gr/index.php?Tmp=28&path=1131_1176).

2.2 Το Κλίμα Της Περιοχής

Το κλίμα στη Ξάνθη είναι ηπειρωτικό με βροχές και χιόνια, γι' αυτό και η είσοδος των παραδοσιακών σπιτιών συνήθως βλέπει προς τα νότια, ενώ το βορινό τους μέρος έχει ελάχιστα και μικρά ανοίγματα (www.xanthi.gr/index.php?tmp=28&path=1131_1176).

2.3 Διοικητική Δομή και Γεωγραφική Θέση των Δήμων και των Κοινοτήτων στο Νομό Ξάνθης.

Ο Νομός αποτελείται από 6 Δήμους (Αβδήρων, Βιστωνίδας, Μύκης, Ξάνθης, Σταυρούπολης, Τοπείρου) και 4 Κοινότητες (Θερμών, Κοτύλης, Σατρών, Σελερού). Σύμφωνα με την Οδηγία 75/268, τα Δημοτικά Διαμερίσματα και οι Κοινότητες Νομού χαρακτηρίζονται ως Ορεινές σε ποσοστό 40,54%, Πεδινές σε ποσοστό 29,73% και Μειονεκτικές (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών με Ειδικά Προβλήματα) σε ποσοστό 29,73%. Ο Νομός, καταλαμβάνει μία έκταση 1.792,992 τ. χλμ και ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 101.856 κατοίκους (2001). Γειτνιάζει βόρεια με τη Βουλγαρία, ανατολικά με το Νομό Ροδόπης, δυτικά με τους Νομούς Δράμας – Καβάλας και νότια από το Θρακικό Πέλαγος

1) Ο Δήμος Ξάνθης αποτελείται από τρία δημοτικά διαμερίσματα, ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 18 συνολικά οικισμοί.

Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Ξάνθης, Κιμμερίων και Ευμοίρου και ως έδρα έχει τον οικισμό Ξάνθης.

2) Ο Δήμος Αβδήρων αποτελείται από οκτώ δημοτικά διαμερίσματα, ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 9 συνολικά οικισμοί.

Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Μάνδρας, Μυρωδάτου, Νέας Κεσσάνης και Αβδήρων και ως έδρα έχει τον οικισμό Αβδήρων.

3) Ο Δήμος Βιστωνίδας αποτελείται από οκτώ δημοτικά διαμερίσματα, ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 18 συνολικά οικισμοί.

Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Γενισέας, Διομηδείας, Κουτσού, Μαγικού, Πηγαδιών, Πολυσιτου, Σελινου, Σουνίου και ως έδρα έχει τον οικισμό Γενισέας.

4) Ο Δήμος Μύκης αποτελείται από τρία δημοτικά διαμερίσματα, ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 30 συνολικά οικισμοί.

Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Μύκης , Εχίνου και Ωραίου και ως έδρα έχει τον οικισμό Σμίνθης.

5) Ο Δήμος Σταυρούπολης αποτελείται από επτά δημοτικά διαμερίσματα , ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 26 συνολικά οικισμοί .

Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Σταυρούπολης , Γέρακα , Δαφνώνας , Καρυοφυτου , Κομνηνών , Νιοχωρίου , Πασχαλιάς και ως έδρα έχει τον οικισμό Σταυρούπολης .

6) Ο Δήμος Τοπείρου αποτελείται από οκτώ δημοτικά διαμερίσματα , ενώ στα διοικητικά του όρια περιλαμβάνονται 32 συνολικά οικισμοί . Στο έδαφος του δήμου ανήκουν τα δημοτικά διαμερίσματα Εύλαλου, Άβατου, Γαλανής, Εξοχής, Ερασμίου, Μαγγάνου, Ολβίου, Τοξοτών και ως έδρα έχει τον οικισμό .

7) Η Κοινότητα Θερμών διοικητικά περιλαμβάνεται 8 συνολικά οικισμοί και ως έδρα έχει τον οικισμό Θερμών .

8) Η Κοινότητα Κοτύλης διοικητικά περιλαμβάνει 4 συνολικά οικισμοί και ως έδρα έχει τον οικισμό Κοτύλης .

9) Η Κοινότητα Σατρων διοικητικά περιλαμβάνει από 12 συνολικούς οικισμούς και ως έδρα έχει τον οικισμό Σατρων .

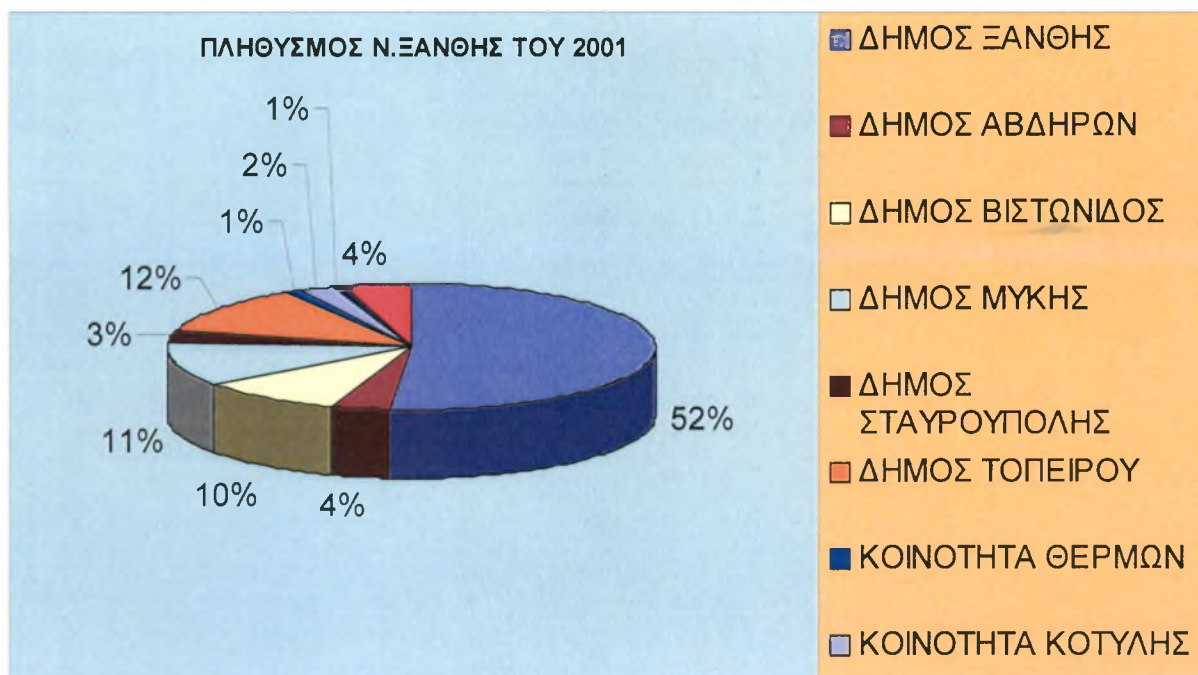
10) Η Κοινότητα Σελερου διοικητικά περιλαμβάνει από 7 συνολικούς οικισμούς και ως έδρα έχει τον οικισμό Σελερου .

Πίνακας 16 : Έκταση πληθυσμός και πυκνότητα ανά Δήμο και Κοινότητα.

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΑ	ΟΡΕΙΝΑ ΗΜΙΟΡΕΙΝΑ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ (ΤΧΜ)	ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΤΧΜ	ΜΕΣΟΣ ΣΤΑΘΜΙΚΟΣ ΥΨΟΜΕΤΡΟΥ
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ			101.856	1.792,992	57,42	137
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	ΑΣ	Η	52.270	153,116	341,38	81
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΑΓ	Π	3917	161,958	24,19	33
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	ΑΓ	Π	10147	159,524	63,61	32
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	ΑΣ	Ο	11393	314,874	36,18	470
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΑΓ	Ο	3090	342,002	9,04	242
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	ΑΓ	Π	12.199	312,493	39,04	20
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	ΑΓ	Ο	1221	90,014	13,56	485
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ	ΑΓ	Ο	2331	79,119	29,46	708
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	ΑΓ	Ο	779	149,327	5,22	347
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	ΑΓ	Η	4509	30,565	147,52	71

Πηγή: Απογραφή ΕΣΥΕ 2001

Διάγραμμα 3: Πληθυσμός του Νομού Ξάνθης ανα Δήμο και Κοινότητα του 2001 με ποσοστό επί %.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με τον πίνακα 16 ο Δήμος Ξάνθης χαρακτηρίζεται αστική ημιορεινή περιοχή με πληθυσμό 52.270 κατοίκους (52% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 341,38 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 153,116 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 81 μ.

Ο Δήμος Αβδήρων χαρακτηρίζεται αγροτική πεδινή περιοχή με πληθυσμό 3.917 κατοίκους (4% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 24,19 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 161,958 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 33 μ.

Ο Δήμος Βιστωνίδας χαρακτηρίζεται αγροτική πεδινή περιοχή με πληθυσμό 10.147 (10% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 63,61 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 159,524 τχμ και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 32 μ.

Ο Δήμος Μύκης χαρακτηρίζεται ορεινή αστική περιοχή με πληθυσμό 11.393 (11% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 36,18 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 314,874 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 470 μ.

Ο Δήμος Σταυρούπολης χαρακτηρίζεται ορεινή αγροτική περιοχή με πληθυσμό 3.090 (3% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 9,04 ανά τ.χμ. Η έκταση της περιοχής αυτής είναι 342,00 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 242 μ.

Ο Δήμος Τοπείρου χαρακτηρίζεται αγροτική πεδινή περιοχή με πληθυσμό 12.199 (12%

του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 39,04 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 312,5493 τχμ και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 20 μ.

Η Κοινότητα Θερμών χαρακτηρίζεται αγροτική ορεινή περιοχή με πληθυσμό 1.221(1% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 13,56 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 90,014 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 485 μ.

Η Κοινότητα Κοτύλης χαρακτηρίζεται αγροτική ορεινή περιοχή με πληθυσμό 2.331(2% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 29,46 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 79,119 και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 708 μ .

Η Κοινότητα Σατρών χαρακτηρίζεται αγροτική ορεινή περιοχή με πληθυσμό 779(1% του Νομού) και πυκνότητα πληθυσμού 5,22 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 149,327 τχμ. και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 347 μ .

Η Κοινότητα Σελερου χαρακτηρίζεται αγροτική ημιορεινή περιοχή με πληθυσμό 4.509 (4% του Νομού) πυκνότητα πληθυσμού 147,52 ανά τ.χμ.. Η επιφάνεια της περιοχής αυτής είναι 30,565 τχμ και ο μέσος σταθμικός υψομέτρου είναι 71 μ .

2.4 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

2.4.1 Πληθυσμός –Πληθυσμιακή Εξέλιξη

Πίνακας 17 : Εξέλιξη του πληθυσμού Δήμων και Κοινοτήτων από το 1961 μέχρι 2001.

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	1961	1971	1981	1991	2001
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	30242	28808	36010	41779	52270
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	5136	4094	4160	4017	3917
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	10809	9421	9391	9116	10147
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	10051	10513	10968	11095	11393
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	7128	4831	3916	3572	3090
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	16681	15708	15275	15452	12199
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	1779	1877	1567	1396	1221
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ	2080	2149	2316	2356	2331
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	2241	1870	1391	1068	779
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	3447	3646	3783	4100	4509
ΣΥΝΟΛΟ	89594	82917	88777	93951	101856

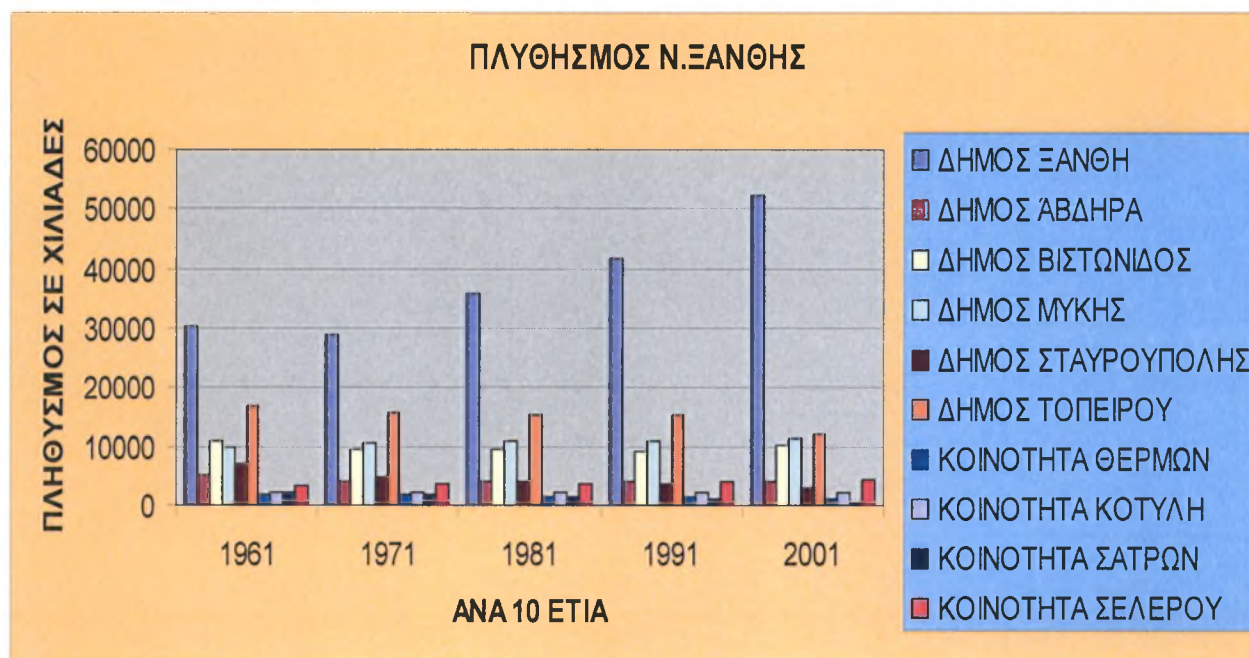
Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 18 : Διαχρονική κατανομή του πληθυσμού στους Δήμους και Κοινότητες των Ν. Ξάνθης (1961-2001).

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	1961	1971	1981	1991	2001
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗ	33,8%	32,2%	40,2%	46,6%	58,3%
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΑ	5,7%	4,6%	4,6%	4,5%	4,4%
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	12,1%	10,5%	10,5%	10,2%	11,3%
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	11,2%	11,7%	12,2%	12,4%	12,7%
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	8,0%	5,4%	4,4%	4,0%	3,4%
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	18,6%	17,5%	17,0%	17,2%	13,6%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	2,0%	2,1%	1,7%	1,6%	1,4%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗ	2,3%	2,4%	2,6%	2,6%	2,6%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	2,5%	2,1%	1,6%	1,2%	0,9%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	3,8%	4,1%	4,2%	4,6%	5,0%

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4: Εξέλιξη του πληθυσμού Δήμων και Κοινοτήτων ανά 10 έτια

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Ο Νομός Ξάνθης σύμφωνα με τα στοιχεία της απογράφης του 2001 έχει πληθυσμό 101.856. Ο Δήμος Ξάνθης αντιπροσωπεύει το 58,3 % του πληθυσμού του Νομού

Ξάνθης .

Οι άλλοι πέντε Δήμοι είναι τα Άβδηρα με 4,4 % , η Βιστωνίδα με 11,3 % , τη Μυκη με 12,7 % , η Σταυρούπολη με 3,4 % και το Τοπείο με 13,6 % .

Ενώ, τέσσερις Κοινότητες αντιπροσωπεύουν τις Θέρμες με 1,4 % , την Κοτύλη με 2,6 % , οι Σάτρες με 0,9 % και το Σέλερο με 5,0 % .

Η εξέταση της διαχρονικής εξέλιξης του πληθυσμού για το διάστημα 1961-2001 δείχνει σε γενικές γραμμές ότι ο Νομός συγκρατεί τον πληθυσμό με μια υποχώρηση στο Δήμο Τοπείου .

2.4.2 Πληθυσμιακή Μεταβολή

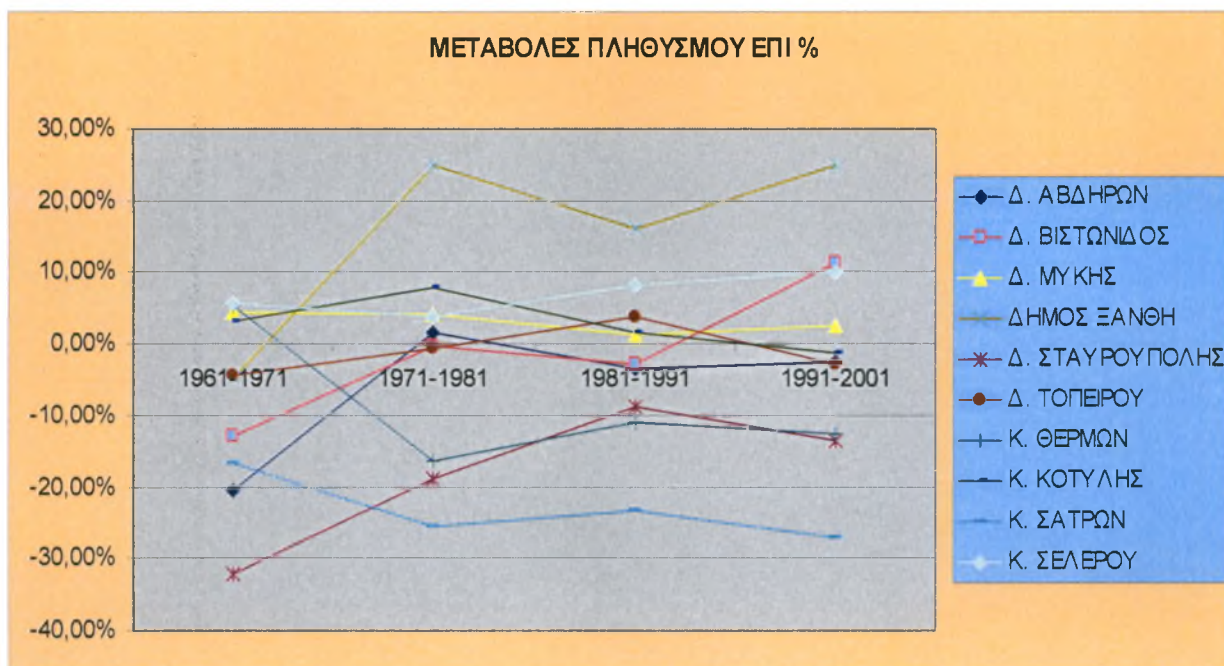
Σε ότι αφορά τον πληθυσμό του Νομού Ξάνθης, στον πίνακα παρουσιάζονται τα ποσοστά(%) μεταβολής του πληθυσμού όλων των Δήμων και Κοινοτήτων για κάθε μια δεκαετία χωριστά.

Πίνακας 19 : Μεταβολές (%) του πληθυσμού των Δήμων και Κοινοτήτων και του συνολικού πληθυσμού του Νομού Ξάνθης κατά τα έτη 1961-2001

ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ %	ΕΤΟΣ			
	1961-1971	1971-1981	1981-1991	1991-2001
ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ				
Δ. ΑΒΔΗΡΩΝ	-20,3%	1,6%	-3,4%	-2,5%
Δ. ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	-12,8%	-0,3%	-2,9%	11,3%
Δ. ΜΥΚΗΣ	4,6%	4,3%	1,2%	2,7%
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗ	-4,8%	25,0%	16,0%	25,1%
Δ. ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	-32,2%	-18,9%	-8,8%	-13,5%
Δ. ΤΟΠΕΙΟΥ	-4,3%	-0,6%	3,8%	-2,9%
Κ. ΘΕΡΜΩΝ	5,5%	-16,5%	-10,9%	-12,5%
Κ. ΚΟΤΥΛΗΣ	3,3%	7,8%	1,7%	-1,1%
Κ. ΣΑΤΡΩΝ	-16,6%	-25,6%	-23,2%	-27,1%
Κ. ΣΕΛΕΡΟΥ	5,8%	3,8%	8,4%	10,0%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 5 : Μεταβολές (%) του πληθυσμού των Δήμων και των Κοινοτήτων του συνολικού πληθυσμού κατά τα έτη 1961-2001 .

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι μεγάλες μεταβολές της μείωσης του πληθυσμού, οφείλονται στη μεγάλη μετακίνηση του πληθυσμού προς το κέντρο, καθώς και στη μετανάστευση πολλών κατοίκων στο εξωτερικό προς αναζήτηση καλύτερης εργασίας και υψηλότερου βιοτικού επιπέδου .

2.4.3 Μετακινήσεις Εποχιακές και Ημερήσιες

Στις ορεινές περιοχές παρατηρούνται εποχιακές μετακινήσεις μόνο για λόγους εργασίας. Πρόκειται για μετακινήσεις που πραγματοποιούνται τους χειμερινούς μήνες και έχουν κατεύθυνση προς την Αθήνα (ναυπηγεία, οικοδομές) και το εξωτερικό, για διάρκεια μεγαλύτερη του ενός μηνός.

Επομένως ο πληθυσμός περιόδου αιχμής στο Δήμους Σατρων, Θερμών, Κοτύλης και Μύκης εμφανίζεται το καλοκαίρι .

Η Ξάνθη αποτελεί το κέντρο των μετακινήσεων για εργασία, απασχόληση, υγεία και εμπορία για τους κατοίκους της ορεινής περιοχής.

2.4.4 Πυραμίδα πληθυσμών ηλικιών και κατά φύλλο

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει επίσης, στον δείκτη γήρανσης (με τον οποίο

εννοούμε τον λόγο των ατόμων που έχουν ηλικία μεγαλύτερη των εξήντα πέντε ετών προς τον πληθυσμό των παιδιών ηλικίας μηδέν έως δεκατεσσάρων ετών).

Στους πίνακες 20 και 21 φαίνεται ο πληθυσμός για το 2001 κατά φύλλο και ηλικία για τους Δήμους και τις Κοινότητες .

Πίνακας 20 : Πληθυσμός ηλικιών κατά φύλλο

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ	0_14 Σύνολο	15_44 Σύνολο	45_64 Σύνολο	65+ Σύνολο	Σύνολο
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	10514	26435	11112	5537	53.598
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	473	1287	1084	806	3.650
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	1676	4127	2529	1719	10.051
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	2798	5253	2336	1286	11.673
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	327	1030	683	745	2.785
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	2107	5100	3198	1818	12.223
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	281	552	258	202	1.293
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	622	1054	424	241	2.341
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	170	344	160	110	784
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	949	1996	1066	550	4.561

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πίνακας 21 : Πληθυσμός ηλικιών κατά φύλλο με ποσοστό και δείκτες που δείχνουν την γήρανση

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ	0_14 Σύνολο%	15_44 Σύνολο%	45_64 Σύνολο%	65+ Σύνολο%
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	19,62	49,32	20,73	10,33
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	12,96	35,26	29,70	22,08
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	16,67	41,06	25,16	17,10
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	23,97	45,00	20,01	11,02
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	11,74	36,98	24,52	26,75
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	17,24	41,72	26,16	14,87
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	21,73	42,69	19,95	15,62
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	26,57	45,02	18,11	10,29
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	21,68	43,88	20,41	14,03
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	20,81	43,76	23,37	12,06

Πίνακας 22: Δείκτες που δείχνουν την γήρανση ενός πληθυσμού ανά δήμο και κοινότητα επί ποσοστό.

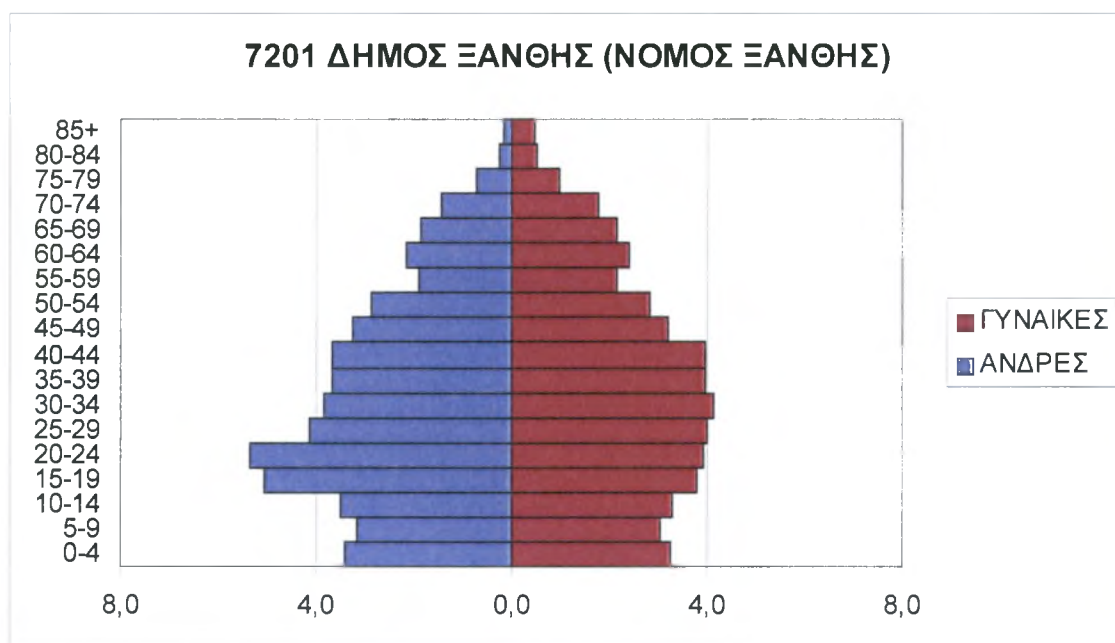
ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ	Δείκτης εξάρτησης [(0_14+65 PLUS)/15_64]%	Δείκτης γήρανσης 65 PLUS/0_14%	Δείκτης αντικατάστασης 10_14/60_64%	Δείκτης αντικατάστασης B 15_19/60_64%
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	42,75	52,66	149,32	194,4
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	53,94	170,40	55,18	51,8
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	51,01	102,57	89,36	103,7
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	53,81	45,96	157,76	162,4
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	62,58	227,83	45,08	54,2

ΞΑΝΘΗΣ)				
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	47,30	86,28	86,82	98,20
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	59,63	71,89	100,00	114,74
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	58,39	38,75	163,78	155,12
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	55,56	64,71	85,71	107,94
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ (ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ)	48,95	57,96	106,12	103,40

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

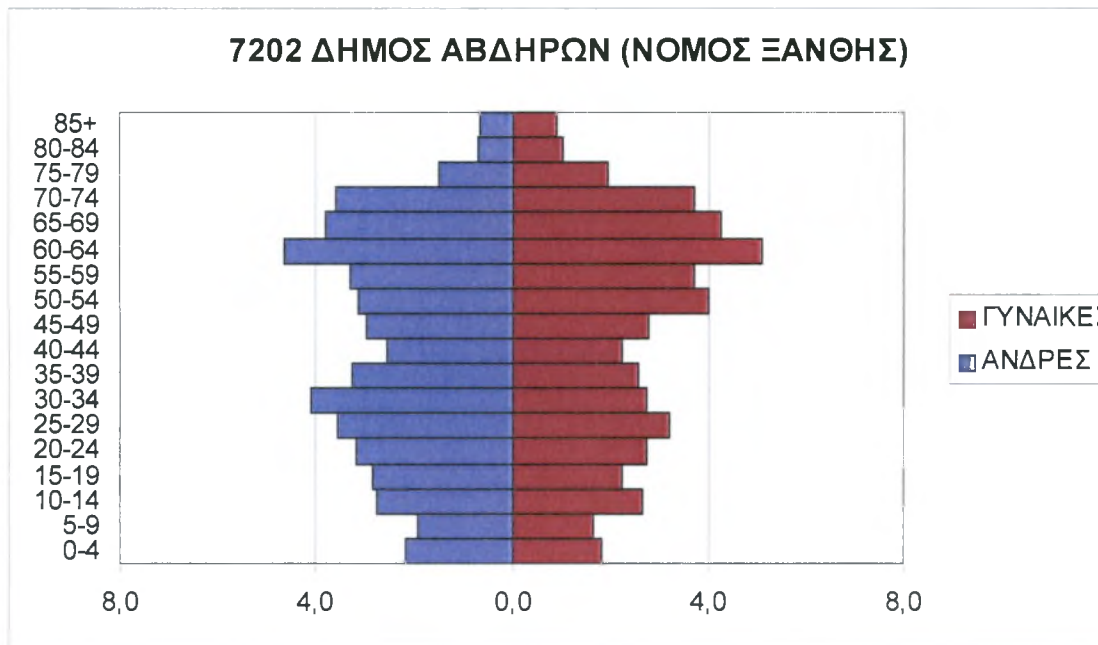
Άμεσα λοιπόν προκύπτει από τους πίνακες 22, ότι χαμηλότερο δείκτη γήρανσης του 65 με το Plus/0-14% παρουσιάζει η Κοινότητα Κοτύλης με ποσοστό 38,75%, ενώ εντυπωσιακός είναι και ο δείκτης γήρανσης του Δήμου Σταυρούπολης ο οποίος φθάνει 227,83% .

Στα παρακάτω διαγράμματα παρατηρούμε την πυραμίδα του κάθε δήμου και κοινότητας.

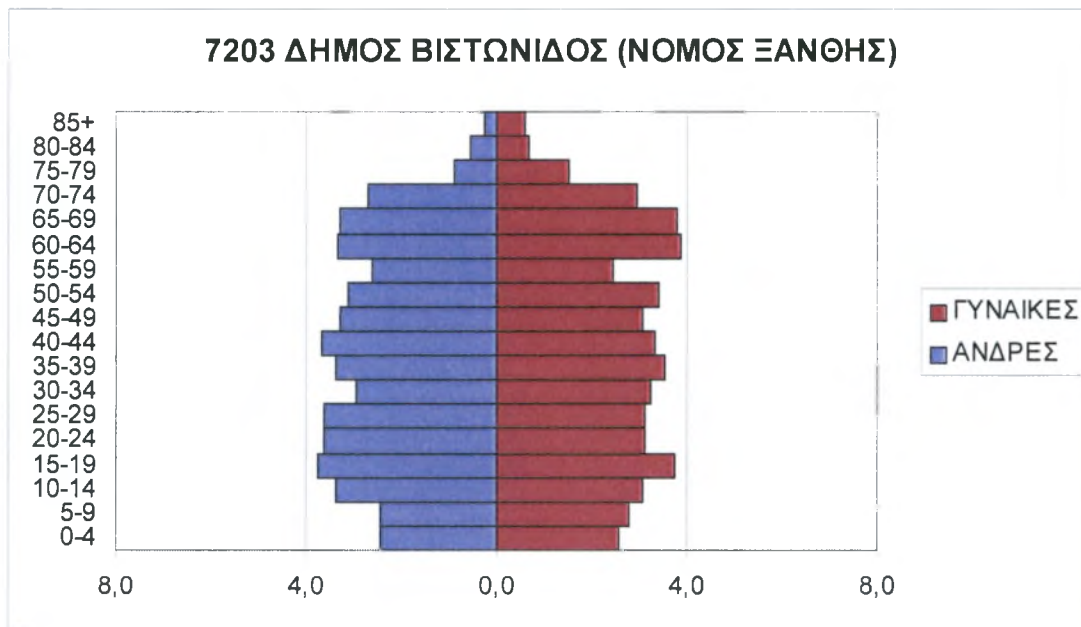

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

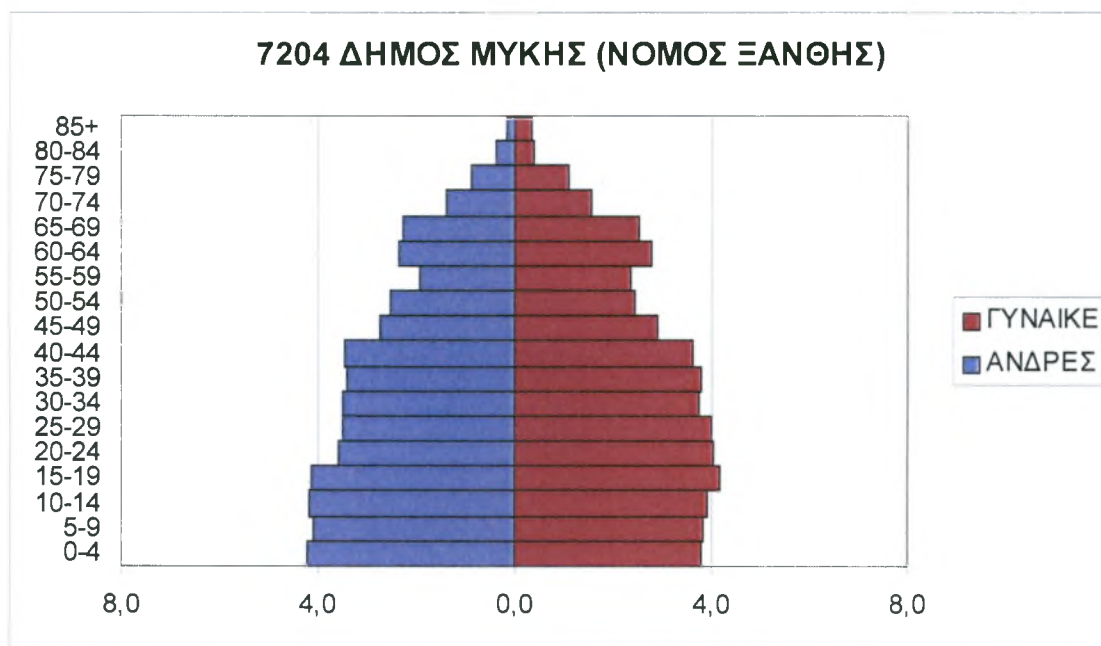

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

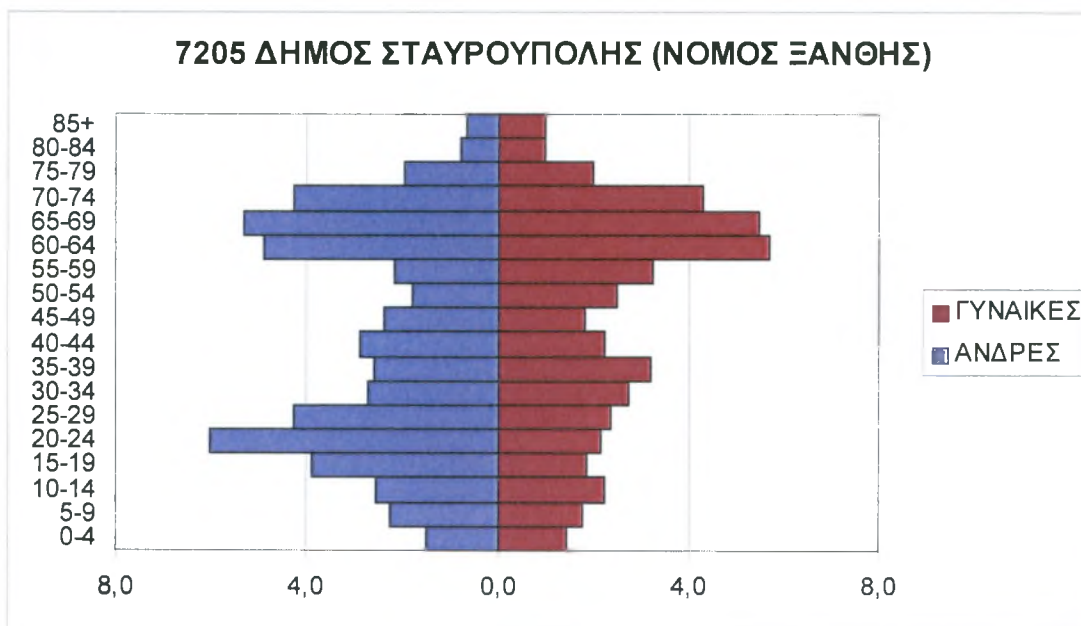

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

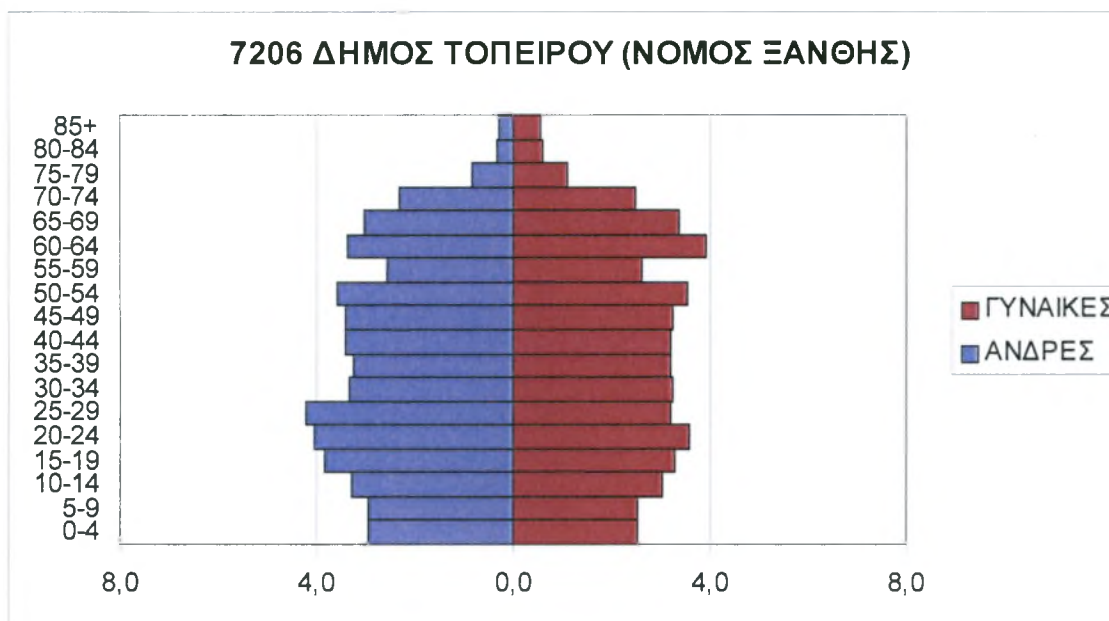

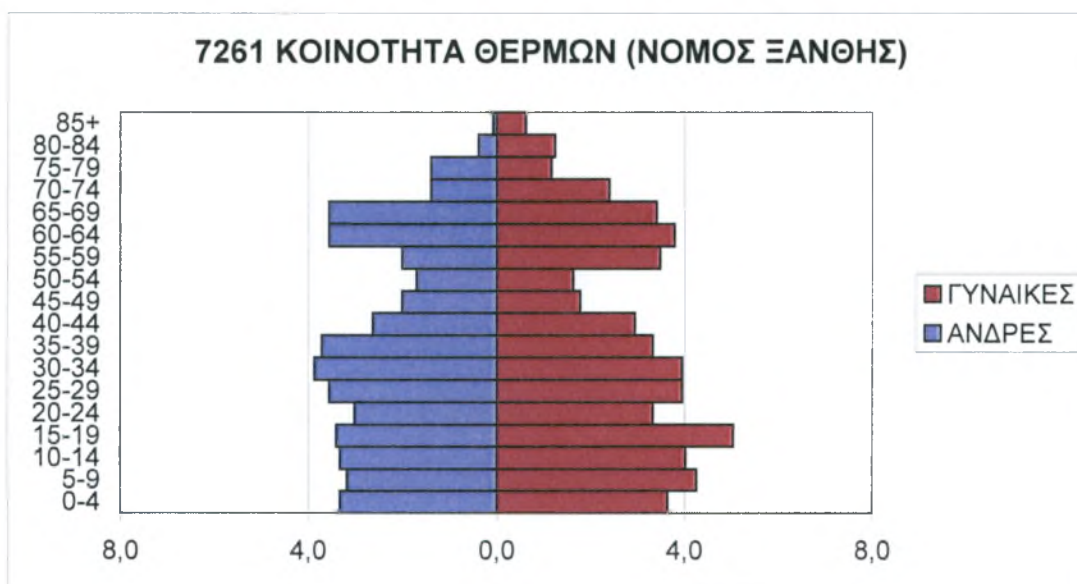
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

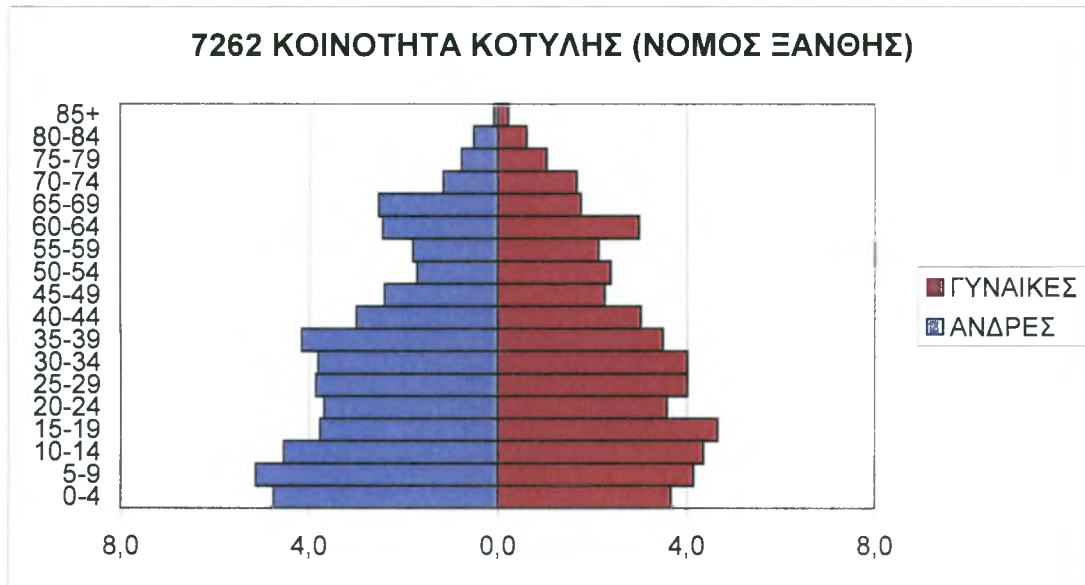
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

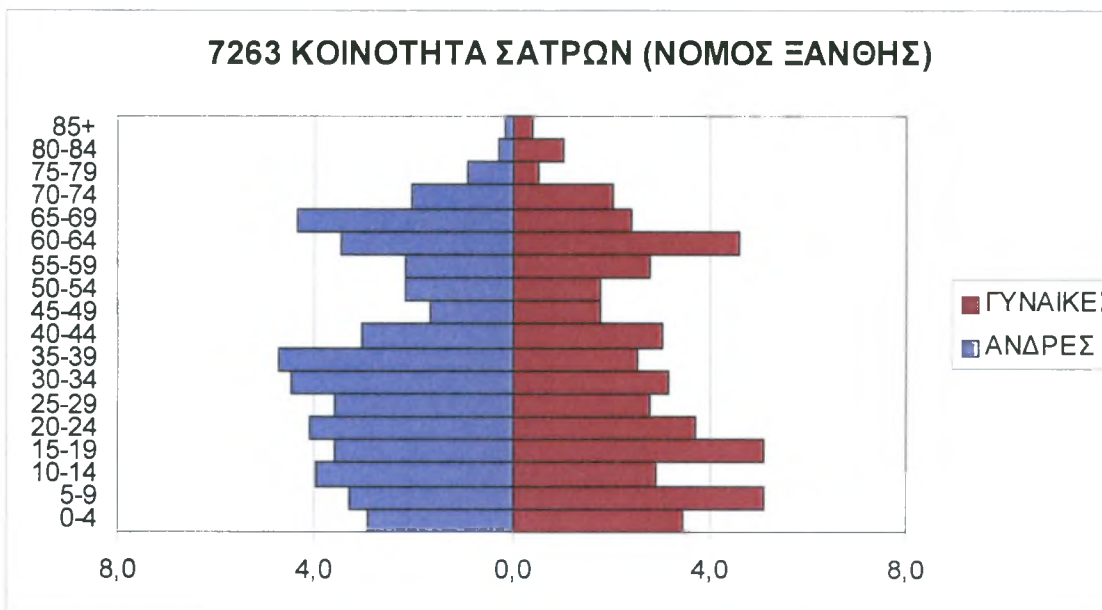
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

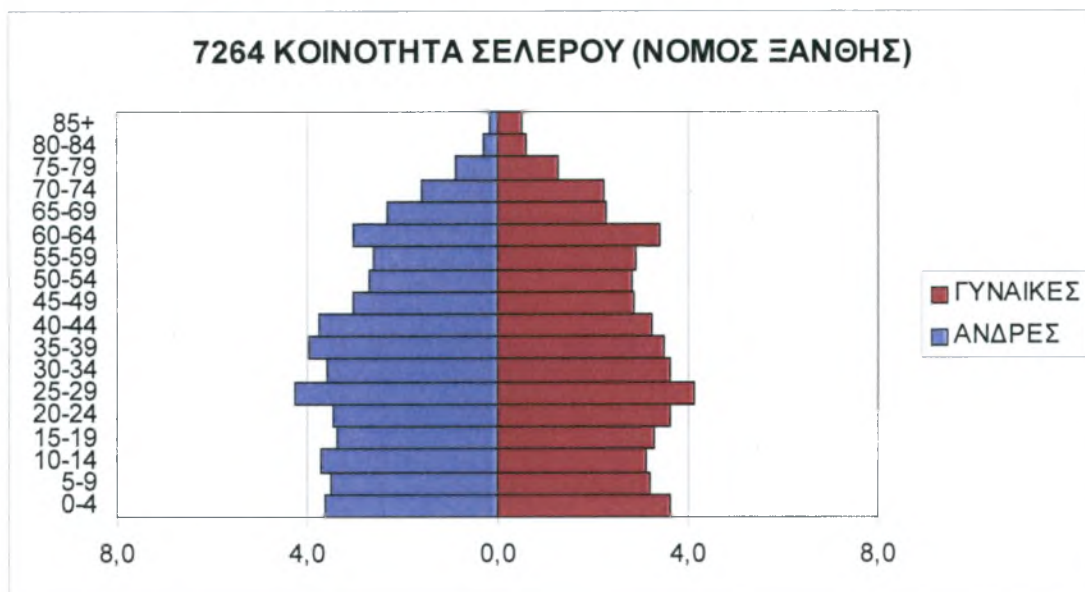
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

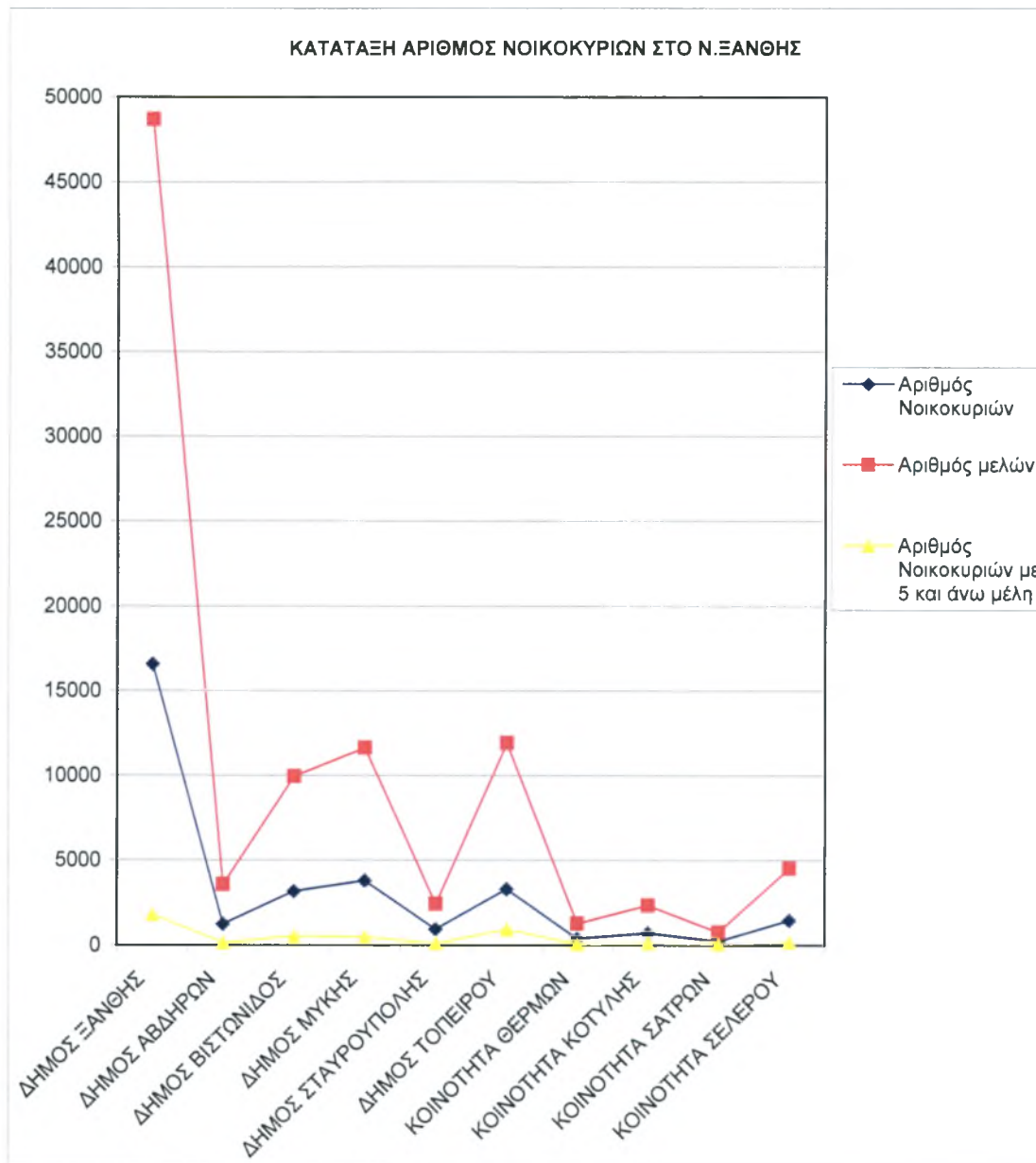
2.4.5 Νοικοκυριά

Σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ το 2001 στο Νομό Ξάνθης καταγράφηκαν 32.061 νοικοκυριά με 97.257 μέλη, το μέσο μέγεθος των οποίων είναι 30,62 άτομα/νοικοκυριό . Επίσης καταγράφηκαν 4536 νοικοκυριά με 5 και άνω μέλη με ποσοστό 161,07% .

Πίνακας 23: Κατάταξη αριθμών νοικοκυριών στους δήμους και κοινότητες κατά μέλη

ΑΝΑ ΔΗΜΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	Αριθμός Νοικοκυριών	Αριθμός μελών	Μέσος αριθμός μελών κατά νοικοκυριό	Αριθμός Νοικοκυριών με 5 και άνω μέλη	Ποσοστό Νοικοκυριών με 5 και άνω μέλη
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	16616	48694	2,93	1823	10,97
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	1267	3589	2,83	166	13,1
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	3199	9974	3,12	560	17,51
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	3829	11649	3,04	495	12,93
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	959	2454	2,56	104	10,84
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	3319	11927	3,59	947	28,53
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	412	1283	3,11	72	17,48
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ	729	2365	3,24	121	16,6
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	249	783	3,14	49	19,68
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	1482	4539	3,06	199	13,43
Νομός Ξάνθης	32061	97257	30,62	4536	161,07

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

2.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ³

2.6.1 Οικονομική Διάρθρωση

2.6.1.1 Πρωτογενής τομέας

Η γεωργία, η κτηνοτροφία, η δασοπονία και η αλιεία είναι βασικοί κλάδοι αγροτικής οικονομίας αλλά και της γενικότερης οικονομίας της περιοχής. Καθώς αυτή περιλαμβάνει μία ποικιλία υποπεριοχών με ιδιαίτερα γεωγραφικά, βιοκλιματικά και οικολογικά χαρακτηριστικά, οι παραπάνω κλάδοι εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις και εξίσου πλούσια ποικιλία σε κατηγορίες, είδη παραγωγής και τρόπους αξιοποίησης. Η παραγωγική σύνθεση μεταβάλλεται ανάλογα με το υψόμετρο, την παράδοση και τα μέσα παραγωγής που διαθέτει η κάθε υποπεριοχή. Έτσι, από τα ψηλότερα προς τα χαμηλότερα, παρατηρείται μία διαφοροποίηση από εκτατικές καλλιέργειες όπως τα σιτηρά, ο καπνός, ο αραβόσιτος, τα σακχαρότευτλα, και το βαμβάκι.

Διάρθρωση του τομέα

Γενικά, σε ότι αφορά την γεωργία, οι κλάδοι που επικρατούν είναι οι δυναμικές καλλιέργειες και πρόσφατα αξιοποιώντας την γεωθερμία ή τις βιολογικές καλλιέργειες, γίνεται προσπάθεια απαγκίστρωσης από τις παραδοσιακές και χωρίς προοπτική καλλιέργειες. Οι γεωργικές δραστηριότητες στο Ν. Ξάνθης κυρίως είναι οι καλλιέργειες του βαμβακιού, των σακχαρότευτλων, της βιομηχανικής τομάτας, της πατάτας, των χειμερινών σιτηρών, του αραβοσίτου, του καπνού, του σπαραγγιού κ.τ.λ. Παρατηρείται επίσης και αξιόλογη ανάπτυξη της ελαιοκαλλιέργειας και της αμπελοκαλλιέργειας.

Ο γεωργικός τομέας καλύπτει το 40% περίπου των ενεργώς απασχολούμενων, με έντονες επιρροές στον κοινωνικό – οικονομικό ιστό του νομού. Εκείνο όμως που είναι σημαντικό για την περιοχή είναι η καθετοποίηση της παραγωγής από τα συνεταιριστικά εργοστάσια της ΣΕΒΑΘ για τη βιομηχανική τομάτα και πατάτα, της ΣΕΚΑΠ για το καπνό, του εργοστασίου Ζάχαρης για τα τεύτλα. Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί σημαντικές μονάδες διαλογητηρίων φρούτων και συσκευαστηρίων.

Στην ορεινή περιοχή οι αγροτικές ασχολίες είναι κυρίως αυτές της κτηνοτροφίας και της μονοκαλλιέργειας του καπνού. Παράλληλα συμπληρώνουν την αγροτική

³ Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 68 έως 72) είναι από την *Τελική Έκθεση Τοπικού / Θεματικού Προγράμματος Πρωτοβουλίας LEADER II*, Ξάνθη: Αναπτυξιακή Ξάνθης Α.Ε

απασχόληση η εκμετάλλευση των δασικών συμπλεγμάτων του νομού από τους δασικούς συνεταιρισμούς κυρίως Μελιβοίων και Σταυρούπολης.

Η κτηνοτροφία, βασίζεται κυρίως στην εκτροφή βοοειδών και αιγοπροβάτων και δευτερευόντως στην εκτροφή χοιρινών και πουλερικών.

Στον τομέα της δασοπονίας, η εκμετάλλευση των δασών γίνεται κυρίως για καύσιμη και οικοδομική ξυλεία και δευτερευόντως για την παραγωγή στύλων. Τα δάση είναι επίσης κατάλληλα για ανάπτυξη υπηρεσιών αναψυχής.

Τέλος, στην περιοχή ασκείται αλιεία, κυρίως αυτή των ιχθυοτροφείων, με σημαντικές παραγωγές και εξαγωγικές δραστηριότητες, όπως επίσης ξεκίνησαν και γίνονται τα πρώτα βήματα για την ανάπτυξη της ορεινής ιχθυοτροφίας (ιχθυοτροφείο πέστροφας στον ορεινό οικισμό Ωραίο). Κύριες πηγές αλιευμάτων είναι τα ιχθυοτροφεία της Βιστωνίδας – Πόρτο Λάγος και Λάφρας – Λαφρούδας. Τα φυσικά στόμια επικοινωνίας με την ανοικτή θάλασσα του Θρακικού Πελάγους, όπως επίσης και η έκταση της περιοχής (35 χιλ. στρέμματα), αποτελούν το φυσικό περιβάλλον ανάπτυξης του γόνου και των αλιευμάτων. Τα τελευταία χρόνια, έχουν γίνει έργα υποδομής όπως ο ιχθυογενετικός σταθμός, οι τάφροι διαχείμασης και η καλλιέργεια ευρύαλων ψαριών. Σημειώνεται ότι στον τομέα αυτό είναι εμφανής η προοδευτική ανάπτυξη χρήσης γεωθερμικής ενέργειας.

Το είδος των αλιευμάτων ανοικτής θαλάσσης προέρχεται από την παράκτια αλιεία. Τα αλιευτικά πεδία της περιοχής Πόρτο Λάγος είναι από τα πλουσιότερα της Ελλάδος και το γεγονός αυτό οφείλεται στην υφάλμυρη σύσταση του θαλασσίου και λιμναίου ύδατος.

Η παραγωγή των αλιευτικών προϊόντων, ανέρχεται στους 580 τόνους ετησίως, κυρίως της κατηγορίας των κεφάλων (τσιμπρίδες, μυξινάρια), ο γόνος των οποίων εκτρέφεται στο εκτεταμένο πεδίο της λιμνοθάλασσας. Πλέον αυτού, σημαντική είναι η ποσότητα των 100 τόνων αθερίνας σε ετήσια βάση. Η αύξηση της παραγωγής, οφείλεται κυρίως στην κατασκευή των τάφρων διαχείμασης, όπως επίσης και στην χρήση της γεωθερμίας, για την εξασφάλιση της παραγωγής από τους παγετούς. Πέρα από τις προαναφερόμενες παραγωγές και αξιοποιώντας τα πορίσματα της μελέτης για την παραγωγή των ευρύαλων ψαριών, σήμερα παράγονται τσιπούρες και λαβράκια.

Στην ανοικτή θάλασσα, η παράλια αλιεία αξιοποιεί τις κατά περιόδους εξάρσεις εμφανίσεως της γαρίδας. Τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια αύξησης της

παραγωγής παραδοσιακών μορφών μεταποίησης όπως του καπνιστού λικουρίνου και του χελιού.

Στην περιοχή Πόρτο Λάγος και Λίμνης Βιστωνίδας λειτουργεί ουσιαστικά ως αλιευτικό καταφύγιο με ελεγχόμενη αλίευση, και με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται οι πόροι διαβίωσης των ασκουμένων για την αλιεία.

Από την ανάλυση των παραπάνω, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής γης διατίθεται για της δυναμικές καλλιέργειες και ένα σημαντικό μέρος, κυρίως των περιοχών που αναπτύσσεται η ενσταβλισμένη κτηνοτροφία, για την παραγωγή ζωοτροφών. Για την ορεινή περιοχή, ένα σημαντικό μέρος για την εξασφάλιση των ζωοτροφών προέρχεται από το πεδινό τμήμα και κυρίως για την κάλυψη των αναγκών της χειμερινής περιόδου. Εκείνο που παραμένει κρίσιμο, είναι η μικρή έκταση των αγροτεμαχίων και ο μεγάλος αριθμός τους, στοιχεία που λειτουργούν αποτρεπτικά στη διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων. Ο συνεχιζόμενος σήμερα τεμαχισμός, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη οικοδομικών δραστηριοτήτων ή και εγκατάστασης βιομηχανιών, αποσπούν πολύτιμη αγροτική γη εις βάρος των χρήσιμων καλλιεργητικών εκτάσεων.

Η διαφοροποίηση που υπάρχει μεταξύ των δήμων του νομού οφείλεται κυρίως στην εφαρμογή ή μη εναλλακτικών λύσεων στον αγροτικό τομέα για την εξασφάλιση εισοδήματος. Η υφαλμύρωση της νότιας πεδινής ζώνης, οι ανασταλτικές λειτουργίες που απορρέουν από τις εκκρεμότητες οριοθέτησης των περιοχών Ramsar, ο μικρός γεωργικός κλήρος και η ανυπαρξία ιδιοκτησιακού καθεστώτος στην ορεινή περιοχή είναι ορισμένα από τα αίτια του παραπάνω φαινομένου.

2.6.1.2 Δευτερογενής τομέας

Οι βιομηχανικές δραστηριότητες του νομού, ασκούνται κυρίως στην βιομηχανική ζώνη, η οποία σήμερα έχει πληρότητα των εγκαταστάσεων που βρίσκονται σε αυτήν και καλύπτει το σύνολο της εκτάσεως. Πέραν όμως αυτού, εκατέρωθεν του οδικού άξονα Ξάνθης – Μαγγάνων, Ξάνθης – Ολβίου και Ξάνθης Εξοχής, υπάρχει σημαντική βιομηχανική παρουσία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, όπως αυτή των Πλαστικών Θράκης, Venus, της χαρτοβιομηχανίας Diana, της GMS, του Γερμανού, των αλουμινίων Θράκης καθώς και των συνεταιριστικών εργοστασίων ΣΕΠΕΚ, ΣΕΒΑΘ κ.λ.π., δημιουργώντας έτσι ένα δίκτυο βιομηχανιών μεγάλης εγκατεστημένης ισχύος αλλά και διασποράς, που καθιστά δαπανηρότερη την

δημιουργία υποδομών υποστήριξης.

Διάρθρωση του τομέα

Ο Νομός Ξάνθης στον τομέα της μεταποίησης εμφανίζει μια ανάπτυξη και εξειδίκευση στους παραδοσιακούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, όπως είναι ο κλάδος των τροφίμων και ποτών και ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας. Επίσης παρατηρείται μια σημαντική διασπορά σε χαρακτηριστικά μεγάλες μονάδες στους κλάδους χάρτου, ηλεκτρονικών, χύτευσης μετάλλων (αμυντική βιομηχανία), χημικών και πλαστικών.

Οι αναδυόμενοι κλάδοι αυτή τη στιγμή είναι της παροχής υπηρεσιών των σύγχρονων τεχνολογιών του μαρμάρου, των γρανιτών, των αρωματικών φυτών, των οικολογικών ειδών οικιακής χρήσεως, επεξεργασίας ιχθύων, σπαραγγιών, και ειδών ζαχαροπλαστικής.

Μεταποίηση και εμπορία προϊόντων & ποιοτική παραγωγή (παραδοσιακά, ΠΟΠ, ΠΓΕ, κλπ.)

Στην περιοχή της Ξάνθης, παράγεται ο φημισμένος αρωματικός καπνός, γνωστός σε όλο τον κόσμο. Παλαιότερα την αποκαλούσαν «αρχόντισσα» επειδή με το καπνεμπόριο έγινε πλούσια. Η σημερινή πρόοδος είναι αλματώδης, καθώς διαθέτει μία αρκετά μεγάλη βιομηχανική περιοχή με εργοστάσιο ζάχαρης, καπνοβιομηχανίες, αλευροβιομηχανίες, υφαντουργίες, κ.ά. Μερικά από τα τοπικά γεωργικά προϊόντα, έχουν απ' το παρελθόν αποκτήσει ιδιαίτερη θέση στην αγροτική οικονομία της περιοχής και τ' όνομα και η ποιότητά τους έγιναν ευρύτερα γνωστά. Απ' αυτά που συνδέθηκαν με τον τόπο και αξίζει να σημειωθούν, είναι τα καπνά ανατολικού τύπου (μπασμάς) και το τσιγάρο «κιρέτσιλερ».

Οι πιο αξιόλογες βιομηχανίες, οι οποίες μάλιστα είναι συνεταιριστικής δομής, προσφέρουν συνολικά χιλιάδες θέσεις εργασίας και είναι οι ακόλουθες: Βιομηχανία Ζαχάρεως, Καπνοβιομηχανία ΣΕΚΑΠ, Βιομηχανία επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων ΣΕΒΑΘ, Βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος ΣΕΠΕΚ, Βιομηχανία επεξεργασίας καπνών ΣΕΚΕ, Γαλακτοβιομηχανία ΡΟΔΟΠΗ.

Η μεταποίηση και η εμπορία προϊόντων ποιοτικής παραγωγής με ενδείξεις ΠΟΠ, ΠΓΕ κ.λ.π. σε μικρό βαθμό εφαρμόζεται στο νομό Ξάνθης. Το γεγονός αυτό, οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη των μεγάλων συνεταιριστικών εργοστασίων, που καθετοποίησαν την παραγωγή, κάλυψαν μεγάλο μέρος της αγοράς, τόσο του

εσωτερικού όσο και του εξωτερικού και εκ των πραγμάτων για να διατηρηθούν στην αγορά έπρεπε να παράγουν προϊόντα τα οποία, αυτονόητα, θα έπρεπε να είναι ποιοτικά και ανταγωνιστικά. Πρόσφατα, ολοκληρώθηκε η διαδικασία πιστοποίησης προϊόντων σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις, μικρού αριθμού μιν, που κατέστησε, ωστόσο, κατανοητό ότι η διάθεση του προϊόντος στην αγορά, προϋποθέτει να είναι γνωστή η ονομαστική του προέλευση και ο γεωγραφικός χώρος, από τον οποίο προέρχεται η παραγωγή.

Τέτοια προϊόντα στο Νομό Ξάνθης είναι :

Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ)

- ΞΑΝΘΗ Α.Ε. – Τυριά

- ΡΟΔΟΠΗ Α.Ε – Τυριά

- ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ - Τυριά

Προϊόντα Βιολογικής παραγωγής

- ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ – ΣΕΚΑΠ – Καπνός.

2.6.1.3 Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα ανεπτυγμένος, εκτός φυσικά του εμπορίου και ειδικότερα του εμπορίου καπνού, των αλιευτικών προϊόντων οι οποίοι καλύπτουν σε μερικά δημοτικά διαμερίσματα και σε ορισμένους δήμους την πλειοψηφία των οικονομικών τους δραστηριοτήτων.

Η πόλη της Ξάνθης, φημίζεται για την αγορά της και τη μεγάλη ποικιλία των προϊόντων που διαθέτει. Υπάρχει πληθώρα μαγαζιών, συγκεντρωμένων κυρίως στο κέντρο. Η πόλη διαθέτει πέντε σύγχρονα εμπορικά κέντρα, που ικανοποιούν κάθε ανάγκη των καταναλωτών.

Εκτός από τα εμπορικά κέντρα, η Ξανθιώτικη αγορά έχει να επιδείξει δυναμική, με πληθώρα καταστημάτων στους κεντρικούς και παράπλευρους δρόμους. Ο θεσμός των λαϊκών αγορών, είναι αρκετά διαδεδομένος στην πρωτεύουσα του Νομού και στις λοιπές κωμοπόλεις, με κιλίμια λαϊκής τέχνης και εγχώρια προϊόντα.

2.6.2 Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός-Ο Πληθυσμός Εργάσιμης Ηλικίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ που έχουν καταγραφεί το 2001 η διάρθρωση της οικονομίας του Νομού Ξάνθης ανά Δήμους και Κοινότητες είναι η ακόλουθη :

Πίνακας 24 : Οικονομικός ενεργός, μη ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι ανά δήμους με ποσοστά .

	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ (ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ)	ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΔΕΝ ΔΙΑΩΣΑΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ / ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ / ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ / ΠΛΗΘΥΣΜΟ 15-74
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	1556	11963	571	4057	6501	834	13519	26965	20944
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1582	6776	390	1365	4611	410	8358	26633	20479
ΣΥΝΟΛΟ	3138	18739	961	5422	11112	1244	21877	53598	41423
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	108	835	332	208	261	34	943	1846	1493
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	73	454	212	60	165	17	527	1804	1438
ΣΥΝΟΛΟ	181	1289	544	268	426	51	1470	3650	2931
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	291	2447	824	805	615	203	2738	4947	3949
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	263	1180	526	221	355	78	1443	5104	3982
ΣΥΝΟΛΟ	554	3627	1350	1026	970	281	4181	10051	7931
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	345	2678	1051	1161	353	113	3023	5692	4068
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	165	1564	1480	14	48	22	1729	5981	4428
ΣΥΝΟΛΟ	510	4242	2531	1175	401	135	4752	11673	8496
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	83	515	195	110	189	21	598	1470	1201
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	101	245	101	29	109	6	346	1315	1052
ΣΥΝΟΛΟ	184	760	296	139	298	27	944	2785	2253
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ									
ΑΝΔΡΕΣ	351	3224	1646	776	634	168	3575	6213	4919
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	234	1745	1241	175	279	50	1979	6010	4747
ΣΥΝΟΛΟ	585	4969	2887	951	913	218	5554	12223	9666
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	25	284	132	119	22	11	309	596	445
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	2	150	145	1	3	1	152	697	504
ΣΥΝΟΛΟ	27	434	277	120	25	12	461	1293	949
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΥΛΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	41	551	253	220	75	3	592	1170	801
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	0	368	358	4	3	3	368	1171	843
ΣΥΝΟΛΟ	41	919	611	224	78	6	960	2341	1644
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	14	236	196	12	21	7	250	398	308
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6	157	157	0	0	0	163	386	281
ΣΥΝΟΛΟ	20	393	353	12	21	7	413	784	589
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ									
ΑΝΔΡΕΣ	190	1052	365	420	207	60	1242	2272	1716
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	111	477	320	94	46	17	588	2289	1728
ΣΥΝΟΛΟ	301	1.529	685	514	253	77	1.830	4.561	3.444
ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	5541	36901	10495	9851	14497	2058	42442	102959	79326
ΑΝΔΡΕΣ	3004	23785	5565	7888	8878	1454	26789	51569	39844
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	2537	13116	4930	1963	5619	604	15653	51390	39482

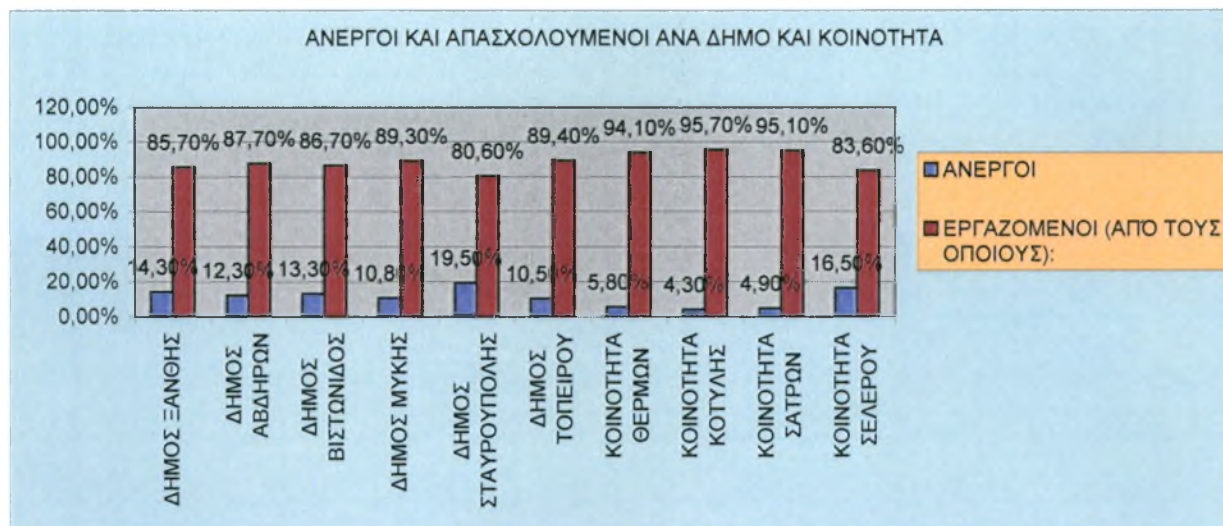
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Πίνακας 25 : Οικονομικώς ενεργός, μη ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι ανά δήμους με ποσοστά .

	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ (ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ):	ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚ Α ΕΝΕΡΓΟΥ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚ Α ΕΝΕΡΓΟΣ / ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ / ΠΛΗΘΥΣΜΟ 15- 74
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	7,1	54,7	2,6	18,5	29,7	3,8	61,8	50,1	64,5
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	7,2	31,0	1,8	6,2	21,1	1,9	38,2	31,4	40,8
ΣΥΝΟΛΟ	14,3	85,7	4,4	24,7	50,8	5,7	100,0	40,8	52,8
ΔΗΜΟΣ ΑΒΑΗΡΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	7,3	56,8	22,6	14,1	17,8	2,3	64,1	51,1	63,2
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	5,0	30,9	14,4	4,1	11,2	1,2	35,9	29,2	36,6
ΣΥΝΟΛΟ	12,3	87,7	37,0	18,2	29,0	3,5	100,0	40,3	50,2
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	7,0	58,5	19,7	19,3	14,7	4,9	65,5	55,3	69,3
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,3	28,2	12,6	5,3	8,5	1,9	34,5	28,3	36,2
ΣΥΝΟΛΟ	13,3	86,7	32,3	24,6	23,2	6,8	100,0	41,6	52,7
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	7,3	56,4	22,1	24,4	7,4	2,4	63,6	53,1	74,3
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	3,5	32,9	31,1	0,3	1	0,5	36,4	28,9	39,0
ΣΥΝΟΛΟ	10,8	89,3	53,2	24,7	8,4	2,9	100,0	40,7	55,9
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	8,8	54,6	20,7	11,7	20,0	2,2	63,3	40,7	49,8
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	10,7	26	10,7	3,1	11,5	0,6	36,7	26,3	32,9
ΣΥΝΟΛΟ	19,5	80,6	31,4	14,8	31,5	2,8	100,0	33,9	41,9
ΔΗΜΟΣ ΓΟΠΠΕΙΟΥ									
ΑΝΔΡΕΣ	6,3	58,0	29,6	14,0	11,4	3,0	64,4	57,5	72,7
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	4,2	31,4	22,3	3,2	5,0	0,9	35,6	32,9	41,7
ΣΥΝΟΛΟ	10,5	89,4	51,9	17,2	16,4	3,9	100,0	45,4	57,5
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	5,4	61,6	28,6	25,8	4,8	2,4	67,0	51,8	69,4
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	0,4	32,5	31,5	0,2	0,7	0,2	33,0	21,8	30,2
ΣΥΝΟΛΟ	5,8	94,1	60,1	26,0	5,5	2,6	100,0	35,7	48,6
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΥΛΗΣ									
ΑΝΔΡΕΣ	4,3	57,4	26,4	22,9	7,8	0,0	61,7	50,6	73,9
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	0,0	38,3	37,3	0,4	0,3	0,3	38,3	31,4	43,7
ΣΥΝΟΛΟ	4,3	95,7	63,7	23,3	8,1	0,3	100,0	41,0	58,4
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ									
ΑΝΔΡΕΣ	3,4	57,1	47,5	2,9	5,1	1,7	60,5	62,8	81,2
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	1,5	38,0	38,0	0,0	0,0	0,0	39,5	42,2	58,0
ΣΥΝΟΛΟ	4,9	95,1	85,5	2,9	5,1	1,7	100,0	52,7	70,1
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ									
ΑΝΔΡΕΣ	10,4	57,5	19,9	23,0	11,3	3,3	67,9	54,7	72,4
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	6,1	26,1	17,5	5,1	2,5	0,9	32,1	25,7	34,0
ΣΥΝΟΛΟ	16,5	83,6	37,4	28,1	13,8	4,2	100,0	40,1	53,1

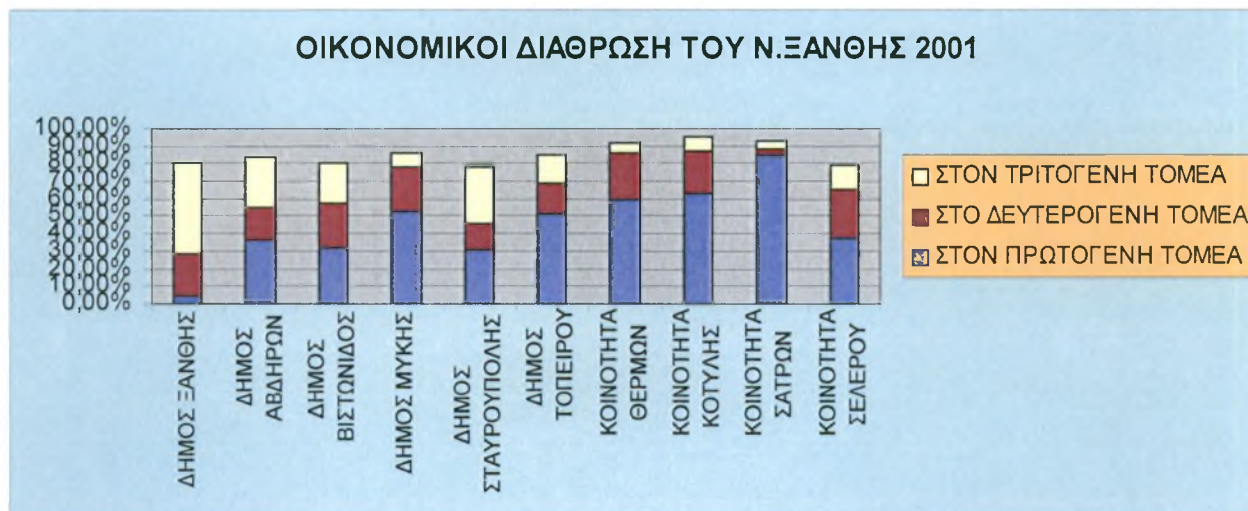
Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Διάγραμμα 7: Άνεργοι και απασχολούμενοι ανά δήμο και κοινότητα του Ν. Ξάνθης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 8: Οικονομικοί Διάρθρωση του Ν. Ξάνθης.

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Δήμο Ξάνθης ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 52,8%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 40,8% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 4,4% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 24,7% στον δευτερογενή τομέα και οι 50,9% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά

ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 5,7% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 14,3% του ποσοστού των ατόμων.

Στο Δήμο Αβδήρων ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 50,2%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 40,3% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 37,0% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα, οι 18,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 29,0% στον τριτογενή τομέα. Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,5% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 12,3% του ποσοστού των ατόμων.

Στο Δήμο Βιστωνίδας ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 52,7%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 41,6% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0 % από τους οποίους οι 32,3% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα, οι 24,6% στον δευτερογενή τομέα και οι 23,2% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 6,8% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 13,3% του ποσοστού των ατόμων.

Στο Δήμο Τοπαιρου ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 57,5%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 45,4% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα, οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα. Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στο Δήμο Σταυρούπολης ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 41,9%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 33,9% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα, οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα. Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στο Δήμο Μύκης ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 55,9%, ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 40,7% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των

100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στην Κοινότητα Θερμών ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 48,6% , ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 41,0% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στην Κοινότητα Κοτύλης ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 58,4 % , ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 41,0 % και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στην Κοινότητα Σατρων ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 70,1% , ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 52,7% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Στην Κοινότητα Σελερου ο οικονομικά ενεργός / πληθυσμό 15-74 αντιστοιχεί στο ποσοστό των 53,1% , ενώ ο οικονομικά ενεργός / συνολικό πληθυσμό αντιστοιχεί στο ποσοστό των 40,1% και ο συνολικός οικονομικά ενεργός αντιστοιχεί στο ποσοστό των 100,0% από τους οποίους οι 51,9% είναι απασχολούμενοι στον πρωτογενή τομέα , οι 17,2% στον δευτερογενή τομέα και οι 16,4% στον τριτογενή τομέα . Ο μη οικονομικά ενεργός πληθυσμός συγκεντρώνει το 3,9% και οι άνεργοι συγκεντρώνουν το 10,5% του ποσοστού των ατόμων.

Συμπεραίνουμε ότι ο Δήμος Μύκης και οι κοινότητες Θέρμων, Κοτύλης και Σατρών ασχολούνται με το πρωτογενή τομέα και έτσι έχει έλλειψη στις άλλες οικονομικές διαρθρώσεις του τομέα της παραγωγής.

2.6.3 Τοπική Οικονομία – Απασχόληση

1.Εργατικό δυναμικό: Ο Δήμος Μύκης και οι κοινότητες Σατρών, Θερμών και Κοτύλης είναι κυρίως γεωργική και κτηνοτροφική περιοχή, οι άνθρωποι μέσης ηλικίας και πάνω ασχολούνται πιο πολύ με την και κτηνοτροφία, σε αυτές τις δουλειές συμμετέχουν και οι γυναίκες. Οι νέοι είτε σπουδάζουν είτε δουλεύουν κυρίως σε οικοδομικές εργασίες. Ενώ στο Δήμο Τοπείρου και Βιστωνίδος εκεί οι άνθρωποι ασχολούνται κυρίως με την γεωργική, αγροτική ζωή και με το εμπόριο.

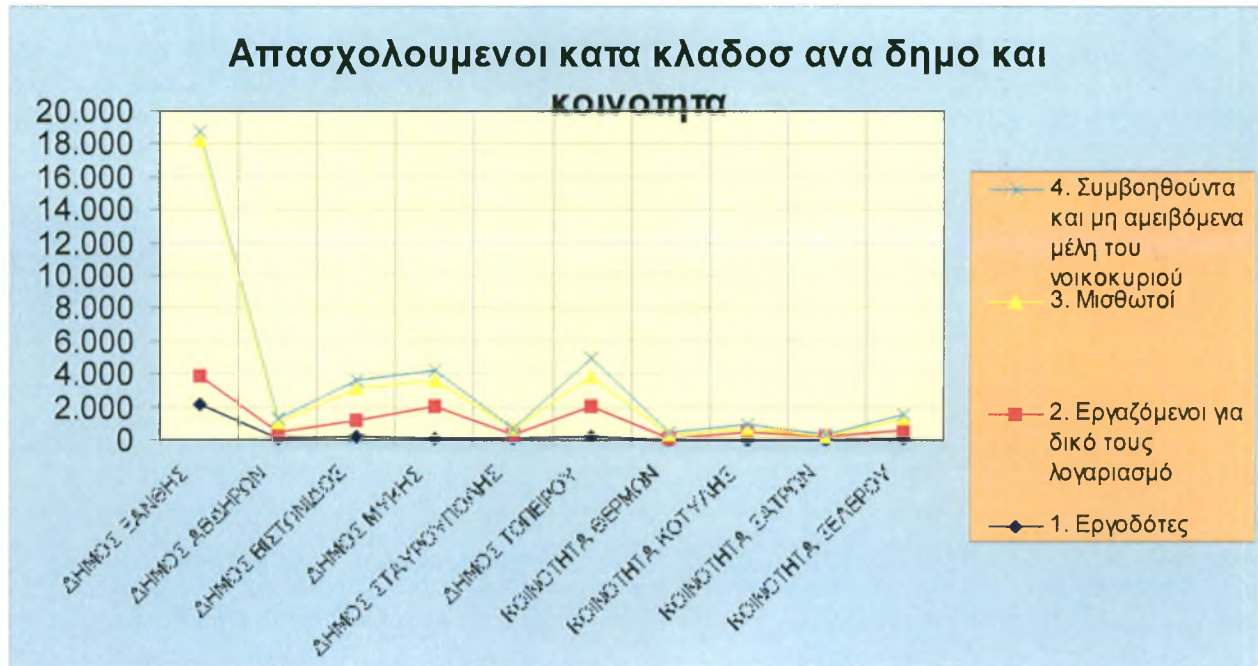
2.Δυνατότητες απασχόλησης: Οι ευκαιρίες απασχόλησης που προσφέρει η τοπική οικονομία είναι περιορισμένη στη γεωργία και κτηνοτροφία, και δεν υπάρχουν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες στον ΟΤΑ. Πιο πολλοί άνθρωποι αναζητώντας απασχόληση στρέφονται προς αστικά κέντρα κυρίως προς την Ξάνθη.

Πίνακας 26: Απασχολούμενοι κατά κλάδους ανά δήμο και κοινότητα

Περιγραφή Νομού / Δήμου-Κοινότητας / Φύλου / Ομ. Ηλικίας	Σύνολο			1. Εργοδότες			2. Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό			3. Μισθωτοί			4. Συμβοηθούμενα και μη αμειβόμενα μέλη του νοικοκυριού		
	σύνολο	A	Γ	σύνολο	A	Γ	σύνολο	A	Γ	σύνολο	A	Γ	σύνολο	A	Γ
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	18.73	11.963	6.776	2.187	1.590	597	1.723	1.248	475	14.427	8.993	5.434	402	132	270
ΔΗΜΟΣ ΒΔΗΡΩΝ	1.289	835	454	87	55	32	384	329	55	639	443	196	179	8	171
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	3.627	2.447	1.180	254	193	61	916	755	161	2.052	1.455	597	405	44	361
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	4.242	2.678	1.564	175	143	32	1.940	1.039	901	1.508	1.431	77	619	65	554
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	760	515	245	94	66	28	211	162	49	382	273	109	73	14	59
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	4.969	3.224	1.745	254	196	58	1.779	1.490	289	1.872	1.428	444	1.064	110	954
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	434	284	150	16	14	2	159	104	55	147	144	3	112	22	90
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΤΥΛΗΣ	919	551	368	16	14	2	438	228	210	279	277	2	186	32	154
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	393	236	157	9	7	2	232	170	62	33	33	0	119	26	93
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΛΕΡΟΥ	1.529	1.052	477	107	92	15	499	358	141	747	578	169	176	24	152
ΞΑΝΘΗΣ	18.162	11.822	6.340	1.012	780	232	6.558	4.635	1.923	7.659	6.062	1.597	2.933	345	2.588

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

Διάγραμμα 9:

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Σύμφωνα με τον πίνακα 26 στον Νομό Ξάνθης το σύνολο των οικονομικά ενεργών αντιστοιχεί σε 36.901 άτομα, από τους οποίους οι 23.785 είναι άνδρες και οι 13.116 γυναίκες.

Στους οικονομικά ενεργούς κατατάσσονται, οι εργοδότες με συνολικό αριθμό 3.199 ατόμων (από τους οποίους οι 2.370 είναι άντρες, ενώ οι 829 είναι γυναίκες) καταλαμβάνοντας την τέταρτη και τελευταία θέση, οι εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό με συνολικό αριθμό 8.281 ατόμων (από τους οποίους οι 5.883 είναι άντρες και οι 2.398 γυναίκες) καταλαμβάνοντας την δεύτερη θέση, οι μισθωτοί με συνολικό αριθμό 22.086 ατόμων (από τους οποίους οι 15.055 είναι άντρες και οι γυναίκες 7.031) οι οποίοι καταλαμβάνουν την πρώτη θέση, τα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη του με συνολικό αριθμό 3335 ατόμων (από τους οποίους οι 477 είναι άντρες και οι 2706 γυναίκες) τα οποία καταλαμβάνουν την τρίτη και προτελευταία θέση.

Συμπεραίνουμε λοιπόν σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων ότι οι άντρες ως εργοδότες, ως εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό και ως μισθωτοί είναι περισσότεροι από τις γυναίκες, εκτός απ' τα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη του αφού οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άντρες.

Στον παρακάτω πίνακα 27 βλέπουμε την απασχόληση ανά τομέα παραγωγής, στους Δήμους του νομού Ξάνθης

Πίνακας 27 : Απασχόληση σε δήμους και κοινότητες ανά τομείς και κατά φύλλο

	Σύνολο	Α. Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	Β. Αλιεία.	Γ. Ορυχεία και λατομεία.	Δ. Μεταποιητικές βιομηχανίες.	Ε. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	ΣΤ. Κατασκευές.	Ζ. Επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσυκλετών και ειδών ατομικής και οικογενειακής χρήσης.	Η. Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	Θ. Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	Ι. Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	Κ. Διαχείριση ακινήτης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες.	Λ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	Μ. Εκπαίδευση.	Ν. Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	Ξ. Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού ή ατομικού ωφελούς.	Ο. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	Π. Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	Χ1. Νέοι άνεργοι	Χ9. Μη δυνάμενοι να καταταγούν κατά κλάδο.
ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	21.877	1.165	26	23	4.051	161	1.894	2.761	1.020	859	338	1.013	2.183	1.828	999	786	62	0	1.300	1.408
Άνδρες	13.519	662	17	19	2.484	134	1.814	1.648	599	774	170	474	1.612	803	309	434	2	0	662	906
Γυναίκες	8.358	503	9	4	1.567	31	80	1.113	421	85	168	539	571	1.025	690	352	0	0	638	502
ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	1.470	570	2	1	222	8	60	139	60	37	7	39	67	28	27	47	6	0	75	55
Άνδρες	943	341	3	1	159	7	60	85	36	36	4	21	49	9	4	31	0	0	51	36
Γυναίκες	527	229	9	0	63	1	0	54	24	1	3	18	18	19	23	16	6	0	24	19
ΔΗΜΟΣ ΒΙΣΤΩΝΙΔΟΣ	4.181	1.442	1	1	787	20	334	270	135	102	16	95	171	68	84	99	9	0	236	311
Άνδρες	2.738	850	1	1	522	20	329	169	72	96	11	41	140	40	25	59	0	0	143	219
Γυναίκες	1.443	592	0	0	265	0	5	101	63	6	5	54	31	28	59	40	9	0	93	92
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	4.752	2.672	1	2	286	15	102	132	90	80	4	19	22	58	6	19	4	0	165	153
Άνδρες	3.023	1.088	1	2	269	14	102	112	79	79	3	13	20	52	3	18	3	0	117	129
Γυναίκες	1.729	1.584	0	0	17	1	3	20	11	1	1	6	2	6	3	1	1	0	48	24
ΔΗΜΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	944	322	0	3	84	3	79	71	71	26	14	20	58	23	29	20	1	0	86	34
Άνδρες	598	209	0	3	53	3	74	47	41	23	11	11	41	7	10	13	1	0	27	24
Γυναίκες	346	113	0	0	31	0	5	24	30	3	3	9	17	16	19	7	0	0	59	10
ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	5.554	3.023	2	3	815	10	196	285	100	84	13	79	202	52	64	92	3	0	286	245
Άνδρες	3.575	1.718	2	3	612	9	189	206	53	80	5	40	164	28	17	70	0	0	195	184
Γυναίκες	1.979	1.305	0	0	203	1	7	79	47	4	8	39	38	24	47	22	3	0	91	61
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΘΕΡΜΩΝ	461	277	0	1	55	1	57	7	10	1	0	1	2	3	0	3	0	0	14	14
Άνδρες	309	132	0	1	53	1	57	5	9	1	0	1	2	3	0	3	0	0	13	13
Γυναίκες	152	145	0	0	2	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΟΥΤΥΛΗΣ	960	611	0	0	71	1	170	11	11	40	0	2	3	15	1	1	0	0	17	6
Άνδρες	592	253	0	0	67	1	170	10	9	40	0	2	3	15	1	1	0	0	17	3
Γυναίκες	368	358	0	0	4	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΑΤΡΩΝ	413	364	0	0	6	0	6	1	3	17	0	0	1	0	0	0	0	0	8	7
Άνδρες	250	201	0	0	6	0	6	1	3	17	0	0	1	0	0	0	0	0	8	7
Γυναίκες	163	163	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΕΛΕΡΟΥ	1.830	806	2	1	244	4	321	116	48	51	3	13	18	10	6	13	5	0	86	83
Άνδρες	1.242	419	1	1	147	4	318	95	39	49	2	9	13	7	2	9	4	0	59	64
Γυναίκες	588	387	1	0	97	0	3	21	9	2	1	4	5	3	4	4	1	0	27	19
ΣΥΝΟΛΟ	42.442	11.252	54	50	6.621	223	4.141	3.793	1.548	1.297	395	1.281	2.727	2.085	1.121	1.080	90	0	2.273	2.316
Άνδρες	26.789	5.873	3	4	4.372	189	4.038	2.378	940	1.195	206	612	2.045	964	371	638	1	0	1.292	1.585
Γυναίκες	15.653	5.379	1	4	2.249	34	103	1.415	608	102	9	669	682	1.121	845	442	0	0	981	731

Πηγή : Εργαστήριο Δημογραφικών και Κοινωνικών Αναλύσεων

2.7 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΔΙΝΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ

2.7.1 Ορεινοί Οικισμοί

Σε μερικούς οικισμούς δεν έχουν οριοθετεί οικοδομικές άδειες.

Στους οικισμούς που δεν έχουν οριοθετεί ακόμα οι οικοδομικές άδειες εγκρίνονται ύστερα από αίτηση και συνεχόμενες επισκέψεις των υπάλληλων της πολεοδομίας, οι οποίοι αποφασίζουν αν η χωροθετηση του προτεινομένου κτιρίου, αποτελεί τμήμα του υπάρχοντος πολεοδομικού ιστού και συνεπώς την εγκρίνει, η δεν αποτελεί τμήμα και συνεπώς η οικοδομική άδεια απορρίπτεται (Lalenis K., 2000).

Τα περισσότερα χωριά στο Δήμο Μύκης του Νομού Ξάνθης είναι παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, εξάισια σχεδιασμένα και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Έχουν κτιστεί στις παρυφές των βουνών και αυτό έχει επηρεάσει την δομή και το σχήμα των σπιτιών, όπως επίσης και το εσωτερικό δίκτυο των δρόμων των οικισμών. Τα παραδοσιακά σπίτια εμφανίζονται να έχουν δυο με τρεις ορόφους στο μέρος όπου το επίπεδο του δρόμου είναι το χαμηλότερο, και έναν με δυο ορόφους στο υψηλότερο επίπεδο. Το κυριότερο χαρακτηριστικό τους είναι τα πολλά στενά παράθυρα τους και οι πολύ ψηλές καμινάδες. Παράλληλα οι τοπικοί δρόμοι είναι στενοί και σχεδόν πάντα περίπλοκοι. Οι πλευρές αυτών των δρόμων οριοθετούνται ουσιαστικά και από τις δυο μεριές από πέτρινους τοίχους, με μια συνέχεια η οποία διακόπτεται μόνο από τις πόρτες των σπιτιών και των αυλών τους. Τα σπίτια αυτά δεν έχουν μεγάλους κήπους ακριβώς λόγω της μεγάλης πυκνότητας της δόμησης. Οι τοπικές πλατείες είναι σπάνιες, αλλά υπάρχει πάντα στο κέντρο του οικισμού ένα τετράγωνο στο οποίο βρίσκεται το τζαμί, το σχολείο όπως επίσης και μερικά καφενεία. Τα παραδοσιακά σπίτια έχουν κατασκευασθεί πολύ καλά διότι οι Μουσουλμάνοι της ορεινής περιοχής, είχαν και έχουν τη φήμη ότι είναι έξοχοι κατασκευαστές και πολύ ικανοί στο δούλεμα της πέτρας (Lalenis K., 2000).

Η αρχιτεκτονική των ορεινών οικισμών της Ξάνθης καταφέρνει να ξεπερνάει τις δυσκολίες και τους περιορισμούς του δύσβατου χώρου, δημιουργώντας μια συνεκτική συγκρότηση που ανταποκρίνεται στις επαγγελματικές ασχολίες των κατοίκων (κτηνοτροφία, καπνοκαλλιέργεια). Η δόμηση στους περισσότερους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς του Ν. Ξάνθης είναι αραιή ή και με σχετικά μέτρια πυκνότητα. Πολλοί από αυτούς αναπτύχθηκαν γραμμικά κατά μήκος της κοίτης ενός χειμάρρου, ενώ κάπου παρατηρούνται και δορυφορικές ομάδες κατοικιών

προσαρμοσμένες στη μορφολογία του εδάφους αλλά και στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε οικογένειας. Κυρίαρχα γνωρίσματα των περισσότερων οικισμών είναι η κατασκευαστική λιτότητα, το μικρό μέγεθος, η πολυλειτουργικότητα και η προσθετική ικανότητα. Είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο ένα Πομακικό σπίτι να αλλάζει μέγεθος, διαρρύθμιση και μορφή ανάλογα με την αύξηση των μελών μιας οικογένειας (www.alex.eled.duth.gr/Orinos/Oreinos/Xanthi.htm).

Ο χαρακτηριστικότερος τύπος Πομάκικου σπιτιού είναι το διώροφο, ορθογώνιο σπίτι. Τα σπίτια των Πομάκων συνήθως κατασκευάζονταν από τους ίδιους. Οι γυναίκες βοηθούσαν συγκεντρώνοντας τα οικοδομικά υλικά και οι άντρες τοποθετούσαν τους σχιστόλιθους με τέχνη αλείφοντας τα διάκενα με πηλό. Τα οικοδομικά υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του είναι παρμένα από το γύρω χώρο: ξύλο από τα δάση, σχιστόλιθος από τα βουνά, πέτρες από τα ποτάμια. Για τη σκεπή μπορεί να χρησιμοποιηθούν σχιστολιθικές πλάκες, κεραμίδια ή ακόμα κλαριά και άχυρο. Ο σκελετός, τα πατώματα και η στέγη είναι κατασκευασμένα από ξύλο. Τα κενά του σκελετού γεμίζονται με πλίνθους, σπασμένα κεραμίδια και άχυρα, και στη συνέχεια επιχρίονται με ασβεστοκονίαμα (τσατμάς). Οι διαχωριστικοί τοίχοι είναι φτιαγμένοι από πηχάκια με σοβά (μπαγδατί). Το κενό αέρα που μένει ανάμεσα στα πηχάκια έχει θερμομονωτική αξία. Το ισόγειο συνήθως χρησιμοποιούνταν σαν στάβλος, ενώ μια εσωτερική σκάλα οδηγούσε στον πρώτο όροφο. Η σκάλα είναι απότομη και καταλήγει σε καταπακτή. Ο ημιυπαίθριος χώρος στη νότια πλευρά του σπιτιού (χαγιάτι) λειτουργούσε σαν προθάλαμος που εξυπηρετούσε τις ανάγκες του αερισμού αλλά χρησιμοποιούνταν και σαν ξηραντήριο καπνού και για άλλες αγροτικές εργασίες με μερική προστασία από τα δυσμενή καιρικά φαινόμενα. Το σαχνισί, ξύλινη κατασκευή κλειστού εξώστη, με πολλά παράθυρα, προεκτείνει και ορθογωνίζει το χώρο και εξασφαλίζει περισσότερο ήλιο, αέρα και θέα. Από το σαχνισί μπορεί ο κάτοικος να ελέγξει καλύτερα την πρόσοψη του σπιτιού (<http://www.alex.eled.duth.gr/Orinos/Oreinos/Xanthi.htm>).

Τα σπίτια θερμαίνονταν από το τζάκι που χρησιμοποιούνταν και για την ετοιμασία του φαγητού. Συχνά, το τζάκι φαίνεται να προβάλλει στο εξωτερικό τμήμα του τοίχου με μια ημικυλινδρική προεξοχή (<http://www.alex.eled.duth.gr/Orinos/Oreinos/Xanthi.htm>).

Παρά τις διάφορες παραλλαγές κατοικίας που σημειώνονται, ανάλογα με τις ιδιομορφίες της κάθε περιοχής, βλέπουμε να κυριαρχούν παρόμοιοι τρόποι αντιμετώπισης των χαμηλών αλλά και των υψηλών θερμοκρασιών. Ανάμεσα στα

σημαντικότερα κοινά χαρακτηριστικά είναι και τα ακόλουθα:

Οι τοίχοι είναι χοντροί (πάχους 0.70-0.90 μ.) και με κύριο δομικό υλικό την πέτρα έτσι ώστε τα σπίτια να προστατεύονται από τους ισχυρούς ανέμους των βουνών. Το σπίτι ζώνονταν με ξυλοδεσιές, σε διαστήματα περίπου ενός μέτρου, πάνω στις οποίες πατούσαν οι αντηρίδες των προεξοχών και του εξώστη.

Τα ανοίγματα των τοίχων στις πλευρές με δυσμενή προσανατολισμό ήταν ιδιαίτερα μικρά έως και ανύπαρκτα.

Θερμομόνωση επιτυγχάνονταν με στρογγυλά αποφλοιωμένα ξύλα πάνω στα οποία καρφώνονταν από τις δύο πλευρές καλάμια ή σανίδωμα και επιχρίονταν με ασβεστοκονίαμα.

Η στέγη κατασκευάζονταν με απότομη κλίση για την αντιμετώπιση του χιονιού και τα δωμάτια καλύπτονταν από ξύλινα ταβάνια.

Τα σπίτια ήταν υπερυψωμένα, με περισσότερα παράθυρα στον όροφο παρά στο ισόγειο.

Τα δωμάτια ήταν χαμηλοτάβανα για αποθήκευση της θερμότητας.

Η ύπαρξη ανοιχτών στεγασμένων χώρων, η παχιά τοιχοποιία, ο εξαερισμός του κτιρίου με τα ανασυρόμενα παράθυρα των οντάδων, η γύρω βλάστηση και οι προεξοχές της στέγης βοηθούσαν στην αντιμετώπιση των υψηλών θερμοκρασιών τους θερινούς μήνες (<http://www.alex.eled.duth.gr/Orinos/Oreinos/Xanthi.htm>).

2.7.2 Πεδινός Οικισμός

Στους πεδινούς χριστιανικούς αλλά και μουσουλμανικούς οικισμούς η κατάσταση είναι ανάλογη. Οι διαμορφωμένες πλατείες πριν μια δεκαετία ήταν ελάχιστες ενώ υπήρχαν και υπάρχουν αρκετοί μεγάλοι χώροι που μπορούν πολύ όμορφα να αξιοποιηθούν. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο γίνονται σημαντικές προσπάθειες για οργανωμένη διαμόρφωση πλατειών. Παράλληλη υπάρχουν και παιδικές χαρές που ακολουθούν την ίδια τύχη με αυτές των χριστιανικών οικισμών. Από πλευράς φυσιογνωμίας οι χριστιανικοί από τους μουσουλμανικούς οικίσκους διαφέρουν σημαντικά, από το γεγονός ότι στους πρώτους όλα τα σπίτια είναι ορατά ενώ στους δεύτερους ψιλοί μανδροτοιχοί εμποδίζουν τον πεζό να δει εσωτερικά την αυλή και το σπίτι ιδιοκτήτη (Κατσιμίγας Κ., 1984, Κίζης Γ., 1990, Lalenis Κ., 2000).

Για τους οικισμούς του Ν. Ξάνθης δεν έχουν οριοθετηθεί οι οικοδομικές άδειες. Για

τους οικισμούς που δεν έχουν οριοθετηθεί οι οικοδομικές άδειες εγκρίνονται ύστερα από αίτηση και συνεχόμενες επισκέψεις των υπάλληλων της πολεοδομίας. Αυτοί θα αποφασίζουν αν η χωροθετηση του προτεινόμενου κτιρίου αποτελεί τμήμα του υπάρχοντος πολεοδομικού ιστού και συνεπώς την εγκρίνουν. Σε περίπτωση που κρίνουν ότι δεν αποτελεί τμήμα η οικοδομική άδεια απορρίπτεται. Αυτός ο τρόπος αντιμετώπισης των οικοδομικών αδειών έχει σήμερα εγκαταλειφθεί στις περισσότερες Περιφέρειες και Νομαρχίες της Ελλάδας και είναι προς συζήτηση η νομιμότητα του. Έτσι η ανικανότητα αυτών των κοινοτήτων να επεκταθούν και οι ανάγκες των σημερινών νοικοκυριών να χρησιμοποιούν περισσότερο χώρο για κατοικία απ'ότι 100 χρόνια πριν, οδήγησε πολλούς από αυτούς τους οικισμούς (παράδειγμα Εχίνου) σε μεγαλύτερες πυκνότητες σε σχέση με τις πλέον πυκνοδομημένες γειτονιές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης (Lalenis K., 2000).

Τα σπίτια στον πεδινό χώρο η οικοδόμηση είναι φτιαγμένα με απλά μέσα, λιτό εξοπλισμό και μινιμαλιστική διαρρύθμιση (Κίζης Γ., 1990)

2.7.2 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ οι χρήσεις γης των δήμων και κοινοτήτων διατυπώνονται στους παρακάτω πίνακες :

Πίνακας 28 : Αποκλειστικής χρήσης κτιρίων και κανονικών κατοικιών ανά δήμους και κοινότητες

	Σύνολο κτιρίων αποκλειστικής χρήσης	Αποκλειστική χρήση κτιρίων									Αριθμός κανονικών κατοικιών
		Κατοικίες	Εκκλησίες - Μοναστήρια	Ξενοδοχεία	Εργοστάσια - Εργαστήρια	Σχολικά κτίρια	Καταστήματα - Γραφεία	Σταθμοί αυτοκινήτων (πάρκινγκ)	Νοσοκομεία, Κλινικές κλπ.	Άλλες χρήσεις	
ΔΗΜΟΙ											
Δήμος Ξάνθης	10.034	8.649	49	10	131	68	564	0	4	559	16.849
Δ.Δ. Ξάνθης	7.432	6.637	30	9	26	45	492	0	4	189	14.153
Δ.Δ. Ευμοίρου	978	673	8	0	97	7	39	0	0	154	1.040
Δ.Δ. Κιμμερίων	1.624	1.339	11	1	8	16	33	0	0	216	1.656
Δήμος Αβδήρων	2.656	1.983	12	10	1	10	55	0	2	583	2.144
Δ.Δ. Αβδήρων	1.141	975	5	0	0	4	26	0	0	131	1.055
Δ.Δ. Μάνδρας	402	267	1	0	0	1	3	0	1	129	285
Δ.Δ. Μυρωδάτου	481	338	3	1	0	1	0	0	0	138	359
Δ.Δ. Νέας Κεσσάνης	632	403	3	9	1	4	26	0	1	185	445
Δήμος Βιστωνίδος	3.966	3.280	22	0	12	11	62	0	2	577	3.533
Δ.Δ. Γενισιάς	849	700	3	0	4	1	16	0	0	125	764
Δ.Δ. Διομηδείας	1.189	1.073	8	0	7	2	28	0	0	71	1.177
Δ.Δ. Κουτσού	370	362	2	0	0	0	0	0	0	6	385
Δ.Δ. Μαγικού	345	263	3	0	1	2	6	0	0	70	282

Δ.Δ. Πηγαδίων	240	133	1	0	0	1	4	0	1	100	149
Δ.Δ. Πολυσίου	292	291	1	0	0	0	0	0	0	0	298
Δ.Δ. Σελίνου	268	143	1	0	0	1	4	0	0	119	148
Δ.Δ. Σουνίου	413	315	3	0	0	4	4	0	1	86	330
Δήμος Μύκης	3.123	2.893	36	1	0	29	37	0	3	124	4.286
Δ.Δ. Μύκης	1.780	1.687	25	1	0	17	20	0	1	29	2.624
Δ.Δ. Εχίνου	787	752	2	0	0	9	13	0	1	10	1.089
Δ.Δ. Ωραίου	556	454	9	0	0	3	4	0	1	85	573
Δήμος Σταυρούπολης	2.125	1.579	44	31	4	19	39	0	0	409	1.760
Δ.Δ. Σταυρουπόλεως	486	341	12	3	1	5	15	0	0	109	414
Δ.Δ. Γέρακα	275	217	8	1	0	10	0	0	0	39	250
Δ.Δ. Δαφνώνος	279	223	5	0	0	1	10	0	0	40	240
Δ.Δ. Καρυοφύτου	272	212	6	13	0	1	7	0	0	33	236
Δ.Δ. Κορνηνών	214	181	0	14	0	0	3	0	0	16	189
Δ.Δ. Νεοχωρίου	440	290	9	0	3	1	4	0	0	133	311
Δ.Δ. Πασχαλιάς	159	115	4	0	0	1	0	0	0	39	120
Δήμος Τοπείρου	6.903	3.735	35	1	17	43	159	0	2	2.911	3.979
Δ.Δ. Ευλάλου	2.241	1.160	9	0	8	15	38	0	1	1.010	1.202
Δ.Δ. Αβάτου	604	362	1	0	2	3	12	0	0	224	373
Δ.Δ. Γαλάνης	73	56	2	1	0	0	1	0	0	13	60
Δ.Δ. Εξοχής	1.008	520	8	0	1	6	15	0	0	458	560
Δ.Δ. Ερασμίου	1.034	499	5	0	1	5	25	0	0	499	576
Δ.Δ. Μαγγάνων	637	291	1	0	1	2	23	0	0	319	294
Δ.Δ. Ολβίου	297	172	1	0	0	4	12	0	0	108	180
Δ.Δ. Τοξοτών	1.009	675	8	0	4	8	33	0	1	280	734

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ											
Κοινότητα Θερμών	440	384	12	3	1	7	10	0	1	22	500
Κ.Δ.Θερμών	440	384	12	3	1	7	10	0	1	22	500
Κοινότητα Κοτύλης	274	207	4	1	1	3	9	0	0	49	339
Κ.Δ.Κοτύλης	274	207	4	1	1	3	9	0	0	49	339
Κοινότητα Σατρών	322	274	13	0	0	10	7	0	1	17	363
Κ.Δ.Σατρών	322	274	13	0	0	10	7	0	1	17	363
Κοινότητα Σελέρου	1.914	1.806	8	0	0	9	65	0	1	25	2.015
ΣΥΝΟΛΟ	31.757	24.790	235	57	167	209	1.007	0	16	5.276	35.768

Πηγή:ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με τον πίνακα 28 το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης του δήμου Ξάνθης είναι 10.034, έκτων οποίων οι κατοικίες είναι 8.649, οι εκκλησίες–μοναστήρια 49, τα ξενοδοχεία 10, τα εργοστάσια–εργαστήρια 131, τα σχολικά κτίρια 68, τα καταστήματα–γραφεία 564, οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 4 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 559. Ενώ ο αριθμός των κανονικών κατοικιών είναι 16.849.

Στο Δήμο Αβδήρων οι κατοικίες είναι 1983, οι εκκλησίες–μοναστήρια 12, τα ξενοδοχεία 10, τα εργοστάσια–εργαστήρια 1, τα σχολικά κτίρια 10, τα καταστήματα–γραφεία 55, οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 2 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 583, άρα το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης είναι 2656 και ο αριθμός των κανονικών κτιρίων είναι 2144.

Ενώ στο Δήμο Βιστωνιδάς οι κατοικίες είναι 3280, οι εκκλησίες–μοναστήρια 22, τα ξενοδοχεία 0, τα εργοστάσια–εργαστήρια 12, τα σχολικά κτίρια 11, τα καταστήματα–γραφεία 62 οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 2 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 577, άρα το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης είναι 3966 και ο αριθμός των κανονικών κτιρίων είναι 3533.

Στο δήμο Μύκης οι κατοικίες είναι 2893, οι εκκλησίες–μοναστήρια 36, τα ξενοδοχεία 1, τα εργοστάσια–εργαστήρια 0, τα σχολικά κτίρια 29, τα καταστήματα–γραφεία 37, οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 3 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 124 άρα το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης είναι

3123 και ο αριθμός των κανονικών κτιρίων είναι 4286 .

Ενώ στο Δήμο Σταυρούπολης οι κατοικίες είναι 1579, οι εκκλησίες–μοναστήρια 44, τα ξενοδοχεία 31, τα εργοστάσια–εργαστήρια 4, τα σχολικά κτίρια 19, τα καταστήματα–γραφεία 39, οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 0 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 409, άρα το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης είναι 2125 και ο αριθμός των κανονικών κτιρίων είναι 1760 .

Στο δήμο Τοπειρου οι κατοικίες είναι 2893, οι εκκλησίες–μοναστήρια 36, τα ξενοδοχεία 1, τα εργοστάσια–εργαστήρια 0, τα σχολικά κτίρια 29, τα καταστήματα–γραφεία 37, οι σταθμοί αυτοκινήτων 0, τα νοσοκομεία–κλινικές κτλ. 3 και τέλος άλλες χρήσεις είναι 124 άρα το σύνολο των κτιρίων αποκλειστικής χρήσης είναι 3123 και ο αριθμός των κανονικών κτιρίων είναι 4286.

Πίνακας 29: Συνολικών Κτιρίων , Κατοικιών Και Οικοδομών

ΔΗΜΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	Οικοδομές	Κτίρια	Κατοικίες
Νομός Ξάνθης	27.151	34.151	42.643
ΔΗΜΟΙ			
Δήμος Ξάνθης	10.005	11.069	21.991
Δ.Δ.Ξάνθης	7.874	8.332	19.121
Ξάνθη,η	7.870	8.328	19.121
Μονή Ταξιαρχών,η	4	4	0
Δ.Δ.Ευμορίου	835	1.042	1.119
Εύμοιρον,το	358	420	286
Καλλιθέα,η	136	136	418
Λαμπρινόν,το	16	29	12
Λεύκη,η	113	171	139
Νέα Μορσίνη,η	46	61	50
Παλαιά Μορσίνη,η	49	66	49
Πετροχώριον,το	117	159	165
Δ.Δ.Κιμμερίων	1.296	1.695	1.751
Κιμμέρια,τα	1.024	1.352	1.391
Αλικοχώριον,το	6	6	6
Ανθηρόν,το	14	18	17
Άσκυρα,τα	22	29	28
Γαλιστερόν,το	16	18	16
Έρανος,ο	33	46	43
Κετίκιον,το	13	20	21
Λιβάδιον	25	30	28
Πανεπιστημιούπολη	14	14	48
Πελεκητόν	14	18	15
Πόρτα	31	47	44
Πριόνιον	31	43	39
Υδροχώριον	53	54	55
Δήμος Αβδήρων	1.991	2.740	2.240

Δ.Δ.Αβδήρων	937	1.186	1.112
Άβδηρα, τα	410	550	505
Γκιώνα, η	65	96	70
Λεύκιππος, ο	248	291	319
Παιδικαί Κατασκηνώσεις, αι	1	7	0
Πεζούλα, η	72	95	70
Σκάλα Αβδήρων, η	141	147	148
Δ.Δ.Μάνδρας	267	408	291
Μάνδρα, η	267	408	291
Δ.Δ.Μυρωδάτου	328	493	371
Μυρωδάτον, το	211	372	258
Ερωδιός, ο	117	121	113
Δ.Δ.Νέας Κεσσάνης	459	653	466
Νέα Κεσσάνη, η	220	372	229
Λάγος, ο	172	181	173
Λουτρά Ποταμιάς, τα	4	4	0
Ποταμιά, η	63	96	64
Δήμος Βιστωνίδος	3.201	4.196	3.787
Δ.Δ.Γενισέας	724	898	825
Γενισέα, η	521	557	599
Βαφαίκα, τα	203	341	226
Δ.Δ.Διομηδείας	914	1.220	1.210
Διομήδεια, η	194	254	243
Αυξεντίου, ο	70	92	93
Νέος Ζυγός, ο	77	113	122
Παλαιόν Κατράμιον, το	134	205	167
Παλαιός Ζυγός, ο	116	148	149
Πετεινός, ο	171	214	235
Τέκτων, ο	19	24	23
Φελώνη, η	133	170	178
Δ.Δ.Κουτσού	368	372	387
Κουτσόν, το	194	196	201
Συδινή, η	174	176	186
Δ.Δ.Μαγικού	241	358	297
Μαγικόν, το	184	268	224
Αλκυόνη, η	57	90	73
Δ.Δ.Πηγαδίων	168	280	191
Πηγάδια, τα	168	280	191
Δ.Δ.Πολυσίτου	285	292	298
Πολύσιτος, ο (τ. Πολύσιτον, το)	285	292	298
Δ.Δ.Σελίνου	168	276	158
Σέλινον, το	168	276	158
Δ.Δ.Σουνίου	333	500	421
Σούνιον, το	333	500	421
Δήμος Μύκης	3.290	3.313	4.550
Δ.Δ.Μύκης	1.849	1.865	2.742
Σμίνθη, η	82	82	112
Αιώρα, η	57	58	85
Άλμα, το	63	63	102
Άνω Κίρρα, η	30	30	38
Αχλαδιά, η	17	17	27

Γλαύκη,η	318	319	492
Γοργόνα,η	45	54	69
Διάφορον,το	20	20	22
Ζουμπούλιον,το	43	43	63
Καπνόανθος,ο	4	4	12
Κένταυρος,ο	470	470	700
Κίρρα,η	13	13	15
Κορυφή,η	10	10	11
Κότινον,το	39	39	46
Κουτσομύτης,ο	30	30	43
Κρασιά,η	14	14	18
Μάνταινα,η	89	89	120
Μύκη,η	252	252	412
Όασις,η	28	29	45
Πανέριον,το	41	41	67
Προσήλιον,το	37	38	56
Πύργος,ο	17	17	17
Ράχη,η	15	15	18
Σιρόκον,το	23	23	34
Σούλα,η	14	14	23
Στήριγμα,το	24	24	26
Τρίγωνο,το	21	21	24
Χρυσόν,το	33	36	45
Δ.Δ.Εχίνου	867	874	1.213
Εχίνος,ο	619	625	925
Μελίβοια,η	248	249	288
Δ.Δ.Ωραίου	574	574	595
Ωραίον,το	306	306	335
Βασιλοχώριον,το	14	14	14
Θεοτόκος,η	27	27	20
Κύκνος,ο	108	108	123
Ρεύμα,το	102	102	88
Σταμάτιον,το	17	17	15
Δήμος Σταυρούπολης	1.757	2.214	1.872
Δ.Δ.Σταυρουπόλεως	438	533	473
Σταυρούπολις,η	338	412	373
Καλλιθέα,η	20	23	14
Λυκοδρόμιον,το	58	75	66
Μαργαρίτιον,το	22	23	20
Δ.Δ.Γέρακα	211	277	252
Γέρακας,ο	41	58	46
Ισαία,η	66	75	81
Μέγα Εύμοιρον,το	28	39	37
Ορεστινή,η	22	23	27
Πίλημα,το	54	82	61
Δ.Δ.Δαφνώνος	249	292	257
Δαφνών,ο	249	292	257
Δ.Δ.Καρυοφύτου	246	279	249
Άνω Καρυόφυτον,το	94	108	97
Δασικό Χωριό,το	27	27	0
Καστανίτης,ο	14	14	13

Κάτω Καρυόφυτον, το	66	77	68
Λειβαδίτης, ο	45	53	71
Δ.Δ. Κομνηνών	169	215	191
Κομνηνά, τα	169	215	191
Δ.Δ. Νεοχωρίου	315	454	325
Ιωνικόν, το	40	56	40
Καλύβα, η	15	15	13
Κάτω Ιωνικόν, το	60	87	72
Νεοχώριον, το	147	222	143
Σιδηρόπετρα, η	5	10	8
Σταυροχώριον, το	48	64	49
Δ.Δ. Πασχαλιάς	129	164	125
Πασχαλιά, η	57	90	59
Δρυμιά, η	43	45	40
Μυρτούσσα, η	8	8	7
Χαλέπιον, το	21	21	19
Δήμος Τοπείρου	3.818	7.126	4.215
Δ.Δ. Ευλάλου	1.165	2.286	1.250
Εύλαλον, το	222	387	223
Δέκαρχον, το	194	396	199
Ηλιοκέντημα, το	284	525	331
Κρεμαστή, η	116	189	126
Κύρνος, ο	176	357	186
Μικροχώριον, το	58	138	63
Ορφανόν, το	68	175	68
Παλαιόν Όλβιον, το	47	119	54
Δ.Δ. Αβάτου	355	624	394
Άβατον, το	355	624	394
Δ.Δ. Γαλάνης	62	76	63
Γαλάνη, η	62	76	63
Δ.Δ. Εξοχής	535	1.030	584
Εξοχή, η	40	71	48
Βανιάνον, το	44	98	53
Γκιζέλα, η	69	131	82
Δάφνη, η	22	55	20
Κοσσός, ο	23	54	22
Κυψέλη, η	100	202	122
Μέλισσα, η	149	299	154
Νέα Αμισός, η	88	120	83
Δ.Δ. Ερασμίου	495	1.065	607
Νέον Εράσμιον, το	330	695	400
Δασοχώριον, το	58	151	59
Παλαιόν Εράσμιον, το	83	195	96
Ραδιοσταθμός, ο	24	24	52
Δ.Δ. Μαγγάνων	277	637	294
Μάγγανα, τα	277	637	294
Δ.Δ. Ολβίου	168	299	182
Όλβιον, το	168	299	182
Δ.Δ. Τοξοτών	761	1.109	841
Τοξόται, οι	307	354	327
Άγιος Αθανάσιος, ο	109	224	137

Θαλασσιά,η	132	216	157
Κοσμητή,η	32	79	33
Μέγα Τύμπανον,το	128	158	136
Μικρόν Τύμπανον,το	29	46	25
Ποίμνη,η	15	16	17
Σεμέλη,η	9	16	9
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ			
Κοινότητα Θερμών	466	466	531
Κ.Δ.Θερμών	466	466	531
Θέρμαι	59	59	70
Άνω Θέρμαι	104	104	153
Διάσπαρτον	45	45	49
Ιαματικά Πηγαί	17	17	3
Κίδαρις	38	38	36
Κοτάνη	41	41	41
Μέδουσα	136	136	143
Μέσαι Θέρμαι	26	26	36
Κοινότητα Κοτύλης	677	678	952
Κ.Δ.Κοτύλης	677	678	952
Κοτύλη	161	161	200
Αιμόνιον	74	74	121
Δημάριον	195	195	263
Πάχνη	247	248	368
Κοινότητα Σατρών	387	388	440
Κ.Δ. Σατρών	387	388	440
Σάτραι	83	83	119
Ακράιος	42	42	40
Γιδότοπος	21	21	20
Δουργούτιον	18	18	17
Καλότυχον	22	22	21
Κούνδουρος	11	11	10
Λυκότοπος	12	12	10
Πολύσκιον	17	17	16
Ποταμοχώριον	49	49	36
Ρεματιά	26	26	25
Τέμενος	70	71	111
Τσαλαπετεινός	16	16	15
Κοινότητα Σελέρου	1.559	1.961	2.065
Κ.Δ. Σελέρου	1.559	1.961	2.065
Σέλερον	632	661	663
Άκαρπον	95	131	131
Άνω Πολύσιτον	31	32	30
Βελοχώριον	54	75	75
Γρήγορον	85	117	134
Λευκόπετρα	223	296	353
Ρύμη	12	16	9
Σήμαντρα	223	344	339
Φίλια	204	289	331

Πηγή: Απογραφή 2001 ΕΣΥΕ

Στον Νομό Ξάνθης συνολικά οι κατοικίες είναι 42.643 με πρώτη θέση, τα κτίρια

34.151 με δεύτερη θέση και οι οικοδομές 27.151 με τρίτη θέση κατάταξης .

Στο Δήμος Ξάνθης το σύνολο των οικοδομών είναι 10.005, των κτηρίων 11.069 και των κατοικιών 21.991. Ενώ στο Δήμο Αβδήρων οι οικοδομές είναι 1.991, τα κτίρια 2.740 και οι κατοικίες 2.240. Ο Δήμος Βιστωνίδος περιλαμβάνει συνολικά 3.787 κατοικίες, 3.201 οικοδομές και 4.196 κτίρια .

Στο Δήμο Μύκης το σύνολο των οικοδομών είναι 4550, των κτηρίων 3313 και των κατοικιών 3290. Ενώ στο Δήμο Σταυρούπολης οι οικοδομές είναι 1872, των κτηρίων 2214 και των κατοικιών 1757. Ο Δήμος Τοπείρου περιλαμβάνει συνολικά 4215 κατοικίες, 7126 κτήρια και 3818 οικοδομές.

Στην Κοινότητα Θερμών το σύνολο των οικοδομών είναι 466, των κτηρίων 466 και των κατοικιών 531. Ενώ στην Κοινότητα Κοτύλης οι οικοδομές είναι 677, των κτηρίων 678 και των κατοικιών 952. Η Κοινότητα Σατρών περιλαμβάνει συνολικά 440 κατοικίες, 388 κτήρια και 387 οικοδομές. Τέλος στην Κοινότητα Σελερου το σύνολο των οικοδομών είναι 1.559, των κτηρίων 1.961 και των κατοικιών 2.065.

2.8 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

2.8.1 Οδικό Δίκτυο

Επαρχιακό οδικό δίκτυο:

Σύμφωνα με διάταγμα περί καθορισμού των επαρχιακών οδών του κράτους, οι επαρχιακές οδοί του νομού Ξάνθης ορίστηκαν όπως ακολουθεί:

1. Ξάνθη- Κιμμέρια προς Κομοτηνή μέσω Σουνίου.
2. Σήμαντρο-Πολύσιτος-Λουτρά Γενισέας.
3. Ξάνθη-Χρύσα-Τοξότες-Διομήδεια-Ζηλωτή μέσω Μαγικού, Μελλίσης και Μαγγάνων.
4. Ξάνθη-Χρύσα-Τοξότες.
5. Τοξότες-Κομνηνό-Σταυρούπολη.
6. Σταυρούπολη προς Κεχροκάμπο και Καβάλα.
7. Τοξότες-Εύλαλο-Ζηλωτή μέσω θαλασσιάς και Κρεμαστής.
8. Βαφέικα-Γενισέα-Άβδηρα-Αρχαία Άβδηρα.
9. Λαγός-Μάνδρα προς Χρυσούπολη μέσω Βελόνης Αβδήρων, Μυρωδάτου, Δεκάρχου και Γεφ. Νέστου.
10. Εχίνος-Σάτρες προς Πολύανθο.
11. Εχίνος-Μέδουσες προς Πολύανθο μέσω Λουτρών θερμών και Τσαλαπετεινού.

Η κατάσταση του επαρχιακού οδικού δικτύου μέσα στο νομό είναι σχεδόν καλή. Το συνολικό μήκος των επαρχιακών οδών του νομού ανέρχεται σε 257 χλμ. Από αυτά ασφαλτοστρώθηκαν 113 χλμ. οδικού δικτύου, αμμοχαλικοστρώθηκαν 55 χλμ. και υπάρχει αδιάνοικτο τμήμα 89 χλμ.

Το οδικό δίκτυο στο νότιο μέρος του νομού είναι πυκνό και καλοσυντηρημένο, σε αντίθεση με το βόρειο τμήμα, όπου είναι στοιχειώδες και δύσβατο κατά τους χειμερινούς μήνες του έτους.

Εθνικό οδικό δίκτυο:

Το εθνικό οδικό δίκτυο διασχίζει το νομό Ξάνθης και τον συνδέει με τους γειτονικούς νομούς Καβάλας και Ροδόπης. Ο βασικός άξονας της εθνικής οδού διέρχεται από τα

χωριά Τοξότες, Μικρό Τύμπανο, την πόλη της Ξάνθης και συνεχίζει προς την Κομοτηνή μέσω των χωριών Βαφαίικα, Κουτσό και Λαγός. Ένα άλλο τμήμα του εθνικού δικτύου, το οποίο παίζει δευτερεύοντα ρόλο και έχει μικρό μεταφορικό έργο, ξεκινάει από την πόλη της Ξάνθης και διακλαδίζεται προς Σταυρούπολη- Δράμα και Εχίνο.

Το συνολικό μήκος της εθνικής οδού μέσα στο νομό ανέρχεται σε 122 χλμ. Από αυτά, 108 χλμ. είναι ασφαλτοστρωμένα, 8 χλμ αμμοχαλικοστρώθηκαν, ενώ παραμένουν μη κυκλοφορούμενα 6 χλμ.

Η κατάσταση του **εθνικού δικτύου** κρίνεται καλή, παρόλο που τα χαρακτηριστικά του δεν ανταποκρίνονται στις σημερινές κυκλοφοριακές απαιτήσεις. Στο μεγαλύτερο τμήμα της εθνικής οδού υπάρχει μόνο μία λωρίδα ανά κατεύθυνση, ενώ το ανάγλυφο δεν ευνοεί τον σχεδιασμό οδών με καλή ορατότητα. Αποτέλεσμα είναι να υπάρχουν τμήματα με κακή ορατότητα και συνεχείς στροφές με μικρή ακτίνα καμπυλότητας. Κρίνεται αρνητική η διέλευση της εθνικής οδού μέσα από πόλεις και οικισμούς. Παρατηρείται, επίσης, έλλειψη συστηματικής συντήρησης του δικτύου του νομού, το οποίο έχει υποστεί ζημιές από τη βαριά κυκλοφορία.

Στον οριζόντιο άξονα που συνδέει Ηγουμενίτσα-Θεσσαλονίκη-Αλεξανδρούπολη αυτοκινητόδρομου μερικά από αυτά τα κομμάτια δεν έχουν πραγματοποιηθεί και είναι υπό κατασκευή.

2.8.2 Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο λειτουργεί βάσει παλιών χαράξεων, που επιμηκύνουν τον χρόνο διακίνησης και μειώνουν την ασφάλεια. Το μεγάλο μειονέκτημα της σημερινής χάραξης είναι ότι, με αφετηρία την πόλη της Θεσσαλονίκης, εξυπηρετεί όλα τα σημαντικά κέντρα της περιοχής (Κιλκίς, Σέρρες, Δράμα), με αποτέλεσμα ο νομός ν' απέχει από τη Θεσσαλονίκη 100 χιλιόμετρα περισσότερο από ότι απέχει οδικός.

Επιπλέον, η σιδηροδρομική γραμμή είναι μονή και η κατασκευή της δεν επιτρέπει μεγάλες ταχύτητες και μεγάλα φορτία. Η χάραξη παρουσιάζει στροφές με πολύ μικρές ακτίνες καμπυλότητας, ενώ σε ορισμένα τμήματα εμφανίζονται μεγάλες κλίσεις. Η σηματοδότηση και οι τηλεπικοινωνίες κατά μήκος της γραμμής είναι πρωτόγονες.

Το σιδηροδρομικό δίκτυο δεν εξυπηρετεί τον νομό παρά μόνο ενδονομαρχιακά και σε σχέση με γειτονικούς νομούς.

Έχει προταθεί νέα χάραξη και κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής που θα συνδέει Θεσσαλονίκη- Αλεξανδρούπολη- Ορμένιο δια μέσου Καβάλας, που να επιτρέπει μεγάλες ταχύτητες.

Με αυτό το έργο θα συνδεθεί ουσιαστικά ο νομός με τις μεγάλες εμπορικές πόλεις του εσωτερικού (Θεσσαλονίκη, Αθήνα) και τους οδικούς άξονες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, ενώ σε αυστηρά τοπικό επίπεδο θα είναι εφικτή η γρήγορη μεταφορά προϊόντων με τη σύνδεση Τοξότες- Λιμάνι Καβάλας.

2.8.3 Εναέριες συγκοινωνίες- μεταφορές

Στο νομό Ξάνθης δεν υπάρχει αεροδρόμιο. Η περιοχή εξυπηρετείται από το αεροδρόμιο του νομού Καβάλας, το οποίο βρίσκεται στη Χρυσούπολη. Οι υπάρχουσες μεταφορικές ανάγκες καλύπτονται ικανοποιητικά.

2.8.4 Θαλάσσιες συγκοινωνίες- μεταφορές

Η λιμενική εξυπηρέτηση του νομού γίνεται ανεπαρκώς από το λιμάνι του Πόρτο Λάγος, το οποίο βρίσκεται στα ανατολικά όρια του νομού.

Είναι ένα μικρό, ασφαλές εμπορικό λιμάνι. Έχει ανάγκη, ωστόσο, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού, ώστε να είναι σε θέση να εξυπηρετήσει μεγάλα πλοία. Το μεγάλο του μειονέκτημα είναι ότι οι προσχώσεις που δέχεται απαιτούν συνεχή διάνοιξη του διαύλου, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να δεχτεί μεγάλα πλοία.

Αρνητικό στοιχείο για την αξιοποίηση του αποτελεί η γειτνίαση του με τον υγροβιότοπο της Βιστονίδας. Καθίσταται αδύνατη η επέκτασή του για λόγους προστασίας της οικολογικής ισορροπίας του βιότοπου.

Υπάρχει ένα μικρό λιμάνι στα Άβδηρα, με έκταση λιμενολεκάνης 90 στρέμματα, το οποίο φιλοξενεί μικρά σκάφη αναψυχής και περιορισμένο αριθμό αλιευτικών σκαφών. Πραγματοποιούνται έργα για την εκβάθυνση του και την κατασκευή κρηπιδώματος.

Διαπιστώνοντας την αδυναμία του λιμένα του Πόρτο Λάγος να αναπτυχθεί ως διαμετακομιστικό κέντρο εμπορευμάτων, έχει προταθεί η οργάνωσή του σε τουριστικό λιμάνι και η ακτοπλοϊκή σύνδεσή του με τα νησιά του Β. Αιγαίου, όπως Θάσο, Σαμοθράκη.

Στο παρακάτω πίνακα 30 αναφερόμαστε τις χιλιομετρικές αποστάσεις ξεκινώντας από την πόλη της Ξάνθης.

Πίνακας 30 : Χιλιομετρικές αποστάσεις στο Νομό Ξάνθης.

ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΧΛΜ
Ξάνθη	42ο Στρατιωτικό Φυλάκιο	42
Ξάνθη	Αβατο (Μέσω Δεκάρχου)	24,7
Ξάνθη	Αβατο (Μέσω Θαλασσιάς)	28,8
Ξάνθη	Αβδηρα	22
Ξάνθη	Αβδηρα Παραλία	28
Ξάνθη	Αγέλη	14
Ξάνθη	Αγιος Αθανάσιος	21
Ξάνθη	Αεροδρόμιο Χρυσουπολης	42
Ξάνθη	Αιμόνιο	36
Ξάνθη	Αιώρα	13
Ξάνθη	Ακαρπο	10
Ξάνθη	Ακραίο	38
Ξάνθη	Αλικοχώριο	18
Ξάνθη	Αλκιώνη	11
Ξάνθη	Αλμα	12
Ξάνθη	Ανθηρό	15
Ξάνθη	Ασκηρα	26
Ξάνθη	Αυξέντιο	10
Ξάνθη	Βανιάνο	9
Ξάνθη	Βασιλικά	14
Ξάνθη	Βαφέικα	8,4
Ξάνθη	Βελόνη	23
Ξάνθη	Βελοχώριο	11
Ξάνθη	Γαλάνη	15
Ξάνθη	Γαλάνη	15
Ξάνθη	Γενισσέα	12
Ξάνθη	Γέρακας	14
Ξάνθη	Γκιώνα	18,2
Ξάνθη	Γλαύκη	23
Ξάνθη	Γοργόνα	10
Ξάνθη	Γρήγορο	11
Ξάνθη	Δασοχώρι (Μέσω Δεκάρχου)	34,3
Ξάνθη	Δασοχώρι (Μέσω Θαλασσιάς)	38,4
Ξάνθη	Δασοχώρι (Μέσω Μαγγάνων)	32,1
Ξάνθη	Δαφνώνας	32,3
Ξάνθη	Δέκαρχο	19
Ξάνθη	Δημάριο	46
Ξάνθη	Διάσπαρτο	46
Ξάνθη	Διάφορο	10
Ξάνθη	Διομήδεια	6
Ξάνθη	Εξοχή	13,1
Ξάνθη	Ερανος	15
Ξάνθη	Εράσμιο Ν. (Μέσω Δεκάρχου)	29,2
Ξάνθη	Εράσμιο Ν. (Μέσω Θαλασσιάς)	33,3
Ξάνθη	Εράσμιο Ν. (Μέσω Μαγγάνων)	30,5
Ξάνθη	Εράσμιο Π. (Μέσω Δεκάρχου)	30,2

Ξάνθη	Εράσμιο Π. (Μέσω Θαλασσιάς)	34
Ξάνθη	Εράσμιο Π. (Μέσω Μαγγάνων)	31,5
Ξάνθη	Εύλαλο (Μέσω Δεκάρχου)	23
Ξάνθη	Εύλαλο (Μέσω Θαλασσιάς)	26,3
Ξάνθη	Εύμοιρο Μεγάλο	16
Ξάνθη	Εύμοιρο Μικρό	4,3
Ξάνθη	Εχίνος	27
Ξάνθη	Ζαφείριο	19
Ξάνθη	Ζηλωτή (Μέσω Δεκάρχου)	29,9
Ξάνθη	Ζηλωτή (Μέσω Θαλασσιάς)	34
Ξάνθη	Ζηλωτή (Μέσω Μαγγάνων)	29,8
Ξάνθη	Ζυγός Ν.	4
Ξάνθη	Ζυγός Π.	5
Ξάνθη	Ηλιόπετρα (Μέσω Δεκάρχου)	26,6
Ξάνθη	Ηλιόπετρα (Μέσω Θαλασσιάς)	31
Ξάνθη	Θαλασσιά	15,8
Ξάνθη	Θεοτόκος (Μέσω Ωραίου)	39
Ξάνθη	Θέρμες	43
Ξάνθη	Ιάκειον	9
Ξάνθη	Ιμερα	21
Ξάνθη	Ισαία	12
Ξάνθη	Καλαμού	4
Ξάνθη	Καρρότα	10
Ξάνθη	Καρυόφυτο Κάτω	41
Ξάνθη	Καστανίτης	46
Ξάνθη	Καστανωτό	55
Ξάνθη	Κατράμιο	10
Ξάνθη	Κένταυρος	26
Ξάνθη	Κεντητή (Μέσω Δεκάρχου)	25,6
Ξάνθη	Κεντητή (Μέσω Θαλασσιάς)	30
Ξάνθη	Κεραμωτή	49
Ξάνθη	Κεσσάνη Ν. (Εθν. Οδό μέσω Σελίνου)	29
Ξάνθη	Κεσσάνη Ν. (Μέσω Εθν. Οδού)	21
Ξάνθη	Κεσσάνη Ν. (Μέσω Πολυσίτου-Σελίνου)	28
Ξάνθη	Κίδαρι	45
Ξάνθη	Κιμμέρια	5
Ξάνθη	Κομνηνά	31,5
Ξάνθη	Κομνηνά (Συνοικ.-Φελεκίδη Μαχαλά)	32,6
Ξάνθη	Κοσμητή	18
Ξάνθη	Κοσσός	13
Ξάνθη	Κοτάνη	54
Ξάνθη	Κότινο	15,5
Ξάνθη	Κοτύλη	39
Ξάνθη	Κουτσό (Κατευθείαν)	15,5
Ξάνθη	Κουτσό (Μέσω Πολυσίτου)	22,1
Ξάνθη	Κρεμαστή	22
Ξάνθη	Κριός	16
Ξάνθη	Κρωμνικό	42
Ξάνθη	Κύκνος	21,1
Ξάνθη	Κύρα Ανω	16
Ξάνθη	Κύρα Κάτω	15,5
Ξάνθη	Κύρνος	27,1

Ξάνθη	Κυψέλη	14,6
Ξάνθη	Λαμπρινό	8
Ξάνθη	Λειβαδίτης	51
Ξάνθη	Λεύκη	7,3
Ξάνθη	Λευκόπετρα	8,7
Ξάνθη	Λιβάδιο	13
Ξάνθη	Λυκοδρόμιο	21
Ξάνθη	Μάγγανα	24,3
Ξάνθη	Μάγγανα Παραλία	28
Ξάνθη	Μαγικό	8,8
Ξάνθη	Μάνδαινα	19
Ξάνθη	Μανδρα	21
Ξάνθη	Μανδρα Παραλία	26
Ξάνθη	Μαργαρίτιο	51
Ξάνθη	Μέδουσα	49
Ξάνθη	Μελίβοια	34
Ξάνθη	Μέλισσα	14,6
Ξάνθη	Μιρκοχώρι	29,5
Ξάνθη	Μιρκοχώρι (Μέσω Δεκάρχου)	25,4
Ξάνθη	Μορσύνη Νέα	5,8
Ξάνθη	Μορσύνη Παλαιά	4
Ξάνθη	Μύρσα	8
Ξάνθη	Μυρωδάτο	23
Ξάνθη	Μυρωδάτο Παραλία	29
Ξάνθη	Ν.Αμισσός	13,4
Ξάνθη	Νέα Μάδυτος	154
Ξάνθη	Νεοχώριο	36
Ξάνθη	Ολβιο Ν.	24
Ξάνθη	Ολβιο Π.	28
Ξάνθη	Ορφανό (Μέσω Δεκάρχου)	26,2
Ξάνθη	Ορφανό (Μέσω Θαλασσιάς)	28
Ξάνθη	Πανέριο	15
Ξάνθη	Πάχνη	29
Ξάνθη	Πεζούλα (Μέσω Γεννισέας)	19
Ξάνθη	Πεζούλα (Μέσω Μελισσας)	21,7
Ξάνθη	Πετεινός	4,8
Ξάνθη	Πετροχώριο	8
Ξάνθη	Πηγάδια	9
Ξάνθη	Πιλημα	15
Ξάνθη	Ποίμνη	17
Ξάνθη	Πολύσκιο	43
Ξάνθη	Πόρτα	13
Ξάνθη	Ποταμιά	18
Ξάνθη	Ποταμοχώριο	36
Ξάνθη	Πότρο Λάγος	26
Ξάνθη	Πρασινάδα	12
Ξάνθη	Πριόνιο	14
Ξάνθη	Προσήλιο	13
Ξάνθη	Ρεματιά Σατρών	38,5
Ξάνθη	Ρεύμα Μ.Κοινот. Ωραιού	36,5
Ξάνθη	Ρύμη	16
Ξάνθη	Σάτρες	37

Ξάνθη	Σέλερο	10,2
Ξάνθη	Σέλινο (Μέσω Κουτσού & Πολυσίτου)	24
Ξάνθη	Σέμελη	12
Ξάνθη	Σήμαντρα	15
Ξάνθη	Σιδηρόπετρα	45
Ξάνθη	Σιρόκο	7
Ξάνθη	Σμίνθη	14
Ξάνθη	Σούνιο	14,6
Ξάνθη	Σπανότοπος	15
Ξάνθη	Στασινά	16
Ξάνθη	Σταυρούπολη	26,5
Ξάνθη	Σταυροχώρι	45
Ξάνθη	Στήριγμα	9
Ξάνθη	Συδινή (Μέσω Κουτσού & Πολυσίτου)	19
Ξάνθη	Τέκτων	8
Ξάνθη	Τοξότες	13,9
Ξάνθη	Τύμπανο Μεγάλο	12
Ξάνθη	Τύμπανο Μικρό	10
Ξάνθη	Υδροχώριο	30
Ξάνθη	Φελώνη	5,8
Ξάνθη	Φίλια	12
Ξάνθη	Χαίτη	8
Ξάνθη	Χαλέπι	50
Ξάνθη	Χρύσα	3
Ξάνθη	Χρυσό	14,5
Ξάνθη	Ωραίο	28,2

2.9 ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

2.9.1 Δίκτυο ύδρευσης

Πόλη της Ξάνθης

Η πόλη της Ξάνθης υδροδοτείται σήμερα από τις πηγές Παραδείσου που βρίσκονται 11.5 χλμ. νοτιοδυτικά της πόλης και από τέσσερις γεωτρήσεις που έχουν διανοιχτεί στην περιοχή Δροσερού.

Το νερό που λαμβάνεται από τα παραπάνω σημεία υδροληψίας οδηγείται με άντληση στις δεξαμενές αποθήκευσης του δικτύου της Ξάνθης.

Σύμφωνα με πληροφορίες από τη Δ.Ε.Υ.Α.Ξ. (Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης και Αποχέτευσης Ξάνθης), η υδροδότηση της Ξάνθης με τα υφιστάμενα έργα κρίνεται ικανοποιητική και δεν υπάρχουν προβλήματα, ούτε στις ποσότητες του νερού, ούτε στις παρατηρούμενες πιέσεις στα διάφορα σημεία της πόλης. Προβλήματα υπάρχουν μόνο στη λειτουργία του δικτύου, επειδή το μεγαλύτερο τμήμα του είναι παλαιό. Από το έτος 1991 έχει αρχίσει η αντικατάσταση των παλαιών σωλήνων του δικτύου με νέους από ΡΥΘ.

Σε κοινοτικά προγράμματα εντάχθηκαν και σύντομα ολοκληρώνονται έργα ύδρευσης, με την κατασκευή των οποίων θα ολοκληρωθεί το υδρευτικό δίκτυο της πόλης.

Υπόλοιπος νομός Ξάνθης:

Στο πεδινό τμήμα του νομού Ξάνθης υπάρχουν δύο (2) σύνδεσμοι ύδρευσης δήμων που λειτουργούν ικανοποιητικά. Τα έργα τους, κατασκευάστηκαν μετά το έτος 1970, με αποτέλεσμα να απαιτείται τμηματική αντικατάσταση του μηχανολογικού εξοπλισμού και των χαλυβδοσωλήνων του δικτύου.

Στο ορεινό τμήμα του δικτύου είναι απαραίτητες ερευνητικές γεωτρήσεις.

Εκτιμάται ότι δεν υπάρχει πρόβλημα ύδρευσης, καθώς οι παροχές είναι μεγάλες και η ποιότητα του νερού καλή.

2.9.2 Δίκτυο αποχέτευσης όμβριων

α) Πόλη της Ξάνθης:

Η αποχέτευση των όμβριων επιτυγχάνεται με ένα σύστημα αγωγών, που έχει σαν τελικούς αποδέκτες τον ποταμό Κόσυνθο και το ρέμα Κυψέλης.

Οι αγωγοί ομβρίων είτε καταλήγουν απ' ευθείας στους προαναφερόμενους τελικούς αποδέκτες, είτε σε τάφρο παράλληλη προς την σιδηροδρομική γραμμή, η οποία βρίσκεται στα ανατολικά της πόλης, που με τη σειρά της οδηγεί τα όμβρια στους τελικούς αποδέκτες.

Διαπιστώνεται ότι δεν υφίσταται ιδιαίτερο πρόβλημα αποχέτευσης ομβρίων στην πόλη της Ξάνθης. Λόγω των μεγάλων κλίσεων των δρόμων και του πρόσφατα κατασκευασμένου παντοροικού δικτύου, τα όμβρια οδηγούνται πολύ γρήγορα στους τελικούς αποδέκτες.

β) Υπόλοιπος νομός Ξάνθης:

Δεν υπάρχουν δίκτυα αποχέτευσης ομβρίων παρά μόνο σε μεμονωμένους οικισμούς.

2.9.3 Δίκτυο αποχέτευσης ακαθάρτων

Στους οικισμούς των δήμων και κοινοτήτων δεν υπάρχουν δίκτυα αποχέτευσης ακαθάρτων και βιολογικοί καθαρισμοί. Όλα σχεδόν τα σπίτια διαθέτουν απορροφητικούς βόθρους, οπότε τίθεται σοβαρό πρόβλημα μόλυνσης σε περίπτωση που τα λύματα προσβάλουν τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες. Η ανεξέλεγκτη διάθεση των βιομηχανικών λυμάτων απειλεί με ρύπανση τα ευαίσθητα οικοσυστήματα του νομού.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτείται η κατασκευή πλήρους αποχετευτικού δικτύου σε κάθε οικισμό. Τα λύματα, μέσω ενός κεντρικού συλλέκτη, θα οδηγούνται είτε σε μονάδες επεξεργασίας ή, εάν αυτό αρχικά είναι οικονομικά ασύμφορο, σε ειδικές περιοχές που η μελέτη τους μας επιτρέπει τη διάθεση των λυμάτων.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος πρέπει να γίνει συλλογικά για την αποφυγή μεγάλου κόστους. Γειτονικοί οικισμοί μπορούν να διαθέτουν τα λύματα τους στον ίδιο κεντρικό συλλέκτη.

2.9.4 Απορρίμματα

Στην πόλη της Ξάνθης λειτουργεί χωματερή, ενώ οι υπόλοιπες κοινότητες του νομού διαθέτουν τα στερεά απορρίμματα τους, ανεξέλεγκτα, σε χώρους ή ρέματα έξω από τους οικισμούς. Έχει εκτιμηθεί, ότι η κατάσταση του περιβάλλοντος από τη διάθεση των στερεών απορριμμάτων, είναι καλύτερη στο ορεινό τμήμα του νομού απ' ό,τι στο

πεδινό, λόγω του παραδοσιακού τρόπου διαβίωσης και ασχολιών των κατοίκων της περιοχής.

Πρόσφατα ολοκληρώθηκαν οι εργασίες διαμόρφωσης του χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων του. Συνδέσμου Διαχείρισης απορριμμάτων του νομού Ξάνθης. Ο χώρος προβλέπεται ότι θα επαρκέσει για περισσότερα από είκοσι χρόνια.

2.9.5 Τηλεπικοινωνίες – Ηλεκτρισμός

Στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών έχει αρχίσει να αναβαθμίζεται και έχει μειωθεί σημαντικά ο χρόνος αναμονής τηλεφωνικής σύνδεσης. Απαιτείται, ωστόσο, ο εκσυγχρονισμός των τηλεπικοινωνιών με ψηφιακό επενδυτικό πρόγραμμα του Ο.Τ.Ε

Στο δίκτυο της Δ.Ε.Η. παρουσιάζονται πτώσεις τάσεις, που έχουν άμεσο αντίκτυπο στη βιομηχανική περιοχή. απαιτείται βελτίωση του δικτύου για αδιάλειπτη παροχή ρεύματος και προτείνεται η κατασκευή μονάδας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με φυσικό αέριο από τη Δ.Ε.Η στο Πόρτο Λάγος.

2.9.6 Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Οι μετακινήσεις στο εσωτερικό του νομού, αλλά και εκτός αυτού, πραγματοποιούνται με τα 57 λεωφορεία του Κ.Τ.Ε.Λ. Η πόλη της Ξάνθης συνδέεται με τακτικά δρομολόγια με τους δήμους και κοινότητες του νομού καθώς και με άλλες πόλεις, όπως Κομοτηνή, Καβάλα, Δράμα, Θεσσαλονίκη και Αθήνα.

Σύμφωνα με στοιχεία του Κ.Τ.Ε.Λ, τις εργάσιμες μέρες αναφέρονται αφιξοαναχωρήσεις λεωφορείων (ημερησίως) για μετακινήσεις εντός νομού, ενώ το Σάββατο αφιξοαναχωρήσεις. Ειδικότερα, πραγματοποιούνται δρομολόγια καθημερινά προς την ορεινή περιοχή του νομού και 60 προς την πεδινή περιοχή. Οι συχνότητες των δρομολογίων είναι ιδιαίτερα αυξημένες τις πρωινές και τις μεσημεριανές ώρες, για την εξυπηρέτηση των εργαζομένων και των μαθητών (μετακινούνται 1.150 μαθητές καθημερινά). Οι πληρότητες των δρομολογίων για την ορεινή και πεδινή περιοχή είναι 50% και 40% αντίστοιχα.

2.10 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ⁴

2.10.1 Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Η Παλιά Πόλη της Ξάνθης είναι ένας οικισμός μοναδικός για την διατήρησή του στο πέρασμα του χρόνου. Άρχισε να κτίζεται στα 1830 από μαστόρους Ηπειρώτες στην καταγωγή και παρουσιάζει τυπικά χαρακτηριστικά Βαλκανικής αρχιτεκτονικής. Παράλληλα, η αστική τάξη της περιοχής αναβαθμισμένη οικονομικά από το εμπόριο του καπνού και επηρεασμένη από το νεοκλασικό ρεύμα που κυριαρχεί κυρίως στην Ευρώπη, αρχίζει να χτίζει υψηλής αισθητικής νεοκλασικά κτίρια στην παλαιά πόλη της Ξάνθης και ιδίως γύρω από την πλατεία Μητροπόλεως. Σήμερα η Παλιά πόλη βρίσκεται υπό καθεστώς προστασίας για την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της φυσιογνωμία.

Τρία μοναστήρια κυριαρχούν πάνω από την πόλη χτισμένα στα πέριξ βουνά της πόλης της Ξάνθης και μαζί με τις 30 και παραπάνω εκκλησίες και ξωκλήσια της πόλης μαρτυρούν την σημαντική και μακραίωνη θρησκευτική ευαισθησία των κατοίκων αυτής της πόλης. Το μοναστήρι των Ταξιαρχών στεγάζει την Εκκλησιαστική Σχολή της Ξάνθης. είναι κτισμένο πάνω στα ερείπια παλαιού Βυζαντινού ναού και χρονολογείται από τα μέσα του 19 ου αιώνα. Τα Μοναστήρια της Παναγίας Αρχαγγελιώτισσας και της Παναγίας Καλαμούς είναι χτισμένα στα απόκρημνα βράχια πάνω από τον ποταμό Κόσυνθο.

Στην Ξάνθη λειτουργεί η Πολυτεχνική Σχολή του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης με τα τμήματα Πολιτικών Μηχανικών, Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Η/Υ, Μηχανικών Περιβάλλοντος, Αρχιτεκτόνων Μηχανικών και Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης. 2170 φοιτητές φοιτούν στα παραπάνω Τμήματα.

2.10.2 Επιχειρηματικό Περιβάλλον

Οι βιομηχανίες που βρίσκονται στο δήμο Ξάνθης απασχολούν ένα σημαντικό αριθμό ατόμων και συνέβαλλαν και συνεχίζουν ακόμα να συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Στο Δήμο Ξάνθης βρίσκεται Οργανωμένη

⁴ Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 104 έως 123) είναι από την *Τελική Έκθεση Τοπικού / Θεματικού Προγράμματος Πρωτοβουλίας LEADER II*, Ξάνθη: Αναπτυξιακή Ξάνθης Α.Ε

Βιομηχανική Περιοχή η οποία φιλοξενεί ένα μεγάλο αριθμό βιομηχανιών που δραστηριοποιούνται στους τομείς επεξεργασίας καπνού, τροφίμων, επίπλου, μαρμάρων, χημικών, κτλ. Πολλές από αυτές δραστηριοποιούνται επαγγελματικώς στο χώρο των Βαλκανίων και προσφέρουν απασχόληση σε άτομα του Νομού γενικώς.

Στην Ξάνθη έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια μεγάλες σε μέγεθος εμπορικές επιχειρήσεις. Η πόλη επίσης διαθέτει πληθώρα τραπεζών και γενικώς θεωρείται το οικονομικό κέντρο του Νομού.

Ο εμπορικός τομέας αναπτύσσεται και επεκτείνεται δραστικά τα τελευταία έτη διαθέτοντας εκτεταμένο εμπορικό κέντρο. Ο τομέας της αναψυχής και της διασκέδασης γνωρίζει επίσης άνθηση και η πόλη στο σύνολό της μπορεί να ικανοποιήσει και τον πλέον απαιτητικό επισκέπτη.

2.10.3 Φυσικό Περιβάλλον

Η οροσειρά της Ξάνθης παρουσιάζει το σύνολο των χαρακτηριστικών των ορεινών όγκων: πυκνό δάσος, θάμνους, βραχώδεις περιοχές, γυμνά τοπία, πλήθος πανίδας και χλωρίδας, ενώ λόγω της ποικιλομορφίας της και του ιδιαίτερου επιστημονικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος έχει χαρακτηριστεί για το μεγαλύτερο μέρος της Εθνικός Δρυμός.

Στο Νομό Ξάνθης βρίσκεται τμήμα του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΦΕΚ 854/16-9-96 αρ. αποφ. 5796), το οποίο καλύπτει την περιοχή του Δέλτα του ποταμού Νέστου, τη λίμνη Βιστωνίδα, τη Λίμνη Ισμαρίδα και την ευρύτερη περιοχή των λιμνοθαλασσών. Πρόκειται για υγροτόπους διεθνούς σημασίας με πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Περισσότερα από 400 είδη πουλιών έχουν καταμετρηθεί. Από αυτά άλλα είναι μόνιμοι κάτοικοι, άλλα ξεχειμωνιάζουν, ενώ υπάρχουν και πολλά που μόνο αναπαύονται εδώ κατά τα κοπιαστικό ταξίδι της μετανάστευσης. Παράλληλα, μεγάλη ποικιλία παρουσιάζουν τα ψάρια. Μόνο στην περιοχή των Λιμνοθαλασσών του Πόρτο Λάγος έχουν παρατηρηθεί 34 είδη, κυρίως θαλασσινά. Υπάρχουν βέβαια και είδη του γλυκού νερού.

Η Λίμνη Βιστωνίδα, με έκταση 42.000 στρέμματα, είναι μια λίμνη με υφάλμυρο νερό και παρουσιάζει μεγάλη βιοποικιλότητα. Είναι χαρακτηρισμένη προστατευόμενη περιοχή NATURA 2000. Χαρακτηριστικά είδη που εμφανίζονται στην περιοχή είναι οι ερωδιοί (αποικία των ερωδιών στο Πόρτο Λάγος), τα φλαμίγκο, οι κύκνοι, οι

πελεκάνοι, οι κορμοράνοι, οι λαγγόνες, τα κεφαλούδια - σπάνιο είδος που στην Ελλάδα υπάρχει μόνο στη Λίμνη Βιστωνίδα -, οι χαλκόκοτες, οι χουλιανομούτες καθώς και τα αρπακτικά βαρβακίνα και κερκινέζι. Αξίζει να σημειωθεί πως στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης Βιστωνίδας βρίσκεται η μια από τις τρεις φωλιές θαλασσαετού που υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα.

Στη Βιστωνίδα υπάρχει σημαντική επιπλέον βλάστηση. Στις εκβολές των ποταμών Κομψάτου και Κόσυνθου υπάρχουν παραποτάμια δάση που αποτελούνται από Ασημόλευκες, Καβάκια, Ιτιές, Φτελιές, Σκλήθρα και Πλάτανους. Στα μικρά νησιά που βρίσκονται μέσα στη Βιστωνίδα και στα παρόχθια οικοσυστήματα υπάρχουν εκτεταμένοι καλαμιώνες. Η λίμνη Βιστωνίδα είναι περιοχή ενταγμένη στη Συνθήκη Ramsar από το 1971.

Στο Δέλτα του ποταμού Νέστου, το οποίο έχει επίσης ενταχθεί στη Συνθήκη Ramsar από το 1971 και περιλαμβάνεται στους τόπους του Εθνικού και Επιστημονικού καταλόγου Natura 2000 με κωδικό GR 1150010, διαμορφώνεται ένα εκτεταμένο σύμπλεγμα από μικρές λίμνες με γλυκό νερό, καλαμιώνες, παραποτάμιο δάσος, λιμνοθάλασσες και θαμνώνες. Στο Δέλτα του Νέστου, βρίσκουν καταφύγιο είδη όπως ο πορφυροτσικνιάς, η λαγγόνα, η βίδα, ο κολχικός φασιανός - εδώ υπάρχει ο μοναδικός μη εκτρεφόμενος πληθυσμός φασιανού στην Ελλάδα -, ο κραυγαετός, η ποντικοβαρβακίνα, η αγκαθοκαλημάνα και ο καλαμόκιρκος. Στην περιοχή, εμφανίζονται ακόμη και οι μεγαλύτεροι και ίσως οι τελευταίοι, πληθυσμοί τσακαλιών στο δέλτα του Νέστου.

Τόσο η περιοχή της λίμνης Βιστωνίδας όσο και το Δέλτα του Νέστου, περιλαμβάνονται στις σημαντικές για τα πουλιά περιοχές οι οποίες πληρούν τα κριτήρια της οδηγίας 79/409 της Ε.Ε.

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα, ΦΕΚ 283 - Τόμος 4ος 26.8.1977, έχει χαρακτηριστεί «αισθητικό δάσος», το δάσος των Στενών του ποταμού Νέστου, το οποίο βρίσκεται στα όρια των Νομών Ξάνθης και Καβάλας, νότια του οικισμού της Σταυρούπολης με έκταση 2.380 εκτάρια. Είναι από τα ωραιότερα τοπία της Ελλάδας με μεγάλο οικολογικό ενδιαφέρον. Εκεί μπορεί κανείς να δει πληθώρα σπάνιων φυτών, όπως η αγριοπασχαλιά, η χαμπερλέα, η κόκκινη παιώνια και ο ράμνος της Ροδόπης. Παράλληλα, πλούσια είναι και η πανίδα της περιοχής όπου φωλιάζουν λύκοι, αγριόγατοι - που είναι είδος προς εξαφάνιση - βίδρες, κουνάβια, αλλά και σπάνια πουλιά όπως ο μαυροπελαργός, το όρνιο, η αλκυώνη, η καστανόχηνα και η λαγγόνα.

Το Δάσος Τσίγλας Χαϊντούς, το οποίο βρίσκεται στην περιοχή του βουνού Χαϊντού, στην οροσειρά της Κεντρικής Ροδόπης, βόρεια από την πόλη της Ξάνθης, έχει χαρακτηριστεί «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης». Πρόκειται για ένα δάσος έκτασης 18 εκταρίων, με αιωνόβιες οξιές το ύψος των οποίων ξεπερνάει τα 30μ. και η διάμετρος του κορμού τους κυμαίνεται γύρω στο 1-1,30μ., δημιουργώντας μια επιβλητική εικόνα. Στην ευρύτερη περιοχή (όρος Χαϊντού, όρος Κούλα και γύρω κορυφές) υπάρχουν πολλά σπάνια θηλαστικά και πτηνά. Σπουδαιότερα από αυτά είναι η αρκούδα, το ζαρκάδι, ο λύκος, το αγριογούρουνο, η αλεπού, το κουνάβι, οι αγριόκουρκοι, οι νεροκότσιφες και οι μακροτσικλιτάρες.

Στην περιοχή υπάρχουν οκτώ (8) καταφύγια θηραμάτων (9 στην ευρύτερη περιοχή Ξάνθης), όπου απαγορεύεται το κυνήγι κάθε θηράματος με την έκδοση απαγορευτικής διάταξης θήρας από το Δασαρχείο κατόπιν αποφάσεως του Υπουργείου Γεωργίας για λόγους προστασίας, διοίκησης και διαχείρισης του θηραματικού πλούτου (άρθρα 7 παρ. 3 του Ν. 177/75 που προσετέθη στο άρθρο 258 παρ. 5 του Ν. 86/69).

Στο Νομό ανήκουν επίσης οι λιμνοθάλασσες Λάφρη και Λαφρούδα, οι οποίες είναι αβαθείς και λασπώδεις, με νερό υφάλμυρο, αφού επικοινωνούν συνεχώς με τη θάλασσα μέσα από στενά περάσματα. Το βάθος τους δεν είναι πάντοτε σταθερό, αλλά ποικίλλει ανάλογα με τη διεύθυνση και την ένταση των ανέμων. Στο νότιο τμήμα της Λάφρης, έχει σχηματισθεί μια νησίδα με μόλις μισό μέτρο ύψος, ενώ στα βόρεια της βρίσκονται δύο λόφοι, ο Πύργος και ο Πετρόλοφος.

Η λιμνοθάλασσα του Πόρτο Λάγος είναι αβαθής με στενούς διαύλους που εξασφαλίζουν την επικοινωνία της με τη θάλασσα. Στα δυτικά της έχει κατασκευασθεί μια σειρά από τάφρους και στα βόρεια της υπάρχουν αλυκές, όπου φωλιάζουν αρκετά φοινικόπτερα (*Phoenicopterus ruber*). Το πευκοδάσος της έχει εξελιχθεί σε τόπο όπου φωλιάζει ένας σημαντικός αριθμός από πουλιά. Στα παράλια του Πόρτο Λάγος, η βλάστηση που επικρατεί σχηματίζεται από διάφορα αμμόφιλα είδη, καθώς επίσης ευδοκιμεί και ο θαλάσσιος κρίνος. Μπροστά ακριβώς στο λιμάνι του Πόρτο Λάγος, υπάρχει άλσος με παραθαλάσσια πεύκα, προερχόμενα από αναδάσωση. Το Πόρτο Λάγος, είναι περιοχή ενταγμένη στη Συνθήκη Ramsar, από το 1971.

Στην περιοχή των υγροτόπων, υπάρχουν δύο εκτάσεις με αλυκές για την απόληψη αλατιού. Η μία βρίσκεται στα βόρεια του Πόρτο Λάγος, στην Κοινότητα της Νέας Κεσσάνης και η άλλη στα βόρεια της λιμνοθάλασσας Αλυκή ή Μέση, στην

Κοινότητα της Μέσης. Γύρω από λεκάνες όπου η περιεκτικότητα του νερού σε αλάτι δεν είναι μεγάλη, φυτρώνουν φυτά ειδικά προσαρμοσμένα στο αντίξοο αυτό περιβάλλον, ανθεκτικά στο αλάτι. Στις πολύ αλμυρές όμως λεκάνες, δεν επιζεί παρά μόνο ένα καρκινοειδές, η αρτέμια των αλυκών (*Artemia salina*). Οι αλυκές, παρόλο που σε μεγάλο βαθμό είναι ιδιόμορφοι υγρότοποι δημιουργημένοι από τον άνθρωπο, έχουν μεγάλη οικολογική αξία, κυρίως γιατί προσφέρουν τροφή και καταφύγιο σε διάφορα σημαντικά είδη πουλιών, όπως η αβοκέτα, ο καλαμιώνας και η αγκαθολημάννα

Η ενότητα αυτή εστιάζει αποκλειστικά στον τομέα του τουρισμού από άποψη φυσικών και πολιτιστικών πόρων, παρεχομένων υπηρεσιών, ζήτησης και ομάδων των επισκεπτών, φορέων που εμπλέκονται στα πολιτιστικά δρώμενα και υποστηρίζουν τον τουρισμό κλπ. Για την αναλυτικότερη και πιο ξεκάθαρη περιγραφή των στοιχείων, θεωρήθηκε σκόπιμο, αυτά να παρουσιασθούν ξεχωριστά για κάθε τουριστικό προορισμό, οι οποίοι αποκτούν πλέον ξεχωριστή ονομασία, ανάλογα με τα ιδιαίτερα στοιχεία που εμφανίζονται στον καθένα. Οι ονομασίες αυτές, έχουν ως εξής:

Α΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΗ»

Β΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΦΥΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΥΣΕΙΣ»

Γ΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»

2.10.3.1 Α΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΗ»

Περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί πόροι

Περιβάλλον

Ο πρώτος τουριστικός προορισμός «Παράδοση και Φύση», περιλαμβάνει το Δήμο Σταυρούπολης, δυτικά της Ξάνθης και τμήμα του Δήμου Τοπείρου (Δ.Δ. Γαλάνης και Τοξοτών). Από άποψη φυσικών πόρων, η περιοχή περιλαμβάνει τα Στενά του Νέστου, το τμήμα δηλαδή του ποταμού που βρίσκεται μεταξύ Σταυρούπολης και Τοξοτών, έχει μήκος 22χλμ. και καταλαμβάνει έκταση περίπου 23.000στρ. Πρόκειται για απότομες δασωμένες πλαγιές, με μεγάλες υψομετρικές διαφορές και σπηλιές, που προσφέρουν κατάλληλους χώρους για φωλιές από τα πουλιά. Το παραποτάμιο δάσος του Νέστου, έχει χαρακτηριστεί «Αισθητικό Δάσος» και εντάσσεται σύμφωνα με την

Κοινοτική Οδηγία 79/409, στις «Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας» και στις «Περιοχές Ειδικής Προστασίας». Ο επισκέπτης, ξεκινώντας από τη Γαλάνη, μπορεί να ακολουθήσει το τεχνητό μονοπάτι κατά μήκος του ποταμού και να θαυμάσει το φυσικό πλούτο της περιοχής ή να κάνει κατάβαση του ποταμού με καγιάκ και φουσκωτά σκάφη.

Βόρεια του Δήμου Σταυρούπολης, βρίσκεται ο «Λειβαδίτης», ορεινή περιοχή που περιλαμβάνει το όρος Χαϊντού, το νότιο τμήμα του όρους Κούλα και τις γύρω κορυφές. Απαρτίζεται από τα χωριά Καρυόφυτο και Καλλιθέα, το δάσος Χαϊντούς, τα υψώματα Κούλα και Γυφτόκαστρο και τις τοποθεσίες «Γέφυρα Λεωνίδα» και Ερύμανθος. Έχει πλούσια πανίδα και χλωρίδα, στην οποία περιλαμβάνονται και τμήματα παρθένου δάσους στα οποία δεν υπάρχει καμία ανθρώπινη παρέμβαση. Το κεντρικό τμήμα της περιοχής, θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους χώρους εμφάνισης της καφέ αρκούδας, σε όλη την Ελλάδα. Το Υπουργείο Γεωργίας, ανακήρυξε το 1979 ως «Μνημείο της Φύσης», μία έκταση 1,8 εκταρίων, με αμιγείς συστάδες οξιάς. Ο επισκέπτης, μπορεί να επισκεφθεί τον καταρράκτη του Λειβαδίτη, είτε με αυτοκίνητο, είτε ακολουθώντας το Διεθνές Ορειβατικό Μονοπάτι Ε6, το οποίο περνά από το Λειβαδίτη, κατεβαίνει μέσω Καλλιθέας στη Σταυρούπολη και μετά συνεχίζει προς το Νότο, για το χωριό Γαλάνη.

Οι οικισμοί Γαλάνης, Τοξοτών, Ευλάλου, Ολβίου και Αβάτου, είναι ενταγμένοι στο δίκτυο NATURA 2000.

Πολιτισμός

Η Σταυρούπολη ήταν παλιά κέντρο καλλιέργειας και επεξεργασίας καπνού με έντονα τα σημάδια της οικονομικής ευημερίας του πρόσφατου παρελθόντος, αποτυπωμένα στην παραδοσιακή «πολεοδόμηση» και στα μακεδονικής και θρακικής αρχιτεκτονικής στίτια της.

Η περιοχή γύρω από τη Σταυρούπολη, υπάρχει πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων, από την εποχή της μακεδονικής κυριαρχίας. Στο χωριό των Κομνηνών, υπάρχει ο μεγαλύτερος υπόγειος θολωτός μακεδονικός τάφος της Δυτικής Θράκης, που θεωρείται και ο πιο εντυπωσιακός. Κατασκευάστηκε το 200 – 150 π.Χ. και αποτελείται από δρόμο, προθάλαμο και θάλαμο.

Στο Δ.Δ. της Καλύβας, του Δήμου Σταυρούπολης, σώζεται ένα αρχαίο κάστρο μακεδονικής περιόδου, σε τοποθεσία με ωραία θέα, το οποίο χρονολογείται από την εποχή του Φιλίππου του Β'. Κατασκευάστηκε από πελεκητή πέτρα και έχει δεξαμενή

στον περίβολό του, όπου συλλεγόταν το νερό της βροχής, για τις ανάγκες της φρουράς και των κατοίκων. Η δεξαμενή έχει βάθος 12 μέτρα και διάμετρο 8 μέτρα.

Ανάμεσα στα χωριά Τοξότες και Παράδεισος, σώζονται τα ερείπια της αρχαίας πόλης Τόπειρος. Στους Τοξότες υπάρχουν ακόμη οριοθετικές επιγραφές – αφιέρωμα στον αυτοκράτορα Αδριανό, ενώ φρούριο σώζεται και στην Πασχαλιά.

Στο Δήμο Σταυρούπολης, ανήκει και το χωριό Καρυόφυτο, το οποίο είναι χαρακτηρισμένο παραδοσιακός οικισμός με πολύ ωραία αρχοντικά και παλιά σπίτια μέσα στο πράσινο του βουνού, 15 χλμ βορειοδυτικά της Ξάνθης. Επιπλέον, παραδοσιακός οικισμός προς ένταξη με βαθμό προστασίας ΒΠ2, είναι και αυτός των Τοξοτών.

Υποδομές στον τουρισμό

Καταλύματα – κέντρα εστίασης

Η περιοχή, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες του Α΄ και Β΄ Κ.Π.Σ., δημιούργησε υποδομές έτσι ώστε να μπορεί να υποδεχθεί ένα μεγάλο κύμα επισκεπτών. Υπάρχουν συνολικά 11 χώροι διανυκτέρευσης, από τους οποίους οι 7 είναι ξενοδοχεία – ξενώνες και οι 4 καταφύγια. Τα καταφύγια βρίσκονται στο Λειβαδίτη (1.200μ. υψόμετρο), στην Καλλιθέα (500μ. υψόμετρο), στους Τοξότες και στο Δασικό Χωριό του Δάσους της Χαϊντού.

Στο Δήμο Σταυρούπολης, στην περιοχή Δρυμιάς, λειτουργεί χώρος κατασκήνωσης, με εγκαταστάσεις που λειτουργούν μέσω της Ιεράς Μητρόπολης Ξάνθης, δυναμικότητας 40 κλινών.

Στην περιοχή του Α΄ Τουριστικού Προορισμού, υπάρχουν και λειτουργούν περίπου 30 χώροι εστίασης, στους οποίους περιλαμβάνονται εστιατόρια, ψησταριές, οβελιστήρια, αναψυκτήρια, σνακ – μπαρ, καφενεία, κλπ. Από αυτούς, οι περισσότεροι συγκεντρώνονται στα Δ.Δ. Σταυρούπολης, Κομνηνών και Καρυοφύτου.

Μουσεία – Συλλογές

Στη Σταυρούπολη λειτουργεί Λαογραφικό Μουσείο σε αναπαλαιωμένο οίκημα του Δήμου που λειτουργούσε ως Εφορία Καπνού. Το Μουσείο περιλαμβάνει δύο αίθουσες, στις οποίες εκτίθενται στολές από διάφορα μέρη της Ελλάδας, καθώς και αναπαράσταση παραδοσιακού ξανθιώτικου σπιτιού.

Είδος και επίπεδο τουριστικών υπηρεσιών

Ο Συνεταιρισμός Γυναικών της Σταυρούπολης αποτελεί την οργανωμένη έκφραση της συμμετοχής των κατοίκων του χωριού στην τουριστική προβολή του. Οι κοινές εκδηλώσεις, η παραδοσιακή κουζίνα με την ποικιλία των εδεσμάτων και η ατομική συμμετοχή, έχουν εξελιχθεί σε μια κοινή επιχείρηση Catering, που συνδυάζει την παράδοση με τις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς.

Μέσα στις δραστηριότητες του συνεταιρισμού είναι η παρασκευή και πώληση γλυκών του κουταλιού (καρύδι, σύκο, δαμάσκηνο, κυδώνι, κάστανο), η παραγωγή ειδών οικοτεχνίας (αποξηραμένα φυτά, ημερολόγια, μπομπονιέρες), η παρασκευή παραδοσιακών εδεσμάτων όπως πίτες, ζυμαρικά (χυλοπίτες, τραχανάς), πιρσκι καθώς και ορισμένα ηδύποτα.

Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Ξάνθης και ο Φυσιολατρικός Σύλλογος Ξάνθης, οργανώνουν πεζοπορικές εκδρομές στα Στενά του Νέστου και σε άλλα σημεία αναφοράς της περιοχής.

Στην περιοχή εντοπίζονται και άλλες επιχειρήσεις δραστηριοτήτων υπαίθρου, όπως τα γραφεία εναλλακτικού τουρισμού «Μαϊάνδρος», «Βιστωνίς», «River land» οι οποίες οργανώνουν διαδρομές στα δασοσκεπή βουνά μέχρι τα βουλγαρικά σύνορα ακολουθώντας το δίκτυο δασικών δρόμων και μονοπατιών με πεζοπορία ή άλογα και κατάβαση του Νέστου με καγιάκ και φουσκωτά σκάφη, παρέχοντας οδηγό και κατάλληλο εξοπλισμό.

Η «Περιηγητική Λέσχη Νέστου», η οποία βρίσκεται στα Κομνηνά, διοργανώνει διάφορες πολιτιστικές και φυσιολατρικές εκδηλώσεις, ενώ χρησιμοποιεί και το πρόγραμμα «Ιχνηλάτης», τηλεματικό δίκτυο με τρεις κάμερες τοποθετημένες σε απρόσιτα σημεία του βουνού, που μεταδίδουν την εικόνα τους απευθείας στις εγκαταστάσεις της Λέσχης.

Τέλος, στο Δασικό Χωριό «ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ» του Λειβαδίτη λειτουργεί δημοτικό γραφείο για την ενημέρωση και την πληροφόρηση των επισκεπτών.

Οδοιπορικό στον Α΄ Τουριστικό Προορισμό

Η περιήγηση στον Α΄ Τουριστικό Προορισμό, περιλαμβάνει την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Σταυρούπολης, καθώς και τα Δ.Δ. Τοξοτών και Γαλάνης του Δήμου Τοπείρου. Από άποψη φυσικών πόρων, η περιοχή περιλαμβάνει τα Στενά του Νέστου, το τμήμα δηλαδή του ποταμού που βρίσκεται μεταξύ Σταυρούπολης και

Τοξοτών, με το παραποτάμιο δάσος που έχει χαρακτηριστεί «Αισθητικό Δάσος» και εντάσσεται σύμφωνα με την κοινοτική οδηγία 79/409 στις «Σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας» και στις «Περιοχές Ειδικής Προστασίας». Κατά μήκος του ποταμού, υπάρχει τεχνητό μονοπάτι, απ' όπου μπορεί κανείς να θαυμάσει το φυσικό πλούτο της περιοχής ή να κάνει κατάβαση του ποταμού με καγιάκ και φουσκωτά σκάφη.

Βόρεια του Δήμου Σταυρούπολης, βρίσκεται ο Λειβαδίτης, ορεινή περιοχή που περιλαμβάνει το όρος Χαϊντού , το νότιο τμήμα του όρους Κούλα και τις γύρω κορυφές. Έχει πλούσια πανίδα και χλωρίδα, στην οποία περιλαμβάνονται τμήματα παρθένου δάσους στα οποία δεν υπάρχει καμία ανθρώπινη παρέμβαση. Το κεντρικό τμήμα της περιοχής θεωρείται από τους σημαντικότερους χώρους εμφάνισης καφέ αρκούδας σε όλη την Ελλάδα. Ο επισκέπτης, μπορεί να επισκεφθεί τον καταρράκτη του Λειβαδίτη, τον μεγαλύτερο στα Βαλκάνια, είτε με αυτοκίνητο μέχρι ένα σημείο και μετά πορεία στο δάσος είτε ακολουθώντας το διεθνές μονοπάτι Ε6.

Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να θαυμάσει την τοπική αρχιτεκτονική, τα μουσεία, τους ιστορικούς χώρους, τα μνημεία, τις εκκλησίες και να συμμετάσχει στις πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται στην περιοχή σε ορισμένες περιόδους του χρόνου.

Άλλος ένας φορέας που δραστηριοποιείται στα Κομνηνά, είναι η «Περιηγητική Λέσχη Νέστου» που είναι ένα σωματείο ιδιωτικού δικαίου που λειτουργεί στην περιοχή από το 1996. Η «Περιηγητική Λέσχη Νέστου», οργανώνει διάφορες πολιτιστικές και φυσιολατρικές εκδηλώσεις, κυρίως τον Ιούλιο, με εκθέσεις φωτογραφίας, βιβλίου και συμμετέχει γενικά στα δρώμενα της περιοχής κατά την περίοδο της αποκριάς και των Δημητρίων. Άλλη μια πολύ αξιόλογη δραστηριότητα της λέσχης είναι ο «Ιχνηλάτης». Πρόκειται για ένα τηλεματικό δίκτυο, με τρεις τηλεχειριζόμενες κάμερες, οι οποίες έχουν τοποθετηθεί σε σημεία του δασωμένου βουνού, όπου δεν μπορεί να φτάσει ο επισκέπτης και εικόνες από τις οποίες προβάλλονται σε οθόνες, σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο, όπου στεγάζεται ο «Ιχνηλάτης», έτσι ώστε ο επισκέπτης να αποκτήσει μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για την περιοχή. Επιπλέον, η «Περιηγητική Λέσχη Νέστου», έχει στη διαχείρησή της το συγκρότημα ενοικιαζομένων δωματίων «Ηνίοχος», το οποίο αποτελείται από τρία αυτοεξυπηρετούμενα διαμερίσματα των πέντε ατόμων, με θέρμανση, ψυγείο, τηλεόραση και τηλέφωνο. Περιβάλλεται από έκταση με γρασίδι, γήπεδα τένις, βόλεϋ, ενώ τους καλοκαιρινούς μήνες λειτουργεί πισίνα και υπαίθριο αναψυκτήριο.

Συνεχίζοντας προς το βορά και στα 8χλμ., ο δρόμος οδηγεί στο Καρυόφυτο, ένα απομακρυσμένο χωριό, χτισμένο σε μια όμορφη τοποθεσία στους πρόποδες του βουνού, χωρίς όμως να υπάρχει τρόπος να διανυκτερεύσει κανείς εκεί. Πόλο έλξης του χωριού, αποτελεί η παραδοσιακή ταβέρνα «Αντίκα», που λειτουργεί εδώ και τρία χρόνια και αποτελεί οικογενειακή επιχείρηση. Ο κόσμος που έρχεται στην «Αντίκα», είναι από όλη την Ελλάδα και καταφθάνει καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Ακόμα πιο βόρεια βρίσκεται ο οικισμός Λειβαδίτη. Ο Λειβαδίτης είναι ένα ήρεμο χωριουδάκι πάνω στο βουνό. Τα χωριά μπορεί να αποτελέσει στάση για τον επισκέπτη της περιοχής κατά τη διαδρομή του προς τους καταρράκτες, οι οποίοι είναι οι ψηλότεροι στα Βαλκάνια.

Τελικός προορισμός για την περιοχή είναι το Δασικό χωριό Ερυμάνθου. Το Δασικό χωριό βρίσκεται στα 1.350μ. υψόμετρο, απέχει 10χλμ. από το Λειβαδίτη και αποτελεί ένα χώρο, ο οποίος προσφέρεται για αναψυχή, ξεκούραση, ησυχία. Αποτελείται από δεκατρείς οικίσκους (αυτόνομα σπιτάκια) σε μια έκταση εκατό στρεμμάτων περίπου, αυτόνομους ο ένας από τον άλλο. Οι εγκαταστάσεις του Δασικού χωριού βελτιώνονται στα πλαίσια υλοποίησης του τοπικού προγράμματος της Κ.Π. Leader.

2.10.3.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΦΥΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΓΕΥΣΕΙΣ»

Περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί πόροι

Περιβάλλον

Στον δεύτερο τουριστικό προορισμό «Φύση – πολιτισμός και γεύσεις» ανήκουν ο Δήμος Μύκης και οι Κοινότητες Θερμών, Κοτύλης και Σατρών, που περιλαμβάνουν ουσιαστικά την πλειοψηφία των παραδοσιακών οικισμών της ορεινής Ξάνθης, σε μια περιοχή με σπάνια φυσική ομορφιά. Στην περιοχή, συναντάται υπέροχο άγριο τοπίο, μικροί χείμαρροι με καθαρά νερά και πλούσια πανίδα, χαρακτηριστικά της Οροσειράς της Ροδόπης, που έχει χαρακτηριστεί Εθνικός Δρυμός.

Στη διαδρομή από Θεοτοκάτο ως Ακραίο και Γιαννοχώριο, υπάρχει η θέα στα δεξιά των μαιάνδρων του ποταμού των Σατρών, ο οποίος ενώνεται με τον ποταμό Κομψάτο

Πολιτισμός

Οι περιοχές του δεύτερου τουριστικού προορισμού, έχουν μια ιδιαίτερη ιστορική και λαογραφική πολυμορφία. Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών, διαμόρφωσαν τον τρόπο ζωής τους σε άμεση συνάρτηση με το γύρω χώρο και τους περιορισμούς του, αλλά

και ανάλογα με τις συνήθειες, τα έθιμα και τις παραδόσεις τους. Απομονωμένοι από τις πολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις, διατήρησαν την πολιτιστική τους ταυτότητα και τον τρόπο σκέψης τους. Τα κτίσματά τους, ακόμα και ερημωμένα, μαρτυρούν την ταυτότητα των οικιστών τους, αλλά και τις επαγγελματικές τους ασχολίες και τις κοινωνικές τους σχέσεις στις παραδοσιακές ορεινές κοινότητες.

Τα σπίτια, ήταν κατασκευασμένα σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον, με κυρίαρχα γνωρίσματα την κατασκευαστική λιτότητα, το μικρό μέγεθος, την πολυλειτουργικότητα και την προσθετική ικανότητα. Τα οικοδομικά υλικά που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή των σπιτιών προέρχονται από το γύρω χώρο. Για τη σκεπή χρησιμοποιούσαν σχιστολιθικές πλάκες, κεραμίδια ή ακόμα κλαριά και άχυρο. Ο σκελετός, τα πατώματα και η στέγη είναι κατασκευασμένα από ξύλο. Τα κενά του σκελετού γεμίζονται με τσατμά (πλίνθους, σπασμένα κεραμίδια και άχυρα, που στη συνέχεια επιχρίονται με ασβεστοκονίαμα). Οι διαχωριστικοί τοίχοι είναι φτιαγμένοι από μπαγδατί (πηχάκια με σοβά). Το ισόγειο συνήθως χρησιμοποιούνταν σαν σταύλος, ενώ μια εσωτερική σκάλα οδηγούσε στον πρώτο όροφο. Ο ημιυπαίθριος χώρος στη νότια πλευρά του σπιτιού (χαγιάτι) λειτουργούσε σαν προθάλαμος που εξυπηρετούσε τις ανάγκες του αερισμού αλλά χρησιμοποιούνταν και σαν ξηραντήριο καπνού και για άλλες αγροτικές εργασίες. Το σαχνισί (ξύλινη κατασκευή κλειστού εξώστη, με πολλά παράθυρα) προεκτείνει και ορθογωνίζει το χώρο και εξασφαλίζει περισσότερο ήλιο, αέρα και θέα.

Οι ορεινοί οικισμοί, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για επίσκεψη και πεζοπορία. Κατηφορίζοντας από τη Θετόκο προς την Σμίνθη, βρίσκεται ο οικισμός Βασιλοχώρι, όπου σώζεται η «γέφυρα του Σταμάτη», ένα εντυπωσιακό πέτρινο κατασκεύασμα, με τρεις αψίδες. Στο Καλότυχο, υπάρχει ένα τζαμί και ένα μικρό γεφύρι ηλικίας 150 περίπου ετών, πάνω στο οποίο βρίσκεται μία αραβική επιγραφή.

Η ηλικία των σπιτιών του Δ.Δ. της Κοττάνης, πρέπει να είναι περίπου 300 ετών. Πάνω από το χωριό, βρίσκεται ένα μουσουλμανικό παρεκκλήσι. Επίσης, σώζεται φρουριακός περίβολος στο Δ.Δ. Ωραίων.

Κοντά στο χωριό Θέρμες, βρίσκεται το ανάγλυφο του Μίθρα, θεού του Ήλιου που λατρευόταν από τους Πέρσες (τέλος 2ου – αρχές 3ου αι. μ.Χ.). Πρόκειται για μια λαξευμένη στο βράχο παράσταση, στην οποία απεικονίζεται ο Μίθρας να θυσιάζει έναν ταύρο.

Το χαρακτηριστικό της περιοχής, είναι τα πομακοχώρια, με σημαντικότερο τον Εχίνο, γεωγραφικό κέντρο των χωριών της ορεινής Ροδόπης και εμπορικό και

γεωργικό κέντρο της περιοχής. Έχοντας μία μεγάλη και αξιόλογη ιστορική παρουσία στην περιοχή, ο Εχίνος έχει και ανάλογη δραστηριότητα. Είναι ο πιο μεγάλος οικισμός της περιοχής, με μεγάλες γειτονιές, τρία τεμένη, γραφικές γωνιές και εμπορικό δρόμο με μεγάλη κίνηση. Τα Πομακοχώρια, αποτελούνται από 40 περίπου οικισμούς. Το πιο κοντινό από αυτά απέχει περίπου 8 χλμ βόρεια της πόλης (η Γοργόνα). Εκτός απ' τον Εχίνο, αξιόλογα χωριά είναι η Μύκη, ο Κένταυρος, η Σμίνθη, το Ωραίο, οι Θέρμες, η Κοτύλη, κλπ. Όλα τα χωριά έχουν θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον και κατοικούνται από κατοίκους που είναι Μουσουλμάνοι στο θρήσκευμα και έχουν διατηρήσει αναλλοίωτα τα έθιμα τους, στο πέρασμα των χρόνων. Υπάρχουν γραφικά σπίτια και παλιά αρχοντικά.

Ασχολούνται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Τα σπίτια τους, είναι διώροφα, χτισμένα με πέτρα. Εξωτερικά είναι άσπρα και εσωτερικά οι πόρτες, τα παράθυρα και οι ντουλάπες είναι χρώματος τρκουάζ, το ιερό χρώμα των μουσουλμάνων (Πηγή: Αναπτυξιακή Ξάνθης Α.Ε., 2001).

Υποδομές στον τουρισμό

Καταλύματα – κέντρα εστίασης

Στην περιοχή, υπάρχουν περίπου 35 χώροι εστίασης, στους οποίους περιλαμβάνονται εστιατόρια, ψησταριές, οβελιστήρια, αναψυκτήρια, σνακ – μπαρ, καφεενεία, κλπ. Από αυτούς, οι περισσότεροι συγκεντρώνονται στα Δ.Δ. Μύκης, Εχίνου, Σμίνθης, Θερμών και Κενταύρου. Οι πιο αξιόλογοι από αυτούς, βρίσκονται στα Δ.Δ. Σμίνθης (ένας), Ωραίου (ένας – εκτροφείο πέστροφας) και στο Πίλημα.

Εκτός από την περιοχή των Θερμών, δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου καταλύματα σε όλο το Δήμο Μύκης.

Είδος και επίπεδο τουριστικών υπηρεσιών

Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Ξάνθης και ο Φυσιολατρικός Σύλλογος Ξάνθης, οργανώνουν πεζοπορικές εκδρομές στα Πομακοχώρια και σε άλλα σημεία αναφοράς της περιοχής.

Επισκεψιμότητα

Παρατηρείται επισκεψιμότητα 15.000 περίπου ατόμων οι οποίοι διακρίνονται σε φίλους του κυνηγιού, φυσιολάτρες και επισκέπτες της μιας μέρας. Δεν υπάρχουν στοιχεία για την επισκεψιμότητα των Λουτρών Θερμών. Γεγονός όμως είναι ότι κατά

τους καλοκαιρινούς μήνες τα λουτρά τις περιοχής επισκέπτονται μεγάλος αριθμός ατόμων κυρίως από τους κοντινούς οικισμούς.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ Β΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ

Βόρεια της πόλης της Ξάνθης και με επίκεντρο τη Σμίνθη, βρίσκονται τα ορεινά, πομάκικα χωριά του 2ου Τουριστικού Προορισμού.

Ξεκινώντας από Ξάνθη και μετά από 5χλμ., ο δρόμος φτάνει στη διασταύρωση που στα αριστερά οδηγεί στο Πίλημα και ευθεία συνεχίζει για Αιώρα, Προσήλιον, Μύκη και Εχίνο. Λίγο μετά το Προσήλιον, ο δρόμος χωρίζεται και πάλι και δυτικά (αριστερά), οδηγεί προς τα χωριά Κύκνος και Ωραιόν. Βγαίνοντας από το Ωραιόν, ένας χωματόδρομος περίπου 5χλμ., οδηγεί στην περιοχή όπου βρίσκεται μία οικογενειακή μονάδα εκτροφής πέστροφας, η οποία λειτουργεί παράλληλα ως ταβέρνα, δίπλα στο ποτάμι, με ξύλινους πάγκους κάτω από τα δέντρα και ωραίο φαγητό (ψητή πέστροφα). Η ταβέρνα, συγκεντρώνει πολύ κόσμο, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, τόσο από την περιοχή, όσο και από όλη την Ελλάδα. Η φύση στην περιοχή είναι πλούσια ενώ υπάρχουν μονοπάτια στο δάσος, τα οποία δεν διαθέτουν σήμανση.

Σε όλη την περιοχή του Β΄ προορισμού, βασική ασχολία των κατοίκων είναι η καλλιέργεια του καπνού, ενώ δεύτερη έρχεται η κτηνοτροφία. Φυτείες καπνού, υπάρχουν κατά μήκος όλης της διαδρομής, από τη Σμίνθη ως τις Θέρμες και φτάνουν ως εκεί που αρχίζει ο δρόμος.

Χαρακτηριστικοί οικισμοί της περιοχής είναι η Μύκη, ο Εχίνος, οι Σάτρες, οι Θέρμες κ.α. Στις Θέρμες βρίσκονται οι ιαματικές πηγές. Τονίζεται ότι από όλα τα χωριά περνά χειμάρρος και γι' αυτό το λόγο υπάρχουν πολλές πέτρινες και παλιές γέφυρες. Όλα τα χωριά του Β΄ προορισμού εμφανίζουν ίδια χαρακτηριστικά, βασικότερα των οποίων είναι η τήρηση των παραδόσεων (π.χ. στην ενδυμασία), η αρχιτεκτονική των σπιτιών, η πολεοδομική και ρυμοτομική διάρθρωση των οικισμών (π.χ. στενά και ακανόνιστα δρομάκια συνήθως τσιμεντένια ή χωμάτινα) και ο αγροτικός του χαρακτήρας.

2.10.3.3 ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ Γ΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: «ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»

Περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί πόροι

Περιβάλλον

Στον τρίτο τουριστικό προορισμό «Οικότοποι και Ιστορία», περιλαμβάνονται οι Δήμοι Αβδήρων και Βιστωνίδας (πλην του Δ.Δ. του Σουνίου), καθώς και τα Δ.Δ. Ερασμίου, Ολβίου, Αβάτου, Ευάλου και Μαγγάνων, του Δήμου Τοπείρου.

Σημαντικά σημεία αναφοράς από άποψη φυσικού περιβάλλοντος, αποτελούν το Δέλτα του Νέστου (ενταγμένο στη Συνθήκη Ramsar και στον Κατάλογο Natura 2000 με κωδικό GR 1150010 και χαρακτηρισμένο ως «περιοχή σημαντική για τα πουλιά»), το οποίο αποτελείται από ένα σύνολο βιοτόπων (λιμνοθάλασσες, υγρά λιβάδια, καλαμιώνες, παραποτάμιο δάσος), στους οποίους φιλοξενούνται πολλά είδη πουλιών, καθώς και ο ποταμός Κομψάτος, που χύνεται στη λίμνη Βιστωνίδα. Στον προορισμό, συναντάται επίσης η λίμνη Βιστωνίδα, η μεγαλύτερη λίμνη της Θράκης, με πλούσια ορνιθοπανίδα και προστατευόμενη από τη Συνθήκη Ramsar, με βάση την Οδηγία 79/409 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία της Ορνιθοπανίδας και περιλαμβανόμενη στις «σημαντικές για τα πουλιά περιοχές», σύμφωνα με την οδηγία 79/409 της Ε.Ε., καθώς και η λιμνοθάλασσα του Πόρτο Λάγος με τις αλυκές και το πευκοδάσος της όπου φωλιάζει σημαντικός αριθμός από πουλιά. Το Πόρτο Λάγος, έχει λιμάνι που εξυπηρετεί την διακίνηση των προϊόντων του Νομού Ξάνθης, είναι έδρα αλιευτικού τουρισμού και φιλοξενεί πολλά αλιευτικά σκάφη. Τέλος, στην περιοχή βρίσκονται και οι λιμνοθάλασσες Λάφρη και Λαφρούδα.

Ο Δήμος Αβδήρων, περιλαμβάνει και πολλές παραλίες με ψιλή άμμο, που συνδυάζουν την θάλασσα με το φυσικό τοπίο. Αυτές είναι:

η παραλία του Μυρωδάτου, που απέχει 8χλμ. Από τον οικισμό του Μυρωδάτου και έχει βραβευθεί με το βραβείο της «Γαλάζιας Σημαίας»

η παραλία «Αϊ Γιάννη – Άσπρη Άμμος» Αβδήρων, η οποία είναι μία από τις πολυσύχναστες παραλίες της περιοχής και πόλος έλξης για πολλούς επισκέπτες και έχει επίσης βραβευθεί με «Γαλάζια Σημαία»

η παραλία «Σκάλα Αβδήρων», δυτικά του λιμανιού των Αβδήρων, με μεγάλη έκταση αμμουδιάς

η παραλία «Πόρτο Μόλο»

η παραλία Μάνδρας, 5χλμ. περίπου από τον οικισμό της Μάνδρας και δυτικά των λιμνοθαλασσών Λάφρη και Λαφρούδα και

η παραλία Πόρτο Λάγος, με δάσος πεύκων και θέα στη λίμνη Βιστωνίδα.

Τα Δ.Δ. Διαμερίσματα Μαγγάνων, Μυρωδάτου, Αβδήρων, Μάνδρας, Νέας Κεσσάνης και Σελίνου είναι ενταγμένα στη Συνθήκη RAMSAR και στο Δίκτυο NATURA 2000.

Πολιτισμός

Ο τρίτος τουριστικός προορισμός, οφείλει το τμήμα της ονομασίας του «ιστορία», στην πληθώρα αρχαιολογικών και άλλων ευρημάτων που υπάρχουν στην περιοχή.

Η αρχαία πόλη των Αβδήρων, ήταν κτισμένη σε έναν παράκτιο λόφο, ανάμεσα στις εκβολές του Νέστου και της Βιστωνίδας. Σύμφωνα με τη μυθολογία κτίστηκε από τον Ηρακλή για να τιμήσει τον φίλο του Άβδηρο, γιο του Ποσειδώνα που κατασπαράχτηκε από τα άλογα του Διομήδη. Κατά τον Ηρόδοτο, ιδρύθηκε στα μέσα του 7ου αι. π.Χ., από Κλαζομενείς αποίκους. Αργότερα καταστράφηκε από τους Θράκες και ξαναδημιουργήθηκε από τους κατοίκους της ιωνικής Τέω, γύρω στο 545π.Χ. Στη συνέχεια, ακολούθησε μία πορεία οικονομικής ανάπτυξης, που συνοδεύτηκε από πολιτισμική ακμή, όπως μαρτυρούν τα αρχαιολογικά και νομισματικά ευρήματα των ανασκαφών, οι οποίες διεξάγονται στο χώρο τα τελευταία σαράντα χρόνια. Τα Άβδηρα, καταστράφηκαν το 170 π.Χ. από τους Ρωμαίους. Οι ανασκαφές που έγιναν στο ακρωτήριο Μπουλούστρα, έφεραν στο φως ερείπια από τα οικοδομικά τετράγωνα της αρχαίας πόλης, τμήματα του τείχους, του θεάτρου, του αρχαϊκού, κλασικού και ελληνιστικού νεκροταφείου, καθώς και αγγεία, είδωλα διαφόρων τύπων και εποχών, τμήματα αγαλμάτων, κλπ. Ο αρχαιολογικός χώρος των Αβδήρων, το σημαντικότερο μνημείο της μακραίωνης ιστορίας, καταλαμβάνει την περιοχή ανάμεσα στον παραθεριστικό οικισμό Αβδήρων και τον δρόμο προς το λιμάνι, στη νότια πλευρά του χωριού.

Ανάμεσα στον βόρειο και το νότιο περίβολο της Αρχαίας Πόλης, στην άκρη ενός μικρού λόφου, βρίσκεται το Αρχαίο Θέατρο των Αβδήρων, για το οποίο δυστυχώς δεν έχει γίνει ακόμη κάποια οργανωμένη προσπάθεια αξιοποίησης και ανάδειξης, με εξαίρεση τη σύσταση Συλλόγου Φίλων Αρχαίου Θεάτρου.

Στη δυτική πλευρά του σύγχρονου λιμανιού των Αβδήρων, βρίσκεται το αρχαίο λιμάνι, το οποίο είχε υπάρξει ένα από τα πιο εμπορικά λιμάνια της αρχαίας εποχής και όπου δεσπόζει ο αρχαίος λιμενοβραχίονας.

Στα μεσοβυζαντινά χρόνια, στη θέση της ακρόπολης των αρχαίων Αβδήρων, ιδρύθηκε η βυζαντινή πόλη Πολύστυλον. Πήρε το όνομά της από τους πολλούς

στύλους που υπήρχαν στο χώρο της αρχαίας πόλης. Στα υστεροβυζαντινά χρόνια, το Πολύστυλον ήταν μια σημαντική οχυρωμένη ναυτική πόλη, η οποία επικοινωνούσε με την ενδοχώρα με δύο δρόμους που οδηγούσαν στην Ξάνθεια και στο Περιθεώριον (Αναστασιούπολη). Γνώρισε μεγάλη ακμή ως επισκοπή της Μητρόπολης Φιλίππων, μέχρι τα μέσα του 14ου αι. και εγκαταλείφθηκε μετά την κατάληψή της από τους Οθωμανούς. Οι ανασκαφικές έρευνες των τελευταίων ετών, ανέδειξαν τον επισκοπικό ναό, ένα μονόχωρο ναό, μια κοιμητηριακή βασιλική εκτός των βυζαντινών τειχών, το λουτρό και μερικές οικίες.

Στη βόρεια πλευρά του οικισμού των Αβδήρων, βρίσκονται τα νεοκλασικά αρχοντικά του παραδοσιακού οικισμού του χωριού, με χαρακτηριστικό όλων των σπιτιών τον πέτρινο φούρνο. Ο Ιερός Ναός της Αγίας Παρασκευής, της πολιούχου των Αβδήρων, κτίστηκε το 1700 μ. Χ., από το μητροπολίτη Ξάνθης Ευγένιο. Στο εσωτερικό της υπάρχουν αρκετές τοιχογραφίες, καθώς και ένα αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο και ένα βημόθυρο. Η αυλόπορτά της είναι διακοσμημένη με δύο μεγάλα σκαλιστά ανθοδοχεία, έργο λαϊκού τεχνίτη.

Στους πρόποδες του λόφου που απλώνεται πάνω από τον οικισμό της Βελόνης Αβδήρων, υπάρχει το παρεκκλήσι του Αγίου Αθανασίου, σε μία πανοραμική θέση, ενώ στο Πόρτο Λάγος, βρίσκεται το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, μετόχι της Ιεράς Μονής Βατοπεδίου του Αγίου Όρους. Είναι χτισμένο πάνω σε δύο μικρά νησάκια, τα οποία συνδέονται με τη στεριά με μία ξύλινη γέφυρα πεζών.

Δίπλα στο χωριό Μέλισσα, έχει εντοπιστεί νεολιθικός οικισμός της 5ης χιλιετίας π.Χ., ενώ στην Γενισέα, υπάρχει τζαμί, το οποίο πιθανολογείται ότι κτίστηκε από το βεζίρη Μουσταφά τον 15ο ή τον 16ο αι.

Οι σημαντικότερες Πολιτιστικές Εκδηλώσεις στην περιοχή, είναι:

«Η Μπάμπω». Το έθιμο αυτό, αναβιώνει κάθε χρόνο στις 8 Ιανουαρίου από τις γυναίκες της Νέας Κεσσάνης, προς τιμήν της μπάμπως, της μαίας του χωριού, σημαντικό πρόσωπο για τις μικρές κοινωνίες των παλαιότερων χρόνων.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΑ τον Ιούλιο, με πολιτιστικές εκδηλώσεις, χορό, θέατρο, ζωγραφική, κλπ.

Τα δύο τελευταία χρόνια καθιερώθηκε κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων των ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΩΝ, να φτιάχνεται από τις γυναίκες το παραδοσιακό ψωμί.

Η Γιορτή της Σαρδέλας, καθιερωμένη γιορτή των ψαράδων της περιοχής, που γίνεται αρχές Ιουνίου στο Πόρτο Λάγος, με θαλασσινά εδέσματα και άφθονο κρασί.

Η γιορτή της Καθαράς Δευτέρας με μεζέδες νησιτίσιμους και τη μεγαλύτερη φασολάδα που μαγειρεύεται στο λιμάνι των Αβδήρων και φτάνει στους 4 τόνους περίπου, διεκδικώντας το ρεκόρ Γκίνες, καθώς και διαγωνισμό χαρταετού και αναπαράσταση θρακιώτικου γάμου στον οικισμό του Μυρωδάτου.

«ΔΙΑΤΗΡΩΝΤΑΣ ΤΗ ΜΝΗΜΗ», ημέρα του εορτασμού του Αγίου Πνεύματος και μέρα μνήμης για τον ξεριζωμό των κατοίκων από την πόλη ΣΕΡΝΤΙΒΑΝ της Μικράς Ασίας.

Τα Άγια Θεοφάνεια

Οι κυριότεροι Πολιτιστικοί Σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, είναι οι ακόλουθοι:

Πολιτιστικός Σύλλογος Αβδήρων,

Σύλλογος Γυναικών Αβδήρων,

Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Μάνδρας,

Σύλλογος Γυναικών Μυρωδάτου,

Σύλλογος Γυναικών Ν. Κεσσάνης,

Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Πόρτο Λάγος,

Πολιτιστικός Σύλλογος Πεζούλας «Η τίμια Ζώνη»,

Αναπτυξιακός Σύλλογος Πόρτο Λάγος,

3ο Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Αβδήρων,

Σύλλογος Φίλων Αρχαίου Θεάτρου Αβδήρων

Υποδομές στον τουρισμό

Καταλύματα – κέντρα εστίασης

Στο Γ΄ τουριστικό προορισμό υπάρχουν συνολικά 8 χώροι φιλοξενίας, 5 από τους οποίους είναι ξενοδοχεία – ξενώνες και 3 χώροι camping: το Δημοτικό camping Μυρωδάτου, το Camping ΛΕΥΚΙΠΠΙΟΣ και το camping Μαγγάνων. Λειτουργούν επίσης παιδικές κατασκηνώσεις, σε τρεις κατασκηνωτικές περιόδους, κατά τις οποίες φιλοξενούνται 240 παιδιά.

Στην περιοχή, υπάρχουν και λειτουργούν περίπου 40 χώροι εστίασης, στους οποίους περιλαμβάνονται εστιατόρια, ψησταριές, οβελιστήρια, αναψυκτήρια, σνακ – μπαρ, καφεενεία, κλπ. Από αυτούς, οι περισσότεροι συγκεντρώνονται στα Δ.Δ. Αβδήρων, Ν. Κεσσάνης, Ευλάλου, Μυρωδάτου και Γενισέας. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον οικισμό Αβδήρων επιδοτείται η κατασκευή δύο παραδοσιακών κέντρων εστίασης από την Κ.Π. LEADER+.

Μουσεία – συλλογές

Στην περιοχή λειτουργεί Λαογραφικό και ιστορικό Μουσείο Αβδήρων, ένα νεοκλασικό κτίριο όπου παρουσιάζεται ο παλιός αγροτικός τρόπος ζωής, μέσα από έκθεση αγροτικών εργαλείων, οικιακών σκευών και μικροεπίπλων εκείνης της εποχής (1860), ενώ στο δεύτερο όροφο κυριαρχεί η υφαντική τέχνη με χαλιά, κεντήματα, ενδυμασίες, εργόχειρα και διακοσμητικά στολίδια.

Λειτουργεί επίσης το Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων, με πλούσιο εποπτικό υλικό στο πρώτο τμήμα με κείμενα για τη μυθολογία, την ιστορία και την αρχαιολογική έρευνα, βιογραφικά στοιχεία επιφανών Αβδηριτών, τοπογραφικά διαγράμματα της πόλης και χάρτες της ευρύτερης περιοχής. Η παρουσίαση των αντικειμένων γίνεται σε τρεις θεματικές ενότητες: δημόσιος βίος, ιδιωτικός βίος και ταφικά έθιμα και η έκθεση καλύπτει τη χρονική περίοδο από τον 7ο αι.π.Χ., ως το 13ο αι. μ.Χ.

Περιβαλλοντικά κέντρα

Επάνω στην παλιά Εθνική Οδό Ξάνθης – Κομοτηνής λίγο πριν το Πόρτο Λάγος, βρίσκεται το Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Βιστωνίδας, όπου υπάρχουν:

Χώρος αναφοράς και ενημέρωσης για τις οικολογικές αξίες και λειτουργίες της περιοχής

Μηχανισμός προώθησης της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Μηχανισμός υλοποίησης Προγραμμάτων ξενάγησης, οικοτουρισμού και ειδικών προγραμμάτων

Οι επισκέπτες έχουν τις εξής δυνατότητες:

ενημέρωση από ειδικευμένους ξεναγούς για το οικοσύστημα της περιοχής

ξενάγηση στον εκθεσιακό χώρο που λειτουργεί εντός του Κέντρου προβολή slides και βιντεοταινιών για τον υγρότοπο παρατήρηση της ορνιθοπανίδας στο πεδίο, συνοδεία των ξεναγών σε επιλεγμένα σημεία

Στην Είσοδο των Αβδήρων, βρίσκεται το Κέντρο Πληροφόρησης του Δήμου Αβδήρων έχει σκοπό την παροχή τουριστικών πληροφοριών και την πλήρη ενημέρωση και ξενάγηση των επισκεπτών – τουριστών για την ευρύτερη περιοχή του Δήμου, με ενημερωτικό υλικό.

Στο Δήμο Τοπείρου, σε ένα κτίριο που παλιά ήταν αποθήκη και σταθμαρχείο, λειτουργεί το Τουριστικό Καταφύγιο Νέστου, με υποδομές πληροφόρησης και εξυπηρέτησης των επισκεπτών.

Είδος και επίπεδο τουριστικών υπηρεσιών

Ιδιαίτερα σημαντική στο χώρο της άθλησης αλλά και του πολιτισμού, είναι η δράση του Ναυτικού Ομίλου Πόρτο Λάγος, ο οποίος ξεκίνησε το 1994 με σκοπό τη ναυτιλιακή εκπαίδευση νεαρών παιδιών προσχολικής ηλικίας, αλλά και ενηλίκων.

Στο 18ο χλμ. της οδού Ξάνθης - Κομοτηνής, λειτουργούν τα Λουτρά Ποταμιάς - Νέας Κεσσάνης, με σύγχρονες υδροθεραπευτικές εγκαταστάσεις και άνετους ξενώνες. Τα νερά χαρακτηρίζονται από Βοριούχα, Σιδηρολιθιούχα και οξυανθρακικά και η θερμοκρασία φτάνει μέχρι και 65,5 OC (Γεωθερμικό πεδίο Ν. Κεσσάνης). Τη Λουτρόπολη διαχειρίζεται η Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης Δήμου Αβδήρων (Δ.Ε.Α.Δ.Α.).

Επίσης τα τουριστικά γραφεία “Vistonis travel” και “River land” οργανώνουν δραστηριότητες στο Νέστο και στον ορεινό όγκο του νομού, όπως παρατήρηση πουλιών, gappel, τοξοβολία, καταβάσεις με κανό και καγιάκ, πορείες με mountain bike κλπ.

Επισκεψιμότητα

Υπάρχει έντονο τουριστικό κύμα το οποίο ανήλθε στο 2001 στους 30.000 επισκέπτες, εκ των οποίων 10.000 είναι μαθητές Α΄/βάθμιας και Β΄/βάθμιας εκπαίδευσης, 7.000 επισκέπτες φυσιολατρικού τουρισμού και μελετητές πτηνών με διανυκτέρευση, 3.000 επισκέπτες των αρχαίων μνημείων και οι υπόλοιποι 10.000 είναι από την πόλη της Ξάνθης.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΟΝ Γ΄ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ

Το οδοιπορικό στον τρίτο Τουριστικό Προορισμό, εστιάζεται κυρίως στο Δήμο Αβδήρων, ο οποίος εμφανίζει το μεγαλύτερο περιβαλλοντικό και πολιτιστικό ενδιαφέρον.

Στο Δ. Αβδήρων βρίσκεται το Πόρτο Λάγος, οικισμός με έντονη την υδάτινη παρουσία, καθώς εκεί είναι συγκεντρωμένες οι λιμνοθάλασσες, οι αλυκές και η λίμνη Βιστωνίδα. Στην είσοδο του Πόρτο Λάγος, βρίσκεται το Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Βιστωνίδας, όπου εκτός από την παροχή έντυπου ενημερωτικού υλικού για τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, αλλά και της Ελλάδας γενικότερα, γίνονται στους επισκέπτες και ξεναγήσεις ήπιας μορφής στην περιοχή της λίμνης.

Στον όρμο του Πόρτο Λάγος, βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του Αλιευτικού Συνεταιρισμού «Πόρτο Λάγος», που λειτουργεί από το 1945 και προμηθεύει με ψάρια εκτός από όλη την περιοχή και πολλές ψαραγορές της χώρας.

Στην παραλία έξω από το Πόρτο Λάγος, λειτουργούν τα ξενοδοχεία «ΠΟΡΤΟ ΒΙΣΤΩΝΙΣ» και «ΠΟΡΤΟ ΛΑΓΟΣ».

Στην περιοχή βρίσκεται και η Λουτρόπολη Ποταμιάς. Τα Λουτρά διαθέτουν υδροθεραπευτικές εγκαταστάσεις (6 ομαδικούς και 15 ατομικούς λουτήρες), ξενώνες, ξενοδοχείο, ιατρείο, εστιατόριο και αναψυκτήριο. Η θερμοκρασία του νερού, φτάνει έως και 65,5 οC. Λειτουργούν από αρχές Ιουνίου έως τέλη Οκτωβρίου.

Ο οικισμός των Αβδήρων είναι ένα χωριό πολύ όμορφο και περιποιημένο, με πολλά κτίσματα – δείγματα της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Στα Άβδηρα λειτουργούν δύο ξενώνες, ο «ΚΑΜΑΡΑ ΠΙΠΙΝΑ» και το «ΑΓΝΑΝΤΙ». Στον ξενώνα «Καμάρα Πιπίνα», τα πάντα μέσα στο χώρο είναι πολύ προσεγμένα και σε παραδοσιακό ύφος και με πολύ μεράκι. Η ιδιοκτήτρια σερβίρει πρωινό χειροποίητο. Το κτίριο του ξενώνα ήταν η παλιά οικογενειακή κατοικία της ιδιοκτήτριας και είχε χαρακτηριστεί παραδοσιακό.

Λειτουργούν επίσης Αρχαιολογικό και Λαογραφικό Μουσείο. Στο πρώτο, εκτίθενται ευρήματα από τον αρχαιολογικό χώρο των Αβδήρων, ενώ στο δεύτερο, το οποίο δεν λειτουργεί τακτικά, αντικείμενα του τρόπου ζωής και του πολιτισμού των προηγούμενων αιώνων. Το Αρχαιολογικό Μουσείο, ιδρύθηκε το 2000, ενώ το Λαογραφικό χρονολογείται γύρω στο 1860 και είναι ένα νεοκλασικό κτίριο, φτιαγμένο από πέτρα, που ανταποκρίνεται στο ύφος των εκθεμάτων του.

Ανάμεσα στην παραλία των Αβδήρων και στο λιμάνι, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος, με το πολεοδομικό συγκρότημα της Αρχαίας Πόλης των Αβδήρων, το λόφο της Ακρόπολης και το Αρχαϊκό, κλασσικό και ελληνιστικό νεκροταφείο.

3^ο ΜΕΡΟΣ: ΕΚΤΕΛΕΣΘΕΝΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ 2000 ΕΩΣ 2006 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ.⁵

3.1 ΧΩΡΟΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ.

Αναφορικά με τα χωροταξικά προβλήματα δεν υπάρχουν ιδιαίτερα για τον Νομό της Ξάνθης καθώς πέρα από τους πολεοδομικούς περιορισμούς που ισχύουν σε πανελλαδικό επίπεδο (π.χ. ανάλογα με το βαθμό όχλησης της βιομηχανίας εξαρτάται και η απόσταση από το αστικό κέντρο) δεν υπάρχουν άλλοι περιορισμοί.

Τα μοναδικά σοβαρά προβλήματα του Νομού απορρέουν από την Συνθήκη RAMSAR και τις ζώνες NATURA. Σύμφωνα με την Συνθήκη αυτή η οποία δεσμεύεται να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την χλωρίδα και την πανίδα του υγροβιότοπου της περιοχής (Δέλτα του Νέστου μαζί με την ευρύτερη περιοχή που αποτελεί υγροβιότοπος διεθνούς ενδιαφέροντος) εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 1996 βάσει του Ν.1650/86 η Κ.Υ.Α. 5796 των Υπουργών Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Γεωργίας με την οποία χαρακτηρίζονται οι υγροβιότοποι Δέλτα Νέστου, Λίμνης Βιστωνίδας, Λίμνης Ισμαρίδας και η ευρύτερη περιοχή, ως Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και καθορίζονται τα μέτρα προστασίας της περιοχής κατά ζώνες. Η Κ.Υ.Α. αυτή ίσχυσε για 2 χρόνια και μετά και από την παράταση ενός έτους ακόμη έπαψε να ισχύει το 1999 και θα έπρεπε το ΥΠΕΧΩΔΕ να ξεκινήσει τις διαδικασίες για την έκδοση νέας Κ.Υ.Α.

Η οριοθέτηση που προβλέπεται από τους παραπάνω νόμους και αποφάσεις λειτουργεί ως τροχοπέδη για την ανάπτυξη της περιοχής, καθόσον οι ζώνες αυτές δεν περιλαμβάνουν μόνο τις περιοχές που πρέπει να προστατευθούν αλλά εκτείνεται σε όλα τα παράλια του Νομού και σε βάθος τέτοιο που αποκλείει οποιαδήποτε αναπτυξιακή δραστηριότητα.

Τα αποτελέσματα της περιοριστικής Συνθήκης RAMSAR θα φανούν πιο έντονα στο μέλλον καθότι με τον κορεσμό της ΒΙ.ΠΕ. και το μεγάλο κόστος που αυτή συνεπάγεται για μικρές επιχειρήσεις, θα περιοριστεί πολύ ο παραγωγικός χώρος. Ανάλογα είναι και τα προβλήματα που προκύπτουν από τις χαρακτηρισμένες ζώνες NATURA.

---

⁵ Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 124 έως 145) είναι από το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας & Ανάπτυξης από την διεύθυνση www.esaa.gr, όπου επισκέφθηκε Πέμπτη, 4 Μαΐου 2006.

3.2 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

3.2.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ.

Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα Περί Εγκρίσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Ευμοίρου (Ξάνθης) της Βιοτεχνικής περιοχής Ξάνθης (Β.Ι.Ο.Π.Ε.Ξ.) δημοσιεύθηκε στις 19/9/1975 στο ΦΕΚ 216 η έγκριση του ρυμοτομικού σχεδίου της Βιοτεχνικής Περιοχής Ξάνθης (ΒΙΟΠΕΞ), της κείμενης εντός των διοικητικών ορίων της Κοινότητας Ευμοίρου (Ξάνθης). Σύμφωνα με το άρθρο 1 του διατάγματος αυτού, επιτρέπεται η ανέγερση μόνον βιομηχανικών ή βιοτεχνικών κτιρίων υπό τους όρους και περιορισμούς των οικοπέδων αυτής.

Αναφορικά με την Βιομηχανική Περιοχή Ξάνθης, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε. αναφέρουμε τα κάτωθι:

Συνολική έκταση (σε στρεμ.) 1.576,94, κοινόχρηστη κοινωφελείς έκταση 537,45 (σε στρεμ.) και 1.039,49(σε στρεμ.) είναι η έκταση οικοπέδων.

Στην ΒΙ.ΠΕ. Ξάνθης είναι συνολικά εγκατεστημένες 34 επιχειρήσεις, εκ των οποίων 28 είναι εν ενεργεία, η 1 δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη ενώ οι 5 είναι κλειστές. Ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων που απασχολούνται σ αυτές τις επιχειρήσεις ανέρχεται σε 1.249 άτομα.

Η άποψη του επιχειρηματικού κόσμου για την ΒΙ.ΠΕ είναι ότι η έκτασή της δεν επαρκεί και χρειάζεται οπωσδήποτε διεύρυνσή της προκειμένου και άλλες επιχειρήσεις να επωφεληθούν των πλεονεκτημάτων της.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στον Νομό Ξάνθης δεν υπάρχουν Θερμοκοιτίδες ή Βιομηχανικά και Τεχνολογικά Πάρκα ενώ στις μέρες μας, λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα της ύπαρξης τέτοιων υποδομών, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης σε συνεργασία με άλλους φορείς προτίθεται να προβεί σε περαιτέρω διαδικασίες προκειμένου να θέσει τις βάσεις για την δημιουργία Θερμοκοιτίδας.

3.3 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ.

Οδικές επιβατικές συγκοινωνίες

Ο Νομός Ξάνθης περιλαμβάνει 68 υπεραστικά οχήματα και καλύπτει το εθνικό δίκτυο ικανοποιητικά, εκ των οποίων τα 4 είναι τουριστικά τα οποία αναλαμβάνουν εκδρομές κυρίως στο εξωτερικό. Συγκεκριμένα, καλύπτει τους Νομούς της

Κομοτηνής, της Δράμας, της Θεσσαλονίκης και της Αθήνας καθώς και όλους τους προορισμούς που βρίσκονται πάνω στον οδικό άξονα.

Επίσης στον Νομό Ξάνθης, υπάρχουν 11 αστικά οχήματα τα οποία καλύπτουν επαρκώς το τοπικό δίκτυο. Το Δ.Σ. του ΚΤΕΛ Αστικών γραμμών Ξάνθης επιθυμεί μετά από τα αποτελέσματα κυκλοφορικής μελέτης που διενήργησε για λογαριασμό τους το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, να αυξήσει την δυναμικότητά του σε οχήματα με την αγορά 5 καινούργιων mini-bus για την καλύτερη λειτουργία και του ΚΤΕΛ αλλά και την καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού.

Η Ομοσπονδία επίσης, επιδιώκει να επιδοτηθεί από το Ελληνικό Κράτος για όλα τα αστικά λεωφορεία της Ελλάδος και όχι μόνο της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπως ισχύει προς το παρόν, με σκοπό να μειωθούν οι τιμές των εισιτηρίων. Επιθυμούν δε, να ενταχθούν στο πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» των ΟΤΑ για τα έργα οδοποιίας που πρόκειται να πραγματοποιηθούν, προκειμένου να λυθεί ένα σημαντικό πρόβλημα του Νομού που είναι το Κυκλοφοριακό και να μελετηθεί η πυκνότητα των δρομολογίων και η βατότητα των δρόμων.

Σιδηροδρομικό Δίκτυο

Το σιδηροδρομικό δίκτυο κρίνεται ανεπαρκές και αν και γίνονται διαρκώς έργα για την βελτίωσή του μέσω κονδυλίων του Γ ΚΠΣ, παραμένει απαρχαιωμένο.

Συγκεκριμένα, αυτή τη στιγμή υπάρχουν δύο έργα σε εξέλιξη.

Το πρώτο γίνεται για να ενώσει την Αρχιτεκτονική Σχολή με τις Φοιτητικές Εστίες στα Κιμμέρια Ξάνθης.

Το δεύτερο έργο πραγματοποιείται σε απόσταση 2,5 km από τον σταθμό Ξάνθης με σκοπό να οχυρωθεί η διάβαση που υπάρχει εκεί με υπερύψωση της σιδηροδρομικής γραμμής λόγω των συνεχών ατυχημάτων που έχουν σημειωθεί στο σημείο αυτό.

Οι σταθμοί που είναι σε λειτουργία στον Νομό είναι τρεις και είναι της Ξάνθης, της Σταυρούπολης και των Τοξοτών ενώ δύο είναι κλειστοί και είναι του Νεοχωρίου και του Πολυσίτου. Παρόλα αυτά η διακίνηση προσώπων και εμπορευμάτων, ειδικά τα τελευταία έτη κρίνεται ως ένα βαθμό ικανοποιητική καθώς το προτιμούν ως το ασφαλέστερο μέσο μεταφοράς.

Αξίζει να σημειωθεί η αύξηση κατά 10,53% της διακίνησης εμπορευμάτων κατά τα έτη 2003-2004 γεγονός που επισημαίνει την μεταστροφή του επιβατικού κοινού από τα άλλα μέσα μεταφοράς στα τρένα.

Μεταφορικές Εταιρίες

Αξίζει να σημειωθεί ότι στον Νομό Ξάνθης υπάρχουν συνολικά 18 μεταφορικές εταιρίες και 208 αυτοκινητιστές οι οποίοι αναλαμβάνουν τις μεταφορές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

3.4 ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από την Τεχνική Διεύθυνση του ΟΤΕ Νομού Ξάνθης το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο εκσυγχρονίζεται με ταχύτατους ρυθμούς. Συγκεκριμένα, υπάρχει πλήρης ψηφικοποίηση στο σύνολο του δικτύου του Νομού, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να αξιοποιούν υπηρεσίες όπως αναγνώριση κλήσης, εκτροπής κλήσης, φωνητικό ταχυδρομείο, αναμονή κλήσης κλπ.

Αναφορικά με τα τηλεφωνικά κέντρα, αυτά καλύπτουν το 87,25% της εγκατεστημένης χωρητικότητας του Νομού όσον αφορά τις γραμμές P&N και το 85,80% της εγκατεστημένης χωρητικότητας όσον αφορά τις γραμμές ISDN.

Η μηνιαία ζήτηση σε γραμμές PSTN είναι 140 συνδέσεις και η αναλογία ανέρχεται σε 78% για τις οικιακές συνδέσεις και σε 22% για τις επαγγελματικές συνδέσεις ενώ σε γραμμές ISDN η μηνιαία ζήτηση είναι 40 συνδέσεις και η αναλογία ανέρχεται σε 33% για τις οικιακές συνδέσεις και σε 67% για επαγγελματικές συνδέσεις.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι είναι δυνατή η πρόσβαση στο διαδίκτυο (INTERNET) σε όλο το Νομό και προσφέρονται δυνατότητες ευρυζωνικής σύνδεσης (ADSL) μόνο στην έδρα του Νομού προς το παρόν, με προοπτική όμως επέκτασης στο μεγαλύτερο μέρος του Νομού.

Οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις των συνδρομητών (κυρίως των επαγγελματιών) αναφορικά με τις τηλεφωνικές γραμμές προηγμένης τεχνολογίας για την μεταφορά υψηλών ταχυτήτων δεδομένων καλύπτεται στο Νομό από τα δίκτυα HELLASPACK, HELLASCOM ATM ή ψηφιακά κυκλώματα. Οι χρήστες τους είναι κυρίως τράπεζες και μεγάλες επιχειρήσεις αλλά και ελεύθεροι επαγγελματίες που είναι σε θέση να γνωρίζουν τις νέες τεχνολογίες και επιθυμούν την αναβάθμιση του δικτύου τους προκειμένου να γίνουν πιο ανταγωνιστικές.

3.5 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ (ΤΩΝ) Κ.Π.Σ. ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ (ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ, ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ)

Ο Νομός Ξάνθης είναι ένας Νομός με εξαιρετικό φυσικό πλούτο, με πολύ καλή γεωγραφία για μια σύγχρονη ανάπτυξη, με υπεραρκετούς υδάτινους πόρους και με πλεονεκτική γεωγραφική θέση. Η αξιοποίηση όλων αυτών των φυσικών πλεονεκτημάτων αποτελεί κύριο μέλημα τόσο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ξάνθης όσο και της ευρύτερης περιφέρειας.

Συγκεκριμένα, προς αυτή την κατεύθυνση για την περίοδο 2001-2006 ολοκληρώθηκαν τα εξής:

Πίνακας 31: Έργα με προϋπολογισμό πάνω από 500.000,00 €

Επισκευή και εξοπλισμός προβλήτας του Αλιευτικού Λιμένα Π. Λάγους	558.318,41
Μελέτες και έργα προστασίας, αποκατάστασης, αξιοποίησης, παραδοσιακού οικισμού Αβδήρων.	556.572,27
Συντήρηση βελτίωση Επαρχ. Οδών Ν. Ξάνθης και απαλλοτριώσεις	826.965,06
Αποπεράτωση 10ου Δημοτικού Σχολείου	524.889,59
Βελτίωση τμήματος της αριθμ. επ. οδού από Χ.Θ.2±00 μέχρι Σάτρες Ν. Ξάνθης κατασκευή γέφυρας με προσβάσεις	748.349,22
Διάνοιξη τμημάτων οδού Δημαρίου - Ελληνοβουλγαρικών συνόρων	522.307,46
Κατασκευή Δημοτικού Σχολείου Κενταύρου	1.025.636,61
Κατασκευή τμημάτων επ. οδού Ν.9 από διασταύρωση με επ. οδό Ν.3 μέχρι Άβατο	2.240.100,22
Μελέτη κατασκευή ιχθυογεννητικού σταθμού ευρύαλων ψαριών στη Βιστωνίδα Ν. Ξάνθης	995.160,30
Βελτίωση τμήματος της αρ. Ι Επ. οδού από Ξάνθη εως	1.651.969,38
Εκσυγχρονισμός αλιευτικού καταφυγίου Αβδήρων	1.609.543,54
Επέκταση και διαμόρφωση υπαρχουσών αιθουσών	529.086,68
Βελτίωση της Επαρχιακής οδού Ν 8 (Παράκαμψη βαφείκων	2.277.779,27
Βελτίωση τμήματος της αριθμ. 3 Επαρχ.οδού από Ξάνθη	3.251.372,78
ΣΥΝΟΛΟ	17.318.050,79

Πίνακας 32: Έργα με προϋπολογισμό από 100.000,00 € έως 500.000,00 €

Αποκατάσταση ζημιών στο αρδευτικό δίκτυο Θαλασσιάς - Κρεμαστής	100.000,00
Κατασκευή αγροτικού δρόμου Κιτίκιο - Λατομείο - Φίλια	110.000,00
Διερεύνηση δυνατοτήτων κατασκευής και σκοπιμότητας του έργου 'Εμπλουτισμός & άρδευση πεδιάδας Ξάνθης' (Δ.Π.Θ) Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και οικονομική σκοπιμότητα του έργου	171.688,92
Εξυγίανση εδάφους θεμελίωσης προβλήτας αλιευτικού λιμένα Λάγους	184.886,00
Κατασκευή οδού Σμίνθης - Χρυσού	124.836,39

Οικολογικό - βιολογικό ίεουρίπ Λάγους	107.040,35
Ανακατασκευή οδού Ξάνθης - Γλαύκης (εντός Γλαύκης)	132.062,00
Ερευνα για την ανάπτυξη Αγροτικών Ορεινών Περιοχών Ν. Ξάνθης η περίπτωση κατασκευής ταμιευτήρα στον χείμαρρο Κομψάτο Ν. Ξάνθης	119.618,38
Κάλυψη ίδιας συμμετοχής και ίδιων Κεφαλαίων της Ν.Α σε Κοινοτικές πρωτοβουλίες και σε Ν.Π μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.	145.000,00
Καταπολέμηση κουνουπιών	100.000,00
Κατασκευή γηπέδου Εχίνου	269.646,00
Επέκταση οού & 1 Ιου Νηπιαγωγείων	279.275,98
Αποκατάσταση επικίνδυνων σημείων του επαρχιακού κλπ οδικού δικτύου Ν. Ξάνθης - Βελτίωση τμήματος της οδού Μυρωδάτου - Παραλία Μυρωδάτου	148.146,64
Παράλληλα έργα Λαμπρινού τμήματος Πετροχωρίου Ν. Ξάνθης	411.811,00
Αποκατάσταση ζημιών στο οδικό δίκτυο (Θεομηνίες) - Ε.Ο. Αρ10 Εχίνου - Σατρών	139.201,27
Αποκατάσταση ζημιών στο οδικό δίκτυο (Θεομηνίες) - Ε.Ο. Αρ.Π1 προς Θέρμες	199.748,36
Κατασκευή τοίχων αντιστήριξης στην Ε.Ο. 11	160.374,22
Άρση της επικινδυνότητας της υπ. αρ. 55 Εθν. Οδού Ξάνθης - Εχίνου Συνόρων	119.941,79
Συντήρηση Ε.Ο. Μαγγάνων - Ερασμίου και Ξάνθης - Ωραίου	150.000,00
Βελτίωση συνθηκών άρδευσης και Εξοικονόμησης υδάτινου δυναμικού Εχίνου Μελιβοίων Ν. Ξάνθης	493.829,52
ΣΥΝΟΛΟ	3.667.106,82

ΕΡΓΑ ΜΕ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΤΩΝ 100.000 €

Κατά την περίοδο 2001-2004 εκτελέστηκαν επίσης πολλά μικρά έργα συνολικού προϋπολογισμού 6.226.118,49 €

Το έτος 2005 εκτελούνται από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση έργα συνολικού προϋπολογισμού 34.239.471,68 €.

Πίνακας 33: Έργα με προϋπολογισμό μικρότερο των 100.000,00 €

ΤΟΜΕΑΣ	Προϋπολογισμός σε ευρώ
Αντιπλημμυρικά	992.644,07
Γεωργία	7.303.518,33
Δημόσια Διοίκηση	757.420,00
Αναπλάσεις	1.336.661,00
Εγχειοβελτιωτικά	2.100.923,38
Εκπαίδευση	9.264.583,01
Μελέτες	1.678.104,91
Συγκοινωνιακά	6.447.463,90
Διάφορα	1.311.958,89
Υγεία	884.038,53

Τουρισμός — Μουσεία -Μνημεία	2.162.155,66
ΣΥΝΟΛΟ	34.239.471,68

Τα έργα αυτά χρηματοδοτούνται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και σε μικρότερο ποσοστό από ίδια κεφάλαια του κράτους μέσω των αντίστοιχων Υπουργείων.

Επίσης, η διάνοιξη του κάθετου άξονα Ξάνθης-Εχίνου-Φιλιππούπολης, είναι ένα έργο ανταγωνιστικό, με τεράστια στρατηγική και οικονομική σημασία για την περιοχή συνολικού μήκους 160 χιλιομέτρων. Πρόκειται για το συντομότερο σε μήκος κάθετο οδικό άξονα προς Φιλιππούπολη, που θα βοηθήσει όλη τη Βόρεια Ελλάδα να αξιοποιήσει τον ζωτικό οικονομικό χώρο των Βαλκανίων.

Ο άξονας αυτός κατευθύνεται προς την καρδιά της Βουλγαρίας και από εκεί προς όλα τα μεγάλα αστικά και οικονομικά κέντρα της, προς τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και των χωρών της παρευξείνιας συνεργασίας και προς τα βασικά αστικά και οικονομικά κέντρα της Ρουμανίας, δίνοντας τη δυνατότητα στο Νομό Ξάνθης να αναπτυχθεί ως κέντρο διέλευσης.

3.6 ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Το Αναθεωρημένο Πρόγραμμα INTERREG III A — PHARE CBS Ελλάδα - Βουλγαρία 2000-2006 εγκρίθηκε στις 23/12/2004, σύμφωνα με την αριθ. 0(2004) 5658 απόφαση.

Οι συνολικοί πόροι του Προγράμματος ανέρχονται σε 268.655.496€. Η χρηματοδοτική συμμετοχή του Ε.Τ.Π.Α. ανέρχεται σε 186.095.123€.

Οι απαιτούμενοι εθνικοί πόροι ανέρχονται σε 82.560.373€

-Οι επιλέξιμες περιοχές εφαρμογής του Προγράμματος είναι:

Για την Ελλάδα: Οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας — Θράκης (Νομοί Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου) και Κεντρικής Μακεδονίας (Νομοί Θεσσαλονίκης και Σερρών)

Για την Βουλγαρία: Οι επαρχίες Blagoevgrad, Smolian, Kardjali, Haskovo.

-Στόχοι του Προγράμματος είναι:

Η άρση της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της περιοχής

Η οικονομική ανάπτυξη και προώθηση της απασχόλησης

Η λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιδράσεων / επιπτώσεων.

3.7 ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ.

Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις στο Νομό Ξάνθης είναι τα παρακάτω σενάρια ανάπτυξης που γίνονται και έχουν γίνει για το 2006.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί για το Νομό και η έλλειψη πηγών χρηματοδότησης και κινήτρων η οποία σε συνδυασμό με την ανεπαρκή, συχνά, διαχείριση των αναπτυξιακών προγραμμάτων εντείνει το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας.

Επίσης, πρόβλημα μείζονος σημασίας για κάθε νέο επιχειρηματία αποτελεί η μη δυνατή χρηματοδότηση από τα διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας καθώς κατά την έναρξη της δραστηριότητάς του, δεν έχει συνήθως τα απαραίτητα οικονομικά στοιχεία που ζητούν αυτά ως εξασφαλίσεις για την χορήγηση του δανείου.

Τα τελευταία έτη, με την απελευθέρωση της καταναλωτικής πίστης και την πτώση των επιτοκίων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας λόγω του συνεχώς αυξανόμενου ανταγωνισμού, παρατηρείται ένας ανεξέλεγκτος δανεισμός άνευ προηγουμένου, με αποτέλεσμα τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρηματίες να είναι υπερχρεωμένοι.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΤΕΙΡΕΣΙΑ Α.Ε. για τον Νομό της Ξάνθης οι ακάλυπτες επιταγές για το έτος 2004 κυμάνθηκαν από 0,57-261 εκατ. ευρώ με την μεγαλύτερη συγκέντρωση να παρατηρείται στο Δ τρίμηνο. Αναφορικά με το έτος 2005, οι ακάλυπτες επιταγές διαμορφώθηκαν στα 1,21 εκατ. Ευρώ για το Α' τρίμηνο και στα 0,85 εκατ. Ευρώ για το Β' τρίμηνο.

Όσον αφορά τις διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές για το έτος 2004 κυμάνθηκαν από 0,18-0,32 εκατ. Ευρώ με την μεγαλύτερη συγκέντρωση να παρατηρείται κατά το Α' και Β' τρίμηνο με ελάχιστη διαφορά μεταξύ τους. Το Α' τρίμηνο του 2005 ο όγκος των διαμαρτυρημένων συναλλαγματικών διαμορφώθηκε στα 0,38 εκατ. Ευρώ ενώ στο Β' τρίμηνο διαμορφώθηκε στα 0,26 εκατ. Ευρώ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Όσον αφορά τα προβλήματα υποδομών της περιοχής μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής:

- Έλλειψη υποδομών μεταφοράς εμπορευμάτων και ενέργειας
- Έλλειψη επαρκούς οδικού δικτύου προς τον ορεινό όγκο
- Έλλειψη υποδομών σε ευρωζωνικά δίκτυα, τηλεπικοινωνίες
- Το απαρχαιωμένο σιδηροδρομικό δίκτυο
- Η έλλειψη υποδομών στα εθνικά οδικά δίκτυα που καθιστά το κόστος μεταφοράς και διανομής του προϊόντος πολύ υψηλό.
- Η έλλειψη σε κτιριακές υποδομές και εξοπλισμό

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΘΕΣΜΙΚΑ / ΝΟΜΙΚΑ

Τα σημαντικότερα προβλήματα του θεσμικού περιβάλλοντος όπως εντοπίζονται και καταγράφονται από τις επιχειρήσεις της Β. Ελλάδος έχουν ως εξής:

- Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές των επιχειρήσεων
- Υψηλές ασφαλιστικές εισφορές
- Απουσία μακροχρόνιου σταθερού φορολογικού πλαισίου
- Αναποτελεσματική αντιμετώπιση του αθέμιτου ανταγωνισμού
- Πολυνομία φορολογικού πλαισίου
- Καθυστερήσεις και πολυπλοκότητα συναλλαγών με τη δημόσια διοίκηση
- Πολύπλοκες διαδικασίες διεκπεραίωσης φορολογικών Θεμάτων
- Αναποτελεσματική αντιμετώπιση της παραοικονομίας
- Δυσκολία εξεύρεσης και προσέλκυσης εργαζομένων με εξειδικευμένες δεξιότητες / ειδικότητες.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Προβλήματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος που καταγράφονται στον Νομό Ξάνθης είναι τα ακόλουθα:

- Η μη συμμόρφωση των επιχειρήσεων με μεθόδους παραγωγής και απομάκρυνσης των λυμάτων, φιλικές προς το περιβάλλον.
- Η έλλειψη ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού αξιοποίησης, προστασίας και προβολής του φυσικού πλούτου.
- Το μειωμένο ενδιαφέρον των επιχειρήσεων για έρευνα και ανάπτυξη

-Η έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών και μεθόδων κατάρτισης και εκπαίδευσης

-Η αδυναμία εφαρμογής στοχευμένων σεμιναρίων κατάρτισης που συνδέονται με την τοπική οικονομία

-Η έλλειψη μεγάλων επενδύσεων, ώστε να εξασφαλιστεί η παραμονή του ενεργού εργατικού δυναμικού στην περιοχή.

-Η έλλειψη ενημέρωσης, οργάνωσης και συντονισμού των αντίστοιχων φορέων στις υπό ένταξη γειτονικές χώρες.

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Οι προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης του Νομού είναι μεγάλες. Ο τόπος έχει όλα τα φυσικά εκείνα πλεονεκτήματα για να ευημερήσει και να εκτιναχθεί αναπτυξιακά.

Ο σχεδιασμός για την ανάπτυξη του Νομού, πρέπει να έχει σαν στόχο την ισορροπημένη ανά τομέα απασχόληση, την συγκράτηση του πληθυσμού, την διασύνδεση της οικονομίας με ντόπιους ανθρώπινους και πλουτοπαραγωγικούς πόρους.

Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Σηματοδοτείται πλέον η ανάγκη επαναπροσδιορισμού των επιδιώξεών μας με βάση τον δικό μας δυναμισμό τους ντόπιους πόρους και την γεωγραφική μας θέση. Το άνοιγμα των οικονομιών των Βαλκανίων και Παρευξείνιων Χωρών παρουσιάζεται σήμερα σα μια ευκαιρία απόκτησης «ζωτικού χώρου» από τις ελληνικές επιχειρήσεις και πρωταρχικά από τις επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας.

Μέσα από αυτή την οπτική «διείσδυσης» επιδιώκουμε: την μεγέθυνση της αγοράς για τα ελληνικά προϊόντα, την μεταφορά τεχνογνωσίας, έρευνας σύγχρονου εξοπλισμού στις ΒΙ.ΠΕ.Χ. τη βελτίωση της δικής μας ανταγωνιστικότητας.

ΓΕΩΘΕΡΜΙΑ

Ο Νομός μας έχει να παρουσιάσει δύο (2) από τα πιο σημαντικά πεδία γεωθερμικής ενέργειας της χώρας μας.

Για την εκμετάλλευση προστασία και διαχείριση τους, προτείνεται η ίδρυση ενός ενδιάμεσου φορέα ομαδοποιημένης δράσης διαχείρισης των γεωθερμικών πεδίων του Νομού Ξάνθης, με προτεινόμενη μορφή του την ανώνυμη εταιρία και χρηματοδότηση από την συμμετοχή των φορέων και προγράμματα της.

Ε.Ε.

Σκοπός του φορέα θα είναι η μελέτη των δυνατοτήτων αξιοποίησης της γεωθερμίας, η χωροθέτηση των δράσεων, η κατασκευή των υποδομών αξιοποίησης, η προστασία των πεδίων, η διαχείριση των πεδίων χωρίς να θιγούν τα υφιστάμενα δικαιώματα και η αξιοποίησή τους, με συμμετοχή του τελικού αποδέκτη.

Στοχεύουμε έτσι να συμβάλουμε αποφασιστικά όχι μόνο στην εκμετάλλευση των πεδίων, αλλά και στην συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού, διασφαλίζοντας την προοπτική συνεργασίας του, δημιουργώντας ολοκληρωμένη παρέμβαση με άμεσα θετικά αποτελέσματα στο εισόδημα και την απασχόληση.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Με δεδομένη την μεγάλη ανεργία σχεδιάζεται και υλοποιείται «Τοπική Πρωτοβουλία Απασχόλησης» με στόχο την αύξηση των θέσεων εργασίας και τη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στο κομμάτι του πληθυσμού που είναι αποκλεισμένο από την αγορά εργασίας.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα και ειδικά του τουρισμού, με την εκμετάλλευση των αρχαιολογικών χώρων, των οικοσυστημάτων, των ορεινών όγκων, των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς δρομολογείται με συντονισμένες παρεμβάσεις σε επίπεδο δομών, υποδομών και με μια εκστρατεία προβολής.

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΗΓΜΕΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Στόχος πρέπει να είναι στην εγκατάσταση επιχειρήσεων προηγμένης τεχνολογίας και έρευνας που έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν με το πλούσιο ανθρώπινο δυναμικό της Πολυτεχνικής Σχολής. Επίσης η ίδρυση Τεχνολογικού Πάρκου, με ειδικό φορολογικό καθεστώς. Η δημιουργία υποδομών με την εγκατάσταση σειράς σχολών ώστε να συγκρατηθεί ή και να αυξηθεί το ανθρώπινο δυναμικό.

Η ΠΛΗΡΗΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΟΥΣΙΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Το 1999 για πρώτη φορά με καθυστέρηση 10 ετών, η Νομαρχία Ξάνθης ξεκίνησε την εκμετάλλευση των πλούσιων υδάτινων πόρων με διπλό στόχο, την προστασία του περιβάλλοντος από την απερίμωση και ταυτόχρονα την άρδευση της.

Δρομολόγησε την μελέτη - κατασκευή του μεγαλύτερου έργου στην ιστορία της Ξάνθης, της μεταφοράς νερού με κλειστούς αγωγούς για την αντιμετώπιση της υφαλμύρωσης και την άρδευση (αντικατάσταση γεωτρήσεων) σε όλη την πεδιάδα της Ξάνθης.

- Δύο φράγματα στον Κομψάτο (περιοχή Εχίνου) προϋπολογισμού 1 δις χωρητικότητας περίπου 400.000 κ.μ. νερού.
- Φράγμα στον χείμαρο Κιμμερίων χωρητικότητας 3.700.000 κ.μ. νερού, προϋπολογισμού 3 δις. (χωρίς το δίκτυο άρδευσης)
- Έργα εμπλουτισμού σε διάφορα σημεία.

Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΞΑΝΘΗΣ - ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΗΣ

Ο κάθετος άξονας Ξάνθης-Εχίνου-Φιλιππούπολης, είναι ένα έργο ανταγωνιστικό, με τεράστια στρατηγική και οικονομική σημασία για την περιοχή συνολικού μήκους 160 χιλιομέτρων. Πρόκειται για το συντομότερο σε μήκος κάθετο οδικό άξονα προς Φιλιππούπολη, που θα βοηθήσει όλη τη Βόρεια Ελλάδα να αξιοποιήσει τον ζωτικό οικονομικό χώρο των Βαλκανίων.

Κατευθύνεται προς την καρδιά της Βουλγαρίας και από εκεί προς όλα τα μεγάλα αστικά και οικονομικά κέντρα της, προς τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας και των χωρών της παρευξείνιας συνεργασίας και προς τα βασικά αστικά και οικονομικά κέντρα της Ρουμανίας, δίνοντας τη δυνατότητα στο Ν. Ξάνθης να αναπτυχθεί ως κέντρο διελεύσεως.

Έργα άμεσης προτεραιότητας

Για την πρόοδο και ανάδειξη του νομού έχει ήδη ξεκινήσει με τη σταθερή πορεία προς την υλοποίηση των έργων άμεσης προτεραιότητας. Τα έργα αυτά μπορεί να αλλάξουν τα δεδομένα και θα γίνουν οι βάσεις όπου θα στηριχθεί ολόκληρο το σχέδιο δράσης το οποίο θα αποτελέσει σημείο αναφοράς και «ακρογωνιαίο λίθο», για την μελλοντική ανάπτυξη του νομού.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΝΕΡΟΥ, ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΡΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΔΙΑΔΑΣ ΞΑΝΘΗΣ (ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΟ ΕΡΓΟ)

Το έργο του εμπλουτισμού και άρδευσης της πεδιάδας Ξάνθης, αφορά τη μεταφορά νερού για άρδευση σε πρώτη φάση 142.000 στρεμμάτων, με υπόγειο σωληνωτό σύστημα αγωγών και με επέκταση στα 242.000 στρέμματα. Θα πραγματοποιείται μεταφορά νερού από το φράγμα υδροληψίας στη γέφυρα του Νέστου, με εκμετάλλευση των διαθέσιμων υδάτων του ποταμού Νέστου και των φραγμάτων Θησαυρού και Πλατανόβρυσης.

Το σχετικό δίκτυο θα αποτελείται από κλειστούς αγωγούς και θα εμπλουτίσει ελεγχόμενα τον υδροφόρο ορίζοντα.

Με συμπληρωματική βοήθεια από αντλιοστάσιο η παροχή του δίδυμου αγωγού, θα καλύψει τις ανάγκες άρδευσης, 242.000 στρεμμάτων. Με χωριστό δίκτυο αρδεύονται άλλα 100.000 στρέμματα. Συνολικά 342.000 στρέμματα.

Η σημασία του έργου είναι τεράστια και ίσως είναι το πλέον αξιόλογο στη χώρα. Είναι δε απόλυτης προτεραιότητας έναντι όλων των έργων του Νομού και της περιοχής και απόλυτης ανάγκης για την βιωσιμότητα του αγροτικού χώρου και του πρωτογενούς τομέα διότι θα συμβάλλει στην αποκατάσταση του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα στην πεδιάδα Ξάνθης.

Καθώς η περιοχή είναι κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος αγροτική, η έλλειψη αρδευτικού δικτύου ανάγκασε τους αγρότες της περιοχής, να αντλούν νερό από υπόγειους υδροφορείς με πολυέξοδες γεωτρήσεις. Επιπλέον η αναγκαστική υπεράντληση έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα, με κυριότερα την υφαλμύρωση του υπόγειου υδροφορέα έως την ενδοχώρα, λόγω εισβολής του θαλάσσιου ύδατος σε αυτόν την ανατροπή της ισορροπίας και τη σταδιακή υποβάθμιση της παραγωγικότητας του εδάφους, η οποία εάν δεν ληφθούν μέτρα, θα έχει σαν αποτέλεσμα την πληθυσμιακή συρρίκνωση και την ερήμωση της πεδιάδας.

Από πόρους της Νομαρχίας και το πρόγραμμα ΚΑΠ 1999-2000 χρηματοδοτήθηκε και εκπονήθηκε η προκαταρκτική μελέτη (επίπεδο πλήρους μελέτης με διαστασιολόγηση, κοστολόγηση και τεύχη δημοπράτησης), από τον Τομέα των Υδραυλικών του Δ.Π.Θ..

Η προ μελέτη έχει ήδη ολοκληρωθεί. Το συνολικό κόστος του έργου (Α' φάση) ανέρχεται στα 20 δις δρχ. και είναι το υποδιπλάσιο των συνήθων αρδευτικών (περίπου το 1/3). Εως την ολοκλήρωσή της Β φάσης θα φθάσει τα 28 δις και συνολικά στα 35 δις περίπου.

Το έργο είναι πιλοτικό και ιδιαίτερα σημαντικό για την αγροτική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία του Νομού.

Η οριστική μελέτη του έργου βρίσκεται σε εξέλιξη και στους προσεχείς μήνες θα έχει ολοκληρωθεί.

ΑΜΕΣΗ ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ ΚΑΘΕΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΞΑΝΘΗΣ ΕΛΛΗΝΟ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ

Ο κάθετος άξονας της Ξάνθης βρίσκεται στο μέσον των δύο υφιστάμενων συνοριακών σταθμών Προμαχώνα και Ορμενίου και στο ίδιο γεωγραφικό μήκος με την δεύτερη σε πληθυσμό πόλη Πλόβντιβ (Φιλιπούπολη) της Βουλγαρίας.

Είναι ο πλέον ανταγωνιστικός και στρατηγικός οικονομικά κάθετος άξονας, με μήκος 160 χιλιόμετρα.

Η άμεση διάνοιξη του κάθετου άξονα είναι έργο μεγάλης στρατηγικής και οικονομικής σημασίας όχι μόνο για την Ξάνθη, αλλά για όλη την Ανατολική Μακεδονία Θράκη, λόγω της θέσεώς του, της σύντομης διαδρομής και της ύπαρξης αγορών 80 εκατομ. ανθρώπων σε ακτίνα 1000 χλμ. του κομβικού της σημείου.

Πρόκειται για έργο καίριας και καθοριστικής σημασίας, με πολλαπλή ωφελιμότητα. Θα υπάρξουν τεράστιες αναπτυξιακές δυνατότητες σε όλους τους τομείς. Οι επενδύσεις στο βιομηχανικό τομέα θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα και θα βελτιώσουν την ποιότητα παραγωγής. Ο τομέας του τουρισμού θα αναβαθμιστεί, δημιουργώντας έτσι καινούρια δεδομένα για την ανάπτυξη που θα επέλθει, στις περί τον άξονα περιοχές καθώς και στην βελτίωση των ανθρωπίνων σχέσεων μεταξύ των γειτονικών λαών.

Η χρηματοδότηση του κάθετου άξονα θα γίνει από τα τομεακά προγράμματα του υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.

Για τον κάθετο άξονα Ξάνθη — Εχίνος - Ελληνοβουλγαρικά σύνορα — Rountozem - Φιλιπούπολη ανατέθηκε η εκπόνηση δύο μελετών με προϋπολογισμό 1.350.000.000 δρχ. από το εθνικό σκέλος.

Η πρώτη αφορά τις χιλιομετρικές θέσεις των τελευταίων 10.700 μέτρων από τα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα προς την Ελληνική πλευρά, τα οποία είναι αδιάνοικτα. Η μελέτη έχει ολοκληρωθεί στο σύνολό της εκτός από τις γεωτεχνικές εργασίες των τελευταίων 8 χλμ. περίπου. Η Νομαρχία Ξάνθης έχει αναλάβει και την κατασκευή μιας πρώτης απλής διάνοιξης (Την οποία πραγματοποίησε). Στο υπόλοιπο τμήμα των 3 χλμ. από τη θέση 10700-8000 έως το χωριό Δημάριο ολοκληρώνονται και οι γεωτεχνικές εργασίες και υπάρχει πλήρης σχεδόν ωριμότητα ένταξης.

Η δεύτερη αφορά το τμήμα από τη ΧΘ 15+500-ΧΘ 20+200 και έχει ανατεθεί πρόσφατα έναντι του ποσού των 450.000.000 δρχ.

Η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου «Κάθετος Αξονας Ξάνθης-Βουλγαρίας, Τμήμα διασταύρωση προς Κοτύλη-Δη μάριο-Σύνορα» εγκρίθηκε από το Νομαρχιακό Συμβούλιο που συνεδρίασε στις 8 Ιουλίου 1999.

Ήδη δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ η σύσταση τελωνείου Β τάξης στο νομό Ξάνθης.

Η χρηματοδότηση του έργου γίνεται από το INTERREG III με αρχικό προϋπολογισμό 15 δις.

ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ

Σημαντική είναι η δραστηριοποίηση της Νομαρχίας που σκοπό έχει την αλλαγή του σκηνικού στο θέμα των αναδασμών. Το (2005) έχουν ολοκληρωθεί αναδασμοί σε έκταση 215.400 στρεμμάτων, είναι σε εξέλιξη αναδασμοί σε έκταση 149.500 στρεμμάτων (Γενισέας 35.000 στρ , Πηγαδίων 12.000 στρ Συδινής 8.500 στρ, Αβάτου 15.500 στρ, Μαγγάνων 20.000 στρ Πολυσίτου 16.000 στρ.Ερασμίου 31.500 και Κουτσού 11.000) και προγραμματίζονται οι αναδασμοί σε έκταση 24.400 στρεμμάτων (Ν. Κεσσάνης 14.000 και Σουνίου 10.400).

Οι εκτελεσθέντες αναδασμοί ανέρχονται στο 70,6 % της γεωργικής γης.

ΔΑΣΗ - ΑΛΙΕΙΑ

Ο φυσικός πλούτος του νομού Ξάνθης αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα πλεονεκτήματα, που με σωστή ανάδειξη, προβολή και ένα προσεκτικό σχεδιασμό, μπορεί να αποτελέσει έναν από τους πρώτους οικονομικούς πόρους της περιοχής.

1. Προστασία περιαστικού δάσους Ξάνθης
2. Μελέτη και κατασκευή Ιχθυογεννητικού Σταθμού ευρύαλων ψαριών στην Βιστωνίδα Ν. Ξάνθης
3. Αποκατάσταση ενίσχυση αναχώματος τάφρου διαχείμανσης Βιστωνίδας
4. Εκσυγχρονισμός κύριου εισοδευτικού στομίου Βιστωνίδας
5. Αποκατάσταση ζημιών στη σκάλα γριβαδίων στη Βιστωνίδα
6. Βελτίωση ανακύκλωσης του νερού της τάφρου διαχείμανσης Βιστωνίδας
7. Προμήθεια και εγκατάσταση δικτύων προστασίας και οξυγονωτών στα ιχθυοτροφεία Βιστωνίδας και Λάφρας Λαφρούδας.
8. Εκσυγχρονισμός αλιευτικού καταφυγίου Αβδήρων (στάδιο ολοκλήρωσης)

ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η βελτίωση της άρδευσης και συγχρόνως η προστασία του περιβάλλοντος είναι ένα από τα σημεία της Ξάνθης.

1. Κατασκευή φράγματος Εχίνου (Σύστημα χειμάρρων Σακαρέματος - Ποταμάκι
2. Αρδευτικό Μελιβοίων - Εχίνου (ολοκληρώθηκε)
3. Μελέτη αντιπλημμυρικής προστασίας (Χρύσα - Στρατόπεδα) (Β Φάση)
4. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα από διάφυγα (Ζ) περιοχής Ευλάλου - Αβάτου - Π. Ερασμίου
5. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Κουτσού
6. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Δεκάρχου
7. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Αβάτου
8. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Μυρωδάτου
9. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Μαγγάνων
10. Εμπλουτισμός υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα περιοχής Ερασμίου
11. Αντιπλημμυρική προστασία περιοχής οικισμών Εξοχής - Κυψέλης - Μέλισσας
12. Αντιπλημμυρική προστασία χειμάρου Αγίας Παρασκευής Κιμμερίων
13. Εκτέλεση γεωτρήσεων στο οικοπέδο του 2ου και 3ου ΤΕΕ Ξάνθης
14. Κατασκευή αντιπλημμυρικού σαρζανέτ στο χείμαρρο Κιμμερίων (περιοχή εργοστάσιο καλωδίων)
15. Ανόρυξη γεωτρήσεων σε Ζουμπούλι, Στήριγμα, Κίρρα, Κοτάνη, Πίλημα, Ανω Θέρμες, Μέδουσα για τον εμπλουτισμό ποτιστρών σε βοσκοτόπια
16. Κατασκευή ποτίστρας και υδρομάστευση πηγής στην περιοχή Κατσίκας Σουνίου
17. Αντικατάσταση εξοπλισμού αρδευτικής γεώτρησης Αυξεντίου. Αξιοποίηση γεώτρησης σχολικού συγκροτήματος Δ.Δ. Γλαύκης του Δήμου Μύκης
18. Εξοπλισμός αρδευτικής γεώτρησης Δρυμιάς
19. Βελτίωση όξινων εδαφών Ν. Ξάνθης
20. Επισκευή νοτίου αναχώματος Βιστωνίδας
21. Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών αγροτικού χώρου Ν. Ξάνθης
22. Προστασία περιβάλλοντος χώρου οικισμού Κουτσού- παροχέτευση ομβρίων
23. Κατασκευή γέφυρας Λευκόπετρας - Αντιπλημμυρική προστασία
24. Διάνοιξη αντιπλημμυρικής τάφρου Σουνίου (εκτελείται)

25. Αποκατάσταση καναλέτων στο τμήμα Κυψέλης
26. Αποκατάσταση λειτουργίας τάφρων Δεκάρχου, Ολβίου, Μαγγάνων, Δάφνης, Ερασμίου, Τοξοτών
27. Αποκατάσταση ζημιών στο αρδευτικό δίκτυο Θαλασσιάς- Κρεμαστής κατασκευή γέφυρας στην Κοσμητή
28. Αποκατάσταση ζημιών στην τάφρο του Βανιάνου - κατασκευή γέφυρας και διευθέτηση της τάφρου
29. Διερεύνηση δυνατοτήτων κατασκευής και σκοπιμότητας του έργου «Εμπλουτισμός και άρδευση πεδιάδας Ξάνθης» ΑΠΘ (προμελέτη αρδευτικού πεδιάδος)
30. Διερεύνηση σκοπιμοτήτων φράγματος Κιμμερίων και μικρών φραγμάτων (στην ορεινή περιοχή της κοιλάδας Κομψάτου) ΔΠΘ
31. Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου «Ανόρυξη αξιοποίηση υδρογεωτρήσεων άρδευσης στην ημιπεδινή περιοχή Κοινότητας Σελέρου Ν. Ξάνθης»
32. Επανεπένδυση διωρύγων αρδευτικού δικτύου Θαλασσιάς Κρεμαστής
33. Αντιπλημμυρικά έργα οικισμών κοινότητας Σελέρου
34. Στράγγιση και αντιπλημμυρική προστασία
35. Ανόρυξη και αξιοποίηση αρδευτικών γεωτρήσεων

ΛΙΜΕΝΙΚΑ

Με την προοπτική ότι το λιμάνι του Πόρτο Λάγος, θα αποτελέσει στο μέλλον, κόμβο με ιδιαίτερα αυξημένη εμπορική δραστηριότητα, ο Ν. Ξάνθης βάζει τις «βάσεις», με έργα υποδομής και αναβάθμισης. Οι παρεμβάσεις έχουν να κάνουν τόσο με το λιμένα όσο και με τις γύρω περιοχές που παρουσιάζουν αλιευτικό ενδιαφέρον.

1. Εκσυγχρονισμός αλιευτικού καταφυγίου Αβδήρων (ολοκληρώθηκε)
2. Κατασκευή μαρίνας σκαφών στο Λιμάνι Λάγους (ολοκληρώθηκε)
3. Επισκευή και εξοπλισμός προβλήτας του αλιευτικού Λιμένα Λάγους (ολοκληρώθηκε).

ΥΓΕΙΑ - ΠΡΟΝΟΙΑ

Τα έργα και οι παρεμβάσεις και σ' αυτόν τον τομέα που κρίνεται ιδιαίτερα ευαίσθητα, αφού είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ποιότητα των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων του νομού. Τα έργα αφορούν κυρίως την δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων προκειμένου να εξασφαλιστεί όσο το δυνατόν καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους:

1. Επισκευές ΚΑΠΗ Ν. Κεσσάνης
2. Κατασκευή κτηνιατρικού κέντρου Αβάτου και αποπεράτωση περιφράξης αυτού
3. Εξωτερικές και Εσωτερικές επεμβάσεις στο κτίριο της Νομαρχίας για την εξυπηρέτηση των Α.Μ.Ε.Α.
4. Επισκευές κτιρίου γηροκομείου «ο Μέγας Βασίλειος»
5. Προώθηση θεμάτων που αφορούν τη σύγχρονη γυναίκα και την ισότητα των δύο φύλων με τη Νομαρχιακή Επιτροπή Ισότητας των δύο φύλων
6. Η κατασκευή 18 ημιαυτόνομων κατοικιών για άτομα με νοητική υστέρηση
7. Δημιουργία Πολυδύναμου Κέντρου Κοινωνικής υποστήριξης σε ακίνητο της Νομαρχίας (δίπλα στο Δασαρχείο).

ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ

1. Επέκταση δικτύου άρδευσης Φιλίων
2. Συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας των πόσιμων υδάτων του Νομού.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

1. Συντήρηση στέγης Νεοκλαστικών Κτισμάτων επί της Α. Δημητρίου
2. Κατασκευή Αστυνομικού Σταθμού Κοτύλης
3. Εγκατάσταση ανελκυστήρα στο Δικαστικό Μέγαρο Ξάνθης
4. Συνέχιση κατασκευής αίθουσας πολλαπλών χρήσεων Πηγαδίων.

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το άρτιο οδικό δίκτυο είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη και την ευημερία ενός τόπου, συνεπώς ένας ακόμα τομέας σημαντικών παρεμβάσεων. Στόχος είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη οδική σύνδεση όλων των περιοχών με την πρωτεύουσα του νομού αλλά και μεταξύ τους.

1. Βελτίωση τμήματος της αρ. 1 Επ. Ο. από Ξάνθη ως Κιμμέρια με ποδηλατόδρομο (ολοκληρώθηκε)
2. Βελτίωση οδού Λεύκης - Εξοχής - Δεκάρχου Ν. Ξάνθης (υλοποιείται)
3. (ολοκληρώθηκαν τα τμήματα Δεκάρχου - Κυψέλης, Λεύκης - Εθνικού)
4. Εγκατάσταση φωτεινών σηματοδοτών κόμβου Κιμμερίων
5. Κατασκευή γέφυρας στην εκκλησία Αγίας Παρασκευής Κιμμερίων
6. Βελτίωση βατότητας δρόμων οικισμού Γέρακα
7. Εργασίες οδοποιίας στο Οδικό δίκτυο Ν. Ξάνθης
8. Μελέτη διάνοιξης Επ. Οδού Σατρών - Τεμένους - Σουνίου (εκτελείται)
9. Μελέτη βελτίωσης της (Γέφυρα Πολυσίτου)
10. Μελέτη βελτίωσης της (Θαλασσιά-Εύλαλο) Μελέτη νέας διάνοιξης ανατολικής παράκαμψης πόλεως Ξάνθης προς Δράμα-Εχίνο
11. Συντήρηση Μαγγάνων - Ερασμίου και Ξάνθης - Ωραίου (τοποθέτηση προστατευτικής μπάρας).
12. Κατασκευή αγροτικού δρόμου Κιτίκιο - Λατομείο - Φίλια Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών αγροτικού χώρου Ν. Ξάνθης (Μυρωδάτο: μια γέφυρα, Ποταμιά: δύο γέφυρες, Μάνδρα: τρεις γέφυρες, Αβδηρα: μια γέφυρα, Βαφέικα: μια γέφυρα, Κυψέλη: μια γέφυρα, Γλαύκη: μια γέφυρα και ιφλανδική τάφος, Ωραίο: μια γέφυρα) (εκτελείται)
13. Κατασκευή τεχνικών σε αγροτικούς δρόμους οικισμού Πελεκητού
14. Βελτίωση αγροτικού δρόμου στον Κύκνο, κατασκευή τεχνικών
15. Κατασκευή γέφυρας Δημαρίου - Κοτύλης
16. Βελτίωση δρόμου Ξάνθης Πετεινού Διομήδειας Μαγικού
17. Κατασκευή πεζογέφυρας Σατρών
18. Αγροτική οδοποιία ορεινής περιοχής (Σάτρες, Μύκη, Κένταυρος, Ωραίο, Γιαλιστερό, Κιμμέρια, Πόρτα, Εχίνος, Μελίβοια, Καστανίτης, Κοτύλη, Γλαύκη, Λειβαδίτης, Σούνιο κλπ)
19. Κατασκευή εσωτερικού δρόμου Ισαίας
20. Διάνοιξη τμημάτων οδού Δημαρίου Ελληνοβουλγαρικών συνόρων (τμήμα Καθέτου Άξονα)
21. Ασφαλτόστρωση δρόμου Σιρόκου Στηρίγματος
22. Δρόμος Γλαύκης Πάχνης

23. Κατασκευή οδού Καρυόφυτο Δασικό χωριό (τμήμα Καρυόφυτο Λειβαδίτη) Ανακατασκευή δύο γεφυρών αγροτικής περιοχής Μαγγάνων (που καταστράφηκαν από πλημμύρες)
24. Διαμόρφωση και ασφαλιτοστρωση δρόμου Μάνταινας
25. Κατασκευή διαβάσεων στο χείμαρρο Κοτύλης Σήμανση Επαρχιακών και Κοινοτικών Οδών Ν. Ξάνθης
26. Σύνταξη κτηματολογίου στην υπαρ. 1Επ. οδό τμήμα Ξάνθης Κιμμερίων
27. Κατασκευή τμήματος της αρ. 9 Επ. Ο. από Μυρωδάτο μέχρι διασταύρωση με αρ. 3Επ. Ο.
28. Βελτίωση κατά τμήματα της Ε.Ο. Νο14 Δράμας Ξάνθης (ΔΕΚΕ) (από Ξάνθη έως όρια με Ν. Δράμας)
29. Αποκατάσταση επικίνδυνων σημείων του επαρχιακού κλπ οδικού δικτύου
30. Βελτίωση τμήματος της οδού Μυρωδάτου - Παραλία Μυρωδάτου Ασφαλιτοστρωση οδού προς Σήμαντρα
31. Βελτίωση από διασταύρωση Κοτύλης μέχρι διασταύρωση Δημαρίου Ν. Ξάνθης (ΔΕΚΕ)
32. Κατασκευή γέφυρας Ορφανού
33. Αγροτική οδοποιία αναδασμού Ποταμιάς
34. Αγροτική οδοποιία αναδασμού Δάφνης
35. Αγροτική οδοποιία αναδασμού στη Μάνδρα - Αβδήρων
36. Αγροτική οδοποιία αναδασμού στα Βαφέϊκα
37. Αγροτική οδοποιία αναδασμού στη Δάφνη – Άβδηρα
38. Βελτίωση αγροτικών δρόμων στις περιοχές Άνω Θέρμες, Κύκνο, Κιτίκιο, Λατομείο, Φίλια, Πελεκητό

Επιπλέον, η Νομαρχία Ξάνθης έχει προχωρήσει σε μικροπαραμβάσεις σχεδόν σε ολόκληρο το νομό, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση από και προς, ακόμη και τους πιο μικρότερους οικισμούς που βρίσκονται σε ιδιαίτερα δύσβατες περιοχές.

3.12 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.

Οι προτάσεις του Επιμελητηρίου Ξάνθης για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας του Νομού έχουν ως εξής:

1. Η χρήση νέων και ευέλικτων μηχανισμών χρηματοδοτικής υποστήριξης

2. Κινητροποίηση (επιδότηση του κόστους απασχόλησης) για την ανάπτυξη τμημάτων έρευνας και ανάπτυξης εντός των επιχειρήσεων.
3. Επιδότηση του λειτουργικού και μεταφορικού κόστους των τοπικών επιχειρήσεων.
4. Ανάπτυξη μηχανισμών για την αποτροπή των ξένων επενδυτών από την νοοτροπία της γρήγορης κερδοσκοπίας.
5. Πολιτική προσανατολισμού των νέων επενδύσεων σε καινοτόμες πρωτοβουλίες.
6. Πολιτική προστασίας της παραγωγής καινοτόμων ιδεών για τις επιχειρήσεις.
7. Κίνητρα για Δικτύωση ομοειδών επιχειρήσεων της περιοχής με στόχο την αντιμετώπιση του υψηλού ανταγωνισμού αλλά και διείσδυσης στις αγορές όμορων αγορών.
8. Επιδότηση επενδύσεων που να υποστηρίζουν εν δυνάμει παραγωγικούς τομείς του πρωτογενούς τομέα παραγωγής όπως βιομηχανίες συσκευασίας βιολογικών προϊόντων, επεξεργασίας ξυλείας και κατασκευής επίπλων, κατασκευής υλικής υποδομής και υποστήριξης θερμοκηπίων κτλ.
9. Δημιουργία ενός φορέα ενημέρωσης και εκπαίδευσης για τους επιχειρηματίες της περιοχής πάνω σε θέματα τεχνολογίας και χρήσης εξελιγμένων συστημάτων, καλύτερης προώθησης των προϊόντων τους, νέων μεθόδων διοίκησης και ανάπτυξης προσωπικού, αύξησης της παραγωγικότητας κτλ.
10. Ενίσχυση της έρευνας για τη χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας και εξοικονόμησης κόστους.
11. Ένταξη σε επιδοτούμενα προγράμματα επιπλέον επαγγελματικών τάξεων, με έμφαση στην υποστήριξη των εμπορικών επιχειρήσεων της περιοχής. Ενδεικτικά προτείνεται η επιδότηση σύγχρονων συστημάτων αποθήκευσης και μεταφοράς, εγκατάστασης λογισμικού, τεχνικών προβολής και διαφήμισης, εκπαίδευσης των πωλητών, καθώς επίσης και η δημιουργία ενός δικτύου διασύνδεσης των εμπορικών επιχειρήσεων με αντίστοιχες επιχειρήσεις και προμηθευτές του εξωτερικού για καλύτερη ενημέρωση των νέων τάσεων της αγοράς.
12. Ενίσχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου και του ηλεκτρονικού επιχειρείν γενικότερα.
13. Κινητροποίηση για την ανάληψη μεγάλων επενδύσεων όπως αποθηκευτικοί χώροι, εμπορευματικοί σταθμοί και διακομιστήρια κέντρα, εκθεσιακά και συνεδριακά κέντρα.
14. Παροχή κινήτρων για την χρήση παλαιών κτιριακών εγκαταστάσεων.

15. Ενίσχυση του εξαγωγικού κλάδου που εμφανίζεται ανεπτυγμένος συγκριτικά με άλλες οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή. Οι δυνατότητες αύξησης των εξαγωγίμων αγαθών και η μείωση του κόστους παραγωγής τους, ώστε να θεωρούνται ανταγωνιστικά, σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση των έργων μεταφορικής υποδομής, μπορούν να δημιουργήσουν θετικό κλίμα στις προοπτικές του κλάδου.

4^ο ΜΕΡΟΣ:ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΞΑΝΘΗΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.⁶

4.1 Τι σημαίνει ο όρος ανάπτυξη.

Ανάπτυξη δεν είναι απλώς μεγέθυνση σημαίνει υποδομές, παιδεία, ποιότητα ζωής και περιβάλλον, μεγάλα έργα, κίνητρα, σημαίνει μεγαλύτερη σιγουριά για το μέλλον, κοινωνική προστασία.

Σε μια προοδευτική κοινωνία, η ανάπτυξη οφείλει να βρίσκεται σε ισορροπία με την κοινωνική συνοχή.

Η ανάπτυξη προϋποθέτει ενίσχυση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Προϋποθέτει την προσαρμογή της οργάνωσης της εργασίας σε νέα παραγωγικά πρότυπα, την παράλληλη προσαρμογή και τον εμπλουτισμό των μηχανισμών κοινωνικής ρύθμισης και προστασίας, τη διαμόρφωση συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, με κεντρικό στόχο τη συσσώρευση ικανοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό, τη νεολαία, τους εργαζόμενους και όχι το άκοπο εισόδημα και την εγγύηση της νοητικής και επαγγελματικής αδράνειας.

Η ανάπτυξη είναι η κινητήριος δύναμη της προόδου στο σύγχρονο κόσμο. Ο πολιτισμός, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ευημερία, η ειρήνη, το περιβάλλον, η ομορφιά της καθημερινής απόλαυσης και του σταθερού ορίζοντα και πολλές άλλες αξίες στηρίζονται στις ικανότητες της κοινωνίας να δημιουργήσουν αναπτυξιακές διαδικασίες.

Ανάπτυξη σημαίνει διαμόρφωση όρων για μια κοινωνία δίκαιη και δημοκρατική , που έχει στο επίκεντρο της τον άνθρωπο.

Ανάπτυξη σημαίνει προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, προστασία της κοινωνικής συνοχής ,πολιτιστικές ευαισθησίες, διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και παραγωγή τέχνης και πολιτιστικού έργου.

Σημαίνει διαμόρφωση της παραγωγικής ζωής όχι με βάση τη σκληρή και ανηλεή επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος και των υλικών αγαθών, αλλά με βάση τον επαγγελματισμό, την ανθρωπιά και την αλληλεγγύη.

Σημαίνει διαμόρφωση προϋποθέσεων για την αναδιανομή του παραγόμενου πλούτου ούτως ώστε να μην υπάρχουν πολίτες πρώτης και δεύτερης κατηγορίας, πολυτελή

---

⁶ Τα στοιχεία στο κεφάλαιο αυτό (από την σελίδα 147 έως 164) είναι από το Αναπτυξιακό Συνέδριο Ξάνθης "Οδικός Χάρτης για την Ξάνθη του 2015" που πραγματοποιήθηκε 21 με 23 Μαΐου 2004.

αστικά κέντρα και υποβαθμισμένες περιοχές βυθισμένες στην εγκατάλειψη και τη μόλυνση.

Σημαίνει ζωή για την ύπαιθρο, ελπίδα για το νέο και αξιοπρέπεια για τον συνταξιούχο.

Η Ανάπτυξη πρέπει να συνδέεται και να εξυπηρετεί το κοινωνικό σύνολο. Η δε οικονομική ανάπτυξη δεν πρέπει να είναι στόχος αλλά μέσο εξυπηρέτησης πολιτικών και κοινωνικών επιλογών.

Όλα αυτά όμως εξαρτώνται από τη δυνατότητα της πολιτικής να λειτουργήσει ως καταλύτης και επιταχυντής της δημιουργικότητας και της ανάπτυξης.

4.2 Γενικές αναπτυξιακές στοχεύσεις.

Το σημαντικότερο που πρέπει να ξέρει κάποιος είναι ποια θα είναι η επιθυμητή αναπτυξιακή ταυτότητα και ο προσανατολισμός του νομού για αύριο έτσι ώστε να μην υπάρχουν προβλήματα.

Το σημαντικό είναι να χρησιμοποιηθεί ένα μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που θα πρέπει να λάβει υπ' όψη τα εξής:

α) Η μεγάλη συγκέντρωση απασχολούμενου πληθυσμού 40% περίπου στον πρωτογενή (αγροτικό) τομέα και στην προσπάθεια στήριξης του και β) στην αγωνιώδη προσπάθεια προσέλκυσης επιχειρήσεων, χωρίς σχεδιασμό για την ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα του χώρου.

Επιβάλλεται να μετρηθούν και να εκτιμηθούν ορισμένα πράγματα.

α) Τα οικονομικά δεδομένα, οι δυνατότητες και οι προοπτικές του κάθε τομέα. Ποιο είναι το εύρος του αγροτικού τομέα; Ποιο πρέπει να είναι και ποιες οι αντοχές του; Ποιο του τομέα της βιομηχανίας και της μεταποίησης; Ποιο είναι το εύρος και οι δυνατότητες του τριτογενούς τομέα των υπηρεσιών;

Πρέπει να δούμε τα σημερινά και τα μελλοντικά όρια του κάθε τομέα και στην παραγωγή εισοδήματος και στην απασχόληση. Να προσδιορισθεί ο κάθε τομέας και να κινηθεί ως εκεί που είναι οι δυνατότητες του. Να δούμε την απασχόληση ανά τομέα, και τις αντοχές. Απασχόληση όμως με βιώσιμο εισόδημα, όχι υποαπασχόληση και ανεργία. Όχι εικονική απασχόληση όπως συμβαίνει με ένα μεγάλο μέρος σήμερα του πρωτογενούς, του αγροτικού τομέα.

Τα δεδομένα της υφιστάμενης κατάστασης συγκρινόμενα με όμοια πιο σύγχρονων κοινωνιών, οδηγούν σε συγκεκριμένες διαπιστώσεις:

- α) Της γήρανσης του πληθυσμού στον αγροτικό χώρο, που συνοδεύεται με παράλληλη μόνιμη έξοδο των νέων από αυτόν για την αναζήτηση αλλού απασχόλησης, χωρίς αυτή να είναι διασφαλισμένη.
- β) Ότι μόνο το 12%, με τις επιδοτήσεις φτάνει το 16%, του τοπικού εισοδήματος έρχεται από τον χαμηλού εισοδήματος πρωτογενή τομέα, που απασχολεί όμως υπερτριπλάσιους εργαζόμενους, από όσους του αναλογούν και αυτό είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό σημείο, γιατί στην ουσία πρόκειται για μια δεξαμενή που οδηγεί σε αυριανή ανεργία.
- γ) Ο αγροτικός τομέας, με διατήρηση των επιδοτήσεων μπορεί να συντηρήσει, στο ύψος του μέσου κατά κεφαλή τοπικού εισοδήματος, μόνο το 15-20% του τοπικού απασχολήσιμου πληθυσμού. Αυτή είναι μια εκτίμηση. Χωρίς επιδοτήσεις το ποσοστό αυτό μειώνεται κατά 5% (στο 10%-15%) και οι επιδοτήσεις δεν είναι εσαεί διασφαλισμένες.
- δ) Την μικρή εισροή εισοδήματος από τον χώρο του τουρισμού, παρά την αυξητική τάση και τις υπάρχουσες δυνατότητες π.χ. η Ξάνθη έχει εισόδημα από τις υπηρεσίες κοντά στο 44% του ΑΕΠ, όταν ο εθνικός μέσος όρος είναι 70%, η γειτονική Καβάλα για παράδειγμα έχει 69% και κάτι, οι περιοχές οι αναπτυγμένες υπερβαίνουν, όπως η Κρήτη, κατά πολύ στις υπηρεσίες στη σύνθεση του εισοδήματος το 80%, παρά τον χωρίς απαίτηση ιδιαίτερων κεφαλαίων εκμεταλλεύσιμο φυσικό πλούτο της περιοχής.
- ε) Διαπιστώνεται η έλλειψη διασύνδεσης της τοπικής ανάπτυξης με την τεχνολογία αιχμής.
- στ) Διαπιστώνεται η αστάθεια και την συρρίκνωση όχι μόνο της απασχόλησης, αλλά και μία φθίνουσα της ντόπιας βιομηχανίας τα τελευταία χρόνια.
- ζ) Διαπιστώνεται το περιορισμός της ανάπτυξης και η μείωση της ανταγωνιστικότητας από τα κλειστά μέχρι προς Βορρά σύνορα και την μη αξιοποίηση φυσικής γεωγραφικής θέσης.
- η) Παράλληλα πρέπει να διαπιστωθεί ότι η κοινωνική συνοχή έχει καλή, ικανοποιητικότερη πορεία και υπάρχει επαρκές αίσθημα σιγουριάς και προοπτικής για τον τόπο.
- θ) Οι διαπιστώσεις της ύπαρξης της ανεργίας και της υποαπασχόλησης, όπως επίσης ένα σημαντικό στοιχείο πάνω στο οποίο πρέπει να κινηθεί είναι και η πολυπολιτισμικότητα της περιοχής.
- Πρέπει να γίνει, με βάση όλα αυτά, η οριοθέτηση ενός μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης, που να συγκλίνει με το πρότυπο σύγχρονων ισχυρών οικονομιών, με

χαρακτηριστικά ανάλογα με βάση τα δεδομένα τα οποία έχει. Και να γίνει πράξη με συγκεκριμένες ενέργειες, ενέργειες πάνω στις οποίες πρέπει όλοι να προβληματισθούν.

Ένα σημαντικό στοιχείο που επηρεάζει όλα τα άλλα οικονομικά στοιχεία: Σήμερα εκτιμάται ότι ο πληθυσμός του Νομού είναι 101.856 χιλιάδες. Η πυκνότητα του πληθυσμού που δείχνει τι μεγάλη απόκλιση υπάρχει ανάμεσα στην περιοχή του Ν. Ξάνθης και στη χώρα. Έχει μια πυκνότητα σήμερα, ξεκίνησε από το '50 όταν η υπόλοιπη χώρα είχε γύρω στο 65 και σήμερα είναι στο 57,42% όταν η υπόλοιπη χώρα έχει γύρω στο 82,86%. Εκεί φαίνεται ότι ο τόπος που είναι και ένας πλούσιος σε φυσικούς πόρους τόπος, έχει μεγάλες δυνατότητες.

Το ΑΕΠ, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν. Παρατηρούμε ότι έχει μια σημαντική αύξηση από χρόνο σε χρόνο και βλέπουμε ότι τα τελευταία χρόνια σε σταθερές τιμές πράγματι έχει μια ικανοποιητική πορεία, όμως πάρα ταύτα υπάρχει πρόβλημα στο κατά κεφαλήν. Απέχει κατά πολύ του εθνικού μέσου όρου και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί οφείλεται ως ένα βαθμό και στην πολύ μεγάλη αύξηση του πληθυσμού που είχε την τελευταία δεκαετία, κοντά στο 12% από νεοπρόσφυγες που σημαίνει την αναδιανομή του εισοδήματος, αντί σε 90 χιλιάδες σε 102 χιλιάδες.

Εκείνο που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι η σύνθεση του ΑΕΠ. Φαίνεται η αύξηση από χρόνο σε χρόνο και έχει σημασία αυτό το μέγεθος για να δει κάποιος πως μπορεί να συγκλίνει με τη χώρα.

Εάν παρατηρήσουμε τη σύνθεση του ΑΕΠ από το '91 η γεωργία συμμετείχε 23%. Η βιομηχανία 33% και οι υπηρεσίες 39%.

Πίνακας 34: Πληθυσμός του Νομού Ξάνθης από την δεκαετία του 1960 έως του 2001.

ΕΤΟΣ	ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	
	ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	ΧΩΡΑ
1961	89.594	8.388.553
1971	82.917	8.768.641
1981	88.777	9.740.417
1991	91.063	10.163.230
2001	101.856	10.961.758

Πηγή: Οδικός Χάρτης για την Ξάνθη του 2015.

Πίνακας 35: ΑΕΠ στο Ν.Ξάνθης σύγκριση με την Ελλάδα.

ΞΑΝΘΗ	Ετος	1991	1996	2001
	ΑΕΠ(τιμες αγορασ,εκ. ευρω)	121,658	22,751	336,386
	ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΕΠ %	23	13,4	11,8
	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕΠ %	33	44,5	44,7
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ%ΑΕΠ	39	42,1	43,5
ΕΛΛΑΔΑ	Ετος	1991	1996	2001
	ΑΕΠ (τιμες αγορασ,εκ. ευρω)	13.230.501	29.935.084	44,613,450
	ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΕΠ %	12	9,1	7
	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕΠ %	27	22,3	21,4
	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ%ΑΕΠ	62,3	68,6	71,6

Πηγή: Οδικός Χάρτης για την Ξάνθη του 2015.

Ένα μεγάλο ζήτημα για να πετύχει τις στοχεύσεις και την ανάπτυξη ο Νομός είναι πόσο επαρκές σε αριθμό είναι το ανθρώπινο δυναμικό του τόπου για μια ικανοποιητική πορεία οικονομικής σύγκλισης σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε κάθε ενδεχόμενο ποιες είναι οι δυνατότητες, πως μπορεί να προσαρμοσθεί και πως μπορεί να μεγιστοποιηθεί το αποτέλεσμα. Ποια είναι τα γνωρίσματα της κοινωνίας, το επίπεδο δηλαδή της γνώσης, η δυναμική, η εξωστρέφεια, η σιγουριά που έχει αυτή για το μέλλον, γιατί η περιοχή πάντα υπέφερε από έλλειψη σιγουριάς. Αν ο πληθυσμός μιας περιοχής αποτελεί σημαντική αναπτυξιακή βάση, η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού και το εκπαιδευτικό του επίπεδο αποτελούν ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα και θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη ότι η αποτελεσματικότητα μιας κοινωνίας εξαρτάται και από το επίπεδο της μόρφωσης, από τη βεβαιότητα για εαυτό της, από τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αλλά και από την εξωστρέφεια της.

Σημαντικό πυλώνα για την οικονομική ανάπτυξη αποτελεί ο εκσυγχρονισμός της τοπικής κοινωνίας. Είναι ανάγκη σταθερά να γίνει σε μια 3 πολιτών, η οποία να είναι δυναμική, μορφωμένη, να είναι κοσμοπολίτικη, να είναι εξωστρεφής, σίγουρη για τον εαυτό της. Να εξαλειφθεί η φτώχεια, η υποαπασχόληση, η φυγή και η μετανάστευση από τον τόπο. Η συνεχής ανακατάταξη των χώρων απασχόλησης, οι ταχείες μετακινήσεις των συμφερόντων και των χώρων μαζικής παραγωγής, παρατηρούμε τελευταία το φασών έφυγε από την Ελλάδα, πήγε στην Βουλγαρία, από την Βουλγαρία κατέληξε σήμερα να είναι στην Κίνα. Το μέγεθος του εισοδήματος και κατά πόσον είναι επαρκές για τη διαβίωση του πολίτη είναι παράγοντες που θα

καθορίσουν αποφασιστικά το μέλλον και τοπικά, πολύ περισσότερο για περιοχές όπως της Ξάνθης, όπου ήδη είναι προφανώς στρεβλή, με φαινόμενα υποαπασχόλησης και εργασιακής ανασφάλειας.

Η πολυπολιτισμικότητα πρέπει, ως διάσταση της κοινωνικής ζωής του τόπου, να αναδειχθεί ως πλεονέκτημα. Η διαφορετικότητα, μέσα σε συνθήκες ισχυρής συνοχής, αλληλοσεβασμού και εκτίμησης, να προβληθεί και να αναδειχθεί.

Η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων, με ελευθερία έκφρασης και αποτύπωσης, αποτελεί ισχυρό σημείο αναφοράς και έλξης.

Το νέο πολιτικό, κοινωνικό περιβάλλον, το μεταψυχροπολεμικό, σε συνδυασμό με την φυσική και τη νέα πολιτική γεωγραφία, που δημιούργησε, επιβάλλεται να αξιοποιηθεί δυναμικά και συγκροτημένα. Η περιοχή υπέφερε για πολλά χρόνια. Πλήρωσε τις ψυχροπολεμικές πολιτικές επιλογές και αυτές δεν ήταν μόνο επιλογές τρίτων, ήταν και επιλογές της χώρας. Από τον Προμαχώνα ως το Ορμένιο ήταν κλειστά σύνορα και παραμένουν ως σήμερα. Αυτή η περιοχή κινούνταν μέσα σε ένα χώρο ανασφάλειας, σε ένα χώρο έλλειψης αισιοδοξίας και πολλές φορές τα κεφάλαια, τα οποία παράγονταν εδώ, έφευγαν. Πρέπει, λοιπόν, αυτό το κλίμα να αντιστραφεί. Ήδη έχει αντιστραφεί. Είναι πάρα πολύ σημαντικό μέσα στο νέο περιβάλλον να αξιοποιηθεί το στρατηγικό συγκριτικό γεωγραφικό πλεονέκτημα, αυτό που για πολλά χρόνια πλήρωσε η περιοχή. Να ανοίξει επιτέλους ο κάθετος άξονας. Ο κάθετος άξονας να είναι ο κορμός για την ανάπτυξη και της Ξάνθης και όλης της ορεινής περιοχής, η οποία είναι μία περιοχή βρισκόμενη σε συγκοινωνιακό αδιέξοδο, χωρίς να της δίνεται η δυνατότητα άλλης επικοινωνίας.

Η απασχόληση στον αγροτικό τομέα εκ των πραγμάτων είναι φθίνουσα. Ταυτόχρονα όμως απελευθερώνει ένα απασχολήσιμο ανθρώπινο δυναμικό, που επιβάλλεται για να μην χαθεί, σε μετανάστευση, σε φυγή από δω, να του προετοιμασθεί βιώσιμη εργασιακή διέξοδος. Πώς θα αντιμετωπισθεί η υποαπασχόληση και την εισοδηματική ανεπάρκεια στους αγρότες πως θα πετύχει αυτή την ομαλή μετάβαση απασχολούμενων από την γεωργία σε άλλους τομείς, χωρίς να έχουμε πληθυσμιακή απώλεια και μετανάστευση πληγώνει και αδυνατίζει τον κοινωνικό ιστό αυτής της περιοχής; Πώς θα αντισταθεί και πώς θα σχεδιασθεί την ανάπτυξη του νομού, ώστε η αστικοποίηση απασχόλησης, κάτι που γίνεται και γίνεται σταθερά, παρατηρούμε πως διογκώνεται η πόλη, να μην συνοδευτεί με φαινόμενα ενδονομαρχιακών μετακινήσεων και, εγκατάλειψη της υπαίθρου.

Οι απαιτούμενες υποδομές του αγροτικού χώρου ασφαλώς είναι πλέον ορατές και επιδιώξιμες. Η ολοκλήρωση του έργου της μεταφοράς του νερού από τον ποταμό Νέστο, για την προστασία της πεδιάδας της Ξάνθης με την αντικατάσταση των γεωτρήσεων που σήμερα την αρδεύουν, με καταστρεπτικό τρόπο, που σύντομα θα έχει μελέτη εφαρμογής, η ολοκλήρωση των αναδασμών, η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος πρέπει να προχωρήσει με ταχείς ρυθμούς.

Ο δευτερογενής τομέας, ο τομέας της βιομηχανίας και της μεταποίησης. Μέχρι το 1988 είχε μία άνοδο. Από κει και μετά ζούσαμε μέσα στο μύθο του Αναπτυξιακού Νόμου 2601 που έτρεχε ως πρόσφατα ήταν στη κυριολεξία ένας μύθος. Η Θράκη είχε δήθεν τα κίνητρα, ενώ το αποτέλεσμα αυτού του Νόμου ήταν στην κυριολεξία μηδενικό.

Ο τομέας αυτός σήμερα παρουσιάζει προβλήματα ανταγωνιστικότητας. Παρουσιάζει προβλήματα επιβίωσης. Απασχολεί έναν αριθμό γύρω στους πέντε χιλιάδες εργαζόμενους. Έχει μία συμμετοχή υψηλή στο εισόδημα της περιοχής. Ένα σημαντικό μειονέκτημα των επενδυτικών σχεδίων των προηγούμενων δεκαετιών είναι η μη διασύνδεσή τους με το ντόπιο ανθρώπινο δυναμικό, στο βαθμό που έπρεπε, και τους ντόπιους φυσικούς πόρους.

Παράγοντας στην ανταγωνιστικότητα είναι τα επίπεδα γνώσης και τεχνολογίας μιας περιφέρειας. Η ταχύτητα, με την οποία η έρευνα και η τεχνογνωσία μετατρέπεται σε αγοραστικά προϊόντα.

Ζητήματα τα οποία πρέπει να μελετηθεί τα αμέσως επόμενα χρόνια, αλλά και τώρα, είναι:

- α) αυτό της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οικονομίες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας,
- β) της σύνδεσης και της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- γ) να εξεταστούν με προσοχή η γεωγραφική επιλεξιμότητα και ακριβώς τα εξισωτικά κίνητρα στα υφιστάμενα αντικίνητρα ανά περιοχή και να ενισχυθεί η περιφερειακή λογική κλιμακωτά.

Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει τη συνήθη απασχόληση στους παραδοσιακούς τομείς της χώρας, με μικρή όμως αυξητική τάση - τελευταία στον τομέα του τουρισμού. Οι παραθαλάσσιες περιοχές στερούνται ικανής τουριστικής υποδομής. Περιορίζονται και επιβαρύνονται με χωρίς διάλογο επιβληθείσες απαγορεύσεις της Συνθήκης RAMSAR σε μια έκταση 250 χιλιάδων στρεμμάτων και επιβαρυνόταν, ως πρόσφατο, παρά τις εκπληκτικές παραλίες από τη μάστιγα των κουνουπιών. Τα

οικοσυστήματα της Βιστωνίδας, του Δέλτα του Νέστου, οι περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, των Στενών του Νέστου, του παρθένου δάσους της Χαϊντούς, η παλιά πόλη, οι αρχαιότητες μας, η περιοχή της Σταυρούπολης, τα χωριά του ορεινού όγκου με τα ιδιαίτερο αρχιτεκτονικά τους στοιχεία, παρ' αποτελούν ισχυρά πλεονεκτήματα προσπαθούν να προσελκύουν τουριστική κίνηση έτσι ώστε να υπάρξει μια ανάπτυξη. Ο τουρισμός είναι αμετακίνητη στόχευση. Έχει τις προϋποθέσεις και τα γνωρίσματα εκείνα που οδηγούν σε εισροές πόρων και απασχόληση πάνω από το εθνικό μέσο όρο

Ο πολιτισμός και η πολιτισμική ταυτότητα του τόπου είναι ισχυρό αναπτυξιακό στοιχείο, με σημαντικές οικονομικές προεκτάσεις, στο βαθμό και μέτρο, που δημιουργούν ερεθίσματα για τουριστικό ρεύμα προς την περιοχή. Μετά το αρχαιολογικό μουσείο των Αβδήρων, το μουσείο της Αρχαγγελιώτισσας, το λαογραφικό, το μουσείο καπνού, που προχωρεί άριστα, και το Κέντρο Τέχνης και Πολιτισμού στην οικία Χατζηδάκι, πρέπει να βελτιωθεί ποιοτικά την κατάσταση. Οι υπάρχοντες θεσμοί στο πολιτιστικό πεδίο, καθιερωμένοι στη συνείδηση της κοινωνίας και όχι μόνο τοπικά, όπως οι λαογραφικές γιορτές, οι γιορτές της παλιάς πόλης, τα Δημοκρίτειο, οι γιορτές του Νέστου, το Χατζιδάκειο Φεστιβάλ, και όσοι άλλοι, επιβάλλεται να αναδειχθούν και να ισχυροποιηθούν, χωρίς αλληλοαναιρέσεις και μικροανταγωνισμούς, ούτε βέβαια υπερβολές που δεν αντέχει το μέγεθος του τόπου. Να δημιουργηθεί, με νέες ιδέες, δομές, όπως το τοπικό σύμφωνο παράδοσης και να ενισχυθεί.

Πρέπει αντιμετωπισθούν τις νέες προκλήσεις, να υπάρξουν έτοιμες τουριστικές υποδομές για την συγκράτηση των από βορρά επισκεπτών ή για την στάση εδώ των προς βορρά μετακινούμενων.

Το οδικό να προσεχτεί ειδικά στην ορεινή περιοχή την μόνη πρόσβαση που υπάρχει από την περιοχή της Ξάνθης.

Σήμερα μπορεί κάποιος να κινηθεί από την Ξάνθη προς την ορεινή περιοχή με έναν μόνο δρόμο. Από αυτόν που περνάει πάνω από την παλιά πόλη. Δεν υπάρχει άλλη διέξοδος. Πρέπει να αποτελέσει σταθερή επιδίωξη να δημιουργηθούν πολλές κυκλικές πορείες αξιοποίησης από κάθε άποψη της ορεινής περιοχής. Από τις Σάτρες ως το Κουτσό και το Πόρτο Λαγός. Από το Λειβαδίτη ως το Ωραίο, έτσι ούτως ώστε αυτός που ανεβαίνει από την Σταυρούπολη να μπορεί να κάνει την κυκλική πορεία. Από την Σταυρούπολη μέχρι τους Τοξότες. Η ανατολική παράκαμψη της Ξάνθης και όλα αυτά πρέπει να είναι σταθερές μας στοχεύσεις στη νέα πορεία.

Ενώ για τις λιμενικές εγκαταστάσεις και τις παραλίες Το Λιμάνι του Πόρτο Λάγος ήτανε ένα σημείο συνεχούς αναπτυξιακής αναφοράς για τον τόπο της Ξάνθης. Σήμερα το λιμάνι αυτό έχει γίνει δημοτικής σημασίας. Είναι μια πορεία που κανείς δεν θα την περίμενε τα προηγούμενα χρόνια. Στις αρχές του προηγούμενου αιώνα ως τα μέσα του θεωρούνταν το καλύτερο λιμάνι στο οποίο προσέβλεπαν όλα τα Βαλκάνια και αυτό είναι αδιαμφισβήτητο.

Πρέπει να δημιουργηθεί μια πρόσβαση και μια έξοδος των Βαλκανίων στην περιοχή πρέπει να διωχθούν από το λιμάνι μικρών δυνατοτήτων, που είναι το φυσικό λιμάνι, και να δημιουργηθεί ακριβώς μπροστά και έξω από το δασύλλιο ένα μεγάλο λιμάνι νέων προδιαγραφών, παρά τις δυσκολίες που έχει η Ξάνθη από την Συνθήκη RAMSAR.

Και αυτός πρέπει να είναι ένας κοινός στόχος και για την Ξάνθη και για την Ροδόπη, ενόψει και της διάνοιξης των καθέτων αξόνων, ο κάθετος άξονας της Ξάνθης είναι ο πλέον πλεονεκτικός για την διασύνδεση της Βόρειας Ελλάδας με την Βουλγαρία και ειδικά με το κέντρο και την περιοχή του Εύξεινου Πόντου.

Ένα μείζον ζήτημα για την ελληνική περιφέρεια, παρά τις ακαδημαϊκές αναφορές και τις κατά καιρούς πολιτικές δεσμεύσεις, είναι η συνεχής πληθυσμιακή αφαίμαξη με την υπερσυγκέντρωση κέντρων αποφάσεων στο Κέντρο. Ελάχιστοι πιστεύουν ότι μπορεί να ανατραπεί ή να ανασχεθεί αυτή η τάση ή καλύτερα πολιτική επιλογή. Υπάρχει πολιτική αδυναμία αντιστάσεως στην περιφέρεια. Ο καλύτερος τρόπος είναι να καταγράφουν οι όποιες διοικητικές, εκπαιδευτικές, κλαδικές, τεχνολογικές ή άλλες δομές ή υπηρεσίες, που επιβάλλεται μαχητικά να διεκδικηθούν. Γιατί αυτές προσφέρουν σημαντικά σε ανθρώπινο δυναμικό, σε επισκεψιμότητα, σε προστιθέμενη αξία.

Ο ορεινός όγκος του νομού, χώρος με χαμηλό ατομικό εισόδημα, παρά του ότι είναι πυκνοκατοικημένη περιοχή, με εξαιρετικά δύσκολες γεωγραφικές συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης να στηριχθεί σε μια ειδική ανάπτυξη όχι μόνο πάνω στον κάθετο άξονα, αλλά και στα γεωγραφοκοινωνικά χαρακτηριστικά του, με σχεδιασμό ολοκληρωμένης παρέμβασης για την ενδυνάμωση και οργάνωση τουριστικού προϊόντος και όχι μόνο.

Οι υποδομές και δομές παιδείας χρειάζονται να δοθούν στα μειονοτικά χώρια.

Πρέπει οι περιοχές να αναπτυχθούν διότι το χωροταξικό της περιφέρειας χρειάζεται διόρθωση ισχυρή. Πως θα γίνει όπου οι δήμαρχοι και οι κοινοτάρχες να

προχωρήσουν στα γενικά πολεοδομικά σχέδια και στα ΣΧΟΟΑΠ για να ξέρει ο καθένας τι κάνει, τι να μην κάνει οτιδήποτε θυμηθεί ο καθένας οπουδήποτε.

Το κυκλοφοριακό θα πρέπει να ερευνηθεί και να μελετηθεί ως παράγοντας υποβάθμισης

Τα πιο σημαντικά πράγματα που πρέπει να γίνει στο Ν. Ξάνθη είναι τα εξής:

- να δοθεί μεγάλη βάση στο τουρισμό
- να είναι μια Ξάνθη ανάπτυξης και συμβίωσης.
- να υπάρξει μια πεδιάδα αναπτυγμένη με όλες τις υποδομές.
- να ανοίξει ο δρόμος ΕΛΛΑΔΑΣ- ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ που τότε ο ορεινός όγκος της περιοχής θα έχει μια μεγάλη ανάπτυξη.

4.3 Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του Νομού Ξάνθης.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του νομού Ξάνθης δεν μπορεί να είναι ξεκομμένος από το αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, δεν αποτελεί νησί στον ωκεανό ούτε όαση στην έρημο. Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός νομού Ξάνθης πρέπει να είναι :

- Εφικτός και υλοποιήσιμος
- Με σαφή ιεράρχηση των στόχων
- Ισόρροπος προς όλους τους τομείς ανάπτυξης
- Με δέσμευση για ελάχιστη εξασφάλιση πόρων για την υλοποίηση των πρώτων στόχων.

Ο αναπτυξιακός σχεδιασμός του νομού Ξάνθης πρέπει να είναι διαφανής, να εξυπηρετεί το κοινωνικό σύνολο, να είναι λεπτομερής και αόριστος, έτσι ώστε να μπορέσει να εξασφαλίσει την ανοχή και την κατανόηση των κατοίκων του νομού (για να τους μετατρέψει σε ενεργούς πολίτες).

Ο νομός Ξάνθης αδυνατεί να προχωρήσει σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάπτυξης. Αντιθέτως αυτή η αοριστία είναι πρόκληση και πρέπει να επιδιωχθεί η οριστικοποίηση εξής των συνθηκών:

1. οριστική έγκριση του χωροταξικού σχεδίου της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με την επικαιροποίηση του σύμφωνα με τις νέες διοικητικές αλλαγές που από ότι φαίνεται θα γίνουν σε εθνικό επίπεδο. Το

χωροταξικό σχέδιο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ενσωματώνει τις οποιασδήποτε μελλοντικές αλλαγές.

2. οριστική έκδοση της κοινής υπουργικής απόφασης για την συνθήκη ΡΑΜΣΑΡ στο νομό Ξάνθης για την οριοθέτηση των ζωνών χρήσεως γης.
3. ολοκλήρωση του αστικού, αγροτικού και δασικού κτηματολογίου.

Κατόπιν αυτών η Νομαρχία προβλέπεται προκηρύξει τις εξής μελέτες:

α) Ολοκληρωμένη και οριστική αναπτυξιακή μελέτη του Ν.Ξάνθης που θα περιλαμβάνει την στρατηγική των αναπτυξιακών κατευθύνσεων στην γεωργία-πρωτογενής τομέας στη βιομηχανία-δευτερογενής τομέας και στις υπηρεσίες-τριτογενής τομέας.

Οι κατευθύνσεις της μελέτης αυτής πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να αξιοποιούν την ιδιαίτερα προικισμένη φύση, το όμορφο περιβάλλον, την γεωγραφική θέση και την ιστορία του Νομού.

Να στοχεύει στην θετική πληθυσμιακή εξέλιξη. Στην προσέλευση ατόμων με ειδικές γνώσεις και προσόντα. Στην ευημερία όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Στην συνδυασμένη οικονομική ανάπτυξη του Νομού. Μια ανάπτυξη που θα είναι επίσης εξωστρεφής.

β) οριστικοποίηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων όλων των Καποδιστριακών δήμων και κοινοτήτων καθώς και των χρήσεων γης στα εκτός σχεδίου. Αυτό θα βοηθήσει στον καθορισμό της κατανομής πληθυσμού στον οικιστικό ιστό ώστε να υπάρχει βιωσιμότητα. Αναπτυξιακός στόχος θα είναι η ενίσχυση του κατοίκου της υπαίθρου.

γ) οριστικές, μελέτες εφαρμογής για την ύδρευση και την αποχέτευση του ορεινού όγκου που είναι θέμα ΥΓΕΙΑΣ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ. Ο κάθετος άξονας σύνδεσης με την Βουλγαρία πρέπει να διακλαδιστεί προς το δασικό χωριό του Ερύμανθου καθώς επίσης και δια των Σατρών να κατέβει προς το Πόρτο Λάγος. Ο λόγος είναι προφανής. Ο περαστικός που θα φθάσει στον κόμβο του Πετροχωρίου από την Εγνατία δεν θα γυρίσει πίσω στην Ξάνθη, αλλά θα φύγει για Θεσσαλονίκη.

δ) Οριστική μελέτη εφαρμογής για την συλλογή και αποκομιδή των απορριμμάτων οικιακών, ζωικών, μολυσματικών, εκσκαφών και κατεδαφίσεων. Κάποιες μορφές

απ'αυτή τη συλλογή και αποκομιδή των σκουπιδιών συνολικά στο νομό, μπορεί να γίνουν σε ιδιωτική βάση, αλλά αυτά θα τα δείξουν οι μελέτες.

Για να είναι υλοποιημένη χρειάζεται πόρους για την αρχική χρηματοδότηση του αναπτυξιακού σχεδίου. Προτείνεται να συγκεντρωθούν τρεις πηγες είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό.

Κρατικές επιχορηγήσεις εφ'όσον χαρακτηρισθούν ως νομός πιλότος.

Άτοκος δανεισμός από το Παρακαταθηκών και δανείων ή την Ευρωπαϊκή Τράπεζα.

Άτοκος δανεισμός από το Παρακαταθηκών και δανείων η την Ευρωπαϊκή Τράπεζα επενδύσεων με επιδότηση.

Από τις εισφορές που θα συγκεντρωθούν σε γη και χρήμα από την εφαρμογή των πολεοδομήσεων.

4.4 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Νόμου Ξάνθης.

-Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Ν.Ξάνθης

Πρώτον, η γεωγραφική θέση του Νομού, σε συνδυασμό με την διέλευση των εθνικών και διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και του ενεργειακού άξονα, καθώς και το μέγεθος της εξωτερικής δυνητικής αγοράς, κυρίως όσον αφορά στον ευρύτερο βαλκανικό χώρο και στις παρευξείνιες χώρες.

Δεύτερο, το περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι και ο ορυκτός πλούτος.

Τρίτο, η νεοαποκτηθείσα βιομηχανική βάση, λόγω των επενδυτικών κινήτρων.

-Υπάρχουν και προβλήματα περιορισμοί στην αναπτυξιακή διαδικασία και οι κυριότεροι είναι:

Πρώτον, ο παραμεθόριος και ακριτικός χαρακτήρα του Νομού.

Δεύτερο, Η δυσμενής δημογραφική κατάσταση, κυρίως όσον αφορά στην εκροή πληθυσμού από τις ακριτικές περιοχές.

Τρίτο, Η εισροή νεοπροσφύγων που απαιτεί ειδικές πολιτικές ενσωμάτωσης.

Τέταρτον, οι ενδο – Νομαρχιακές, αναπτυξιακές και κοινωνικές ανισότητες.

-Αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης του νομού.

Πρώτος επιμέρους στόχος. Λειτουργική διασύνδεση με μεγάλα έργα των εθνικών και διευρωπαϊκών δικτύων. Αξιοποίηση των αγορών της ευρύτερης περιοχής, κυρίως όσον αφορά στον ευρύτατο βαλκανικό χώρο και στις παρευξείνιες περιοχές.

Δεύτερος επιμέρους στόχος. Διαμόρφωση σύγχρονης αυτοδύναμης οικονομίας και ενίσχυση της εξωστρέφειας. Ενίσχυση των υποδομών και παροχή ολοκληρωμένου δικτύου υποδομών υψηλού επιπέδου για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Προώθηση του διαπεριφερειακού, διασυνοριακού εμπορίου και δημιουργία πόλων συνδυασμένης μεταφορικής, μεταποιητικής και εκθεσιακής δραστηριότητας. Ενίσχυση των επενδύσεων στις Βαλκανικές και Παρευξείνια χώρες σε κλάδους συμπληρωματικούς, προς την εξειδίκευση της περιφερειακής μεταποίησης.

Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, την δημιουργία πόλου προσέλκυσης, διάχυσης, καινοτομίας.

Τρίτος επιμέρους στόχος. Προστασία και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και του ορυκτού πλούτου. Αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων. Βελτίωση και προστασία του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Προστασία και ανάδειξη νέων περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ανάπτυξη ήπιων μορφών ενέργειας. Αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου.

Τέταρτος στόχος. Άμβλυση των ενδονομαρχιακών και κοινωνικών ανισοτήτων και βελτίωση της ποιότητας ζωής. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων με έμφαση στις εσωτερικές ζώνες και στις ορεινές περιοχές. Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, με την προώθηση δραστηριοτήτων συμπληρωματικών με την γεωργία. Συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές και αύξηση της επιχειρηματικότητας. Βελτίωση των υποδομών των κοινωνικών εξυπηρετήσεων και της σύνδεσης τους με τον υπόλοιπο νομό. Οικονομική και κοινωνική συνοχή. Βελτίωση των υπηρεσιών εκπαίδευσης και υγείας πρόνοιας. Προώθηση του πολιτισμού, του τουρισμού και της αναψυχής.

4.5 Οι στόχοι ανά τομέα της παραγωγής

Πρωτογενής τομέας. Απορρόφηση της εξόδου αγροτικού πληθυσμού ως προϋπόθεση αύξησης της παραγωγικότητας του πρωτογενή τομέα. Ενίσχυση της πολυαπασχόλησης των αγροτών στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές. Βελτίωση

της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων. Παραγωγική αξιοποίηση του δασικού πλούτου και της αλιείας.

Δευτερογενής τομέας. Μεταποίηση και μικρομεσαίες επιχειρήσει. Αύξηση της ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα. Ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με έμφαση στην αξιοποίηση των αγορών των γειτονικών χωρών. Διαμόρφωση μιας πολιτικής στήριξης της λειτουργίας των μονάδων μεταποίησης που προσελκύστηκαν στην περιοχή. Ενίσχυση του τομέα παραγωγικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις. Προώθηση της δικτύωσης και συνεργασίας των επιχειρήσεων. Βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Τριτογενής τομέας. Νέο χωροταξικός σχεδιασμός. Ανάπτυξη του εμπορίου και των υποδομών. Τουριστική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και τουριστική ανάπτυξη με έμφαση στις ειδικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Εισαγωγή της τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και καινοτομικότητας στην τοπική οικονομία. Αξιοποίηση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Την αξιοποίηση της γεωγραφικής θέσης του νομού μπορούμε να την χωρίσουμε σε μερικές υποκατηγορίες: μεταφορές, επικοινωνίες, ενέργεια, συνδέσης με τα διευρωπαϊκά δίκτυα, γεωοδικές συνδέσεις της Εγνατίας με τα αστικά κέντρα, τα λιμάνια, αλλά και τις υπόλοιπες οικονομικές συγκεντρώσεις.

Μεταφορές και Επικοινωνίες

- Βελτίωση των λιμενικών υποδομών στο Πόρτο Λάγος και στα Ξάβδηρα.
- Προσπάθεια για ανάδειξη του λιμένα του Πόρτο Λάγος σε εθνικής σημασίας.
- Βελτίωση των κάθετων και οριζοντίων οδών του Νομού.
- Ανάπτυξη κόμβων συνδυασμένων μεταφορών και διαχείρισης φορτίων.
- Διασυνδέσεις του σιδηροδρομικού δικτύου με λιμάνια και με την βιομηχανική περιοχή.
- Επέκταση νέων τηλεπικοινωνιακών συστημάτων υψηλής τεχνολογίας και προώθηση διασυννοριακών κόμβων τηλεματικής.
- Αναβάθμιση τουριστικής υποδομής και υπηρεσιών.
- Σύνδεση τουρισμού, πολιτισμού και περιβάλλοντος.

- Διασύνδεση της ανώτατης εκπαίδευσης με την παραγωγή αγορά.
- Ολοκλήρωση, βελτίωση του νομαρχιακού δικτύου και ειδικά του δικτύου των ορεινών περιοχών.
- Συμπληρωματικές δράσεις αύξησης της ασφάλειας των οδικών μεταφορών.
- Επέκταση της ψηφιοποίησης στις τηλεπικοινωνίες.
- Για την υγεία, την πρόνοια και την εκπαίδευση.
- Ενίσχυση υποδομών με έμφαση στις ορεινές περιοχές.
- Ενίσχυση υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης και των βιβλιοθηκών.

Ενέργεια

- Αξιοποίηση του αγωγού φυσικού αερίου, δημιουργία δικτύου διανομής
- Δράσεις και λειτουργία των υδροηλεκτρικών έργων στο ποταμό Νέστο.
- Ενίσχυσης και υποδομής για αγροτικές εκμεταλλεύσεις και την αλιεία μεθόδων.
- Δράσεις αναδιάρθρωσης της φυσικής παραγωγής και εισαγωγής νέων καλλιεργητικών μεθόδων .
- Στήριξη ομάδων παραγωγών διεπαγγελματικών ενώσεων συμβολοιακής γεωργίας.
- Ολοκλήρωση βασικής αγροτικής υποδομής, όπως είναι το αρδευτικό δίκτυο.
- Προώθηση της εναλλακτικής απασχόλησης των αγροτών, όπως ο αγροτουρισμός και βελτίωση της αλιευτικής υποδομής.
- Προστασία και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και του πλούτου.
- Δράσεις εξυγίανσης του δομημένου περιβάλλοντος.
- Ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής και αντιπλημμυρικής προστασίας σε ευαίσθητες περιοχές.
- Προσέλκυση επενδύσεων αξιοποίησης του ορυκτού πλούτου, με σύγχρονες περιβαλλοντικές προδιαγραφές.
- Άμβλυνση των ενδονομαρχιακών και κοινωνικών ανισοτήτων και βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Πολιτισμός.

-Ενίσχυσης της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας, αλλά και ανάδειξη αξιοποίηση πολιτιστικής παράδοσης και κληρονομιάς.

Απασχόληση και ανθρώπινο δυναμικό.

-Βελτίωση των συστημάτων σύνδεσης της κατάρτισης με τις εξελίξεις στην περιφερειακή αγορά εργασίας.

-Συνεχόμενη κατάρτιση εργαζομένων.

-Δίκτυο συμβουλευτικών σταθμών και κέντρων πληροφόρησης για την κοινωνική και οικονομική ένταξη των μειονεκτικών και αποκλεισμένων ομάδων.

-Δομές κατάρτισης των νέο προσφύγων και ομάδων με θρησκευτικές ή πολιτιστικές ιδιαιτερότητες.

4.6 Ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης.

Η Αυτοδιοίκηση είναι κορυφαίος παράγοντας της αναπτυξιακής διαδικασίας, που θα πρέπει να αποφύγει όμως την επανάληψη των κρατικών σφαλμάτων. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να δημιουργικός και διευκολυντικός της ανάπτυξης επιβάλλεται να είναι συμμετοχος στο όφελος της ανάπτυξης, αλλά όχι επιχειρηματίας.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να αποκτήσει νέο περιεχόμενο και νέο προσανατολισμό. Χρειάζεται να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στην ανάπτυξη ενός σύγχρονου και ποιοτικού τουρισμού.

Τα πλεονεκτήματα της περιοχής είναι πολύ γνωστά. Είναι ο πρωτογενή τομέας, τα γεωθερμικά πεδία, το περιβάλλον, είναι ο πολιτισμός και μπορεί να γίνει ο τουρισμός, και σε συνδυασμό με την τεχνολογία και την παροχή υπηρεσιών, μπορεί να αναδειχθεί η οικονομία του νομού, σε μια μεγάλη γεννήτρια οικονομικής δραστηριότητας, απασχόλησης και ευημερίας.

Ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει την μεγάλη ευκαιρία του μέλλοντος. Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να γίνει με όρους ποιότητας, αισθητικής, με όρους σεβασμού στο περιβάλλον και στον επισκέπτη.

Η ανάπτυξη της κάθε περιφέρειας θα κριθεί από τη δυνατότητα να προσελκύσει νέες ιδιωτικές επενδύσεις, από τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας και απασχόλησης.

Στο νομό Ξάνθης θα πρέπει να τεθεί το πρόβλημα συλλογικά στο επίπεδο της περιφέρειας και όχι μόνο στο αστικό κέντρο. Υπάρχουν κάποιοι οικισμοί που θα εγκαταλειφθούν εντελώς. Για να μειωθεί το μέγεθος της εγκατάλειψης θα πρέπει να υλοποιηθούν μέτρα τα οποία να βοηθούν ορισμένους οικισμούς να εξελιχθούν σε τοπικά κέντρα (π.χ. μέσω της δημιουργίας εργατικών κατοικιών).

Ο Νομός Ξάνθης είναι μια περιοχή που η οικονομία της, στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο αγροτικό εισόδημα. Παρατηρείται ότι οι ορεινές παραμεθόριες περιοχές, έχουν την καλλιέργεια του καπνού ως μονοκαλλιέργεια. Η κάθε ενέργεια ή μέτρο μείωσης της τιμής του, θα επισημάνει με μαθηματική ακρίβεια, την ερήμωση αυτών των περιοχών, με πολύ μεγάλες εθνικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Σημαντικός παράγων στην ανάπτυξη του αγροτικού είναι η δυνατότητα της **βιολογικής** κτηνοτροφίας και γεωργίας. Η κτηνοτροφία τιμωρείται με μείωση επιδοτήσεων, διότι παρουσιάζει αυξητική τάση, ενώ ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενισχύει πλουσιοπάροχα τις βόρειες χώρες της Ευρώπης.

4.7 Προβλήματα στις ορεινές περιοχές και αντιμετώπισεις τους.

Μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από το έντονο ανάγλυφο, το πλούσιο δάσος και το καταπράσινο τοπίο, την περιορισμένη καλλιεργήσιμη γη και τους δεκάδες μικρούς και μεγάλους ζωντανούς οικισμούς. Είναι η πιο πυκνοκατοικημένη ορεινή περιοχή της χώρας. Σημαντικός παράγων ανάπτυξης θα αποτελέσει ο σχεδιασμός του Εχίνου ως δεύτερο κέντρο και της Σμίνθης έτσι ώστε να αποτελέσουν δυο σημαντικά κέντρα με επίκεντρο τον Εχίνο. Στον οικισμό Εχίνο που πολύ σύντομα θα είναι το πέρασμα του πρέπει να γίνει ο κάθετος άξονας Ελλάδας –Βουλγαρίας, πρέπει να δημιουργηθούν όλες οι απαραίτητες υπηρεσίες που θα χρειασθούν μελλοντικά (να γίνουν τα απαραίτητα έργα όπως το **αντιπλημμυρικό έργο**).

Παρατηρούμε ότι η Ελλάδα βαδίζει με γοργούς ρυθμούς μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου μπήκε και η Βουλγαρία και η Τουρκία μπαίνει σε τροχιά σύνδεσης.

Ανοίγουν οι δρόμοι επικοινωνίας, ξεπερνιούνται σκιές του δύσκολου παρελθόντος. Υπάρχει αισιοδοξία για το παρόν και το μέλλον. Όμως στα ορεινά παραμένουν οι μεγάλες καθυστερήσεις σε αναγκαίες **υποδομές**, παραμένει μεγάλο έλλειμμα στη **μόρφωση** και πρέπει να δοθεί μεγάλη έμφαση στο **ανθρώπινο δυναμικό**.

Παρατηρούμε την συρρίκνωση μερικών οικισμών και πρέπει να δοθεί θέσεις εργασίας και υποδομές έτσι ώστε να μπορούν να κατοικούν οι άνθρωποι.

1. Χρειάζεται ένα ρεαλιστικό εφαρμόσιμο πρόγραμμα ανάπτυξης
2. Σημαντικό πακέτο οικονομικών πόρων για την υλοποίηση του.

Γνωρίζουμε ότι πολλά μέρη και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, τόπους όμορφους, άλλους που βαδίζουν προς τη σωστή κατεύθυνση και άλλοι βρίσκονται σε λάθος δρόμους.

Ο τόπος πρέπει να γίνει ένας τουριστικός παράδεισος, όπως πολλοί ισχυρίζονται ότι μπορεί να γίνει και ότι αυτή μπορεί να είναι η βαριά βιομηχανία. Είναι πολύ προικισμένος τόπος, αρμονικός, πλούσιος από τη φύση του, (βουνό, δάση πλούσια, κάμπος εύφορος, νερά πολλά) και όλα αυτά γεμάτα ζωή.

Ο Νομός και κυρίως η ορεινή περιοχή μπορεί να είναι ζωντανός 365 ημέρες το χρόνο, αφού έχει πολλούς τέτοιους τόπους πανέμορφους, με παραδοσιακούς οικισμούς, χωριά όμορφα, πανέμορφο φυσικό περιβάλλον.

Ωραίοι τόποι, αλλά πρέπει να βρεθεί τρόπος να παραμείνουν ζωντανοί. Ο τόπος πρέπει να κατοικείται απ' άκρη σε άκρη με κατοίκους μόνιμους που να ασχολούνται με τη γεωργία, την υλοτομία, την κτηνοτροφία, την αλιεία.

Ο τόπος χρειάζεται ποικιλία παραγωγής και εργασίας. Σήμερα αποδεικνύεται ότι ακόμα και η μονοκαλλιέργεια του καπνού ήταν λάθος, τουλάχιστον όπου συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ο κόσμος της υπαίθρου πρέπει να τρώει γλυκό ψωμί από τον τόπο του και ο αγροτουρισμός και κάθε ήπια μορφή τουρισμού να είναι το κάτι παραπάνω γι' αυτούς. Αλλά και αυτό ακόμη πρέπει να μάθει να το κάνει σωστά.

Με τον τουρισμό είναι βέβαιο ότι δεν μπορεί να ζήσει ένας τόπος και ειδικά σαν τον Δήμο Μύκης η του Δήμο Σταυρούπολης. Ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός βρίσκουν πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης στον ορεινό όγκο του Νομού. Είναι ανάγκη να επιλυθούν άμεσα ορισμένα προβλήματα όπως της οριοθέτησης των οικισμών και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, της κατά παρέκκλιση δόμησης στον ορεινό όγκο, καθώς και ο προσδιορισμός των δασικών εκτάσεων, ώστε, είτε οι υπάρχουσες είτε οι μελλοντικές χρηματοδοτήσεις να μην μένουν αναξιοποίητες.

Ο Νομός και ιδιαίτερα η παράκτια ζώνη αποτελεί μια από τις πλέον ευνοημένες γεωθερμικά περιοχές της Ελλάδας. Το βεβαιωμένο γεωθερμικό δυναμικό του Νομού

μπορεί και πρέπει να αποτελεί στόχο αιχμής για τις πεδινές και παράκτιες ζώνες του Νομού, διότι οι προοπτικές περαιτέρω αξιοποίησης του για καλλιέργειες και μεταποίηση είναι σημαντικές, χωρίς να απαιτούνται εισαγόμενες λύσεις και τεχνογνωσία, μια από τις σημαντικότερες προοπτικές διαγράφεται και στην αξιοποίηση του ιαματικού τουρισμού.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Δυτική Θράκη προσαρτήθηκε στον κορμό της ελληνικής επικράτειας το 1923 με τη Συνθήκη της Λωζάνης. Η Συνθήκη, εκτός από εδαφικές, περιελάμβανε κι άλλες αρχές που αποσκοπούσαν στη ρύθμιση ελληνοτουρκικών ζητημάτων. Έτσι, ενώ για το σύνολο των επικρατειών και των δύο χωρών η ανταλλαγή πληθυσμών ήταν υποχρεωτική, για τις περιοχές Ροδόπης και Ξάνθης της Δυτικής Θράκης, η αποχώρηση των μουσουλμάνων ήταν προαιρετική. Για τους πληθυσμούς αυτούς, η Συνθήκη εγγυούταν θρησκευτικά κι εκπαιδευτικά δικαιώματα κι όριζε ότι θα έπαιρναν την ελληνική υπηκοότητα. Με λίγα λόγια, η περιοχή της Δυτικής Θράκης εξαιρέθηκε από την αρχή της «εθνικής καθαρότητας» και καθιερώθηκε η αρχή της αμοιβαιότητας.

Η πληθυσμιακή συγκρότηση της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με λοιπές περιφέρειες της χώρας με σημείο αναφοράς την θρησκευτική μειονότητα. Υπολογίζεται ότι το μουσουλμανικό στοιχείο αριθμεί περίπου 140.000 με 145.000 άτομα, κατανεμημένο κατά κύριο λόγο στις πρωτεύουσες και στις ορεινές ζώνες των νομών Ξάνθης και Ροδόπης.

Οι διανομαρχιακές ανισότητες της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης χαρακτηρίζονται μέχρι το 1994 από την κυριαρχία του Ν. Καβάλας, που ήταν ο πιο αναπτυγμένος νομός. Ωστόσο αυτή η κυριαρχία αυτή φάνηκε να μειώνεται με αποτέλεσμα να υπάρχει μείωση των διανομαρχιακών ανισοτήτων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, μερικοί δήμοι παρουσιάζουν περιορισμένη πληθυσμιακή αύξηση και μερικοί μείωση (τόσο λόγω φυσικής μείωσης όσο και μετακίνησης των κατοίκων προς την πρωτεύουσα του νομού ή προς άλλες πόλεις του εσωτερικού ή του εξωτερικού. Οι μετακινήσεις γίνονται είτε για λόγους αναζήτησης εργασίας, είτε βελτιωμένης ποιότητας ζωής (εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή).

Με την εξέλιξη της εγκατάλειψης και συρρίκνωση των ορεινών οικισμών, βλέπουμε ότι οδηγούμαστε τουλάχιστον τέσσερις δεκαετίες πιο πίσω. Από τη μια άκρη της ως την άλλη η ορεινή Ελλάδα ερημώνει. Οι τελευταίοι άνθρωποι που είχαν απομείνει φεύγουν κι αυτοί προς τα αστικά κέντρα. Στα άγρια βουνά απλώνεται και πάλι η αρχέγονη σιωπή τους. Η ανάσα των χωριών αργοσβήνει, η παραμικρή ελπίδα χάνεται.

Οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης αριθμούν περίπου 110.000, αποτελούν όμως 3

διαφορετικές φυλετικές ομάδες, τους Πομάκους, τους Τουρκόφωνους και τους Αθιγγάνους.

Οι μουσουλμάνοι διακρίνονται σε 36.000 Πομάκους (23.000 στο νομό Ξάνθης, 11.000 στο νομό Ροδόπης, 2.000 στο νομό Έβρου), 24.000 αθιγγανούς (από 9.000 στους νομούς Ξάνθης και 13000 Ν.Ροδόπης και 2.000 στο νομό Έβρου) και 54.000 τουρκοφανεείς- τουρκογενείς (10.000 στο νομό Ξάνθης, 42.000 στο νομό Ροδόπης και 2.000 στο νομό Έβρου). Από τους Πομάκους της Ξάνθης περί τους 700 έχουν τουρκική φυλετική ρίζα. Στη Βουλγαρία οι Πομάκοι ανέρχονται σε 100.000 περίπου

Ο Νομός αποτελείται από 6 Δήμους (Αβδήρων, Βιστωνίδας, Μύκης, Ξάνθης, Σταυρούπολης, Τοπείρου) και 4 Κοινότητες (Θερμών, Κοτύλης, Σατρών, Σελερού). Σύμφωνα με την Οδηγία 75/268, τα Δημοτικά Διαμερίσματα και οι Κοινότητες Νομού χαρακτηρίζονται ως Ορεινές σε ποσοστό 40,54%, Πεδινές σε ποσοστό 29,73% και Μειονεκτικές (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών με Ειδικά Προβλήματα) σε ποσοστό 29,73%.

Στην περιοχή μελέτης διαπιστώθηκαν σημαντικά προβλήματα στη διάρθρωση του πληθυσμού (όπως η σχετική μείωση του πληθυσμού που πιθανόν να συνεχιστεί η εν λόγω κατάσταση εφ' όσον παραμείνουν τα ήδη διαμορφωμένα χαρακτηριστικά στην διάρθρωση των ηλικιών). Η ανισότητα στο επίπεδο εκπαίδευσης μεταξύ των οικισμών (το οποίο είναι ιδιαίτερα χαμηλό). Μπορεί να υπάρχουν δημοτικά σχολεία αλλά ο αριθμός των παιδιών δεν είναι μεγάλος όπως επίσης και ο αριθμός των διδασκόντων δεν είναι επίσης μεγάλος. Ο αριθμός των ατόμων που έχουν τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι αρκετά χαμηλός. Το μέγεθος της οικογένειας όπως έχει αναλυθεί είναι σχετικά υψηλό. Κατά μέσο όρο κάθε οικογένεια αποτελείται από 4 έως 6 άτομα. Οικογένειες που έχουν πάνω από 6 άτομα στοιχείο είναι συνήθως στην ορεινή περιοχή των Μουσουλμάνων. Δείχνει πολύ ενθαρρυντικό ότι είναι δυνατό να γίνουν θετικές παρεμβάσεις στη δημογραφική δομή του πληθυσμού.

Τέλος θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα η σύνθεση του πληθυσμού και η προέλευσή του. Υπάρχουν οικισμοί που κατοικούν σε αρκετούς οικισμούς μουσουλμάνοι και χριστιανοί. Ενώ υπάρχουν οικισμοί που οι κάτοικοι είναι κατά το πλείστον μουσουλμάνοι η χριστιανοί όπως παρατηρούμε από το χάρτη 5.

Το σχολείο λειτουργεί ως μέσο κοινωνικοπολιτισμικής ένταξης των παιδιών αφού

θεσμικά και νομικά έχει την υποχρέωση να παρέχει σε όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες και με ίσο τρόπο γνώσεις και δεξιότητες. Όπως φάνηκε, η εκπαίδευση της μουσουλμανικής μειονότητας δεν καταφέρνει να δεχτεί ούτε να κρατήσει στους κόλπους της όλα τα παιδιά και καταλήγει να γίνεται ισχυρός μηχανισμός κοινωνικού αποκλεισμού. Οι μουσουλμάνοι μαθητές/τριες δεν καταφέρνουν να απορροφήσουν «δημόσιο και κοινωνικό πλούτο» και αποκλείονται τόσο από την εκπαίδευση όσο και μέσα από αυτή.

Από τις αρχές του αιώνα η περιοχή ήταν ένας χώρος συνύπαρξης ετερογενών ομάδων: Έλληνες γηγενείς και πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία και τη Ρωμυλία και πρόσφατα από την πρώην Σοβιετική Ένωση, Τούρκοι, Πομάκοι, «Αθίγγανοι», Βούλγαροι, Εβραίοι, Αρμένιοι, Ρώσοι, αποτελούν ορισμένες από τις ομάδες που κατοίκησαν ή κατοικούν ακόμα σε αυτό το χωνευτήρι πολιτισμών. Σε αυτό το δυναμικό πολυπολιτισμικό περιβάλλον οι ταυτότητες παραμένουν ρευστές και ανοικτές στη διαπραγμάτευση, ενώ οι κρατικές πολιτικές και οι ιστορικές συγκυρίες εξακολουθούν να επηρεάζουν το χαρακτήρα της περιοχής,

Ανάμεσα στα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας αυτά που φαίνεται να αποτελούν ζητήματα πρώτης προτεραιότητας για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο είναι η φτώχεια, που μαστίζει πολλά νοικοκυριά συνήθως πολυμελών οικογενειών με απλά εισοδήματα και αυξημένες ανάγκες, τα ζητήματα των διαπολιτισμικών σχέσεων και των κοινωνικών διακρίσεων, το υψηλό ποσοστό ανέργων, οι υψηλοί δείκτες εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, η γήρανση του πληθυσμού, η περιθωριακή θέση των γυναικών, ο αναλφαβητισμός μέρους του πληθυσμού, το ζήτημα της κοινωνικής ενσωμάτωσης των παλιννοστούντων και της υποβαθμισμένης κοινωνικής και οικονομικής θέσης της μειονότητας.

Επιπλέον, επισημαίνουμε τα ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών των πολιτών στους τομείς της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας, που συνδέονται με την αδυναμία ανταπόκρισης των υπάρχοντων δικτύων κοινωνικών υπηρεσιών και των τοπικών μονάδων υγείας στις αυξημένες ανάγκες των πολιτών.

Η τοπική κοινωνία στερείται και υπολείπεται στα πεδία της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της απασχόλησης, καθώς και σε πηγές βοήθειας και υποστήριξης. Τα άγονα εκπαιδευτικά συστήματα που υπηρέτησαν και βάθυναν κοινωνικές ανισότητες, θα χρειαστούν χρόνο και κυρίως ασκήσεις αυτογνωσίας από

τους σχεδιαστές της εκπαιδευτικής πολιτικής για να αλλάξουν.

Η αποτυχία της μειονοτικής εκπαίδευσης είναι ένα ζήτημα που πρέπει να απασχολήσει τους εκπαιδευτικούς φορείς σε μια κοινωνία που επιθυμεί να άρει τις κοινωνικές ανισότητες. Ο ιδιότυπος εκπαιδευτικός αποκλεισμός της μειονότητας πρόσφατα έπαψε να αποσιωπάται, εξακολουθεί όμως να ερμηνεύεται ως το αποτέλεσμα των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών αυτής της κοινότητας. Πρόκειται για ένα στερεότυπο που τείνει να υποβαθμίσει και να παραβλέψει τη σημασία των αναποτελεσματικών εκπαιδευτικών πολιτικών και τις διαδικασίες κοινωνικού αποκλεισμού.

Η ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και η λειτουργία προγραμμάτων κατάρτισης και δια βίου εκπαίδευσης των ενηλίκων θα αποτελέσουν αποφασιστικά πεδία για την κοινωνική ανάπτυξη του τόπου. Οι εμπειρίες συνύπαρξης στους χώρους της παιδείας συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας αποδοχής του «άλλου» και μπορούν να αποτελέσουν εφαλτήριο για την ενδυνάμωση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στην κοινωνική ζωή. Η πολιτισμική πολυμορφία είναι ένα πολιτισμικό κεφάλαιο για την τοπική κοινωνία.

Ο Δήμος Ξάνθης, ο Δήμος Τοπείρου και ο Δήμος Βιστώνιδος κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις μπορούν να αποτελέσουν ένα ξεχωριστό παράδειγμα δημιουργικής συνύπαρξης πολιτισμικών ετεροτήτων. Για να γίνει αυτό, χρειάζονται ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σεβασμός στην πολιτισμική ετερότητα, ανάπτυξη των δομών διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που θα ενσωματώνουν τον πληθυσμό των μειονεκτουσών ομάδων και δράσεις σε κοινωνικό επίπεδο για τη διαμόρφωση μιας κουλτούρας αλληλοαποδοχής και αλληλοαναγνώρισης στις διαφορετικές ομάδες.

Η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και η άρση των όποιων κοινωνικών διακρίσεων αποτελούν προϋποθέσεις για τη μακροπρόθεσμη κοινωνικοπολιτισμικής ανάπτυξη της περιοχής.

Ωστόσο η οικονομική υπανάπτυξη και οι περιορισμένες δομές απασχόλησης λειτουργούν αρνητικά στην προοπτική κοινωνικής ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων και διαμορφώνουν το έδαφος για την ανάπτυξη ρατσιστικών αντιλήψεων και ανταγωνιστικών στάσεων ανάμεσα στις ομάδες της τοπικής κοινωνίας.

Οι όποιες προσπάθειες των τοπικών φορέων για την ανάπτυξη διαπολιτισμικών

θεσμών και πρωτοβουλιών φαίνεται να έχουν πενιχρά αποτελέσματα. Απουσιάζει ο μακρόπνοος σχεδιασμός για τη δημιουργία ενός ανοικτού διαπολιτισμικού περιβάλλοντος που θα καλλιεργεί το πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης ανάμεσα στις ομάδες και θα τους παρέχει ευκαιρίες για απασχόληση, κοινωνική δράση και κοινοτική συμμετοχή. Η ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και η ενθάρρυνση πρωτοβουλιών που θα εμφορούνται από τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης και θα προσβλέπουν στην ανάδειξη των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων ως οδηγών της συλλογικής δράσης παραμένει ένα αίτημα για την κοινωνία του Νομού Ξάνθης.

Οι νέοι μουσουλμάνοι για παράδειγμα, και ιδιαίτερα όσοι έχουν έφεση προς ανώτατες σπουδές, καταφεύγουν σε ξένα Πανεπιστήμια επειδή τα εγχώρια είναι δυσπρόσιτα. Πρέπει ακόμη να επισημάνουμε την ανάγκη για ουσιαστική διεύρωση του Πανεπιστημίου Θράκης, με νέα τμήματα, Ερευνητικά Ινστιτούτα, πραγματικές μεταπτυχιακές σπουδές. Πρέπει να δοθούν κίνητρα για προσέλκυση ικανών επιστημόνων.

Πρέπει να υπάρξει σεβασμός στη διαφορετικότητα, η εκτίμηση των ιδιαιτεροτήτων τους και η αντιμετώπισή τους ως ισότιμων πολιτών του κράτους είναι το μεγαλύτερο βήμα προς την επίλυση του «προβλήματος» της εκπαίδευσής τους.

Στα πλαίσια της ανάλυσης για την οικονομία και την απασχόληση που έχει προηγηθεί στο Νόμος Ξάνθης είναι ότι ασχολιούνται περισσότεροι με το πρωτογενές τομέα. Η γεωργία, η κτηνοτροφία, η δασοπονία και η αλιεία είναι βασικοί κλάδοι αγροτικής οικονομίας αλλά και της γενικότερης οικονομίας της περιοχής. Καθώς αυτή περιλαμβάνει μία ποικιλία υποπεριοχών με ιδιαίτερα γεωγραφικά, βιοκλιματικά και οικολογικά χαρακτηριστικά, οι παραπάνω κλάδοι εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις και εξίσου πλούσια ποικιλία σε κατηγορίες, είδη παραγωγής και τρόπους αξιοποίησης.

Στην πεδινή περιοχή ασχολούνται κυρίως με το γεωργικό τομέα (καλύπτει το 40% περίπου των ενεργώς απασχολούμενων, με έντονες επιρροές στον κοινωνικό-οικονομικό ιστό του νομού).

Στην ορεινή περιοχή οι αγροτικές ασχολίες είναι κυρίως αυτές της κτηνοτροφίας και της μονοκαλλιέργειας του καπνού. Παράλληλα συμπληρώνουν την αγροτική απασχόληση η εκμετάλλευση των δασικών συμπλεγμάτων του νομού από τους δασικούς συνεταιρισμούς (κυρίως Μελιβοίων και Σταυρούπολης).

Στο δευτερογενή τομέα οι βιομηχανικές δραστηριότητες του νομού, ασκούνται κυρίως στην βιομηχανική ζώνη, η οποία σήμερα έχει πληρότητα των εγκαταστάσεων που βρίσκονται σε αυτήν και καλύπτει το σύνολο της εκτάσεως. Πέραν όμως αυτού, εκατέρωθεν του οδικού άξονα Ξάνθης – Μαγγάνων, Ξάνθης – Ολβίου και Ξάνθης Εξοχής, υπάρχει σημαντική βιομηχανική παρουσία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων, όπως αυτή των Πλαστικών Θράκης, Venus, της χαρτοβιομηχανίας Diana, της GMS, του Γερμανού, των αλουμινίων Θράκης καθώς και των συνεταιριστικών εργοστασίων ΣΕΠΕΚ, ΣΕΒΑΘ κ.λ.π., δημιουργώντας έτσι ένα δίκτυο βιομηχανιών μεγάλης εγκατεστημένης ισχύος αλλά και διασποράς, που καθιστά δαπανηρότερη την δημιουργία υποδομών υποστήριξης.

Ο τριτογενής τομέας δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα ανεπτυγμένος, εκτός φυσικά του εμπορίου (9και ειδικότερα του εμπορίου καπνού)και των αλιευτικών προϊόντων .

Όπως παρατηρούμε στο πίνακα 26 στο δημοτικό διαμέρισμα Μύκης , Εχίνου και Ωρραίου δεν υπάρχει καθόλου τουριστική ανάπτυξη . Οι ελάχιστες πρωτοβουλίες που έχουν σημειωθεί έως τώρα είναι από κοινοτικούς φορείς. Κι αυτό όμως χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα αφού υπάρχουν μόνο δύο καταλύματα στον οικισμό Ωρραίο τα οποία είναι εκτός λειτουργίας.

Η ιδέα της τουριστικής ανάπτυξης είναι ξένη και άγνωστη στους κατοίκους για αυτό και δεν έχει υπάρξει μία ιδιωτική πρωτοβουλία . Οι οικισμοί στο σύνολο τους συνεχίζουν να αποτελούν μία κλειστή κοινωνία.

Η σημερινή κατάσταση θα μπορούσε εύκολα να αλλάξει και να υπάρξει μία ζώνη τουριστικής ανάπτυξης. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ένα πραγματικά σπάνιο φυσικό πλούτο που σε συνδυασμό με τις ιδιαιτερότητες του πληθυσμού, (όσον αφορά τα ήθη και έθιμα) μπορεί να αποτελέσει ένα πόλο έλξης για πολλούς τουρίστες. Τα εξαιρετικής σημασίας οικοσυστήματα μπορούν να αποτελέσουν υποδοχέα για ήπιες μορφές τουρισμού.

Όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον η οροσειρά της Ξάνθης παρουσιάζει το σύνολο των χαρακτηριστικών των ορεινών όγκων: πυκνό δάσος, θάμνους, βραχώδεις περιοχές, γυμνά τοπία, πλήθος πανίδας και χλωρίδας, ενώ λόγω της ποικιλομορφίας της και του ιδιαίτερου επιστημονικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος έχει χαρακτηριστεί για το μεγαλύτερο μέρος της Εθνικός Δρυμός.

Η αρχιτεκτονική των ορεινών οικισμών της Ξάνθης καταφέρνει να ξεπερνάει τις

δυσκολίες και τους περιορισμούς του δύσβατου χώρου, δημιουργώντας μια συνεκτική συγκρότηση που ανταποκρίνεται στις επαγγελματικές ασχολίες των κατοίκων (κτηνοτροφία, καπνοκαλλιέργεια). Η δόμηση στους περισσότερους ορεινούς και ημιορεινούς οικισμούς του Ν. Ξάνθης είναι αραιή ή και με σχετικά μέτρια πυκνότητα. Πολλοί από αυτούς αναπτύχθηκαν γραμμικά κατά μήκος της κοίτης ενός χειμάρρου, ενώ κάπου παρατηρούνται και δορυφορικές ομάδες κατοικιών προσαρμοσμένες στη μορφολογία του εδάφους αλλά και στις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε οικογένειας. Κυρίαρχα γνωρίσματα των περισσότερων οικισμών είναι η κατασκευαστική λιτότητα, το μικρό μέγεθος, η πολυλειτουργικότητα και η προσθετική ικανότητα. Είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο ένα Πομακικό σπίτι να αλλάζει μέγεθος, διαρρύθμιση και μορφή ανάλογα με την αύξηση των μελών μιας οικογένειας. Στους πεδινούς χριστιανικούς αλλά και μουσουλμανικούς οικισμούς η κατάσταση είναι ανάλογη υπάρχουν αρκετοί μεγάλοι χώροι που μπορούν πολύ όμορφα να αξιοποιηθούν. της εγκατάλειψης των ορεινών οικισμών μπορούμε να αναφέρουμε την έλλειψη εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής για τη χρήση γης, την ανεργία, την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση, την αλλαγή του τρόπου ζωής. Στις ορεινές περιοχές οι δρόμοι άργησαν να γίνουν ή δεν έχουν γίνει ούτε και τώρα.

Το τραγελαφικό είναι ότι σε ορισμένες περιπτώσεις έγιναν αμέσως μετά την ερήμωση των οικισμών ή όταν η απελπισία είχε φτάσει στο αποκορύφωμά της, έτσι που ο δρόμος αντί να συγκρατήσει τον πληθυσμό διευκόλυνε τη φυγή του. Ολόκληρες οικογένειες συγκεντρώνουν ό,τι έχουν και εγκαταλείπουν τους τόπους που γεννήθηκαν. Πολλοί φεύγουν στο εξωτερικό (κυρίως Γερμανία), άλλοι μαζεύονται στην Ξάνθη ή στα κοντινότερα κεφαλοχώρια. Άλλοι πάλι ζητούν δουλειά στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη ή άλλες πόλεις της Ελλάδας.

Και τέλος η πορεία για το μέλλον προϋποθέτει ρεαλισμό και ορθολογισμό, ώστε να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα να αμβλυνθούν τα όποια μειονεκτήματα της περιοχής.

Προς αυτή την κατεύθυνση οι ιδέες, οι προτάσεις, οι απόψεις, και η συνεισφορά αποτελούν την δεξαμενή για την παραγωγή έργου. Οι ορθές επιλογές και οι αποτελεσματικότερες παρεμβάσεις θα μας οδηγήσουν σε μια κοινωνία πολιτών, μορφωμένη, κοσμοπολίτικη, εξωστρεφή και σίγουρη για τον εαυτό της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Ακαδημία Αθηνών, (1995) *Η Ανάπτυξη της Θράκης, Προκλήσεις και προοπτικές*, Αθήνα: Κέντρο Έρευνας της Ελληνικής Κοινωνίας.
2. Αναπτυξιακή Ξάνθης Α.Ε. (2006) *Τελική Έκθεση Τοπικού / Θεματικού Προγράμματος Πρωτοβουλίας LEADER*, Ξάνθη: Αναπτυξιακή Ξάνθης Α.Ε..
3. Βαρβούνης, Μ. Γ. (1996) *Λαογραφικά των Πομάκων της Θράκης*, Αθήνα: εκδόσεις Πορεία
4. Βαρβούνης, Μ.Γ. (1997) *Η καθημερινή ζωή των Πομάκων. Λαογραφία, Εθνική συνείδηση και θρησκευτική ταυτότητα. Το παράδειγμα του χωριού Κύκνος της Ξάνθης*, εκδόσεις Οδυσσέας.
5. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, (διάφορες εκδόσεις και φυλλάδια).
6. Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας & Ανάπτυξης. Διατίθεται στο: www.esaa.gr όπου επισκέφθηκε Πέμπτη, 4 Μαΐου 2006.
7. Ζεγκίνης, Ε., (1994). Οι μουσουλμάνοι αθίγγανοι της Θράκης. Θεσ/νίκη: ΙΜΧΑ. Νο 255.
8. Κατσιμίγας Ε., (1984). << Αναζητώντας την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των αγροτικών οικισμών του Νομού Ροδόπης >>. Θρακική Επετηρίδα, 5^{ος} Τόμος.
9. Κίζης Κ., (1990). Θράκη, Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική. Αθήνα: Μέλισσα.
10. Κηπουρός, Σ., Κιοσσές, Ι. (2003) *Κοινωνικές Συνιστώσες και Πολεοδομική Πραγματικότητα Στους Μειονοτικούς Οικισμούς Της Θράκης*, Διπλωματική Εργασία, Βόλος: Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης

11. Κοτζαμάνης, Β. (2006) “Θράκη: μια εβδομηκονταετία έντονων πληθυσμιακών ανακατατάξεων (1928 - 2001)”, στο Η Κομοτηνή και ο ευρύτερος χώρος (παρελθόν – παρόν - μέλλον), Επιστημονικό Συνέδριο Πρακτικά, Κομοτηνή: Εταιρεία Παιδαγωγικών Επιστημών Κομοτηνής.
12. Λιάπη Α., (1995α) “Η Θράκη μετά το 1920”, στο Θρακικά 6 (17) 93 – 123, Αθήνα: Θρακικό κέντρο – Εταιρία θρακικών μελετών.
13. Μαλκίδης, Θ. (2002) “Μειονότητες και αγροτική κοινωνία. Οι Πομάκοι στη Θράκη”. Διατίθεται στο: www.ideapolis.gr, επισκέφθηκε στις 12 Μαρτίου 2007.
14. Μαυρομάτης, Γ. (2005). Τα παιδιά της Καλκάντζας. Εκπαίδευση, φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός σε μια κοινότητα μουσουλμάνων της Θράκης. Αθήνα: Μεταίχμιο.
15. Μπακιρτζής, Χ. Τριαντάφυλλος, Δ. και Ζαρκάδα, Χρ. Εζεγκίνης, Δ. Κωτούλας, Λ. Λιάβας, Γ. Λουταρίδης, Ρ. Λουτζάκη, Ι. Παπαντωνίου, (1989) ΘΡΑΚΗ κοινωνοφελές ίδρυμα ΕΤΒΑ, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού ΕΟΜΜΕΧ, Πολιτισμικοί οδηγοί Α΄, Αθήνα
16. Αναπτυξιακό Συνέδριο Ξάνθης “Οδικός Χάρτης για την Ξάνθη του 2015” που πραγματοποιήθηκε 21 με 23 Μαΐου 2004.
17. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Διατίθεται στο www.eydamth.gr/rep.html επισκέφθηκε στις 22 Μαρτίου 2007.
18. Τρέσσου, Ε., & Στάθη, Π. (1997). Άρθρο με τίτλο: Μειονοτική Εκπαίδευση στη Θράκη: τα αίτια της αποτυχίας. Περιοδικό Σύγχρονα Θέματα, 1997.
19. Τσιφουντούδη Π.(1993). Α΄ Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών –Ξάνθη 21-24 Οκτωβρίου 1993.
20. Lalenis K., (2000). <<Local development plans in the communities of Muslim Minority in northern Xanthi, Greece Memories of underdevelopment?>>. Volos :

ECPR & University Of Thesaly (Πρακτικά του Συνεδρίου των ECPR και Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας, <<Culture and Regional Economics Development-Cultural, Political and Social Perspectives >>).

21. www.geomic.com/oikismoι/presentation.html (11/8/2007).

22. www.xanthi.gr/index.php?Tmp=28_path=1131_1176 (25/9/2007).

23. www.statistic.gr (3/11/2006).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εικόνα 1 : Σπίτι στο Καλό Νερό. Η πρόσοψη του είναι φτιαγμένη με τσατμά (ξύλινο σκελετό τα κενά του οποίου γεμίζονται με πέτρες).

Εικόνα 2: Τοίχος από τσατμά στο χωριό Έρανος.

Εικόνα 3: Τοίχος από μαγαδατί (ξύλινα πηχάκια με σοβά) στο χωριό Κριός.

Εικόνα 4 : Εσωτερική σκάλα σε σπίτι στο χωριό Πριόνι.

Εικόνα 5 : Εσωτερικό σπίτι στο Λιβάδι.

Εικόνα 6 : Σκαλιστή πόρτα στο χωριό Καλύβα.

Εικόνα 7: Εσωτερικό παλιού αρχοντικού στον Καστανίτη.

Εικόνα 8: Όργωμα γης από ορεινό στο χωριό Ρεματιά των Σατρών.

Εικόνα 9: Στο Γιαννοχώριο. Το μουλάρι παραμένει ακόμα βασικό μέσο μεταφοράς σε ορεινά χωριά.

Εικόνα 10: Το γεφύρι που οδηγεί από τις Σάτρες στο χωριό Ακραίος.

Εικόνα 11: Ανθηρό.

Εικόνα 12: Βασιλικά.

Εικόνα 13: Η γέφυρα του Σταμάτη στο Βασιλοχώρι.

Εικόνα 14 : Παλιό αλώνι στο Δουργούτι.

Εικόνα 15: Εσωτερικό σπιτιού στο χωριό Έρανος.

Εικόνα 16 : Τριώροφο αρχοντικό στην Καλύβα.

Εικόνα 17:Καστανίτης.

Εικόνα 18 : Ο ποταμός Κομψάτος λίγο πριν την Κοτάνη.

Εικόνα 19:Κορφοβούνιο.

Εικόνα 20 : Κούνδουρος.

Εικόνα 21: Λιβάδι

Εικόνα 22: Παλιό τζαμί στο Λίβα.

Εικόνα 23 : Στο Πολύσκιο (πάνω Μαχαλάς).

Εικόνα 24 : Πόρτα.

Εικόνα 25: Σεμέλη.

Εικόνα 26: Τσαλαπετεινός.

Εικόνα 27: Παλιά γέφυρα στο Κομπάτο ανάμεσα στα χωριά Κούνδουρος και Τσαλαπετεινός.

Εικόνα 27: Οικισμός Μύκης

Εικόνα 28: Οικισμός Εχίνου

Εικόνα 29: Παναγίας Καλαμούς

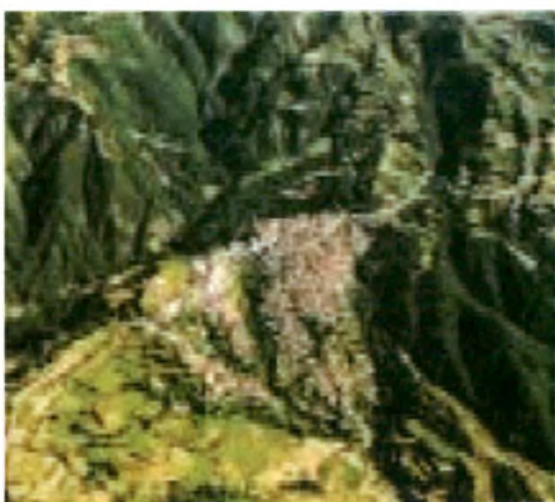
Εικόνα 30: Λίμνη Βιστωνίδα

Εικόνα 31: Παραλία Αβδήρων

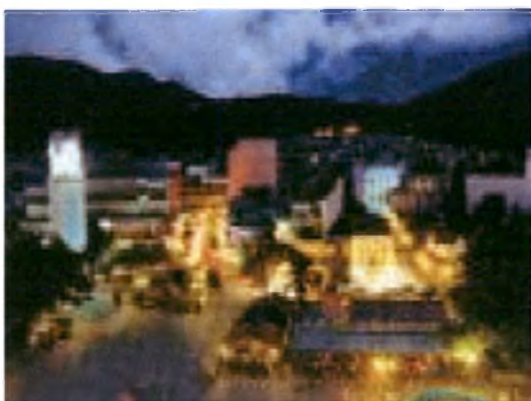
Εικόνα 32: Μαιανδρισμοί Νέστου

Εικόνα 33: Ορεινός όγκος

Εικόνα 34: Πόρτο Λάγος.

Εικόνα 34: Η μαγεία της Ξάνθης τη νύχτα

Εικόνα 35: Το παζαρι της Ξάνθης

Εικόνα 36: Άποψη παλιάς πόλης.

Εικόνα 37: Αεροφωτογραφία της Πόλης

Εικόνα 38: Επαρχιακή Οδός - Κόμβος Μαγγάνων

Εικόνα 39: Παραλία Αι Γιάννη

Εικόνα 39: Ορεινή περιοχή Σταυρούπολης

Εικόνα 39: Ορεινή περιοχή Λειβαδίτη

Πηγες Φωτογραφιών είναι από:

1. www.xanthi.gr/index.php
2. www.geomic.com/oikismoipresentation.html.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ 1: Θέση του Νομού Ξάνθης σε
σχέση με το υπόλοιπο
Ελλαδικό χώρο.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοτητες της Χωροταξικής Διάρθρωσεis του Ν. Ξάνθης

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ:

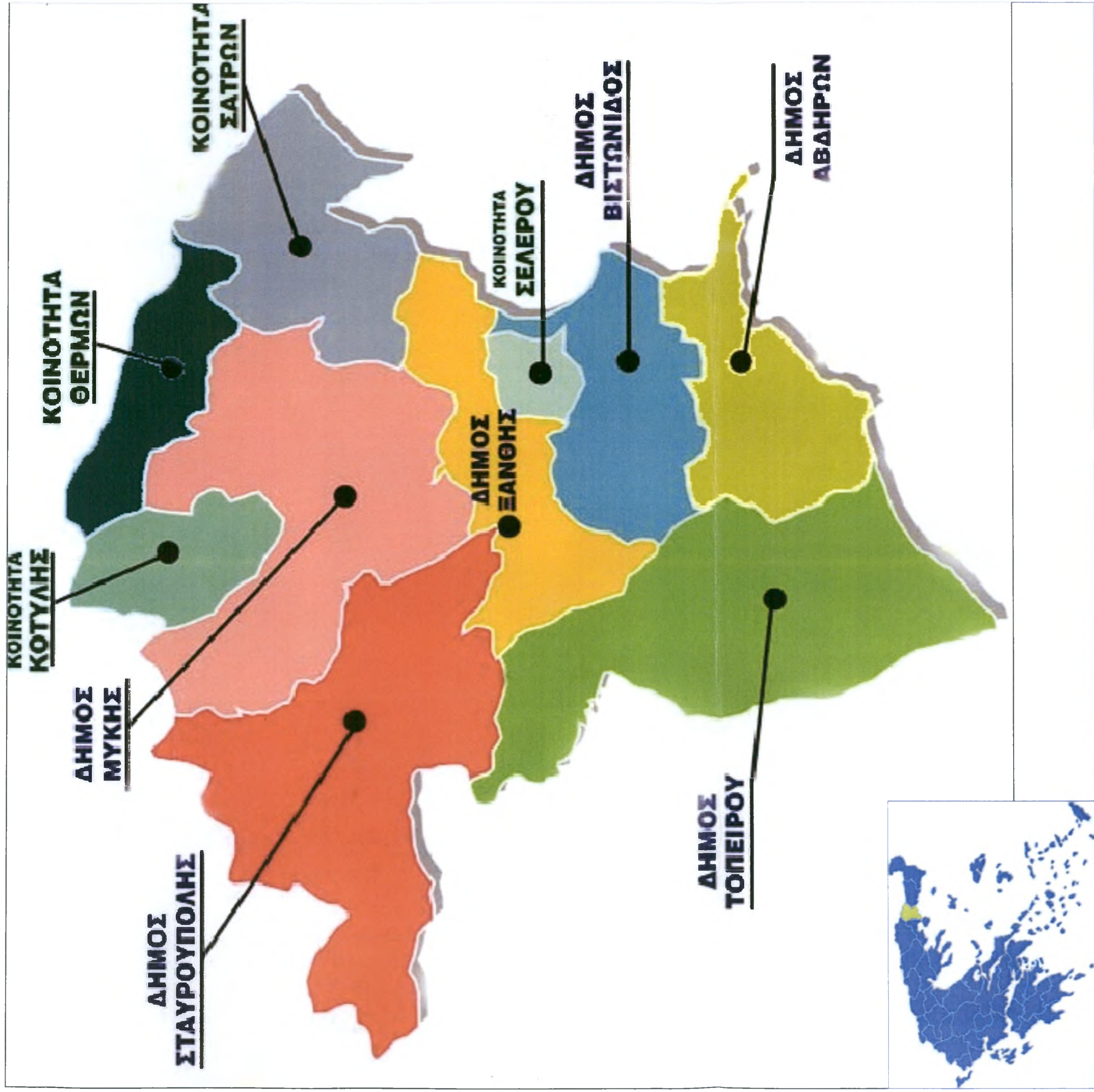
- ΘΡΑΚΗ
- ΥΠΟΛΟΙΠΗ ΕΛΛΑΔΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:17.340

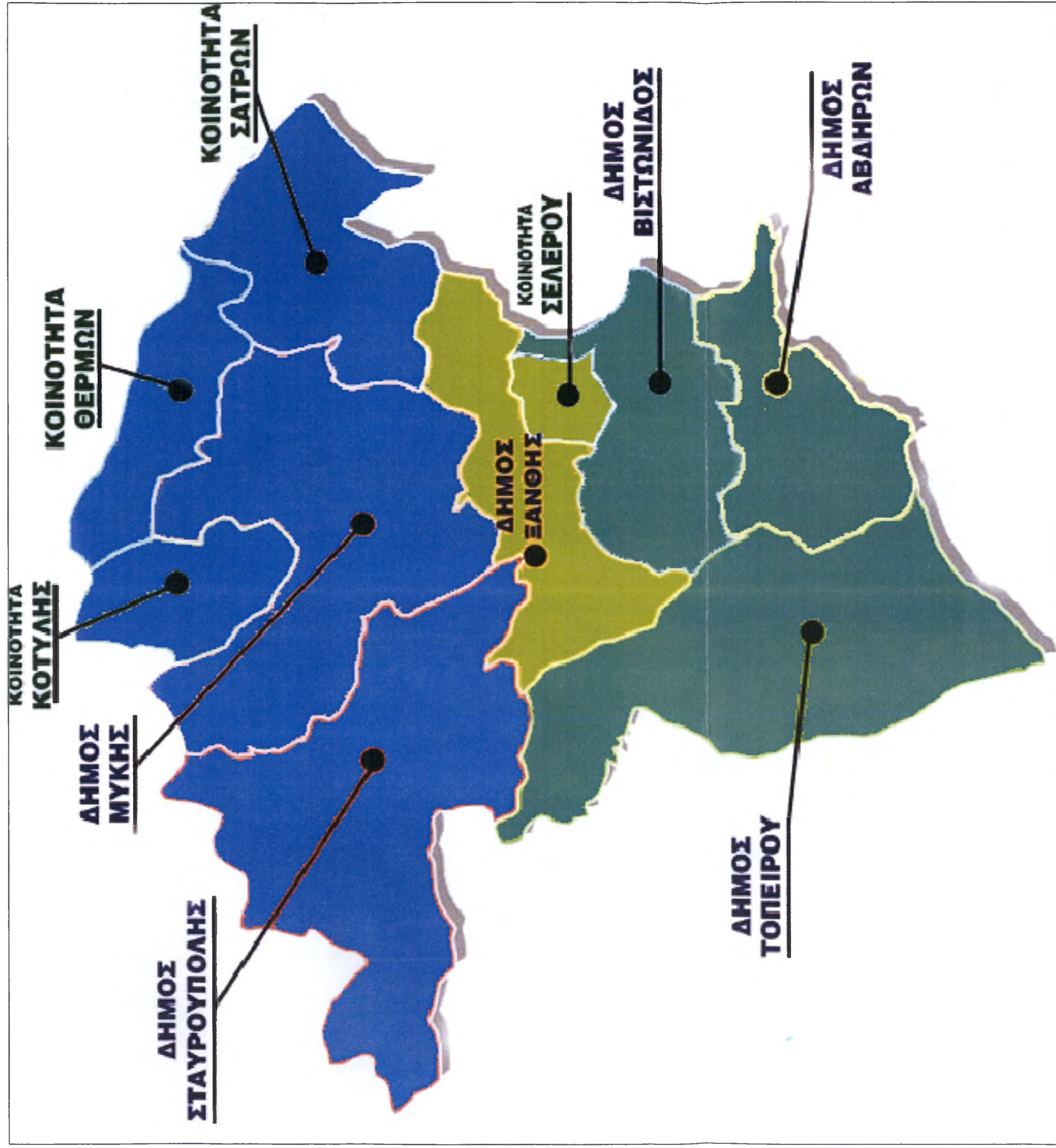

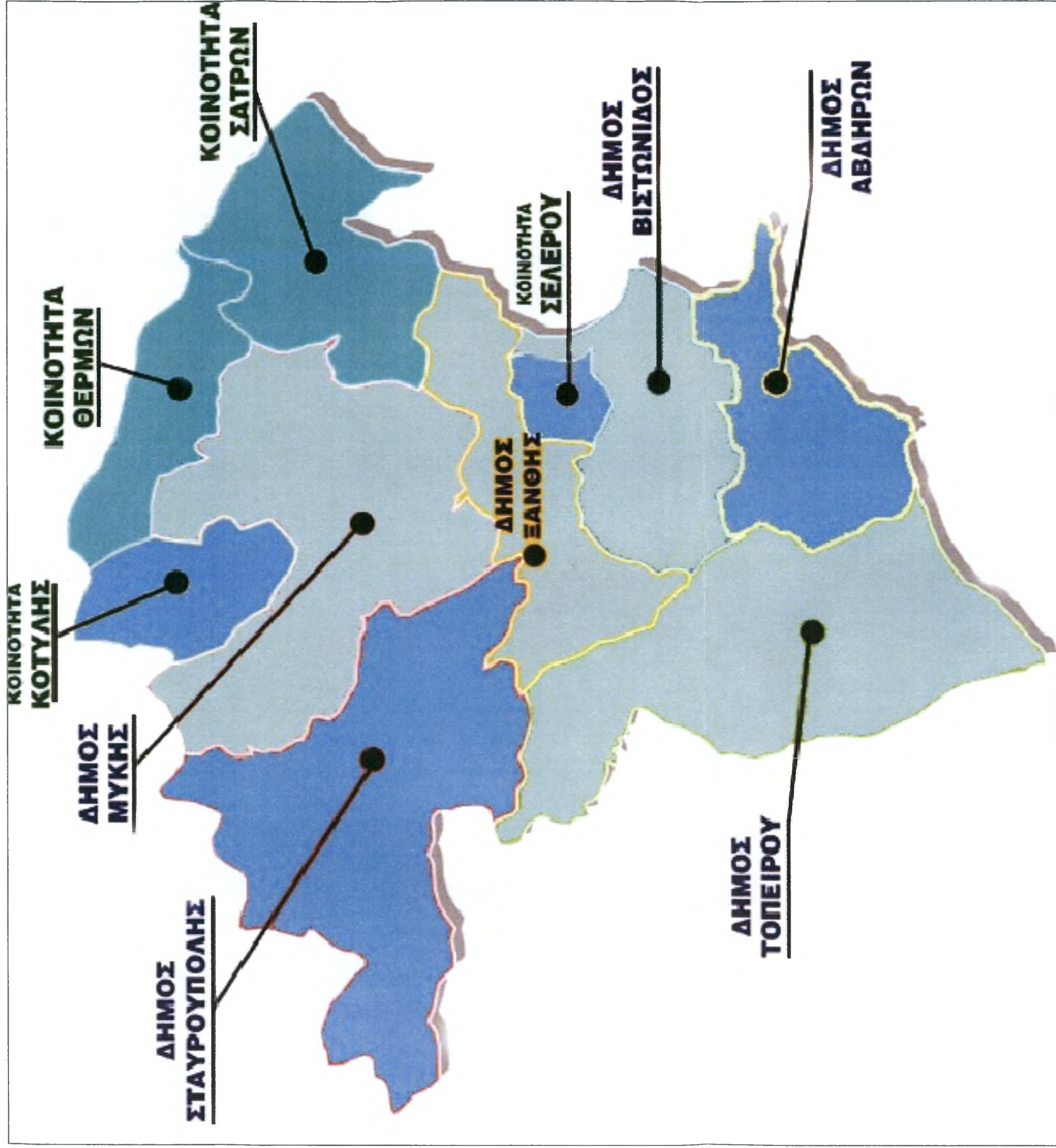
<p>ΧΑΡΤΗΣ 2 :</p> <p>Περίλαμβάνει τους ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΣ που υπαρχει στο Ν.Ξάνθης</p>	<p>ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p> <p>ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοιτητες της Χωροταξικής Διάθροφωσεις του Ν.Ξάνθης</p> <p>Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ</p> <p>Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής</p>
<p>ΚΛΙΜΑΚΑ:1:17.270</p>	<p>ΒΟΛΟΣ, Οκτώμβριος 2007</p>

<p>ΧΑΡΤΗΣ 3: Περιοχές που αποτελούνται από Ορεινά, Ημιορεινά και Πεδίνα του Νομού Ειάνθης</p> <p>ΥΠΟΜΝΗΜΑ :</p> <ul style="list-style-type: none"> ΟΡΕΙΝΑ ΗΜΙΟΡΕΙΝΑ ΠΕΔΙΝΑ 	<p>ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ</p> <p>ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοιητες της Χωροταξικής Διάθρφωσεις του Ν.Ειάνθης</p> <p>Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ</p> <p>Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής</p>
<p>ΚΛΙΜΑΚΑ:1:17.270</p>	<p>ΒΟΛΟΣ, Οκτώμβριος 2007</p>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Ανομοιογένειοι της Χωροταξικής Διάρθρωσης του Ν. Ξάνθης

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητές: Σκάγιαννης Παντελής

ΧΑΡΤΗΣ 4 : Περιοχές που αποτελούνται του συνολικού πληθυσμού του Νομού Ξάνθης

ΥΠΟΜΝΗΜΑ :

- 0-1500
- 1500-5000
- 5000-53000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοι της Χωροταξικής Διάρθρωσης του Ν.Ελλάδας

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητές: Πάντελης Σκαγγιανής

ΒΟΛΟΣ, Οκτώβριος 2007

ΧΑΡΤΗΣ 5 :

Ενδεικτική παρουσίαση των οικισμών που έχουν συρρψωθεί και εγκαταλειφθεί στο Ν.Ελλάδας.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

● ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΡΡΙΚΝΩΘΕΙ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙ

ΚΛΙΜΑΚΑ:1:17.270

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοι της Χωροταξικής Διάθροσες του Ν.Ξάνθης

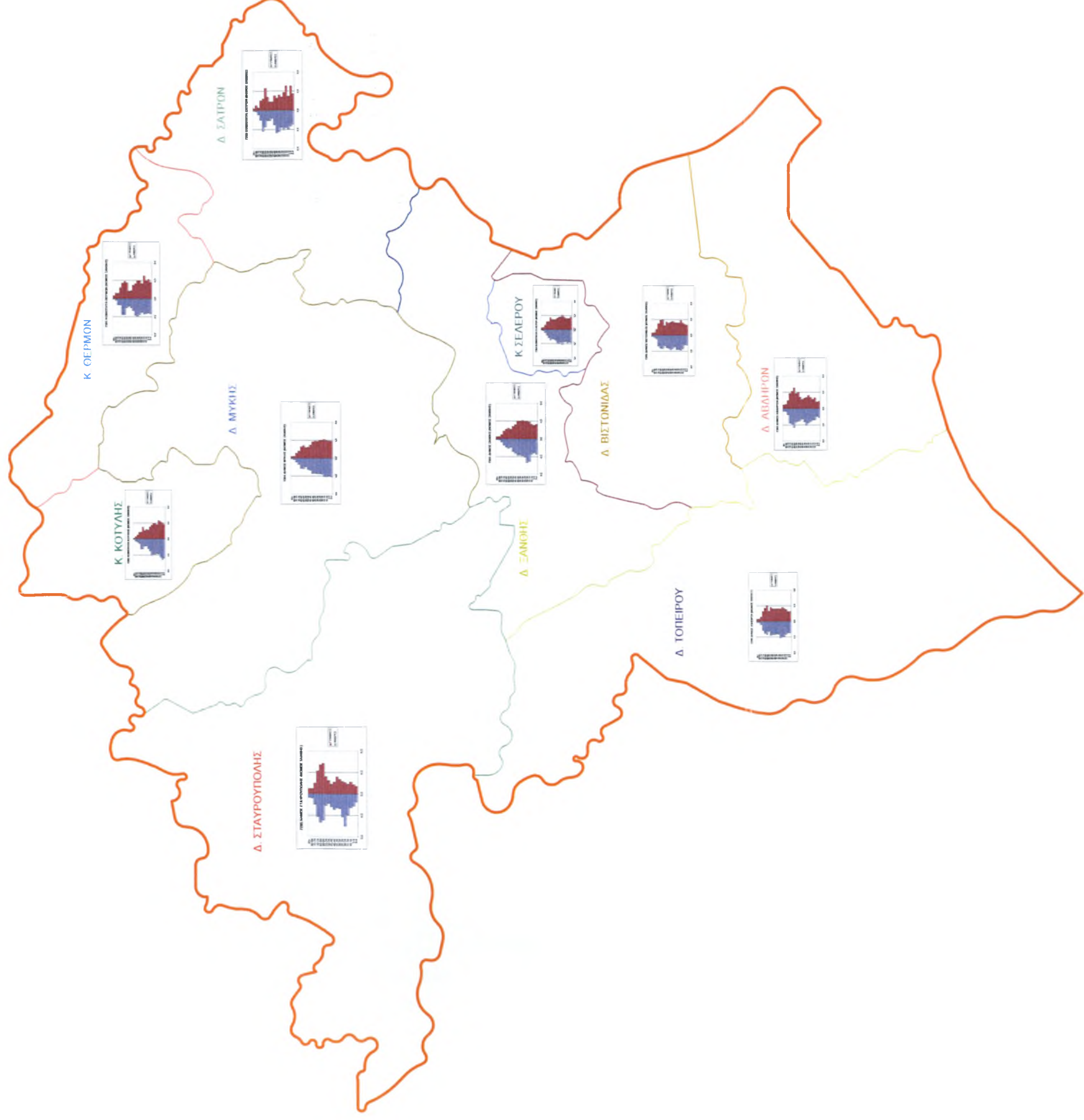
Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητής: Πάντελης Σκαργιανής

ΧΑΡΤΗΣ 7:
 Ενδεικτική παρουσίαση των Μειονοτικών και των Χριστιανικών οικισμών του Ν.Ξάνθης

- ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
- ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοιτιητες
 τηη Χωροταξικήη Διάρθρωηη του Ν.Ξάνθηη

Φοιτητήη : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητήη: Λαλένηη Κωνητανίνος

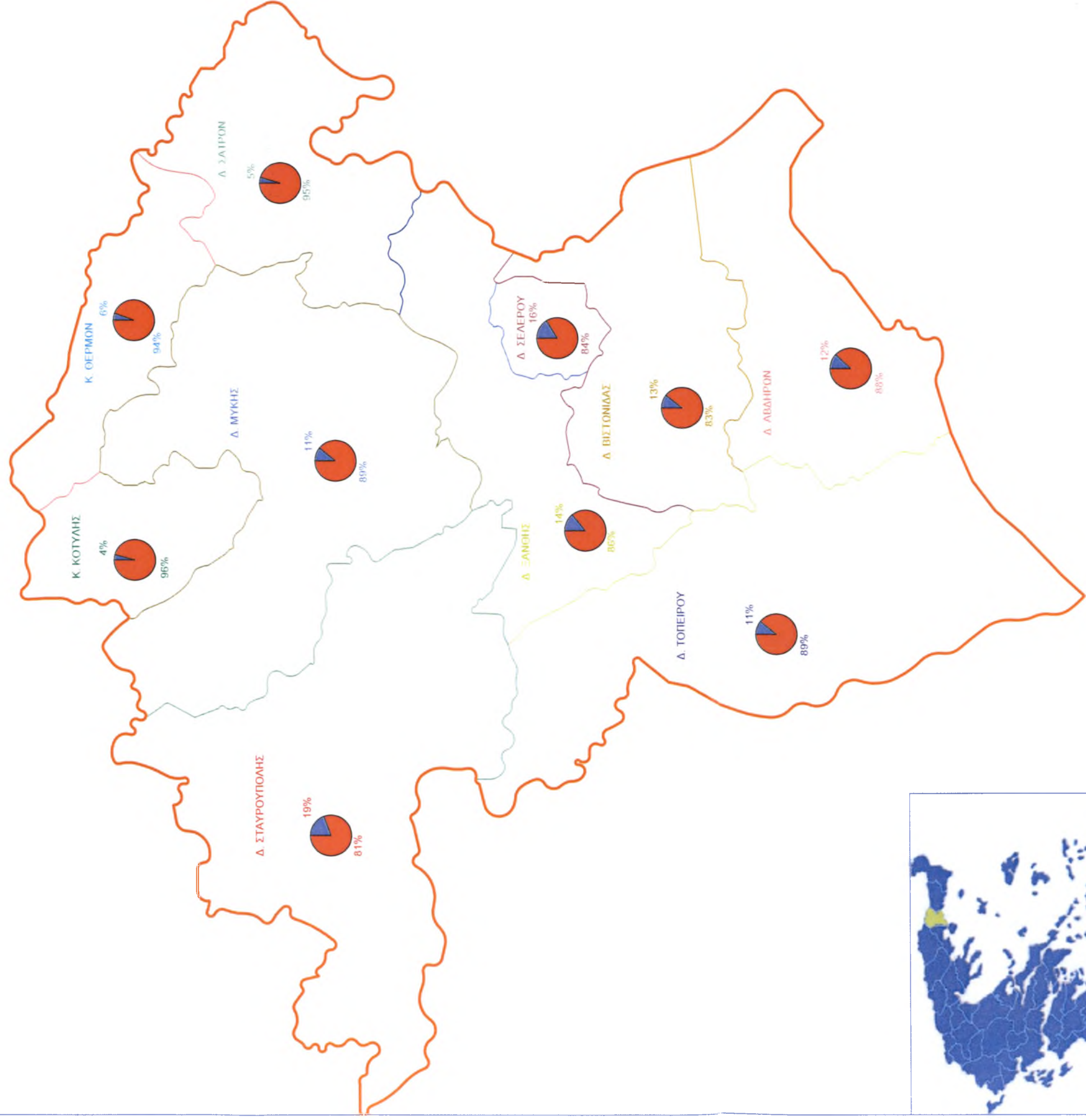
ΒΟΝΟΣ, Οκτωβήριοη 2007

ΧΑΡΤΗΗ8:

ΧΑΡΤΗΗ : ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΗΛΙΚΙΩΝ ΚΑΤΑΦΥΛΩΝ

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1: 17.330

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΕΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

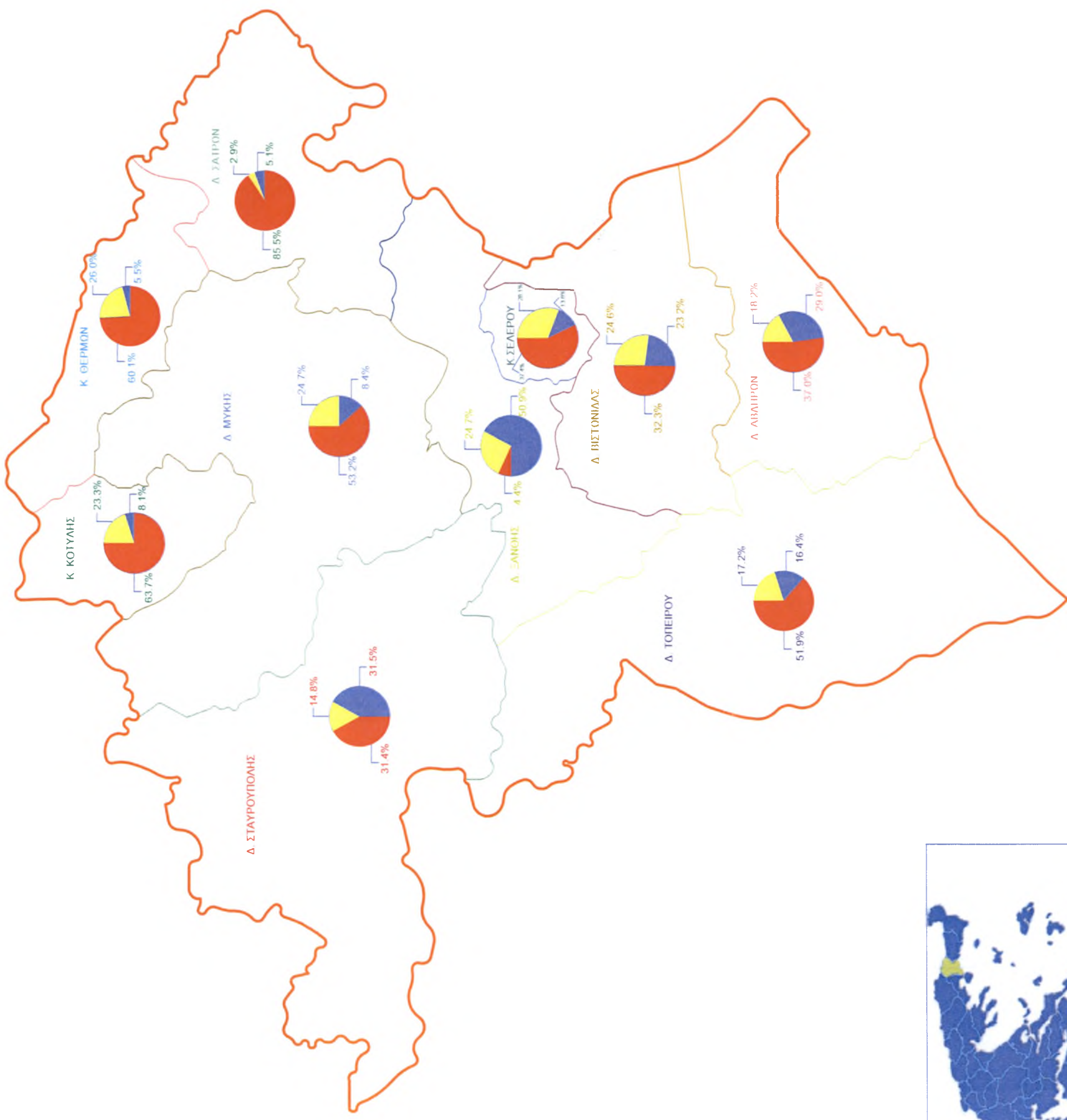
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοι της Χωροταξικής Διάρθρωσις του Ν. Ξάνθης

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής

ΧΑΡΤΗΣ 9:ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΞΑΝΘΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
 ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
 ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοι της Χωροταξικής Διάρθρωσης του Ν.Ελλάδας

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιανης Παντελής

ΒΟΛΟΣ, Οκτώμβριος 2007

ΧΑΡΤΗΣ 10: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ Ν.ΕΛΛΑΔΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:17.270

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοτητες της Χωροταξικής Διάρθρωσεις του Ν.Ξάνθης

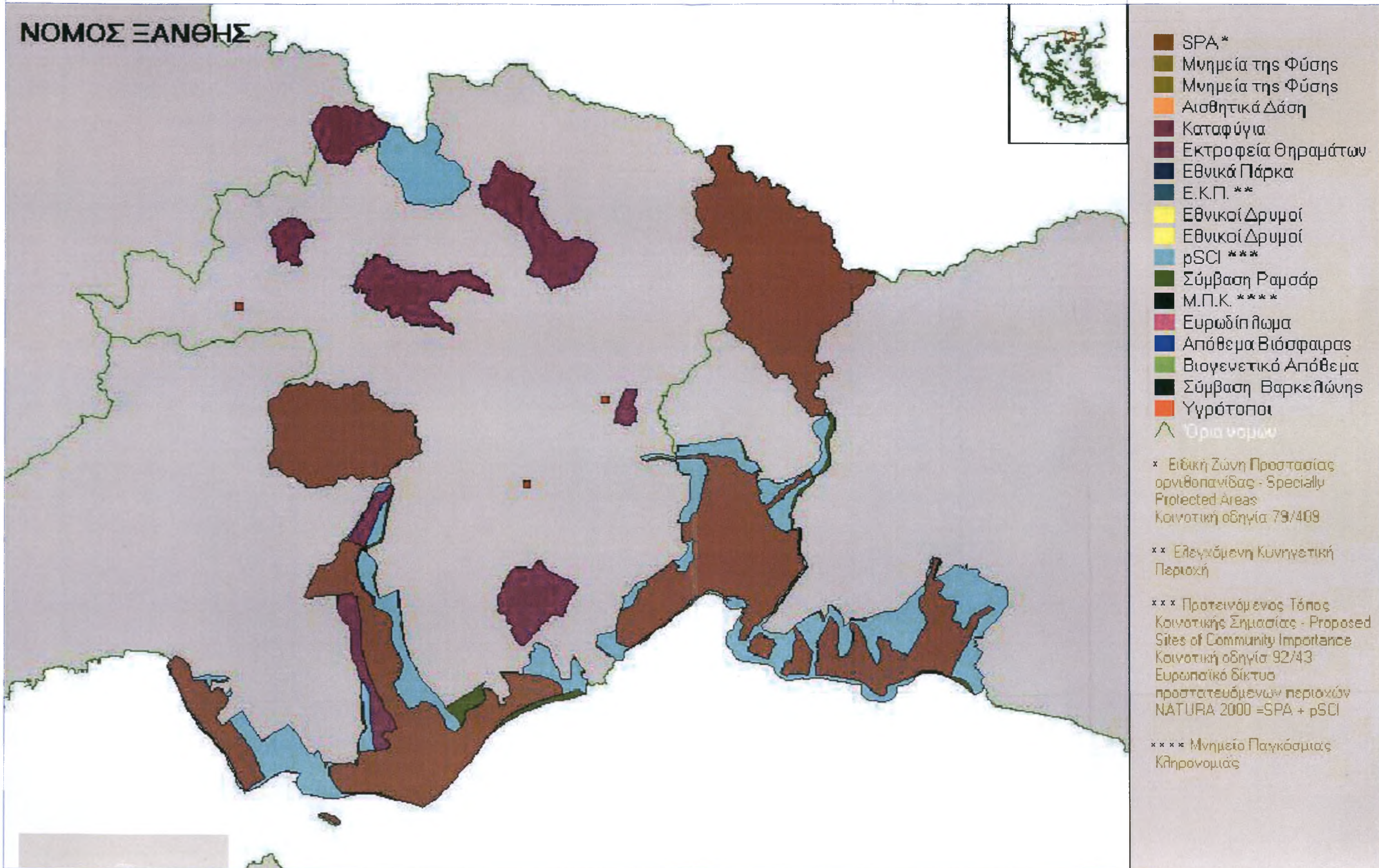
Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ

Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής

ΒΟΛΟΣ, Οκτώμβριος 2007

ΚΛΙΜΑΚΑ: 1:17.270

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ : Ανισότητες και Αν ομοιογένειοιητες
της Χωροταξικής Διάθρωσεις του Ν.Ξάνθης

ΚΛΙΜΑΚΑ:1:19.280

ΒΟΛΟΣ, Οκτώμβριος 2007

ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ :
ΧΑΡΤΗΣ 12 :Τουριστικός Χάρτης του Ν.Ξάνθης

Φοιτητής : Καλεντζή Εντέρ
Επιβλέπων Καθηγητής: Σκάγιαννης Παντελής

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

